

**ROKIŠKIO DARŽELIO – MOKYKLOS „AŽUOLIUKAS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PO AŽUOLĖLIU“
NAUDOJAMOS SĄVOKOS**

Ikimokyklinio amžiaus vaikas - asmuo, kuris lavinamas nuo vienerių iki šešerių metų pagal ikimokyklinio ugdymo programą.

Individualioji programa – programa, skirta asmens individualiems gebėjimams ugdyti ir specialiesiems ugdymo (si) poreikiams tenkinti.

Kompetencija – mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą dėl įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visumos.

Specialiųjų poreikių vaikas – asmuo nuo vienerių iki šešerių metų, kurio galimybės ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų.

Ugdymo principas – tai pagrindinės idėjos, esminiai reikalavimai, padedantys realizuoti mokymo procesą. Jais vadovaujama pedagoginėje veikloje iškeliant uždavinius, parenkant ugdymo turinį, metodus, priemones, kuriant aplinką ir organizuojant ugdymo procesą. Suformuluoti principai nulemia ugdymo kryptingumą.

Ugdymo programa – tinkamai suformuluota švietimo programa, kurios turiniu, pateikimo būdais ir metodais siekiama numatyto rezultato.

Ugdymo tikslai ir uždaviniai – tiesioginiai ir netiesioginiai ugdymo tikslai, bendrieji ir konkretieji ugdymo tikslai; psichinio lavinimo, socialinio auklėjimo, kultūrinio lavinimo, dvasinio auklėjimo ir kt. uždaviniai.

Ugdymo turinys – į vaiko kompetenciją (vertybinių nuostatų, gebėjimų , žinių gebėjimų, žinių ir patirties) ugdymąsi orientuoti principai, tikslai, uždaviniai, ugdymo formos bei metodai, pedagogo sąveikos su vaiku stilius, aplinkos kūrimo būdai, vaiko pasiekimų vertinimas.

Vertinimas – nuosekli informacija apie vaiko ugdymo (si) pažangą ir pasiekimus, jos kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas.

PRATARMĖ

Programa – tai orientyras ikimokyklinio ugdymo mokytojui, siekiančiam kryptingai organizuoti ugdymo turinio veiklą, ją vertinti, koreguoti, kurti vaiko sėkmę lemiančias ugdymo sąlygas.

Programa „Po Ažuolėliu“ skirta ikimokyklinio ugdymo mokytojams, tėvams (globėjams, rūpintojams). Programa – tai orientyras kryptingai organizuoti ugdymo turinio veiklą, ją vertinti, koreguoti, kurti vaiko sėkmę lemiančias ugdymo sąlygas.

Rengiant bei įgyvendinant atnaujintą ikimokyklinio ugdymo programą laikomasi šių ugdymo turinio atnaujinimo krypčių:

siekiant efektyviai įgyvendinti ugdymo turinį dirbantys ikimokyklinio ugdymo mokytojai turėtų suvokti, jog sparti ikimokyklinio amžiaus vaikų raida – fizinė, protinė, emocinė, socialinė – reikalauja ne tik atnaujinto ugdymo turinio, bet ir jo įgyvendinimo atnaujintų praktikų;

visi vaikai turi jaustis įtraukti į veiklą, saugūs ir vertinami, todėl būtina individualizuoti ugdymą, atsižvelgiant į vaikų poreikius;

ugdymas turėtų skatinti vaiko teigiamą požiūrį ir polinkį nuolat mokytis ir siekti užkirsti kelią ankstyvai nesėkmei;

tėvai(globėjai, rūpintojai), ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir kiti bendruomenės nariai turėtų bendradarbiauti abipusės pagarbos atmosferoje, formuojant ir įgyvendinant ugdymo turinį, kurioje vaikai jaustųsi saugūs ir pasitikintys;

vaikams turėtų būti sudaromos sąlygos įsitraukti į suaugusiųjų suplanuotas veiklas, taip pat į veiklas, kurias suplanuoja patys, nes tikslinga gerai suplanuota veikla sudomina vaikus ugdymo procesu ir padeda daryti jiems pažangą;

kad vaikai gautų stimuliuojančią turtintą ir stimuliuojančią patirtį, ugdymo (si) aplinka turėtų būti gerai suplanuota ir organizuota nuolat siejama su kasdienine vaikų patirtimi;

vaiko stebėjimas ir įvertinimas link daromos pažangos.

Programos turinys pagal poreikį gali būti peržiūrimas, papildomas ir koreguojamas, nuolat derinamas su ikimokykliniam ugdymui keliamais tikslais ir uždaviniais, atsižvelgiama į vaiko ir šeimos interesus.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. FORMALIEJI ĮSTAIGOS DUOMENYS .

1.1. Pavadinimas: Rokiškio darželis – mokykla „Ažuoliukas“.

1.2. Tipas: pradinis ugdymas.

1.3. Adresas: Taikos g. 15, LT-42142, Rokiškis. Tel.8 458 515 40.

1.4. Steigėjas: Rokiškio rajono savivaldybė.

1.5. Elektroninis paštas: azouliukasmok@gamil.com.

1.6. Elektroninė svetainė www.pozouleliu.lt

2. PROGRAMOS PASKIRTIS.

2.1. Kryptingai ir sistemingai bendradarbiaujant šeima-vaikas-mokytojas, ikimokyklinio ugdymo programa garantuos ankstyvąjį, ikimokyklinį ugdymą nuo 2 – 5(6) metų vaikų amžiaus ; formuos kultūrinio identiteto nuostatas, santykiyje su krašto tradicijomis, istorine atmintimi, gamta, meniniu ugdymu.

3. UGDYMO PROGRAMA IR STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ SĄSAJOS.

3.1. Ugdomoji veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu ir kitais poįstatyminiais aktais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos higienos norma HN 15 - 2005 „Maisto higiena“, Lietuvos higienos norma HN 75 - 2010 „Ikimokyklinio ugdymo mokykla, bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“.

2003 m. Lietuvos respublikos seime patvirtinta „Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija“.

3.2. Programa parengta vadovaujantis ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu N. ISAK-627. Darželio- mokyklos „Ažuoliukas“ strateginio plano 2011-2014 m. projektu.

3.3. Vadovautasi šiuolaikinėmis ikimokyklinio ugdymo metodikų naujovėmis mokyklos ikimokyklinio ugdymo mokytojų patirtimi, individualios ikimokyklinio ugdymo programos „Po Ažuolėliu“ 2007-2010 metams kokybine analize (1 priedas).

4. PARENGTOS PROGRAMOS TURINIO SANDARA.

4.1. Ugdymo sritys orientuotos į vaiko amžių atitinkančius gebėjimus, kompetencijas, poreikius, aplinkos ypatumus (erdves), įgyvendinamus projektus.

5. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI.

5.1. Darželio – mokyklos „Ažuoliukas“ ikimokyklinio ugdymo programa siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius - saugumo, sveikatos ir užtikrinti vaiko teisę tinkamai ugdytis. Bendruomenė prisiima atsakomybę už vaikų visuminį ugdymą (si), būtinausių vaiko amžiaus tarpsnių poreikių: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos tenkinimą.

5.2. Darželyje – mokykloje „Ažuoliukas“ tenkinant prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius sudaromos sąlygos rinktis ir ugdytis pagal pomėgius ir gebėjimus; programų pasiūla įvairaus amžiaus vaikų grupėms.

5.3. Veikia ankstyvojo amžiaus grupė - 1, 5 – 3 metų amžiaus vaikams, ikimokyklinio ugdymo grupės - 3-5 (6) metų amžiaus vaikams, priešmokyklinio ugdymo grupė 5-6 (7) metų amžiaus vaikams;

5.4. teikiama logopedo, specialiojo pedagogo pagalba, konsultuojami tėvai. Vaikus, turinčius kalbos ir komunikacijos sutrikimų, ugdo logopedas. Sutrikimai šalinami individualių ir darbo grupėmis pratybų metu. Sutrikimų šalinimo būdus, metodus, formas, priemones logopedė renkasi atsižvelgdami į vaiko kalbos ir komunikacijos sutrikimą, gebėjimų lygį, amžių. Pratybų metu turtinamas impresyvusis ir ekspresyvusis žodynas, tikslinamas garsų tarimas, lavinamas foneminis suvokimas, formuojami garsinės analizės sintezės pagrindai, formuojamas kalbos gramatinis taisyklingumas, ugdoma rišioji kalba, lavinami bendravimo įgūdžiai, formuojami skaitymo ir rašymo pradmenys. Logopedė taiko įvairius ugdymo metodus ir būdus: žaidimą, demonstravimą, stebėjimą, pokalbį, pasakojimą, atkartojimą, pamėgdžiojimą ir kita.

5.5. Parenkant ir pritaikant vaikams ugdymo turinį atsižvelgiama:

5.5.1. į specialiuosius (socialinės atskirties aplinkoje augančių, turinčių sutrikimų vaikų ir kitus) poreikius;

5.5.2. įvertinant vaiko ypatingumą, individualumą mokytojai pritaiko ugdymo turinį, aplinką gabių ir talentingų vaikų poreikiams.

5.6. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų veikla ankstyvojo amžiaus grupėse remiasi pagrindiniu šiam amžiui būdingų poreikių tenkinimu ir ugdymu. Vyresnio amžiaus vaikų poreikiai orientuoti į saviraiškos, bendravimo, pažinimo aspektą. Pagrindinė vaiko veiklos sritis - žaidimas palapsniui auge nuo bendrųjų iki sudėtingų žaidimų, padedančių pažinti pasaulį;

5.7. programos pagrindiniai principai, tikslai, uždaviniai, ugdymo turinys orientuoti į vaikų poreikių tenkinimą, individualių gebėjimų ugdymą žaidžiant, atrandant, patiriant, eksperimentuojant, reiškiantis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis;

5.8. atlikus įstaigos vidaus patalpų modernizavimą, atnaujintos grupių aplinkos, įrengtas IKT kabinetas, įsigyta priemonių vaikų saviraiškos poreikiams tenkinti. Mokytojai vykdydami programą turi puikias sąlygas naudoti naujus darbo metodus, IKT technologijas kūrybiškai perteikiant ugdymo turinį vaikams;

5.9. tenkinant vaikų saviraiškos poreikius, organizuojamas papildomas ugdymas (dailės studija, šokio valandėlės);

5.10. vaikai dalyvauja konkursuose, miesto bendruomenės kultūrinuose renginiuose.

6. MOKYTOJŲ KVALIFIKACINIS IR PEDAGOGINIS PASIRENGIMAS.

6.1. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai turi aukštą kvalifikaciją, didelę darbo patirtį, dirba kūrybiškai, moka kritiškai pažvelgti į savo darbą, jį išskiria noras atsinaujinti ir tobulėti. Mokytojai geba pagrįsti savo veiklą, ją sisteminti ir skleisti pozityviąją darbo patirtį. Suburtos ir sėkmingai plėtoja savo veiklą sveikos gyvensenos, kalbos ugdymo per muziką, teatro, žalingų įpročių prevencijos kūrybinės darbo grupės. Dirba meninio ugdymo mokytojai, turintys specialų pasirengimą (šokio, dailės, dainavimo).

7. TĖVŲ (GLOBĖJŲ, RŪPINTOJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI.

7.1. Pagrindinė paskirtis – padėti šeimai ugdyti vaiką.

Atlikus anketinę tėvų apklausą, paaiškėjo lūkesčiai: tinkama vaiko priežiūra ir maitinimas, bendravimo patirtis, įgūdžiai, dalyvavimas renginiuose, pasirengimas mokyklai, savarankiškumas, renginiuose, pasirengimas mokyklai, savarankiškumas, specialioji pagalba, visapusiškas ugdymas.

7.2. Vadovaujantis nuostata, kad šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje, atsižvelgiama į namuose įdiegtus pomėgius bei žinias.

7.3. Siekiant, kad tėvai ir pedagogai taptų ugdymo proceso partneriais, siekiama šių tikslų:

7.3.1. tirti tėvų lūkesčius (anketos ir kita), pažinti lankančių vaikų šeimas (anketos, individualūs pokalbiai su tėvais), rinkti informaciją apie emocinę, socialinę ir kultūrinę vaikų aplinką (anketos, individualūs pokalbiai su tėvais ir vaikais), individualizuoti ugdymą, įvertinus vaiko patirtį, tėvų švietėjiška veikla pedagogikos ir psichologijos klausimais (pranešimai, lektorių paskaitos, forumai, konsultavimo centrai ir kita);

7.3.2. skatinti tėvų dalyvavimą vaiko ugdymo veikloje: pokalbiai su šeima apie vaiko pasiekimus, lankymasis grupėje veiklos metu, žaislo kelionė į namus, dalyvavimas savaitės temos nagrinėjime, išvykos, šventės, vakaronės, padėkos tėvams ir kita.

8. REGIONO SAVITUMAI.

8.1. Darželis – mokykla „Ažuoliukas“ įsikūręs Rokiškio miesto pietinėje dalyje - Apušoto pramoniniame mikrorajone. Darželio vaikams jie asocijuojasi su jų butu – namais, dažnam matomais pro darželio langą, tėvais ir seneliais, jų darbu ir kita aplinka. Čia yra keletas mokyklų, darželių ir gausybė didelių namų. Į ką vertėtų atkreipti ikimokyklinukų dėmesį – skulptūrų parkas, rajono savivaldybė, kultūros centras, paštas, kirpyklos, parduotuvės prekybos centras, policijos komisariatas, UAB „Rokiškio sūris“, gatvių pavadinimų įvairovė ir specifika ir kita.

Pažinimo objektų ir santykių tarp jų įvairovė vaikui palengva atsiskleidžia per artimiausią aplinką – šeimą, darželį, gyvenamąją vietą, santykius su draugais, giminėmis ir kita. Taigi artimiausios aplinkos pažinimas yra viena pagrindinių pasauli pažinimo sričių, ir yra suvoktinas plačiau – ne vien kaip gamtos reiškinių, augalų ir gyvūnų pažinimas, bet ir kuo įvairiausių žmogaus gyvenimo aspektų, jų ypatumų, tame tarpe ir geografinių, istorinių, kultūrinių, socialinių.

8.2. Geografiniai regiono ypatumai. Rokiškio miestas yra Lietuvos šiaurės rytuose. Per miestą teka Nemunėlio intakas Laukupė, kurios slėnyje įrengta keletas nedidelių tvenkinių. Miesto pietiniu pakraščiu eina geležinkelio ruožas Radviliškis- Daugpilis, rytuose telkšo miesto tvenkinys. Miesto vardas yra kilęs nuo asmenvardžio *Rokas*, pridėjus priesagą *-iškis*.

8.3. Istoriniai regiono ypatumai. Rokiškio Šv. Apaštalo evangelisto Mato bažnyčia. Nepriklausomybės aikštė, į šiaurę nuo tvenkinio – dvaro sodyba ir parkas kuriuos valdė kelios grafų Tyzenhauzų ir Pšezdzieckių kartos, garsėjusios savo kultūrine ir moksline veikla, kolekcijomis, mecenavimu - Rokiškio krašto muziejus. Muzikos ir giedojimo mokykla, vėliau tapusi vaikų muzikos mokykla (mokėsi Juozas Talat - Kelpša, Juozas Gruodis Mikas Petrauskas). Daugiau informacijos- <http://lt.wikipedia.org/wiki/>

8.4. Kultūriniai regiono ypatumai. Dramos ir lėlių teatrai; Rokiškio krašto muziejus(centrinių rūmų ekspozicijos, Liongino Šeptos drožiniai); miesto mastu organizuojami renginiai, akcijos, projektai. Turizmo centro veikla. Rokiškio miesto vaikų biblioteka, Panevėžio kolegijos Rokiškio filialas.

8.5. Socialiniai regiono ypatumai. Galimybė lankytis tėvų, senelių darbovietėse (padėti perimti tėvų, protėvių vertybes, dorinio elgesio normas). Dalyvavimas miesto renginiuose (bendravimas, bendradarbiavimas, elgesio normos įvairiose situacijose, tautinė savimonė, pagarba savo kultūrai). Bendravimas su gamtos ar gyvenimo nuskriaustais žmonėmis (senelių namai).

9. DARŽELIO- MOKYKLOS „AŽUOLIUKAS“ SAVITUMAS.

9.1. Mokykloje siūlomų ugdymo grupių tipai:

9.1.1. ankstyvojo amžiaus vaikų grupė;

9.1.2. ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės;

9.1.3. mišraus amžiaus vaikų grupės;

9.2. Mokykloje siūloma ugdymo grupių darbo trukmė:

9.2.1. visos darbo dienos grupė (10.30 val. trukmės);

9.2.2. budinti grupė (12 val. trukmės);

9.2.3. vaiko ugdymas iki pietų.

9.3. Bendruomenei yra svarbu mokytojas ir jo šiuolaikinės kompetencijos; vaikas ir jo ugdymo (si) aplinka.

9.4. Pedagoginiai bendruomenei yra svarbi vaiko asmenybę skatinanti veikla, todėl susitarimus tarp mokyklos ir ugdytinių tėvų sąlygoja šios prioritetingos ugdymo turinio veiklos kryptys:

9.4.1. kartu atrasti ir **pastebėti kiekvieno vaiko gebėjimus** ir juos plėtoti;

9.4.2. **vaiko kūrybiškumo ugdymą** sieti su visuminiu ugdymo turiniu;

9.4.3. plėtoti ir puoselėti **tautos kultūros pažinimą santykiuose su krašto kultūra**;

9.4.4. ugdyti **ekologinę kultūrą per** vaiko praktines veiklas.

9.5. Ikimokyklinio ugdymo organizavimo formų inovacijos pagal ugdymo turinį:

9.5.1. tenkinant vietinės bendruomenės poreikius ir lūkesčius yra siūloma - vaikų ugdymas pusę dienos; budinti darbo grupė, neformalaus papildomo ugdymo organizavimas savaitgalį);

9.5.2. organizuojant vaikų ugdymo procesą, ugdymo partneriai yra tėvai (globėjai, rūpintojai) - „mamos ir vaiko mokyklėlė“, „atvirų išsikalbėjimų valandėlės“, „sveikas darželis“, „šeimų vasaros stovykla“ ir kita;

9.5.3. siūlomas alternatyvus Regio Emilija ugdymo metodas ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams;

9.5.4. plėtojamas socialinių vaiko įgūdžių ugdymas - Zipio draugai, terapinės grupės, socializacijos grupės ir kita;

9.5.5. teikiama kita edukacinė parama vaikui ir šeimai - šeimos pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema. Edukacinių erdvių sukūrimą ugdytinių tėvams (globėjams, rūpintojams) - meno dirbtuvėlių mamoms, klasikinio šokio pamokos tėvams, vaikų ir tėvų inscenizuoti renginiai visuomenei ir bendruomenei, bendra meninė veikla, pažymint įvairias šventes ir metų laikus.

9.6. Į ugdymo turinį su sėkme integruotos dailės, šokio, dainavimo mokymo gabiems vaikams ugdymo programos, kurioms vadovauja ir dirba mokytojai- specialistai , vykdomi projektai rajono, šalies lygmenyse.

9.7. Atnaujintos edukacinės erdvės ugdymo grupėse, kabinetuose, viešose erdvėse:

9.7.1. dailės kabinetas, šokio ir dainos salė, IKT centras. Viešose erdvėse - vaikų darbų eksponavimas. Vaikų bibliotekėlė. „, Mažųjų mokslininkų“ veiklos centras.

9.8. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir socialinių partnerių plėtojimas, vaiko kūrybiškumui ugdyti.

9.8.1. Kultūros centras. Skatinama vaikų meninių gebėjimų praktinė veikla, dalyvaujant miesto šventėse , kituose renginiuose;

9.8.2. Rokiškio krašto muziejus. Bendro edukacinio projekto „Mažieji dvarponiai“ vykdymas;

9.8.3. rajono švietimo centras. Vaikų kūrybinių darbų parodos, konkursai;

9.8.4. mokykla atvira visuomenei. Yra sudarytos bendradarbiavimo sutartys su Rokiškio miesto vaikų biblioteka, Rokiškio krašto muziejumi, Panevėžio kolegijos Rokiškio filialu, rajono paveldo saugos skyriumi, savivaldybės teatro rūmais, organizacija „Gelbėkite vaikus“ (minėta organizacija yra įsikūrusi Darželio – mokyklos „Ažuoliukas“ patalpose).

9.9. Reprezentacinė veikla:

9.9.1. Informacija internetiniame tinklapyje- www.poazuoleliu.lt

9.10. Švietimo ir kitą pagalbą teikiantys specialistai.

9.10.1. Naudojimas pedagoginės - psichologinės tarnybos mobilios grupės pagalba;

9.10.2. Logopedas, specialusis pedagogas.

9.10.3. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas.

9.10.4. Pedagogokonsultacijos

9.11. Švietimo pagalbos finansavimo šaltiniai: biudžetinės lėšos: finansuoja valstybė, finansuoja savivaldybė; tėvų lėšos: įnašai ugdymui, tėvų lėšos: parama, projektinės lėšos; 2% pajamų mokesčio paramos lėšos; kitų privačių asmenų lėšos.

9.12. Neformaliojo ugdymo ir globos paslaugos, kurias gali teikti mokykla pagal poreikį, pritarus rajono savivaldybės tarybai.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO FILOSOFIJA

10. Programos vykdytojai vadovaujami J.Dewey teigimu, jog geriausiai ugdoma(si), pačiam vaikui dalyvaujant veikloje, išgyvenant, patiriant, svarstant ir randant atsakymus į iškilusius klausimus. . Progresyvizmo šalininkai J. Dewey M. Johnson ir kiti nurodo, jog svarbiausi ugdymo aspektai yra individualizavimas ir integravimas. Vadovaujantis šiomis teorijomis, programoje ugdymo procesas orientuojamas į vaiką, jo prigimtinių poreikių tenkinimą, vaiką kaip aktyvų dalyvį, galintį tenkinti saviraiškos poreikį. Individuali veikla leidžia vaikui pasireikšti, vaikas bręsta kaip asmenybė, gebanti kūrybiškai analizuoti, kelti klausimus. Vaiko ugdymas – tai ne rengimas gyventi ateityje, bet gyvenimas čia ir dabar. Programos ugdymo turinyje akcentuojamos ne žinios, o vaiko gebėjimai, pabrėžiamos individualios vaiko savybės, pedagogas yra ugdymo turinio organizatorius.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

11. Kokybiškų ugdymo paslaugų visiems vaikams pasiekiamumas.

12. Į vaiką orientuotas, individualizavimu pagrįstas ugdymas(is).

Auklėtojos žinodamos vaiko raidos ypatumus, remdamosi savo patirtimi, supranta kiekvieno vaiko individualius skirtumus ir stengiasi atliepti kiekvieno vaiko individualiems poreikiams ir galimybėms.

13. Aktyvus šeimos dalyvavimas vaiko ugdymo(si) procese.

13.1. Auklėtojos ir šeimos artimai bendradarbiauja tam, kad užtikrintų optimalią paramą vaikų ugdymo(si) ir vystimosi poreikių patenkinimui.

14. Padėti vaikams išsiugdyti gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, kurie padėtų jiems adaptuotis besikeičiančiame gyvenime. Suteikti vaikams impulsą nuolat ieškoti naujo, įdomaus.

15. Pedagogų, kaip vaikų ugdymo(si) proceso skatintojų vaidmens pripažinimas.

16. Nuolatinis pedagogų profesinis tobulėjimas.

17. Grįžtamojo ryšio užtikrinimo.

IV. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

18. Tikslas - atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūrinius, etninius, socialinius, pažintinius poreikius

19. Uždaviniai:

19.1. atsižvelgiant į vaiko poreikius, gebėjimus, galias, tėvų lūkesčius, sudaryti vaikui saugią ir turiningą ugdymo(si) aplinką;

19.2. nuolat rūpintis vaiko fizine ir psichine sveikata, kuriant saugią ir sveiką aplinką, skatinant vaikų socialinę ir emocinę ugdymą it teigiamai juos nukreipiant, formuoti sveikos ir saugios gyvensenos sampratą, nuostatas ir įgūdžius, tenkinti aktyvaus judėjimo poreikį;

19.3. ugdyti neišplėtotą vaiko kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę žaidžiant, interpretuojant, fantazuojant;

19.4. formuoti estetinį santykį su dailės kūriniais, aplinka, ugdant dvasinę kultūrą;

19.5. puoselėti mūsų krašto tradicijas, papročius, istorinės atminties ištikimybę gimtajam kraštui, etninės kultūros pradus;

19.6. organizuoti ugdymo(si) procesą taip, kad jis padėtų vaikui suprasti dinامينius šiuolaikinio gyvenimo reiškinius;

19.7. sudaryti galimybę patiems vaikams ugdymo procese pasirinkti sprendimo būdus, susiformuoti užduotis sau, įdiegiant vaikams potraukį kurti;

V. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

20. Ugdymo programos turinys suskirstytas pagal ugdymo sritis, sudarytas iš giminiškų tvirtais integraciniais ryšiais susijusių dalių. Sričių aktualumą, vaiko ugdimosi pasiekimams, apsprendžia vaikų amžius, manoma, jog harmoningas jų įgyvendinimas skatintų vaiko raidą.

21. Kiekvienos ugdymo srities bendroje dalyje keliami tos srities uždaviniai, paaiškinamos tos srities aktualiausios ugdytinios vaikų kompetencijos, aptariamoms galimos vaikų veiksenos ir veiklos.

VI. VAIKŲ ANKSTYVOJO AMŽIUS (nuo 2 iki 3 metų) UGDYMO(SI) TURINYS

22. Ugdant ankstyvojo amžiaus vaiką mokytojai turi remtis programos principais ir susiformuoti pagrindines nuostatas, kurios leis sėkmingai įgyvendinti ankstyvojo amžiaus programą;

- 22.1. pasitikėjimu grįstų santykių su kiekvienu vaiku kūrimas;
- 22.2. kiekvieno vaiko poreikius atitinkantis individualizuotas ugdymas;
- 22.3. aplinkos, skatinančios smalsumą pažinti kūrimas;
- 22.4. vaiko saugumo ir sveikatos užtikrinimas;
- 22.5. partnerystės santykių su šeima kūrimas;
- 22.6. vaikų pasiekimų stebėjimų fiksavimas, siekiant suplanuoti kiekvieno vaiko raidą;
- 22.7. kiekvienos palankios situacijos išnaudojimas, siekiant išugdyti įgūdžius mokytis visą gyvenimą.

23. UGDYMO SRITYS, UŽDAVINIAI, TURINYS.

23.1. GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS.

23.1.1. UŽDAVINIAI.

- 23.1.1.1. Padėti vaikui įgyti daugiau savarankiškumo;
- 23.1.1.2. ugdyti vaiko drąsą eksperimentuoti, išmėginti;
- 23.1.1.3. didinti vaiko pasitikėjimą savo galimybėmis ir savimi.

23.1.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaikų veiksenos
<p>Įgyja ir taiko savitarnos ir savitvarkos įgūdžius:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geba pats pavalgyti • bando pats praustis • mėgina apsiauti batus, varsto batų raištelius. • apsivelka paprastus drabužius. • bando sagstyti sagas <p>Gerai savarankiškai juda, prieina prie žaislų ar daiktų, juos pasiima ir žaidina</p>	<p>Valgo su šaukšteliu, geria iš puodelio. Pavalgęs bando naudotis servetėle. Savarankiškai randa savo vietą prie stalo. Bando pats praustis rankas ir veiduką. Naudojasi rankšluosčiu, bando raitotis rankoves. Mėgsta „žaisti“ vandeniui, „prausia“ lėles. Pažįsta savo batus, bando apsiauti, „riša“ raištelius (suka vieną po kito). Pažįsta savo drabužėlius, paprastus mėgina apsivilkti. Drabužėliais rengia lėles, paveikslėliuose atpažįsta paprastus drabužėlius, juos pavadina. Bando sagstyti drabužių sagas. Mėgsta sagstyti kitų vaikų drabužių sagas, žaidžia žaidimus su sagomis, pats pasiima žaislus ar daiktus. Aktyviai apžiūrinėja ir tyrinėja žaislus ir daiktus. Atlieka įvairius judesius žaislais ir daiktais. Spaudo mygtukus, nemėgsta dalintis žaislais, nori to paties daikto ar žaislo.</p>

23.2. BENDRAVIMAS.

23.2.1. UŽDAVINIAI.

- 23.2.1.1. Skatinti vaiką reikšti vis įvairesnes emocijas bei jausmus ir atsakyti į kito jausmų raišką;
- 23.2.1.2. užmegzti artimą emocinį ryšį su vaiku, prisitaikyti prie jo bendravimo ritmo ir poreikių, sudarant sąlygas ugdytis saugiam prierašumui;
- 23.2.1.3. skatinti bendrauti su kitais vaikais;
- 23.2.1.4. padėti perprasti grupės tvarką ir skatinti jos laikytis;
- 23.2.1.6. sudominti supančia aplinka, padėti joje susiorientuoti.
- 23.2.2. . NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
<p>Suvokia savąjį „Aš“:</p> <ul style="list-style-type: none"> • domisi aplinka ir pastebi ne tik savo bet ir kitų poreikius; • bando suprasti, jog reikia palaukti savo eilės; • geba suprasti savo šeimą, reiškia prierašumą tėvams, įtvirtina savąjį „Aš“; • suvokia save, supranta, kad žmonės skiriasi savo išore; <p>Pradedama pasitikėti pažįstamais prižiūrinčiais suaugusiais.</p> <p>Bando reguliuoti savo elgseną (ima suvokti, ko iš jo tikimasi)</p> <p>Pradedama tinkamai reikšti ir valdyti savo emocijas.</p> <p>Pratinasi būti grupės nariu.</p>	<p>Save vadina vardu.</p> <p>Atpažįsta save veidrodyje, nuotraukose</p> <p>Turi aiškų kūno vaizdą, atpažįsta ir parodo 6 ir daugiau savo kūno dalių.</p> <p>Bando piešti žmogų.</p> <p>Bando save vertinti „Aš geras“, „Aš blogas“.</p> <p>Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė, pradeda vertinti save- aš blogas, aš geras.</p> <p>Žaidimų partneriais renkasi tos pačios lyties bendraamžius.</p> <p>Žodžiais pavadina išgyvenimus ar pojūčius: „Linksmas“, „skanu“, „skauda“.</p> <p>Skiria savo asmeninius žaislus ir daiktus.</p> <p>Siekia būti savarankišku, bando save išreikšti mimika, veiksmu, judesiu, piešiniu.</p> <p>Piešia apskritimą su tašku viduje su spinduliais į visas puses, braižo vertikalias ir horizontalias linijas, piešia „galvokojį“.</p> <p>Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.).</p> <p>Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius.</p> <p>Mimika getais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kalbę, gėdą, žodžiu išreiškia norus.</p> <p>Bando sulaikyti neigiamus jausmus.</p> <p>Individualiai ir grupelėmis klausosi skaitymo.</p> <p>Domisi suaugusiais, esančiais grupėje, atsako į pakalbimą.</p> <p>Dažnai konfliktuoja, taikliausiai žaidžia 2 – 3 vaikai.</p> <p>Aktyviai tyrinėja savo aplinką;</p> <p>Atitraukia ranką nuo draudžiamo daikto;</p> <p>Supranta, kad ką nors veikiant būtina laikytis ir laukti eilės;</p> <p>Pasidalina paprašytu daiktu ar daiktais su kitais.</p> <p>Tyrinėja savo išvaizdą veidrodyje. Apžiūrinėdamas nuotraukas rodo save, savo šeimos narius.</p> <p>Pasisveikina su bendraamžiais ir suaugusiais, kai jam primenama;</p> <p>Kartoja veiksmus, kurie sukelia juoką, atkreipia dėmesį.</p> <p>Paduoda suaugusiam knygutę paskaityti ir pavartyti kartu, dalyvauja pokalbyje (atsako į klausimus, jeigu knygelė skaitoma grupėje vaikų) padeda kitiems ruošti stalą, dalyvauja vaikų grupės veikloje (kartu žygiuoja, muša būgnelį).</p>

23.3. PASAULIO TYRINĖJIMAS IR PAŽINIMAS.

23.3.1. UŽDAVINIAI.

23.3.1.1. Palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu;

23.3.1.2. kurti iššūkius vaiko mąstymui, sudarant palankias aplinkybes svarbiausiems pažinimo pasiekimams;

23.3.1.3. padėti atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.

23.3.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Kompetencijos	Vaiko veiksenos
<p>Išlaiko dėmesį ir geba susikaupti ties siūloma veikla.</p> <p>Domisi aplinkiniu pasauliu, atranda įvairius pasaulio pažinimo būdus (pradedama suvokti, kad daiktai gali būti rūšiuojami):</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupuoja daiktus pagal dydį, spalvą, formą; • įvardija veiksmą ir kt. <p>Geba susidomėti gyvosios gamtos pasauliu; (geba klausti, patys „daryti išvadas“):</p> <ul style="list-style-type: none"> • pažįsta kai kuriuos medžius, gėles, pastebi skirtumus, svarsto, kas verčia juos augti; • Pažįsta paukščius, gyvūnais ir jais žavisi; • Pažįsta daržoves ir vaisius juos tyrinėja. <p>Pradedama suvokti priežasties ir pasekmės santykį.</p>	<p>Tvarko savo darbo vieta pvz. padeda į vietą skaitytas knygeles, padeda žaislus.</p> <p>Dėlioja nesudėtingą dėlionę ir ja bando užbaigti.</p> <p>Keverzoja pieštukais, kreidelėmis, rašikliais.</p> <p>Atrenka parodytas formas ir spalvos daiktus, žaislus.</p> <p>Grupuoja daiktus, žaislus pagal formą (skritulys – kvadratas, skritulys – ovalas, kvadratas – trikampis).</p> <p>Grupuoja daiktus pagal spalvą (raudona, mėlyna ir kita).</p> <p>Grupuoja daiktus ir žaislus pagal dydį (didelis – mažas).</p> <p>Grupuoja daiktus pagal sunkumą (sunkus – lengvas).</p> <p>Sudaro žaislų ir daiktų eiles nuo didžiausio iki mažiausio. Tapatina daiktus įdėdamas, į įdubimą, išpjovą, pridėdamas ir pamatuodamas ir panašiai.</p> <p>Tikslingai naudoja įrankius ir kitokius buitines daiktus pvz. kibirėlį, kastuvėlį.</p> <p>Mėgsta spaudyti mygtukus, rankenėles, atkabina ir kabliukus, atsega sagutes ir panašiai.</p> <p>Pradedama suprasti pasaulį nuo veiksmo prie minties (pradedama žaisti vaizduotės žaidimus pvz. „vairuotojas“, „gydytojas“, atlieka tariamus veiksmus „serga“, „valgo“, „važiuoja“.</p> <p>Pradedama naudoti daiktų pakaitalus (kaladėlė – mašina. Lygintuvas ir panašiai.</p> <p>„Keverzoja“ horizontalius ir vertikalius brūkšnius lape.</p> <p>Veria karoliukus, piešia apskritimus ir įvairias linijas.</p> <p>Laiko pieštuką tarp nykščio ir kitų pirštų.</p> <p>Bando valdyti žirkles, volioja, minko, spaudžia molį ir plastiliną.</p> <p>Apžiūri darželio teritorijoje augančius medžius, apkabina kamieną;</p> <ul style="list-style-type: none"> • renka lapus ir žaidžia su jais, įvardija spalvas; • apžiūri darželio gėlyną, bando įvardyti gėlių spalvas; • žaidžia žaidimą: vaizduoja medžius, gėles; • žino, kad gėles reikia prižiūrėti, laistyti; • žino, kad be reikalo gėlių nereikia skinti; • žaidžia su medžių lapais, tvarko grupės aikštelę; piešia, spalvina medžio, krūmo, gėlės trafaretus, paukštelio trafaretus, lipdo. <p>Varto knygas ir parodo žinomus paukščius, gyvūnus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • stebi darželio teritorijoje atskrendančius paukščius; • mėgdžioja jų čiulbėjimą, imituoja judesius. <p>Varto knygeles, įvardija naminius paukščius, jų jauniklius.</p> <p>Vėliau (link 3 m.) tyrinėjimų metu ieško atsakymo ir pats daro išvadas – ką mėgsta būti triušis, koku garsumu aš galiu rėkti, kas atsitiks jeigu nuskinsiu gėlytę ir panašiai.</p> <p>Žiūrinėja paveikslus, kuriuose pavaizduotos daržovės, vaisiai;</p> <ul style="list-style-type: none"> • suranda ir padeda tokį pat paveikslą;

<p>Tyrinėdamas bando įvardinti pagrindines fizines daikto savybes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pastebi spalvą, dydį, formą; • skanauja, skiria pagal skonį natūralius vaisius ir daržoves. <p>Vėliau mokytojas ir vaikai turėtų kartu (tyrinėdami, stebėdami, aptardami) išsiaiškinti, kas verčia augalus augti, gyvūnus, kaip elgtis ir panašiai</p> <p>Tyrinėdamas per jutimus bando įvardinti daikto savybes: slidus, kietas, lipnus, sunkus, lengvas, kaip skamba „, garsiai ar tyliai“.</p> <p>Vaikai noriai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • žaidžia su vėjo malūnėliais; • žiūri metų laikų paveikslėlius; • gauda lietaus lašiukus, snaiges; • tiesia ranką į saulę, pasako, kad šilta; • lipdo senį besmegenį, važinėja rogutėmis; • tyrinėja smėlio savybes: sausas, birus, šlapias; • plukdo laivelius, šakeles, meta akmenukus į vandenį, vartoja sąvokas: skęsta, tirpsta. <p>Bando kartu ieškoti atsakymo, kodėl?</p>
--	---

23.4. KALBA IR RAŠTINGUMAS.

23.4.1. UŽDAVINIAI.

23.4.1.1. Tenkinti mažų vaikų poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį;

23.4.1.2. padėti jiems suvokti kalbos prasmes; girdėti šnekamosios kalbos garsus;

23.4.1.3. ugdyti sakininę kalbą;

23.4.1.4. skatinti vaikus domėtis knyga.

23.4.2. . NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Kompetencijos	Vaiko veiksenos
<p><u>Žodynas ir kalba</u> Rodo susidomėjimą ir supranta, ką kalba kiti</p> <p>Paprašius parodo paveikslėlių, pavadina pavaizduotus daiktus.</p> <p>Kalba kelių žodžių sakiniams (pradedama aiškiai kalbėti).</p> <p>Dalyvauja pokalbyje su vaikais ir suaugusiais.</p> <p><u>Garsai ir ritmas</u> Taria atskirus garsiažodžius su daikto ar veiksmo pavadinimu.</p>	<p>Atlieka , ką suaugusieji nurodo, vėliau pradeda suvokti abstrakcijas</p> <p>Kalba apie tai, ką mato ir girdi.</p> <p>Pamėgdžiodamas suaugusįjį atsiranda žodžiai kalboje</p> <p>Klausia žodžio jau žinomam daiktui, veiksmui ar ypatumui pavadinti.</p> <p>Daugiau žodžių supranta nei vartoja.</p> <p>Kalba apie žmones, daiktus, įvykius, veiksmus, net kai jų nemato.</p> <p>Vartoja esamąjį, būtajį, busimąjį laiką, funkcinis žodelius pas, prie, iš, su.</p> <p>Perpranta kalbos funkcijas: išsako poreikius, („ Noriu mamos“), informuoja apie buvusią patirtį („ Aš mačiau katę“), aiškina („ Eisiu namo“), planuoja („ Eisiu namo „), išreiškia santykius su vaikais ir suaugusiais.</p> <p>Pasako savo ir kitų vardus, atsiliepia pašauktas vardu, mėgsta kalbėtis, klausinėti.</p> <p>Žaisdamas kalba su savimi. Komentuoja, ką darys.</p> <p>Klausosi skaitomų kūrinių ar pasakojimų ir pats aktyviai dalyvauja jų veiksmuose (pvz. kartoja intarpus, pamėgdžiodamas gyvūnų balsus ir panašiai).</p> <p>Varto spalvingas knygeles, žurnalus, reklaminius plakatus.</p> <p>Pasako, kas yra paveikslėliuose, iliustracijose, nuotraukose.</p>

<p><i>Pažintis su knygomis</i> Geba sutelkti dėmesį, kada jiems skaitoma knyga arba ją varto patys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi knygelės iliustracijomis. • Geba suprasti naudojamų tekste žodžių prasmes; • bando apibendrinti ir pakomentuoti, skaitytų tekstų prasmes. <p>Pradedą suvokti rašmenų ir rašymo prasmę bei tikslus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • domisi rašytine aplinka, skiria joje spausdintus žodžius, juose matytas raides; • bando „piešti ir rašyti“ pats. 	<p>Mėgsta žiūrėti inscenizuojamas pasakas, pasakėles, nutikimus. Sugalvoja savo žodžių žaidimus ar pasinaudoja poetų sukurtais. Žaidžia garsų žaidimus. Kartoja žinomų poetų sukurtus eilėraštkus ar frazes. Vaikai kartu su mokytoju dainuoja (arba klausosi) dainelių, kurios skatina dalyvauti veiksmė. Dainuoja, deklamuoja, žaidžia pirštukų žaidimus, kuriuose pabrėžiami rimuoti žodžiai, tie patys garsai ir panašiai. Klausosi tekstų, kuriuose yra rimuoti tekstai, intarpai, ir panašiai. Ant popieriaus lapo eksperimentuoja su įvairiomis žymėmis : linijomis, taškėliais, zigzagais. Imituoja keverzodamas raštą (serija kilpelių ar panašiai). Aplinkoje pats stebi (arba tai paskatina daryti mokytojas). Atpažįsta savo vardo raides, bei kitus paplitusius simbolius. Pats varto knygą, imituoja jos skaitymą. „Skaito“ knygelę draugui, lėlei. Nagrinėja užrašus esančius grupėje (ant žaidimų dėžučių, ant asmeninių spintelių ir panašiai). Pats tyrinėja savo „keverzone“, įvardina garsiai ką jis „parašė“, nupiešė“.</p>
---	---

23.5. JUDĖJIMAS.

23.5.1. UŽDAVINIAI.

23.5.1.1. Sudaryti saugią, sveiką augimo ir judėjimo aplinką;

23.5.1.2. tenkinti vaiko judėjimo poreikį, palaikyti jo fizinę aktyvumą;

23.5.1.3. skatinti vaikus įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, sudaryti sąlygas juos kartoti;

23.5.1.4. puoselėti individualias fizines galias: judrumą, vikrumą, drąsumą.

23.5.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
<p>Įgyja ir įvaldo pagrindinius judėjimo įgūdžius:</p> <ul style="list-style-type: none"> • juda laisvai, išlaiko pusiausvyrą, judesiai koordinuoti. 	<p>Gerai orientuojasi įprastoje erdvėje, žino , kur išdėlioti žaislai, daiktai., juos pasiima pats. Mėgsta ką nors mėtyti, nutraukti, išversti, kelti triukšmą, slėptis. Mėgsta vežioti, stumdyti, tempti. Bėgioja su balionais, vėjo malūnėliais, paskui riedančius ir prisukamus žaislus. Bando lipti laiptais aukštyn, žemyn.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta abiem rankom mesti kamuolį tolyn, aukštyn, kitam. 	<p>Nepargriūna stumdamas kamuolį. Pagauna jį abiem rankom, meta kamuolį iš apačios arba nuo krūtinės abiem rankom ir taiko į taikinį. Vaikšto laisvai, keičia ėjimo ritmą, tikslingai eina ten, kur nori.</p>

	<p>Gali eiti suamžintu atramos plotu: siauru grindų takeliu, tarp dviejų virvių, 20 – 25 cm. atstumu tarp nubrėžtų linijų.</p> <p>Gali keisti ėjimo kryptį: pasisukti į kairę, į dešinę, bando eiti atbulomis, pereiti nuo ėjimo prie bėgimo.</p> <p>3 – jų metų pabaigoje pradeda derinti rankų ir kojų judesius.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • elementarius kūno kultūros judesius ir kt. 	<p>Juda ar sustoja po signalo, juda nurodyta kryptimi.</p> <p>Nušoka nuo paaukštinimo, pralenda.</p> <p>Šokinėja abiem kojomis.</p> <p>Stovi ir vaikšto ant pirštų galų.</p> <p>Mėgsta lipti kopėčiomis, nusileisti nuo čiuožyklos</p> <p>Užlipa ir nulipa laiptais.</p> <p>Išmoksta eiti rateliu, judėti voroje.</p> <p>Nori aktyviai judėti, bėgioti, lipti, gaudyti.</p> <p>Pašoka aukštyn, siekdamas daikto, kai kuriuos judesius atlieka dviese, poroje.</p>
Bando atlikti pagrindinius smulkiuosius judesius:	<p>Mausto, varsto, deda kaladėles viena ant kitos, bando nubrėžti brūkšnių, varsto raištelius, pila vandenį iš ašotėlio, karmo popierių žirkliemis, dėlioja žaislinius pagaliukus.</p> <p>Įvairioje veikloje mėgdžioja judesius, juos sukuria pats, bando imituoti.</p>

23.5.2.1. KŪNO KULTŪROS VALANDĖLIŲ TURINYS (2- 3 m. vaikams).

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Eiti pirmyn po vieną. 2. Eiti pažymėtu takeliu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eiti ratu, susikabinus rankomis. 2. Peržengti neaukštas kliūtis. 3. Bėgti paskui auklėtoją. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eiti ir bėgti įvairiomis kryptimis. 2. Pavyti riedančius daiktus. 3. Eiti apeinant daiktus. 4. Pereiti nuo ėjimo prie bėgimo, išlaikyti pusiausvyrą.
Šuoliai:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pasiiekti daiktą, pakabintą iškeltų vaiko rankų aukštyje. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Šokinėti, pašokti iš vietos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nušokti nuo (10-20 cm) daiktų. 2. Peršokti per liniją, per padėtą ant grindų virvutę.
Metimai:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Paridenti kamuolį pirmyn ir stengtis jį pavyti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mėtyti kamuolį į tolį. 2. Ridenti kamuolį vienas kitam. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mesti kamuolį į ant žemės padėtą taikinį. 2. Ridenti kamuolį pro vartus. 3. Mesti ir gaudyti kamuolį.
Laipiojimas, šliaužimas		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Eiti ropomis. 2. Pralįsti pro lanką. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Užlipti ir nulipti pristatoma žingsniu laipteliais. 2. Užlipti ir nulipti nuo 10-15 cm aukščio daiktų. 3. Šliaužti grindimis. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Perlipti per įvairias kliūtis. 2. Šliaužti gimnastikos suoleliu.
Rekomenduojami judrieji žaidimai:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. „Pavykite mane“. 2. „Žvirbliai ir automobilis“. 	<ol style="list-style-type: none"> 8. „Nuropok iki žaisliuko“. 9. „Pasiiek kiškutį“. 10. „Traukinukas“. 	<ol style="list-style-type: none"> 15. „Rask savo draugą“. 16. „Višta ir viščiukai“. 17. „Surask savo namelius“.

3. „Lėktuvėliai“.	11. „Paridenk sviedinį“.	18. „Vėjas ir plunksnelės”.
4. „Pavyk sviedinį“.	12. „Pataikyk į vartelius“.	19. „Sugauk uodą”.
5. „Takeliu“.	13. „Kur skamba?”.	20. „Katinas ir žvirbliukai”.
6. „Balionėlis“.	14. „Rask vėliavėlę“.	
7. „Bėkite pas mane“.		

23.6. ŽAIDIMAS.

23.6.1. UŽDAVINIAI.

23.6.1.1. Palaikyti vaiko domėjimąsi viskuo, kas jį supa, sudarant galimybę eksperimentuoti;

23.6.1.2. padėti įvaldyti veiksmus su daiktais, akcentuojant jų žaidyminį pobūdį, juos išskiriant pabrėžiant;

23.6.1.3. skatinti ir palaikyti vaiko gebėjimą pamėgdžioti ir modeliuoti žaidime įvairias gyvenimo situacijas, suaugusiųjų veiksmus, gestus, kalbą, elgesio prasnę;

23.6.1.4. skatinti vaiko iniciatyvą ir aktyvumą, drąsą rizikuoti, siekį patirti sėkmę, suprantant, kad svarbiausia pats žaidimo procesas, o ne rezultatas.

23.6.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Kompetencijos	Vaiko veiksena
Perima žaidiminiuos veiksmus, būdus iš bendraamžių ir suaugusiųjų	Mėgsta žaisti su suaugusiu: rodo žaislus, tiesia juos suaugusiam, paeiliui ridena kamuolį, stato bokštą „kalbasi telefonu“. Pamėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raišką. Mimika ir gestais išreiškia meilę, pyktį, susierzinimą. Naudoja realius daiktus žaidimui, bando juos įsivaizduoti.
Žaidžia kartu su kitais	Pats ieško draugo žaidimams. Ant kito išbando savo elgesio pasekmes. Stebi, ką daro kitas ir mėgdžioja veiksmus. Tiesia žaislą kitam, ima kitų žaislus. Žaisdamas reiškia pasitenkinimą, palankumą, glosto, bučiuoja, maitina ir t.t. Save ir savo teises gina protestuodamas: verkia, nepaleidžia žaislo ir panašiai. Pradeda kalbėti su kitu asmeniu. Mielai prisideda prie kitų vaikų žaidimo, lenktyniauja su kitais vaikais. Žaidžia planingumo požymių turinčius žaidimus.
Žaidžia vaizduotės reikalaujančius žaidimus	Atlieka tariamus veiksmus su daiktais. Atkuria buvusius patyrimus ir išgyvenimus. Randa žaidimo tęsiniai reikalingą žaisliuką. Pradeda naudoti žaislus pakaitalus

23.7. MENINIS UGDYMAS.

23.7.1. UŽDAVINIAI.

23.7.1.1. Žadinti teigiamą nuostatą meninei veiklai ir menui, skatinti išgyventi kūrybinį džiaugsmą;

23.7.1.2. sudaryti sąlygas įsitraukti į meninę veiklą, atsiskleisti joje ir pažinti save;

23.7.1.3. skatinti spontanišką meninę raišką kasdien – žaidžiant, bendraujant, švenčiant namų aplinkoje ir gamtoje;

23.7.1.4. menine veikla auginti pasitikintį, visapusiškai aktyvų vaiką: lakios vaizduotės, jautrų, mąstantį, save išreiškiantį, kuriantį ir gerbiantį savo bei kitų kūrybą;

23.7.1.5. atverti vaiko kūno ir dvasios gyvybingumą siekiant jų darnos – skatinti judesių natūralumą, grakštumą išlaisvinant kūną.

23.7.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Kompetencijos	Vaiko veiksenos
Geba derinti judesį, lytėjimą ir regėjimą.	Pieštuku, kreidelėmis, pirštu pamirkytais dažais braižo linijas per visą lapą. Atsiranda simboliai: spiralė, saulutė, kryžius, veidas. Atpažįsta ir naudojami 6 spalvomis. Eksperimentuoja dailės priemonėmis. Patinka minkyti, maigyti, voliuti, suploti, suspausti, suplakti, ištempti, pjaustyti lipdymo medžiagas. Klijuoja, lipina, tvirtina. Žiūri iliustracijas, šeimos narių nuotraukas, dailės atvirukus, kitų vaikų dailės darbelius.
Mėgsta ir geba atlikti paprasčiausius šokių judesius	Klausantis muzikos aktyviai juda, šokdina žaislus, naudoja įvairius daiktus: kaspinėlius, skareles. Atvaizduoja suaugusiųjų judesius, pristato kojytę prie kojytės, apsisuka aplink savo ašį. Atkartoja įvairių gyvūnų eisenas, „šokius“- meškiukai, kiškiukai, lapės. Nešioti, sūpuoti lėlytes, jaučiant ritmišką kūno judėjimą. Dainuodami daineles, apdainuojamus veiksmus parodo šokio judesiais- „ Du gaideliai“, „ Kiškis“, „Aš turiu“. Melodiją atlieka ritminiais judesiais.
Bando pats muzikuoti, atrasti naujus garsus	Melodiją atlieka balsu. „Groja“ koku nors instrumentu.. Mėgsta muzikuoti su vaikais ir suaugusiais. Ritmiškai eina, ploja, trepsi (rateliai) Klausosi linksmų ir ramių muzikos kūrinėlių. Žaidžia su muzikiniais žaislais- barškučiu, varpeliu, būgneliu, šviplėne. Mėgdžioti įvairių gyvūnų, paukščių garsus- gegutės, karvės, viščiuko, varnos ir t.t.

VII. VAIKO POREIKIUS ATITINKANTI APLINKA ANKSTYVOJO AMŽIAUS GRUPĖJE

23.8. KURIAMA EMOCIŠKAI SAUGI APLINKA.

23.8.1. Tėvai (globėjai, rūpintojai), pedagogai palankūs šio amžiaus vaikams yra kompetentingi ugdytojai. Pažįsta šio amžiaus vaikų raidos ypatumus;

23.8.2. suaugusieji tuojau pat ir su meile atsiliepia į vaikų poreikius, žinodami, kad šio amžiaus vaikai dar nemoka kontroliuoti savo jausmų ir elgesio;

23.8.3. vaikų miego ir maitinimosi dienotvarkė yra ritmiška, tačiau lanksti ir padiktuota paties vaiko poreikių;

23.8.4. vaikai turi savo valgymo įrankius, spintelę, rūbelius, patalynę, lovelę su užrašytu vaiko vardu;

23.8.5. tėvai (globėjai, rūpintojai), mokytojai tariasi vaiko ugdymo klausimais;

23.8.6. vaikų grupėje yra namų aplinkos elementų: pagalvėlės, vaikų nuotraukos ir kita.

23.9. KURIAMA FIZIŠKAI SAUGI IR SVEIKA APLINKA.

23.9.1. Daiktai, kenkiantys vaikų sveikatai ar saugumui pašalinami, saugomi vaikams neprieinamoje vietoje;

23.9.2. nuolat sekama, ar nėra apardytų, sugadintų žaislų, kuriuose atsirado smulkių, aštrių detalių;

23.9.3. higieninių poreikių patenkinimo, maitinimosi, žaidimo, miego vietos atskiriamos, kad būtų užtikrinti reikalavimai ir rami aplinka;

23.9.4. žaislai, kuriuos vaikai ima į burną, vaikui baigus žaisti dedami į vietą, o vėliau išvalomi ir sterilizuojami;

23.9.5. baldai ir esantis inventorius grupėje gerai pritvirtintas, grindų danga saugi ir lygi;

23.9.6. grupėje įrengti atskiri kampeliai, kuriuose vaikai gali ramiai pabūti ar saugiai pažaisti po vieną ar keliese;

23.9.7. palikta tuščia erdvė, kurioje vaikai galėtų laisvai judėti, kadangi vaikų judesių koordinacija dar netobula.

23.9.8. SVEIKA APLINKA.

23.9.8.1. Žaislai ir priemonės nuolat prižiūrimi ir dezinfekuojami;

23.9.8.2. personalas laikosi bendrų saugumo reikalavimų;

23.9.8.3. nuolat pateikiama informacija sveikatos tema – apie užkrečiamas ligas, skiepus, žaislų bei įrangos saugumą, vaikų maitinimą.

23.10. VIDAUS APLINKA, STIMULIUOJANTI AKTYVIĄ VAIKŲ VEIKLĄ.

23.10.1. Žaislai laikomi atvirose ir žemose lentynose ar vietoje, kur vaikai galėtų patys laisvai prie jų prieiti ir pasiimti norimus, kuriuos jie gali judinti ir nešioti po visą aplinką pagal jų pasirinkimą;

23.10.2. žaislai – patys natūraliausi šio amžiaus vaikų mokytojai: jie turi atitikti vaikų galimybes, būti įvairūs, keičiami. Parūpinti daugiau vaikų mėgstamų vienodos rūšies žaislų;

23.10.3. knygelės ir paveikslėliai laikomi vaikui matomoje ir pasiekiamoje vietoje. Knygelės išdėliojamos lentynose viršeliu į priekį. Knygelės įvairaus formato, storais ir plonais lapais, kadangi vaikas auga savo individualiu tempu (vienų vaikų pirščiukai jau pasirenge versti žurnalo lapus, kitų dar ne).

23.11. EDUKACINĖ LAUKO APLINKA.

23.11.1. Tinkamai organizuota veikla lauke (žaidimai) daro poveikį visoms ugdymo(si) sritims; 23.11.2. veiklos organizavimas lauke priklauso nuo vaikų amžiaus;

23.11.3. 2 – 3 metų vaikai gali turėti savo pasodintų lauke augalų, juos prižiūrėti stebėti, jais džiaugtis, nuimti derlių, ragauti išaugintas daržoves ir panašiai;

23.11.4. lauko aikštelėje turėtų būti meninės veiklos kampelis. Vaikai gali piešti su kreidelėmis, gvašu ir kita;

23.11.5. pasivaikščiavimo metu po darželio teritoriją, apylinkes metu stebėti gamtos pasikeitimus, nukritusios didelio medžio lapus, pabraidyti, žydinčias gėles ir kita;

23.11.6. žaidimai su kamuoliu ir kitais lauko žaislais.

VIII. TĖVŲ (GLOBĖJŲ, RŪPINTOJŲ) BENDRADARBIAVIMAS

23.12. TĖVAI (GLOBĖJAI, RŪPINTOJAI) TURĖTŲ:

23.12.1. ieškoti pedagogo paramos, jei siekiama žyliui užtikrinti kokybišką ugdymą(si) šeimoje, jei turi dvejonių ar problemų, jei šeima išgyvena krizę, jei tėvai nepasitiki savo jėgomis arba nori tapti tobulais ugdytojais;

23.12.2. stengtis užmegzti šiltus, draugiškus, dalykiškus santykius su pedagogu, gerbti jo laiką ir būti konstruktyviems;

23.12.3. atvirai dalintis su pedagogu savo abejonėmis, problemomis, lūkesčiais, pateikti būtiną informaciją apie vaiką ir jo augimo(si)sąlygas, aplinkybes;

23.12.4. nusiteikti mokytis, žaidžiant su vaiku; kartu su pedagogu spręsti problemas; bandyti perprasti ir priimti jo nuomonę, laikytis su sutarimu, neišankstinis, kritiškas nusistatymas, vengiant dalyvauti, bendradarbiavimą pasmerkia nesėkmei;

23.12.5. domėtis pasiūlyta pedagogine ir kitokia literatūra, naudotis vaikiškų knygų bibliotekėle;

23.12.6. dalyvauti stebint ir vertinant vaiko pasiekimus, vesti jo raidos dienoraštį, užrašant nerimą keliantį elgesį ir kitas problemas, šią informaciją analizuoti, aptarti su auklėtojomis.

23.13. MOKYTOJAI TURĖTŲ:

23.13.1. užmegzti šiltus, neformalius santykius su šeima, gebėti suvokti šeimos reikmes, pasiremti kiekvienos šeimos nario privalumais, gerbti šeimos gyvenimo būdą ir kultūrinę aplinką, kvalifikuotai patarti, kaip esamoje šeimos aplinkoje organizuoti vaiko gyvenimą ir garantuoti kokybišką ugdymą;

23.13.2. mokėti aktyviai klausytis, klausinėti, pažvelgti kito asmens akimis, dalykiškai aiškintis, kartu ieškoti problemos sprendimo, skatinti tėvų dalyvavimą ir atsakomybę, padėti pajusti sėkmę ir pasitikėjimą savimi;

23.13.3. gebėti įvertinti buitinę ir ugdančiąją plinką bei vaiko dieną, stebėti vaiko ir suaugusiųjų ryšį, bendravimą, bendrus žaidimus, elgesį vaiko neklusnumo atveju, kitomis kritinėmis aplinkybėmis, gerbti ir toleruoti požiūrių įvairovę, šeimos kultūros skirtumus;

23.13.4. gebėti atlikti įvairiapusių vaiko pasiekimų įvertinimą: tėvams atskleisti sritis, kuriose vaiko pasiekimai geresni ar prastesni, išvelgti vaiko individualumą, drauge su tėvais numatyti tolesnio ugdymo programą, pastebėti galimas vaiko raidos sutrikimo ar kitas psichologines problemas ir rekomenduoti specialistų konsultacijas.

IX. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ (3-5(6) m.) UGDYMO TURINYS

23.14. PAŽINIMAS IR TYRINĖJIMAI .

23.14.1. UŽDAVINIAI.

23.14.1.1. Skatinti per aktyvią veiklą susipažinti su supančia aplinka ją tyrinėti, pažinti, formuoti supratimą, kaip galima naudotis šiuolaikinėmis technologijomis;

23.14.1.2. supažindinti su grupės, darželio ir lauko aplinka, žmonėmis, jų darbais, gamta gyvūnais;

23.14.1.3. supažindinti su daiktų formomis, spalvomis, dydžiais, erdviniais santykiais;

23.14.1.4. sudaryti sąlygas įvairiais būdais tapatinti, lyginti, matuoti, lyginti daiktus, lyginti jų grupes (po lygiai, daugiau, mažiau), atpažinti ir naudoti skaitmenis;

23.14.1.5. plėsti ir turtinti žodyną, ugdyti kalbą (pavadinti, apibūdinti, klausinėti, aiškintis, sekti, pasakoti, deklamuoti);

23.14.1.6. išbandyti įvairius pasaulio pažinimo būdus: visais pojūčiais tirti aplinką – išžiūrėti, išiklausyti, uosti, ragauti, liesti;

23.14.1.7. pajusti ryšį tarp švenčių, metų laikų, žemės ūkio darbų ir tradicijų.

23.14.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
TYRINĖJIMAI (mažieji mokslininkai)	
<u>Gamtos paslaptys</u> Geba pastebėti gyvūnų ir augalų svarbą, ryšį su žmogumi: <ul style="list-style-type: none">geba įvardinti jų pasikeitimus, judėjimą ir elgseną skirtingomis sąlygomis.savo atradimus fiksuoja darbeliuose.	Stebi laukinių ir naminių gyvūnų elgseną. <ul style="list-style-type: none">Domisi ūkininko sodyboje gyvenančiais gyvūnais ir miesto sąlygomis gyvenančiais gyvūnais. Pastebi, kad gyvūnai gali būti panašūs ir skirtis. Vardija skirtumus ir panašumus, kuris didesnis, o kurie mažesni. Klausosi pasakų, eilių, patarlių apie gyvūnus, jų būdą. Patys pamėgdžioja. Žino, kad gyvūnai yra naudingi, bet gali būti ir pavojingi žmogui, kad jie visi įdomūs savaip, kiekvienas turi savo būstą (narveliai, akvariumai, vabzdžių gaudyklės) Aiškinasi ir analizuoja, kodėl kiekvieno gyvūno būstas kitoks, bando juos

	<p>meniškai sukurti.</p> <p>Nori prižiūrėti gyvūnėlius, jaučia atsakomybę už juos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artimiausioje aplinkoje stebi augalus, pradeda suprasti, kad daugelis augalų yra panašūs. Vardija, ko reikia augalams, kad jie augtų: drėgmės, saulės, priežiūros. <p>Pasako, kad pasodinus sėklytę iš jos išaugs augalas, pats prižiūri ir stebi augalo augimą.</p> <p>Supranta, kad kai kurie augalai žmogų džiugina, kiti teikia naudą, dar kiti gydo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nori saugoti greta esančius augalus, juos laisto, prižiūri. <p>Pasakoja, kaip gyvūnai susiranda maisto.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja, stebi gyvosios gamtos gyvenimą ir vystimąsi. <p>Stebi, tyrinėja ir eksperimentuoja su augalais ir jų dalimis. Pastebėjimus, išvadas, emocijas atspindi savo kūrinėliuose ir vertina dailės darbuose.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naudoja tam tikras augalų dalis (daržoves, vaisius, lapus) maistui ir žino, kokios augalų dalys naudojamos žmonių buityje. • Stebi medžius, krūmus, žolynus, lauko gėles, grybus miške. Žino, kad augalams reikia vandens, šilumos. Pasako augalų dalis: šaknis, kamieną, žiedus, sėklas ir t.t. • Stebi augalų vystimąsi iš svogūno, daigo. Sužino apie augalų prisitaikymą prie metų laikų kaitos. Pastebi liaudies meno kūrinuose. <p>Žino kai kurias liaudiškas gydymo tradicijas.</p> <p>Grožisi aplinką puošiančiais augalais.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žino, kad kai kurias augalų dalis valgome, kai kurie augalai mus „rengia“. <p>Žino apie vandens svarbą augalui. Pasako, kur augalui geriausia augti.</p> <p>Pastebi kondensavimąsi iškvėpdamas orą ant šalto stiklo.</p> <p>Sužino, kad dangaus kūnai veikia augalus: saulės šviesa reikalinga gyvybei, žvaigždės praskaidrina nakties tamsą ir t.t.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas, bendraudamas, pasakodamas, tyrinėdamas turtina ir plečia žodyną. Pavadina, aiškina, apibūdina daiktus, reiškinius. Patirtus įspūdžius ir išgyvenimus išreiškia žodžiais. Pavadina, klausinėja aiškinasi ir patys aiškina, apibūdina, dalijasi patirtimi, ženklina, išreiškia savo požiūrį. • Ieško informacijos knygose apie gamtą, žmonių pasaulį, technikos ir technologijos stebuklus, žiūrinėja nuotraukas, paveikslus, pavadinimus po jais, klausosi informacinių tekstų, aiškinasi, kur ir kaip gyvena žmonės, augalai, gyvūnai, kaip prisitaiko prie gamtos sąlygų. <p>Klausydamiesi pasakų, eilių, dainų, padavimų, sakmių, mįslių, priežodžių, garsažodžių, greitakalbių sužino apie senolių požiūrį į pasaulį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įgytą pažinimo patirtį panaudoja praktinėje veikloje: bando nuspėti orus, noriai geria gydomųjų žolelių arbatą, pamėgdžioja gyvūnų elgseną žaisdami, vaidindami kuria simbolius, ženklus. <p>Kartu su auklėtoja „užrašo“ atradimų, stebėjimų ir tyrinėjimų kelią, eksperimento išvadas.</p>
--	--

<p>Domisi negyvosios gamtos reiškiniais, geba juos pastebėti ir apibudinti.</p>	<p>Apibūdina, pasakoja, ką stebėjo, ką sužinojo, ką išsiaiškino. Kuria pasakojimus apie gamtą.</p> <p>Kartu su auklėtoja aiškinasi apie žemės planetą ir dangaus kūnus (saulė, žvaigždės, mėnulis ir pan.); bando suprasti saulės, vandens svarbą. Susipažįsta su kitais įvairiais gamtos reiškiniais (potvyniais, žemės drebėjimais, vaivorykštė ir panašiai). Žino metų laikus, jiems būdingus požymius ir suvokia jų kaitą. Apžiūrinėja gaublį ir stengiasi suprasti, jog žemė apvali; Stebi ir fiksuoja orų permainas, (šilta, šalta, apsiniaukę ir panašiai). Stebi vandenį, sniegą ar smėlį, nusako kai kurias savybes. Žaidžia žaidimus su šešėliais (atlieka įvairius pratimus: išpučia, įtraukia orą ir panašiai). Veikia, eksperimentuoja su vandeniu, smėliu, akmenukais grupelėmis ir individualiai. Susipažįsta su dirvožemiu, jo savybėmis, svarba. Atlieka jo stebėjimus, bei tyrinėjimus.</p>
<p>Fizikiniai reiškiniai</p>	
<p>Domisi ir tyrinėja fizikines pasaulio savybes, stebint ir naudojant kasdieninius aplinkos daiktus.</p> <p>Geba bandydamas, eksperimentuodamas sudėlioti daiktus pagal dvi ir daugiau savybių.</p>	<p>Eksperimentuoja su įvairiais daiktais, pasitelkdamas „mokslines“ tyrimo priemones: magnetus, spyruokles, veidrodžius, keltuvus, didinamuosius stiklus ir pan.</p> <p>Susipažįsta su fizinėmis daiktų savybėmis, pastebi ir apibūdina fizinius pasikeitimus (dažai susimaišo, ką galima supilti, sutrinti, ridenti ar papūsti ir pan.)</p> <p>Užduoda klausimus, skatinančius tolesnius tyrinėjimus (kodėl vienas daiktas plaukia, o kitas skęsta); dėlioja daiktus, paveikslėlius, atrinkdamas kas natūralu, o kas sukurta žmogaus.</p> <p>Ieško sprendimų pagal pateiktas užduotis pvz. sudėlioti daiktus pagal nurodytas savybes, bando modeliuoti situaciją pagal pateiktą mokytojo pavyzdį, arba užduotį.</p>
<p>AŠ IR TECHNOLOGIJOS</p>	
<p>Domisi šiuolaikinėmis technologijomis ir pradeda tikslingai jomis naudotis</p>	<p>Žaidžia ir naudoja įvairius mechaninius kompiuterinius žaislus ir prietaisus.</p> <p>Žaidžia su žaisliniais mobiliaisiais telefonais, fotoaparatais, kompiuteriais, kasos aparatais ir pan.</p> <p>Moka naudotis magnetofonu ar grotuvu. Žino kur išjungti ir įjungti, įdėti diską, ar juosteles, naudoti kitus mygtukus, reguliuoti garsą.</p> <p>Naudojasi kompiuteriu: įjungti, išjungti valdyti pelę ir klaviatūrą.</p> <p>Kartu su auklėtoja ar savarankiškai . piešia įvairias linijas, nesudėtingus piešinius, gali naudotis piešimo programa, randa ir rašo raides.</p> <p>Savo tyrinėjimams atlikti naudoja technines priemones ir prietaisus : didinamąjį stiklą, svarstyklės, žiūronus, mikroskopą, magnetus.</p> <p>Supranta ir žino saugaus elgesio su kompiuteriu ir kitomis techninėmis priemonėmis.</p> <p>Išvykų metu parduotuvėse, bibliotekoje, gaisrinėje, tėvelių darbovietėje, darželyje stebi įdiegtas ir naudojamas šiuolaikinės technologijas.</p> <p>Kalbantis vartoja taisyklingus žodžius ir terminus, žiūri įvairią filmuotą medžiagą klausosi kūrinų, garso įrašų, juos komentuoja ,</p>

	aptaria.
MATEMATIKA APLINK MUS	
Geba atskirti daiktų įvairovę, supranta daiktus apibendrinančius žodžius, nusako jų dydį, formą, spalvą, suranda jų panašumus ir skirtumus, jais manipuliuoja.	<p>Lygindamas, tyrinėdamas, rūšiuodamas, vertina daiktų dydį.</p> <p>Ima daiktus nuo žemos lentynėlės, spintos, suvokdamas savo kūno ir daiktų dydžio skirtumą.</p> <p>Žaidžia su smėliu, vandeniu, keičia indų formą.</p> <p>Daiktus lygina uždėdamas vieną ant kito, vieną prie kito.</p> <p>Vartoja sąvokas: ilgas, trumpas, tokio pat ilgio, ne tokio paties ilgio.</p> <p>Skiria dėmesį daiktų formai, Susipažįsta su trikampio, kvadrato formomis, bando lankstyti iš popieriaus.</p> <p>Stebi aplinkos daiktų formas, savo darbeliuose panaudoja jiems vaizduoti įvairius daiktus.</p> <p>Grupuoja daiktus pagal formą, spalvą, didėjimo ir mažėjimo tvarka.</p> <p>Žino daiktus, kurie rieda, nerieda. Skiria apskritas, kvadratinės formas.</p> <p>Atkreipia dėmesį į daiktų spalvą, Skiria kai kuriuos atspalvius: pilkšvas, žalsvas, pilkai gelsvas ir kt</p> <p>Stebi gamtos spalvas, skiria pagrindines spalvas ir atspalvius.</p> <p>Pastebi įvairius pėdsakus gamtoje, pasako kieno jie: ratų, šuniuko, žmogaus ir kt., Atkreipia dėmesį į atspaudus smėlyje, sniege, žemėje.</p> <p>Pasako, iš kokių elementų susideda raštas.</p>
Geba skirstyti daiktus į grupes pagal įvairius požymius	<p>Žino, kurie daiktai kelia pavojų: stikliniai, aštrūs, elektriniai.</p> <p>Stengiasi suprasti apibendrinančius žodžius: žaislai, avalynė, baldai, drabužiai, indai ir t.t.</p> <p>Matuoja skysčius, birias medžiagas. Panaudodami pėdą, saują, pirštą matuoja daiktų dydį, storį, ilgį.</p> <p>Pradedą suprasti daikto paskirtį, jo struktūrą, elementus. Naudoja daiktus pagal jų paskirtį, žino, iš kokios medžiagos daiktas pagamintas.</p> <p>Pasako keliais požymiais daiktas skiriasi, grupuoja pagal spalvas, formas, medžiagas (kuria pats sekas).</p> <p>Sustato daiktus mažėjančia (didėjančia) tvarka.</p>
Geba atpažinti ir kurti sekas	<p>Žaisdamas judriuosius žaidimus, pasivaikščiojimo metu pavadina kryptį, juda ta kryptimi, nusako savo kūno judėjimo kryptį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn, keičia judėjimo kryptį, pasako daikto padėtį savo atžvilgiu.</p> <p>Skiria dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, užpakalį. Dešinė, kairė ranka, koja, nosis - priekyje, galva - viršuje.</p> <p>Žaisdamas, pasakodamas, judėdamas vartoja sąvokas: „ant“, „už“, „po“, „šalia“, toli-arti.</p>
Skaičiuoja iki 10 ar daugiau, suteikdamas skaičiuojamųjų daiktų skaičius ir simbolius.	<p>Dėlioja įvairius ornamentus, žaislus iš kairės į dešinę.</p> <p>Pradedą orientuotis popieriaus lape piešdamas.</p> <p>Pasako, į kurią pusę nuvažiavo mašina, kur yra daiktas.</p>
Mokosi perprasti kelintinį žymėjimą bei skaičiavimą,	<p>Skaičiuoja nuo 1 iki 10, vartodamas kelintinius skaitvardžius. Atsako į klausimus, kiek iš viso? Kelintas?</p> <p>Sužino, pasako iš eilės didėjančia ir mažėjančia tvarka skaičius, atranda skaičiaus „kaimynus“.</p> <p>Skaičiuoja, pasako kelintas eilėje.</p>
Geba suvokti laiko sąvokas ir jų seką,	<p>Vartoja sąvokas šiandien, vakar, rytoj. Ką veikė šiandien? Ką veikiau vakar? Ką veiksiu rytoj?</p>

<p>Geba pavadinti, apibūdinti, pristatyti kūrybinį darbą, poelgi. Geba žaisti su objektais, įsivaizduojant juos kitu.</p>	<p>Pasako, kad saulė šviečia dieną, nusileido – naktis, teka – rytas, leidžiasi – vakaras. Žino paros dalis ir pasako žmonių veikseną. Patirtus įspūdžius ir išgyvenimus fiksuoti vaizdais, išreikšti žodžiais, judesių ir gestų kalba, perkelti į žaidimus ir meninę veiklą. Dalyvavimo poreikį tenkina, dalyvaudamas šeimos, vaikų grupės, bendruomenės kultūriniame gyvenime. Supranta, pajaučia ryšį tarp švenčių, metų laikų, žemės ūkio darbų ir tradicijų, sužino apie šventiniuose ritualuose naudojamus augalus - simbolius: eglutę, Kalėdų medelį, verbas, paparčio žiedą. Stebėjimo įspūdžius išreiškia greitu piešiniu, žymėdamas brūkšneliais, taškeliais. Piešia, dėlioja iliustracijas tokia seka, kaip stebėjo augalą, statomą namą. Stebėjimo rezultatus ženkina ant įvairių priemonių: ūgio matuoklės, augalo aukštį ant popieriaus juostelės, vandens kiekį - lipduku ant indo šono. Reflektuoja sako dardelius (pagal pateiktus mokytojo klausimus arba pats). Darbeliuose naudoja daug detalių.</p>
---	---

23.15. SVEIKATOS SAUGOJIMAS IR STIPRINIMAS.

23.15.1. UŽDAVINIAI.

23.15.1.1. Suteikti vaikui elementarių žinių apie save, sveikatą, skatinti rūpintis savo ir kitų sveikata ugdamt saugaus elgesio įpročius;

23.15.1.2. mokyti suprasti veiklos ir poilsio ritmą, aktyvaus poilsio ir judėjimo reikšmę sveikatai, sudaryti sąlygas įgyti įvairios fizinės veiklos patirtį;

23.15.1.3. tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį, pratinti justti savo fizinių gebėjimų ribas, mokyti taisyklingai kvėpuoti, ugdyti taisyklingą laikyseną;

23.15.1.4. suteikti žinių apie grūdinimo procedūras ir natūralios gamtos poveikį sveikatai, grūdinti vaiko organizmą;

23.15.1.5. formuoti higieninius įgūdžius ir įpročius;

23.15.1.6. suteikti žinių apie sveiką mitybą, ugdyti vaiko mitybos įgūdžius ir įpročius;

23.15.1.7. mokyti saugiai naudotis fiziniam judėjimui skirta įranga, priemonėmis, žaislais.

23.15.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinos kompetencijos	Vaiko veiksenos
AŠ GERAI JAUČIUOSI, KAI ŽINAU ...	
<p>Geba pagal galimybes rūpintis savo ir kitų saugumu bei sveikata.</p> <p>Žino, į ką kreiptis, atsitikus nelaimėi.</p> <p>Žino būtiniausią informaciją apie save.</p> <p>Geba vengti pavojingų vietų, žaisdamas saugiai elgiasi su</p>	<p>Kalbėdamas su suaugusiais, vartydamas knygeles, klausydamasis kūrinėlių, žiūrėdamas, filmukus, išsiaiškina, kad reikia tikėti, jog artimieji ir gerai pažįstami žmonės palankūs ir geranoriški, atsakyti jiems tuo pačiu.</p> <p>Sužino, kad ištikus bėdai ar nesėkmei gali padėti pažįstami, o kartais ir nepažįstami (policininkai, auklėtoja ir kt.).</p> <p>Atlikdamas individualias užduotis, aiškinasi, kaupia informaciją, kaip galima išvengti kai kurių bėdų, nelaimių. Kiekvienas žino savo vardą ir pavardę, pasiklydus žino, kad reikia priėti prie suaugusiojo ir pasakyti, kas atsitiko, žino elgesio taisykles kelyje (neišdykauti, laikytis suaugusiojo rankos), nebėgti į važiuojamąją dalį, žino, kaip</p>

<p>bendraamžiais.</p> <p>Geba suprasti pavojus, slypinčius savo ir svetimoje, vaikui artimiausioje aplinkoje</p>	<p>pereiti gatvę, pažįsta svarbiausius kelio ženklus.</p> <p>Išklausęs įvairių situacinių pasakojimų, stebėdamas televizijos laidas, auklėtojų patektus pavyzdžius, naudojanti IT po aptarimo, aiškinasi, diskutuoja ir sužino: kaip išvengti susižalojimų ir traumų</p> <p>Samprotauja kodėl negalima imti ir deginti degtukų, nejungti ir neliesti įvairių elektros prietaisų, peilių, stiklo šukių, vaistų ir kt</p> <p>Kokia nelaimė gali atsitikti pažeidus draudimą, kad yra negerų žmonių, todėl reikia būti atsargiam su svetimais žmonėmis, kad yra negerų svetimų žmonių ir negalima jais tikėti., neiti su jais, neimti saldinių, ar kitų siūlomų daiktų.</p>
<p>AŠ NORIU, JUDĖTI, ŽAISTI ...</p>	
<p>Geba būti aktyvus, judrus; prireikus sukaupia jėgų, valios.</p> <p>Geba valdyti savo jausmus, geba atsipalaiduoti</p>	<p>Žaisdamas, judėdamas, aktyviai veikdamas bei ilsėdamasis, pasitiki savo jėgomis, jaučiasi vertinga. Pratinasi susikaupti, esant reikalui atsipalaiduoti, pratinasi atsakyti už savo veiksmus, stengiasi kontroliuoti savo veiksmus ir emocijas, savarankiškai ar skatinamas saugiai elgiasi namie ir vaikų grupėje. Supranta, kada jaučiasi blogai ar yra pavargęs, ir pasako apie tai kitiems. Stengiasi nekonfliktuoti, neižeidinėti kitų, suvokia, kad palankumas kitiems žmonėms padeda su jais susibičiulianti</p>
<p>MAN PATINKA BŪTI SAVARANKIŠKU...</p>	
<p>Geba savarankiškai rengtis.</p> <p>Geba savarankiškai laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo.</p> <p>Geba domėtis sveiku maistu, pasirinkti sveikesnius produktus</p>	<p>Patiriamas geba pasirinkti drabužius ir apavą pagal oro sąlygas. Mėgina rengtis, savarankiškai rengiasi: apsivelka ir nusivelkam drabužius, užsisėga sagas, ašitrukia užtrauktukus, užsiriša batų raištukus, užsisėga sagas.</p> <p>Stebėdamas suaugusiųjų elgesį, klausydamasis pasakojimų, vartydamas knygeles, atlikdamas individualias užduotis, sužino, kad higienos įpročiai ir įgūdžiai padeda augti sveikam bei atspariam ligoms. Pratinasi laikytis asmens higienos įgūdžių ir įpročių: prausiasi, naudojasi muilu, rankšluosčiu, po valgio skaluja burną vandeniu, taisyklingai vali dantis, pratinasi naudotis nosine (vienkartinėmis nosinaitėmis), savarankiškai naudojasi tualetu, taisyklingai sėdi veiklos metu, pratinasi taisyklingai naudotis stalo įrankiais valgio metu, mandagiai bendrauja prie stalo;</p> <p>Kalbėdamasis su suaugusiuoju išsiaiškina, kad rūpinimasis asmens higiena, tinkama apranga ir maitinimusi apsaugo nuo ligų, supranta, ką valgyti sveika, o kas gali pakenkti sveikatai.</p> <p>Pasako kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis tų, kurių reikėtų atsisakyti.</p> <p>Pasako kitiems, kai pavargsta ar blogai jaučiasi.</p> <p>Sužino, į ką kreiptis susirgus, įvykus nelaimei.</p>
<p>AŠ NORIU PAŽINTI SAVE...</p>	
<p>Domisi savo kūnu, geba pavadinti pagrindines kūno dalis.</p> <p>Geba justti ir valdyti savo kūną, atlikdamas įvairius veiksmus, keisdamas kryptį,</p>	<p>Žaisdamas, judėdamas ar ką nors veikdamas tyrinėja savo kūną. Pasako ar parodo pagrindines kūno dalis.</p> <p>Patiria, kaip juda kūnas keičiant kryptį, tempą, greitį.</p> <p>Rytinės mankštos metu kūno kultūros salėje, žaidžiant judriuosius, sportinius žaidimus lauke, įvairiai judėdamas tyrinėja grupės, sporto salės, lauko aikštelės ar kitą erdvę. Išbando judėjimą vietoje ir keičiant padėtį erdvėje; judėjimą skirtingu tempu ir skirtingomis</p>

<p>tempą, greitį, jėgą, geba išlaikyti pusiausvyrą. Veikdamas, judėdamas greta kito geba kalba, mimika, gestu, judesiais perteikti atliekamus veiksmus, geba laikytis taisyklių.</p> <p>Nuotaiką, sumanymus, muziką, vaizdą, žodį geba išreikšti kūnu- mimika, kūno poza, gestu, atskiru judesiu ar veiksmų eile, ritmišku ar laisvu judėjimu.</p>	<p>kryptimis, sužino, kur ir kaip judėti saugu ar pavojinga. Išbando įvairius vaikščiojimo, bėgiojimo, ropojimo, šliaužimo, lipimo, lindimo, šokinėjimo būdus. Žaisdamas judriuosius, improvizacinius, kūrybinius žaidimus, atlieka judesius visu kūnu, rankomis, kojomis, galva.</p> <p>Išmoksta tradicinių žaidimų bei pramogų ir pajunta dalyvavimo kalendorinėse ir kitose šventėse džiaugsmą. Atlieka įvairius judesius su lazdelėmis, juostelėmis, lankais, kamuoliais, grodamas žaisliniais instrumentais, lavindamas kairės ir dešinės rankos, kojos judesių tikslumą, taisyklingą kvėpavimą, koordinaciją, jėgą.</p> <p>Laisvai judėdamas, eidamas ratelį, šokdamas, improvizuodamas, skambant muzikai, ugdomi saviraiškos kūnu gebėjimą.</p> <p>Judėdamas greta kito, poroje, ratu, rikiuotėje, laisvai ar sutartinai su kitais, pratinasi laikytis taisyklių, jausti draugą, pajusti asmeninės ir bendros erdvės ribas.</p> <p>Atlieka įvairius veiksmus, kurie lavina pirštų, riešo judesių ir akies rankos suderintą veikimą: užsisega, atsisega drabužius, kerpa žirkėmis, piešia, lipdo iš molio plastilino, varsto, kopijuoja paprastas figūras, konstruoja, žaidžia su dėlionėmis.</p> <p>Aktyviai juda pagal muziką, improvizuoja, šoka, atlieka įvairias kūrybines užduotis, reiškia savo nuotaiką, jausmus, kai kurias idėjas.</p> <p>Eksperimentuodami atranda naujus judėjimo būdus, kuria judėjimo variantus. Judėdami pasitelkia vaizduotę, fantaziją.</p>
<p>Sveikatai saugoti ir stiprinti naudojamos šios formos: ryto mankštos, sveikatos valandėlės, sveikatos dienos, kūno kultūros valandėlės, šokio valandėlės, sporto šventės, sportinės pramogos, išvykos į gamtą, individualus darbas su vaikais, darbinė veikla, prevencinės savaitės, susitikimai su saugos tarnybų specialistais, integruojamos prevencinės programos ir kt.</p>	

23.16. KŪNO KULTŪROS VALANDĖLIŲ VEIKLOS TURINYS.

23.16.1. Valandėlės organizuojamos mokyklos salėje, 2 kartus per savaitę. Viena kūno kultūros valandėlė vyksta lauke.

3-4 metų amžiaus vaikams.

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:		
<p>1. Tiesiai nedidelėmis grupelėmis, visa grupe.</p> <p>2. vorele salės pakraščiais pagal daiktinius orientyrus.</p> <p>3. Tarp dviejų nubrėžtų linijų (25-30 cm.), neužminant jų.</p> <p>4. Dideliu ratu, susikabinus rankomis.</p>	<p>1. Tarp išdėstytų daiktų.</p> <p>2. Eiti ir bėgti ant žemės padėta lenta (15- 20cm.).</p> <p>3. Tarp dviejų ant žemės nubrėžtų linijų, neužminant jų (atstumas 25-20cm.).</p>	<p>1. Vorele, įvairiais būdais (pirštų galais, kulnimis, aukštai keliant kelius).</p> <p>2. Einant peržengti per daiktus, gulinčius ant žemės (lazdas, kaladėles, kėglius).</p> <p>3. Eiti suoleliu, stora virve, lazda, pristatomuoju žingsniu (2 m ilgis).</p>
Šuoliai:		
<p>1. Pašokti siekiant daikto (barškutį, virvutę).</p> <p>2. Nušokti nuo 10-15 cm paaukštinimo (suolelio,</p>	<p>1. Peršokti per nedidelę kliūtį (virvutę, plokščią lanką).</p> <p>2. Šokinėti abiem kojomis,</p>	<p>1. Peršokti per dvi linijas (10-20 cm).</p> <p>2. Nušokti nuo paaukštinimo į lanką, nušokant peršokti per virvutę, padėta ant grindų ir t.t.</p>

kubo).	judant į priekį.	3. Šokti iš lanko į lanką, atsispiriant abiem kojomis.
Metimai:		
1.Sulaikyti auklėtojos paridentą sviedinį ir ridenti jai atgal (1-1,5 m). 2.Ridenti kamuolį vienas kitam.	1. Mesti laisvai kamuolį į priekį ir bėgti jo pagauti. 2. Mesti kamuolį į viršų ir sugauti. 3. Ridenti kamuolį vienas kitam iš įvairių padėčių. Viena ir abiem rankomis.	1. Mesti didelį kamuolį į žemę ir sugauti jį. 2. Mesti didelį kamuolį į viršų ir sugauti, atšokusį sugauti. 3. Einant ridenti kamuolį suoleliu. 4. Mesti kamuolį auklėtojai ir sugauti jos mestą kamuolį 2-2,5 m. nuotolio.
Laipiojimas, pralindimas		
1.Eiti keturpėsčia (keliais, delnais) pralendant pro virvutę. 2.Eiti keturpėsčia (keliais, delnais) „meškos“ žingsniu.	1. Ropoti lenta. 2. Pralįsti pro virvutę, pro lanką, neliečiant rankomis grindų.	1. Šliaužimas grindimis (1,5-2 m). 2. Laiptoti aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu. 3. Pralįsti, perlįpti gimnastikos suolelį, rastą, buomą.
Rekomenduojami judrieji žaidimai:		
1. „Į pasivaikščiojimą, į svečius“. 2. „Bėkite pas mane“ (pavykite mane). 3. „Balionėlis“. 4. „Automobiliai ir žvirbliukai“. 5. „Individualūs žaidimai su kamuoliu“. 6. „Paridenk kamuolį per vartelius“.	7. „Surask savo namelius“. 8. „Pavyk kamuolį“. 9. „Višta ir viščiukai“. 10. „Saulutė ir lietus“. 11. „Vėjas ir plunksnelės“. 12. „Neužkliudyk“. 13. „Paukšteliai lizdeliuose“. 14. „Žvirbliukai ir katinas“	15. „Saulutė ir lietus“. 16. „Per tiltelį“. 17. „Kamuoliukų ridenimas“. 18. „Mes- linksmi vaikai“. 19. „Traukinys“. 20. „Sugauk kamuolį“.

4-5 metų amžiaus vaikams.

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:		
1. Išsisklaidžius po signalo surasti savo vietą voroje. 2. Išsiskleidus, gaudant ir išsisukinėjant. 3. Peržengiant kliūtis, įvairius daiktus ir kt. 4. Eiti lenta su smėlio maišeliu ant galvos.	1. Vorele salės pakraščiu, keičiant vedėjus. 2. Poromis, susikabinus rankomis, keičiant kryptį. 3. Eiti nuožulnia lenta, suoleliu (aukštis 20-25 cm) 4. Eiti virve padėta vingiais.	1.Pagal auklėtojos signalą kaitalioti ėjimą su bėgimu. 2. Eiti ir bėgti su paprasčiausiais rankų ir liemens judesiais. 3. Eiti plokščiu lanku padėtu ant grindų, tiesiai ir šonu (pristatomuoju žingsniu).. 4. Eiti, bėgti dviese, trise įvairiai susikabinus rankomis. 5. Vorele po vieną ir poromis, keičiant tempą, darant posūkius.
Šuoliai:		
1. Šokinėti vietoje abiem kojomis, po signalo pasisukti nurodyta kryptimi, pritūpti. 2. Šuolis iš vietos į aukštį, peršoknat 5-10 cm kliūtį.	1.Šokinėti judant į priekį 2. Šokti į gilumą nuo 15-20 cm kliūčių (buomas, suolelis ir k t.) 3. Šokti nuo paaukštinimo į nurodytą vietą (nubrėžtas	1.Šokinėti vietoje ir bėgti, siekiant pakabinto daikto. 2. Šuoliukai abiem kojomis, judant į priekį nurodyta kryptimi. 3. Šokti iš vietos į tolį, peršokant akmenukus, lazdas ir k t. neaukštus

	ratukas, lankas).	daiktus.
Metimai:		
1. Ridenti kamuolį į vartus, taikyti į daiktus (kėglius, kamuolius ir kt.). 2. Iš už galvos abiem rankomis mesti sviedinį į tolį.	1. Mesti kamuolį į žemę, į viršų keletą kartų iš eilės ir sugauti. 2. Mesti smėlio maišelį į horizontalų taikinį (dėžę, krepšį, lanką) iš 3 m dešiniąja ranka ir iš 2 m. kairiąja ranka.	1. Mėtyti kamuolį viena ranka aukštyje į grindis ir gaudyti abiem rankomis. 2. Mėtyti kamuolį vienas kitam ir gaudyti (2 m nuotoliu). 3. Einant ir bėgant ridenti (varyti kamuolį vingiais tarp daiktų). 4. Mėtyti į tolį dešiniąja ir kairiąja ranka (mažus kamuoliukus, kankorėžius, smėlio maišelius ir kt.)
Laipiojimas:		
1. Pralįsti po lazda pro virvutę, pro lanką (jų aukštis 50-40 cm) šonu-pristatomuoju žingsniu ir priekiu. 2. Laiptoti kopėčiomis, laiptais pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu.	1. Ropoti vienvardžiu ir įvairiavardžiu būdu, remiantis dilbiais ir keliais. 2. Perlipti suolelį, ropojant delnais ir pėdomis.	1. Ropoti gimnastikos suoleliu pirmyn ir atgal. 2. Laiptoti sienele pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu. 3. Pralįsti pro laipiojimo prietaisų tarpus.
Rekomenduojami judrieji žaidimai:		
1. „Mes- linksmi vaikai”. 2. „Lėktuvai”. 3. „Pas lokį miške”. 4. „Surask porą”. 5. „Pataikyk į ratą”. 6. „Numesk iki vėliavėlės”. 7. „Bėk ir eik atsargiai”. 8. „Arkliukai”. 9. „Medžiotojai”. 10. „Keleiviai”. 11. „ Siuvėjai”.	12. „Šokantis ratas”. 13. „Didysis ir mažasis ratas”. 14. „Pasiiek barškutį”. 15. „Kamuolį auklėtojai”. 16. „Žąsų gulbės”. 17. „Individualūs žaidimai su kamuoliu”. 18. „Mano avytės, bėkit namo”.	19. „ Tvarka- netvarka”. 20. „Medžiotojai ir kiškiai”. 21. „Lapė vištidedėje”. 22. „Spalvoti automobiliai”. 23. „Lėktuvai”. 24. „Prabėk tyliai”. 25. „Per upelį”. 26. „Vilkas ir kiškiai”. 27. „ Per kupstus”. 28. „Numušė kėglį”.

5-6 metų amžiaus vaikams.

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai:		
1. Išsisklaidyti, paskui sustoti įvairiais rikiuotės būdais (poromis, ratu, keliais ratais, voromis, eile). 2. Pabėgti nuo gaudančiojo, pavyti bėgantįjį. 3. Eiti ir bėgti horizontaliu, nuožulniu buomu, atliekant įvairius judesius rankomis ir kojomis (rankos į šalis, už galvos,	1. Eiti, bėgti, plačiu žingsniu per kliūtis linijas, lazdas, kėglius). 2. Eiti, bėgti suoleliu, peržengiant įvairias kliūtis (kėglius, kaladėles ir pan.).	1. Eiti ir bėgti su gimnastikos lazda už nugaros sulenktomis rankomis per alkūnes. 2. Eiti ir bėgti nuožulnia lenta, suoleliu. 3. Eiti ir bėgti suoliuku ties viduriu prasilenkiant su draugu. 4. Eiti suoleliu, pernešant įvairius daiktus.

už nugaros, moti kojas pirmyn, atgal, ant pirštų ir t.t.).		
Šuoliai:		
1. Šuolis į gilumą nuo buomo (40-60 cm). 2. Šokinėti nuo kojos ant kojos vietoje ir judant į priekį. 3. Šuolis į aukštį įsibėgėjus.	1. Suspaudus tarp kojų koki daiktą šokinėti abiem kojomis pirmyn (3-4 m.). 2. Šokinėti nuo kojos ant kojos vietoje ir į priekį.	1. Šokinėti per nejudamą virvutę einant ir bėgant. 2. Šokinėti per sukamą ilgą šokdynę. 3. Šuoliukai viena koja iš lanko į lanką. 4. Šuolis į toli įsibėgėjus. 5. Šuoliavimas abiem kojomis gimnastikos suoleliu, judant į priekį.
Metimai:		
1. Mėtyti kamuolį į žemę, į viršų ir sugauti iš eilės kelis kartus. 2. Mėtyti kamuolį vienas kitam įvairiu nuotoliu. 3. Mesti į toli iš už galvos, per peti kairiąja, dešiniąja ranka.	1. Atmušti atsokusį kamuolį nuo žemės dešiniąja ir kairiąja ranka kelis kartus iš eilės. 2. Mėtyti į horizontalų ir vertikalų taikinį dešiniąja ir kairiąja ranka (2,5-3m). 3. Mėtyti į judamą taikinį sniego gniūžtes, kamuolius	1 Varyti kamuolį dešiniąja ir kairiąja ranka, tiesiai, apvarant ir pan. 2. Permesti kamuolį per kliūtį vienas kitam ir jį sugauti. 3. Mažų kamuoliukų mėtymas į toli dešiniąja ir kairiąja ranka.
Laipiojimas:		
1. Laipioti įvairiomis kopetėlėmis. 2. Pralįsti pro kelias įvairaus aukščio kliūtis.	1. Prašliaužti pro kliūtį (lanką, virvutę ir kita) ropom atsiremtis alkūnėmis ir keliais. 2. Laipioti pakaitiniu žingsniu, vienvardžiu bei įvairiavardžiu būdu sienele iki viršaus.	1. Prašliaužti pro suolelį ar kitą ant žemės esančią kliūtį auklėtojos nurodytu būdu (pilvu, keturpėsčia, remiantis plaštakomis ir keliais). Šliaužti suoleliu pilvu, prisitraukiant rankomis. 2. Perlipti per įvairias kliūtis, tvorelę, piramides ir kt.
Rekomenduojami judrieji žaidimai:		
1. „Į vietas“. 2. „Karusėlė“. 3. „Spąstai“. 4. „Paukštelis be namo“. 5. „Pelėda“. 6. „Medžiotojai ir kiškiai“. 7. „Kengūrų lenktynės“. 8. „Pataikyk į lanką“. 9. Individualūs žaidimai su kamuoliu.	10. „Padaryk figūrą“. 11. „Nutrauk kaspiną“. 12. „Kamuolį į vidurį“. 13. „Per kupstus“. 14. „Surask porą“. 15. „Lapė vištidedė“. 16. „Keleiviai“. 17. „Kamuolio perdavimas“. 18. „Pažink iš balso“.	19. „Pagauk savo porą“. 20. „Nepasilik ant grindų“. 21. „Karusai ir lydeka“. 22. „Raiša lapė“. 23. „Gyvas taikiny“. 24. „Beždžionių gaudymas“. 25. „Gaudytojai“. 26. „Kas greičiau paims kaladėlę“.

23.17. KOMUNIKACIJA.

23.17.1. UŽDAVINIAI.

23.17.1.1. Skatinti vaiko norą bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis;

23.17.1.2. mokyti išgirsti draugo, suaugusiojo kalbą, perteikiamą informaciją;

23.17.1.3. formuoti supratimą, kaip reikia pačiam paklausti;

23.17.1.4. ugdyti sakytinę vaikų kalbą, mokant kalbėti prasmingai, taisyklingai ir aiškiai;

23.17.1.5. sudaryti sąlygas ir skatinti norą deklamuoti, klausytis muzikos, tautosakos kūrinėlių ir tam sudaryti sąlygas;

23.17.1.6. palaikyti vaikų norą įvairioje aplinkoje vartoti simbolius, imituoti raštą;

23.17.1.7. formuoti supratimą, jog knyga - tai informacijos šaltinis.

23.17.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
BENDRAVIMO KALBA	
<p>Geba kalbėti su suaugusiais ir vaikais (kalba vienam ir keliems žmonėms, jeigu prašoma pakartoja; nepertraukia kalbančiojo, nenukrypsta nuo pokalbio temos).</p> <p>Geba klausytis kito žmogaus pasakojimo (suaugusiojo, draugo).</p> <p>Geba bendraudami, dalijantis pažintine informacija.</p> <p>Geba kalbėti atsižvelgiant į situaciją (vieta, laikas ir panašiai). Kurti naujus žodžius t.y žaisti kalba, „pasakoti“ ir „deklamuoti“.</p>	<p>Kreipiasi informacijos į suaugusįjį: klausinėja apie daiktus, reiškinius, jų savybes.</p> <p>Diskutuoja, aiškinasi su bendraamžiais jei iškyla problemos.</p> <p>Tyrinėja, kalbasi apie pastebėtas daiktų savybes.</p> <p>Klausosi bendraamžių informacijos apie kai kuriuos reiškinius, daiktus.</p> <p>Klausosi sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų pažintinės literatūros kūrinių, žiūrinėja knygelėlių iliustracijas, bando suvokti iliustracijų, daiktų, fotografijų, atvaizdų, dėlionių, „gyvų“ vaizdų prasmę.</p> <p>Iliustruoja perskaitytą tekstą, parinkdamas paveikslėlius.</p> <p>Kalba, pasakoja, deklamuoja, suprasdamas, kad visa tai užrašoma ženklais.</p> <p>Kalbasi apie įvairių žmonių grupių darbą, jų elgesį, žmonių ryšius visuomenėje, aiškinasi, svarsto demokratines vertybes, dorines normas.</p> <p>Kalbasi su draugais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, nutikimus.</p> <p>Kuria išgalvotas istorijas, bando apibūdinti patikusius daiktus, reiškinius, pratinantis kalbėti tai, ką galvoja. .</p> <p>Žaidžia, imituoja, pasakoja įvardijant matomų žmonių, daiktų, reiškinių, vietovių, augalų, gyvulių pavadinimus.</p> <p>Seka pasakas, kuria savo (pasakas be galo, juokų pasakas, pasakas apie gyvūnus ir kt.) keičia pasakų pradžią, įvykių seką, įveda naujus veikėjus.</p> <p>Kuria skaičiuotes, pamėgdžioja garsus, sako greitakalbes, sugalvoja žaidimus ar jų taisykles.</p> <p>Žaidžia žodžiais ir kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių besirimuojančių žodžių.</p> <p>Varto ir žiūrinėja knygas, periodinius leidinius, atsineša mėgstamiausią knygą ir apie ją pasakoja kitiems. Iliustruoja knygas, rengia piešinių parodas. Padedamas auklėtojų taisyti suplyšusias knygas, jas aplenkia, įkuria grupės bibliotekėlę</p>
GARSAI IR RAIDĖS	
<p>Geba pajauti , pastebėti vaizdų, garsų žodžių, skirtumus bei panašumus.</p> <p>Kalbinių raišką sieja su kitomis raiškos priemonėmis.</p> <p>Geba pajauti tekstų</p>	<p>Sudarant įvairias vaikų bendravimo situacijas, pratintis tylėti, kai kitas kalba, sugalvoti savas klausymosi taisykles (jos aptartos, vaikai jas turi žinoti).</p> <p>Pradedą pastebėti vaizdų, ženklų, garsų skirtumus.</p> <p>Savo patirtus įspūdžius pradeda reikšti piešiniais, ženklais, judesiais.</p> <p>Nuolat klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, žaidimų, garsažodžių, perimdami, gilindami, plėsdami kalbos garsų, žodžių, sakinių, tekstų, reikšmių, prasmų suvokimą. Intuityviai perimdami etninę lietuvių kalbos reikšmių ir prasmų paveldą (ypač savo karšto tarmės).</p> <p>Pradedą spontaniškai kalbėdamas vartoti sudėtingesnes kalbos formas.</p> <p>Klausinėja, ką reiškia nežinomi žodžiai.</p> <p>Klausosi garsų mėgdžiojimų, žaidinimų, dainuojančios tautosakos,</p>

<p>nuotaiką, ritmą ir pan.</p>	<p>pajusdami kalbos melodingumą, skambesį, ritmą, pauzes tarp žodžių, kalbos garsumą, tempą. Atkreipia dėmesį į kalbos vaizdingumą, rimą, pakartojimus. Žavisi šnekamosios kalbos gyvumu, spontaniškumu, individualumu, tarmišku intonavimu. Atkreipia dėmesį į kalbos intonacijas, jų įvairumą, kalbos tempą, pauzes tarp žodžių, kalbos garsumą. Sugeba įsiklausyti ir išgirsti atskirus garsus. Mėgdžioja, skiria gamtos garsus ir juos mėgdžioja.</p>
<p>SKAITYMAS IR RAŠYMAS</p>	
<p>Domisi rašytiniais tektais, rašmenimis, geba imituoti raštą ir jo elementus.</p> <p>Domisi skaitomais tektais, komentuoja iliustracijas.</p> <p>Geba perskaityti savo vardą ir kitus jam reikšmingus žodžius, suvokia skaitymo ir rašymo kryptį.</p> <p>Geba padeklamuoti, išklaudyti, pasakoti, išreikšti savo kūrybinę iniciatyvą.</p> <p>Geba išgyvenimus, patirtį mintis, reikšti piešiniiais, ženklais, šoku, muzikos garsais.</p>	<p>Skaito" knygelių paveikslėlius, mėgina imituoti skaitymą, komentuodamas iliustracijas.</p> <p>Domisi knygomis, mėgsta jas vartyti, skaitomų klausytis, noriai pasakoja, klausinėja, atsakinėja.</p> <p>Nusako veiksmo vietą, laiką, eigą.</p> <p>Sugalvoja knygelių iliustracijoms pavadinimus, jas „skaito“ vienas kitam.</p> <p>Pratinasi schematiškai pavaizduoti daiktus.</p> <p>Manipuliuoja įvairios medžiagos raidėmis.</p> <p>Piešinių ar grafinių ženklų „rašymas“ ir „skaitymas“.</p> <p>Kartu su auklėtoja užrašo sukurtų pasakojimų.</p> <p>Kopijuoja savo vardo raides, jas atpažįsta ir parodo knygoje, gali jas iškirpti ir suklijuoti žodį.</p> <p>Keverzoja, piešia, rašo raides, žodžius.</p> <p>Pasako pirmą žodžio garsą.</p> <p>Derina daiktų piešinėlius kortelėse su jų pavadinimais.</p> <p>Atskiria išmonę nuo realybės.</p> <p>Turi pasakojimo ir deklamavimo įgūdžių pradmenų.</p> <p>Turi mėgstamų kūrinių, žurnaliukų, TV laidų, herojų.</p> <p>Bando apibūdinti jam patikusius daiktus, reiškinius.</p> <p>Piešia ornamentus, spalvina, karmo, lipdo, rašo molyje, smėlyje, ant stiklo, lentoje ir kitur.</p> <p>Kuria savo knygą apie daiktus, augalus, gyvūnus, žmones, iliustruoja, bando užrašyti pavadinimus.</p>
<p>MŪSŲ GRUPĖS BIBLIOTEKĖLĖ</p>	
<p>Siekti, jog vaikai bibliotekėlėje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktyviai dalyvautų pokalbyje, užduoti klausimus ir atsakytų į juos, išreikštų savo mintis žodžiais ir sakiniiais. • suprastų ir interpretuotų knygų ir kitų tekstų mintis. • domėtųsi abėcėle ir pažintų kai kurias raides. 	<p>Pasirenka knygą ir varto puslapius.</p> <p>Atkreipia dėmesį į suplėšytą knygą ir paprašo pedagogo lipnios juostelės jai suklijuoti. Pakviečia kitą vaiką kartu vaidinti perskaitytos knygos tema.</p> <p>Išklausę perskaitytą kūrinių, jį komentuoja, sieja su realia gyvenime matytais įvykiais, objektais. Užduoda klausimus apie tikrovės neatitinkančius įvykius, atsako apie ką yra perskaityta knyga. Pasakoja išgirstos pasakos turinį.</p> <p>Inscenizuoja perskaitytus kūrinius.</p> <p>Rodo ir įvardija raides.</p>

<ul style="list-style-type: none"> Gebėtų suprasti rašymo prasnę, žaisdami bandytų rašyti raides ir žodžius. 	<p>Užrašo ant kortelės knygos pavadinimą, kad galėtų rasti knygą bibliotekoje. Rašo laišką draugui iš viršaus į apačią ir iš kairės į dešinę. Sukuria sveikinimo atviruką ir bando ką nors užrašyti</p>
<p>Priemonės ir bibliotekėlės aplinka:</p> <p>Įvairios vaikiškos knygos (pvz., tautosaka, grožinės literatūros kūriniai, pažintinė literatūra, dalykinės knygos ugdymui – abėcėlės ir panašiai). Dideli albumai, plakatai, abėcėlė, skaitmenys, kiti ženklai. Muzikos grotuvas. Lėlės, magnetinė lenta ir kitos priemonės, reikalingos tekstams inscenizuoti. Įvairių rūšių liniuotas ir neliniuotas popierius, įvairių rūšių pieštukai, žymekliai. Vardų kortelės, atspaudai su raidėmis ir skaičiais.</p>	

23.18. SOCIALINIS – EMOCINIS UGDYMAS

23.18.1. UŽDAVINIAI.

23.18.1.1. Palaikyti ir skatinti vaiko domėjimąsi savimi, bendraamžiais ir suaugusiais;

23.18.1.2. atskleisti ir tenkinti vaiko pomėgius, poreikius, ugdyti gebėjimus reikšti savo jausmus, nuomonę, teises, sumanymus, tikėti savo sėkme, tapti aktyviu, savarankišku, kūrybingu;

23.18.1.3. gerbti šeimą, draugus, kaimynus, domėtis žmonių darbeliu, kūryba, tarpusavio ryšiais, piliečių aktyvumu, tarpusavio pagalba;

23.18.1.4. įveikti gyvenimo sunkumus, spręsti konfliktines situacijas, aiškintis jų priežastis, rasti sprendimo būdus.

23.18.1.5. Ugdyti šiuolaikinio vaiko savybes ir gebėjimus.

23.18.1.5.1. Socialinį lankstumą – gebėjimą prisitaikyti prie naujų situacijų;

23.18.1.5.2. sugebėjimą rinktis - laikytis kritiško požiūrio;

23.18.1.5.3. mąstyti socialiniais ryšiais – vertinti save kitų atžvilgiu;

23.18.1.5.4. lanksčiai protauti – sieti įvairiapusę patirtį ir taip išvelgti, suvokti visumą;

23.18.1.5.5. efektyviai bendrauti – reikšti savo nuomonę ir paisyti kito žmogaus;

23.18.1.5.6. pasitikėti savimi – imtis iniciatyvos ir jaustis užtikrintam;

23.18.1.5.7. drausminti save – sugebėti kontroliuoti savo jausmus.

23.18. 2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaikų veiklos
KAS AŠ?	
<p>Geba suvokti save, kaip savitą, ypatingą būtybę, žinomą asmeninę informaciją ir geba pasakyti ją kitiems;</p> <p>Augimą suvokia, kaip natūralų žmogaus keitimąsi;</p> <p>Geba suvokti, jog turi teises ir pareigas, norus ir galimybes.</p>	<p>Stebi ir tyrinėja savo kūną, pažįsta, pavadina jo dalis. Pradeda tyrinėti ir savo jausmus, mintis, kalbą, mintis. Geba įvardinti savo nuotaiką ir pažymėti simboliniais ženklais. Žaisdamas, bendraudamas pratinasi pastebėti ir pajusti kada kitam liūdna, skauda, gera ar linksma, guodžia, džiaugiasi kartu.</p> <p>Supranta mimikos komunikacinę reikšmę, ją naudoja saviraiškai:</p> <ul style="list-style-type: none"> šypsena, linksmos akys, ašaros, susiraukęs, piktas veidas. <p>Pasako savo vardą, pavardę, kiek metų, žino savo lytį.</p> <p>Pasako, kur gyvena, pasakoja apie savo šeimą.</p> <p>Geba pasakyti kuo domisi, ką mėgsta, kokius turi žaislus.</p> <p>Skiria savo asmeninius daiktus.</p> <p>Supranta ir apibūdina kito vaiko asmenybės savybes: teisingas, sąžiningas.</p> <p>Paklūsta, nusileidžia bent rečiau kito vaiko valiai.</p> <p>Tarpusavyje diskutuoja, keičiasi savo svarstymais, pamąstymais, aiškinasi, kalbasi apie bendravimo, elgesio taisykles.</p>

	<p>Iškylus problemai, diskutuoja su bendraamžiais, siekdamas spręsti ją kartu.</p> <p>Kelia elementarias hipotezes, jas tikrina, aptaria, diskutuoja.</p> <p>Vaidindamas, laisvai žaisdamas kūrybinius žaidimus, spontaniškai išreiškia savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį.</p> <p>Žaidžia, interpretuoja, fantazuoja drauge su kitu.</p>
AŠ IR ŠEIMA	
<p>Geba perimti artimųjų, bendraamžių, suaugusiųjų kai kurias savybes, gyvensenos ypatumus.</p> <p>Geba domėtis kitais, išvelgia panašumų ir skirtumų.</p> <p>Geba suprasti suaugusiųjų mimiką, gestus, emocinę būseną, mokosi išvelgti skirtingus ketinimus ir norus.</p> <p>Geba savarankiškai elgtis šeimos, bendraamžių ir kitoje socialinėje aplinkoje, derina ketinimus ir veiksmus.</p> <p>Žino svarbios informacijos ir geba ją pateikti kitiems.</p>	<p>Domisi, išklauso, sužino apie šeimą.</p> <p>Gilina supratimą apie šeimos svarbumą:</p> <ul style="list-style-type: none"> · šeima ypatinga ir svarbi: · tarp šeimos narių saugus ir mylimas. · namų aplinka teikia jausmą. · šeimos šventės, dovanų dovanojimo prasmė. · kartų bendravimas šeimoje. <p>Žaisdamas, vaidindamas, imituodamas prisimena ir vardija savo šeimos narių sudėtį, pasiskirstymą pareigomis: vaidina šeimos narius, juos piešia.</p> <p>Sudaro šeimos medį.</p> <p>Vaikai gali žaisti tėvų žaidimus, kuriuos jie žaisdavo jaunystėje, bei papasakoti draugams pasakas, kurias jiems pasakojo seneliai ir pan.</p> <p>Vaikai apie išskirtinius šeimos įvykius gali papasakoti iš nuotraukų, vaizdo įrašų, ir pan.</p> <p>Tyrinėja, aiškinasi, svarsto, diskutuoja ir bando suprasti, kad šeimos paprastai skiriasi: jos įvairaus dydžio, susideda ne iš skirtingo skaičiaus narių. Kartais šeimose kalbama skirtinga kalba negu darželyje.</p> <p>Tyrinėja, apmąsto, išklauso įvairių pasakojimų apie bendruomenę ir žmonių tarpusavio ryšius.</p> <p>Tyrinėja, pasakoja, įvardija, kuo žmonės skirtingi: jie vyrai ir moterys, vaikai. Skiriasi išvaizda: žmonių išvaizda keičiasi pagal šukuoseną, rūbus, amžių, aukštį ir žemi, storuliai ir liesi, jauni ir seni; drabužių paskirtis pagal paskirtį (darbiniai, šventiniai rūbai), lietuvių tautinis kostiumas.</p> <p>Stebi, aiškinasi, diskutuoja, klausosi pasakojimų, iškylaudami, sužino, kad žmonės gyvena namuose: jie įvairūs savo vidumi, išore; kambariai, baldai, jų paskirtis.</p> <p>Vartydamas knygeles atkreipia dėmesį į senovines lietuviškas sodybas, jose išvykos metu gali apsilankyti ir gyvai susipažinti su jų autentika.</p> <p>Žaisdamas aktyviai plėtoja savo patirtį ir imituoja, pasakoja, vaizduoja, kaip žmonės keliauja: pėsčiomis, automobiliais, laivais, lėktuvais.</p> <p>Iš pasakojimų, knygelių sužino, kaip žmonės keliavo senovėje.</p> <p>Stebi aiškinasi, bando suprasti, pajaušti, išgyventi, atliepti, kad žmonės patiria jausmų, emocijų, minčių: gali džiaugtis ir pykti, būti laimingi ir nelaimingi, turėti savo nuomonę.</p> <p>Žaisdamas, veikdamas vienas su kitu, bendraudamas su įvairiais žmonėmis, mokosi padėti vienas kitam.</p> <p>Skiriasi tradicijos, papročiai.</p> <p>Klausosi pasakojimų, aiškinasi, kad kai kurie vaikai neturi šeimos,</p>

	<p>jie - našlaičiai. Tyrinėja, apmąsto, išklauso įvairių pasakojimų apie bendruomenę ir žmonių tarpusavio ryšius.</p>
AŠ TARP DRAUGŲ	
<p>Geba suprasti kito savijautą ketinimus, akivaizdžiose situacijose skirti, kas gerai ir kas blogai, parodyti užuojautą ir padėti šalia esantiems.</p> <p>Suvokia, kas yra draugystė ir draugai.</p> <p>Pratinasi elgesio normų.</p> <p>Geba domėtis kitais, suprasti vaikų mimiką, gestus, emocijų būseną, išvelgti skirtingus ketinimus ir norus:</p> <p>Gina savo teises ir prisiima atsakomybę atsakomybę už savo gerovę.</p>	<p>Tyrinėja, aiškinasi, diskutuoja apie draugus ir draugystę:kiemo, darželio draugai, pasako draugų vardus.</p> <p>Aiškinasi, jog draugai atrodo įvairiai: aukštas – žemas, su akiniais ir be akinių ir t.t.</p> <p>Draugai gali būti berniukai ir mergaitės.</p> <p>Gali skirtis draugų būdo ypatybės, gali būti ir panašios: draugiški, išradingi, kantrūs, kartais užsispyrę.</p> <p>Ką nors veikdamas, derina savo veiksmus su kitais. Sužino, kaip galima susidraugauti:mandagiai pasisveikinti, tinkamai elgtis, norą bendrauti parodo šypsena, mimika, kalba.</p> <p>Rodydamas palankų dėmesį kitiems, supranta, kas stiprina draugystę, draugiškai dalijasi žaislais, saldumynais, padeda vienas kitam.bėdoje., stengiasi draugui padaryti ką nors malonaus, teikia dovanas, kartu žaidžia, konstruoja, kuria.</p> <p>Stebėdamas kitų elgesį svarsto, diskutuoja, kas silpnina draugystę: negarbingas elgesys. melas, pavydas, nepasitikėjimas, šykštumas.</p> <p>Aktyviai bendrauja su sau svarbiomis vaikų grupelėmis:užmezga kontaktą, pakviečia kartu žaisti, kalba, ką nors praneša, papasakoja didelei vaikų grupei.</p> <p>Stengiasi draugui padaryti ką nors gera.</p> <p>Rodo norą bendrauti, pastebi kvietimą, supranta, kad šypsena, malonus žvilgsnis, švelnus kalbinimas kviečia bendrauti.</p> <p>Demonstruoja savo fizinių galimybių, pozų, judesių tobulumą, išradingumą žaidžiant, veikiant su daiktais.</p> <p>Kartu su draugais kuria muzikinius projektus (žaidžia, vaidina, šoka, muzikuoja).</p>

23.19. MENINIS UGDYMAS.

23.19.1. UŽDAVINIAI.

23.19.1.1. Sudaryti sąlygas plėsti ir kaupti įvairios meninės veiklos – muzikos, dailės, vaidybos, šokio bei įvairių meno priemonių, medžiagų ir technikų naudojimo patirtį;

23.19.1.2. žadinti teigiamą nuostatą meninei veiklai ir menui, skatinti išgyventi kūrybinį džiaugsmą, sėkmės jausmą atsivėrus paslaptinam muzikos garsų, judesių, spalvų ir formų pasauliui;

23.19.1.3. skatinti vaikų saviraišką, kūrybinį aktyvumą, išradingumą žaidžiant, bendraujant, dirbant, švenčiant, poilsiaujant;

23.19.1.4. menine veikla ugdyti savimi pasitikintį, aktyvų vaiką: gebantį įsivaizduoti, jautrų, mąslų, kuriantį, gerbiantį savo bei kitų kūrybą;

23.19.1.5. menine veikla ugdyti ir plėtoti vaiko socialinius ir komunikacinius gebėjimus.

23.19.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
Geba spontaniškai reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykį su	Kuria, tyrinėja, fantazuoja, išbando, veikia su tapybos, grafikos bei įvairiomis dailės medžiagomis plokštumoje ir erdvėje, kuria pačių išgyventą ir įsivaizduojamą pasaulį pačių pasirinkta ar

<p>pasauliu įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.</p> <p>Pastebi ir jautriai reaguoja į aplinkos daiktus ir reiškinius, grožisi savo ir kitų kūryba, spontaniškai dalijasi meniniais išpūdžiais</p>	<p>auklėtojos siūloma technika.</p> <p>Veikdami, išreiškdami save atranda linijos, spalvos, formos, medžiagų struktūros ypatumų. Atranda formų, spalvų, reiškinių priešingybes.</p> <p>Lytėdami, regėdami pajunta tai, ką įsivaizduoja.</p> <p>Pratinasi užsirašyti vardą ar pirmąsias jų raides, aiškina, kas pavaizduota. Aktyviai eksponuoja savo darbus, rodo kitiems.</p> <p>Domisi, tyrinėja, atranda, išgirsta natūralių (gamtos) ir žmogaus sukeltų garsų pasaulį.</p> <p>Grodami, išbando įvairius garsų išgavimo būdus: mušimas, pūtimas, braukimas.</p> <p>Išbando, atranda, naudoja balso galimybes, taisyklingai kvėpuoja, aiškiai artikuliuoja ir tiksliai intonuoja.</p> <p>Laisvai judėdami, improvizuoja, mokosi pajauti judėjimo kryptį, tempą, ritmą, charakterį.</p> <p>Sudaro paparsčiausias figūras: sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėmis, poromis.</p> <p>Lankosi, stebi, pasakoja, apibūdina, vertina tai, ką matė parodoje, spektaklyje.</p> <p>Klausosi muzikos kūrinių, išreiškia, atliepia jų nuotaiką, emocijas.</p> <p>Piešia, vaizduoja, fantazuoja, kuria, išklausę žodinės kūrybos, peržiūrėję knygelii iliustracijas.</p> <p>Groja, žaidžia įvairius kvėpavimo žaidimus.</p> <p>Raiškiai taria skaičiuotes, greitakalbes, paukščių pamėgdžiojimus.</p> <p>Intonuoja įvairiu aukštumu kartodami patarles, mėgdžiodami auklėtoją, drauge tęsia vieną toną.</p> <p>Improvizuoja trumpas sceneles be žodžių ir su žodžiais, pavieniui ir su draugais.</p> <p>Bendraudami vienas su kitu keičia balso intonaciją.</p> <p>Sveikinasi vienas su kitu, su žaisliukias.</p> <p>Kuria, fantazuoja, seka juokų pasakas.</p> <p>Įgarsina pasakodami, improvizuodami savo piešinių.</p> <p>Klausosi, atlieka tautosakos kūrinius, liaudies dainas</p>
<p><i>Dailė</i></p>	
<p>Geba kurti įsivaizduodami, fantazuodami, modeliuodami, išbandydami ir intuityviai taikydami dailės raiškos priemones, elementarias technikas.</p> <p><i>Tapymas</i></p> <p><i>Aplikavimas</i></p> <p><i>Štampavimas</i></p> <p><i>Lipdymas</i></p> <p><i>Konstravimas</i></p>	<p>Eksperimentuoja su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų, braižo pagaliuku ant smėlio, sniego.</p> <p>Eksperimentuoja su įvairiomis grafikos priemonėmis ir medžiagomis, atranda įvairias linijas, dėmes, jų derinius.</p> <p>Piešdami naudoja regimos informacijos vaizdus: grafinius ženklus, raides, skaičius, rodykles.</p> <p>Naudoja mišrią techniką: kreideles ir spalvotus pieštukus ar flomasterius.</p> <p>Ekperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso, šlapio) įvairaus formato, įvairaus dydžio popieriaus, pirštu, teptuku, guašo dažais ar akvarėle.</p> <p>Pratinasi naudoti, pažinti pagrindines spalvas veikloje: tapydami, aplikaudami, darydami atspaudus, konstruodami, žaisdami.</p> <p>Sužino, vardina, išreiškia metų laikų spalvas. Jų nuotaiką spalvomis, simboliais.</p> <p>Pastebi, atranda, išbando reikšdami savo sugebėjimus su įvairaus</p>

	<p>šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriumi (buityje nereikalingi laikraščiai, servetėlės, tapetai, folijos ir kt.), piešia, lanksto, klijuoja įvairias plokščias ir pusiau plokščias formas.</p> <p>Plėšo, kerpa, klijuoja įvairias geometrines formas, dėlioja įvairius ornamentus, regimos informacijos ženklus.</p> <p>Tyrinėja, išbando, atranda įvairių priemonių, kuriomis galima štampuoti: pagaliuku, trintuku, kamšteliu iš bulvės, morkos, burokėlių.</p> <p>Laisvai eksperimentuoja naudodami skirtingas spalvas, formas.</p> <p>Stebi žmonių, gyvūnų, paukščių pėdsakus sniege, smėlyje, patys juos daro.</p> <p>Puošia štampuotu ornamentu dirbinėlį iš popieriaus ar kitos medžiagos.</p> <p>Laisvai eksperimentuoja su įvairiomis tūrinėmis medžiagomis: moliu, plastilinu, drėgnu smėliu, sniegu.</p> <p>Lipdo įvairias geometrines figūras, raides, siluetus, puošia juos įvairiais įspaudimais, įvairia papildoma medžiaga.</p> <p>Kuria paveikslėlį iš spalvoto plastilino ant kartono.</p> <p>Laisvai veikia su įvairiomis medžiagomis, atranda įvairius raiškos būdus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konstruoja iš medinių, plastmasinių detalių. • daro įvairius statinius iš kaladėlių, lazdelių, lentelių. • naudoja įvairaus dydžio kartono dėžes žaidimams. <p>Konstruoja žmogaus, gyvūnų, paukščių figūras.</p> <p>Daro įvairius dirbinius iš gamtinių medžiagų.</p>
--	--

Vaikų dailės studija.

Vadovas - dailės mokytojas Ž. Vaičiūnas

Vaikų dailės studijoje keliami šie tikslai: puoselėti įgimtus meninius gebėjimus bei kūrybines vaikų galias nuo mažens bei – bendravimas vaizdu.

Vaikų dailės studijoje lavinama vaikų regimoji atmintis, mokomasi pastebėti ir išgyventi grožį tikrovėje ir mene, ugdoma kantrybė ir kruopštumas. Vaikai skatinami naudotis įvairiomis piešimo priemonėmis, padedama vaikui išbandyti įvairias piešimo, tapybos technikas (spalvų liejimo, purškimo, taškymo).

Veikla dailės studijoje ne tik suteikia galimybę skatinti saviraišką ir kūrybą, bet padeda pažinti vaikus, suprasti jų vidinį pasaulį, jausmus.

Siekama, jog vaikai dailės studijoje bendrautų ir bendradarbiautų su bendraamžiais ir suaugusiais kuriant, susipažintų su dailės priemonių ir medžiagų ypatumais, jų galimybėmis, lavintų racionalių gebėjimus - užtikrintai, su pasitikėjimu judintų ranką, brauktų liniją, savitai kurtų ir mąstytų, kruopščiai iki galo užbaigtų pradėtą darbą, derintų keletą priemonių kuriant.

Dailės studijoje vaikams siūloma: tapyti ant molberto, tyrinėti priemones, jomis žaisti, daryti antspaudus, kurti kompozicijas iš gamtinės medžiagos, piešti anglimi ir kreidelėmis, lieti dažus ant stiklo, lipdyti iš modelino, minkyti, kočioti. Vaikai patys ir su mokytoju aptarinėja darbelius, varto dailės albumus ir žurnalus. Klausosi mokytojo pasakojimų.

Veiklą studijoje organizuoja dailės mokytojas, turintis specialųjį dailinį išsilavinimą bei kūrybos patirtį.

Mokyklos koridoriuose nuolat rengiamos ir atnaujinamos vaikų darbų parodos, kurių metu vaikai gali susipažinti su kitų vaikų darbais, džiaugtis savo darbais įvairiomis darbų

atlikimo technikomis. Parodas lankyti gali šeimos, pasidžiaugti savo vaikų darbeliu. Vaikų darbai pristatomi įstaigos elektroninėje svetainėje, lankstinukuose.	
Vaidyba	
Geba laisvai ir išraiškingai vaidinti, spontaniškai improvizuojamose ar iš anksto parengtose lėlių bei dramatinės vaidybos scenelėse.	<p>Žaidžia laisvai, spontaniškai, reiškia savo įspūdžius, išgyvenimus. Atkuria iš patirties išgyventus vaidmenis (gydytoja leidžia vaistus).</p> <p>Gamina, dekoruoja stalo žaidimams piršto lėles, lėlių figūrėles, siekia saviraiškos..</p> <p>Spontaniškai improvizuoja Užgavėnių kaukių eisenoje, Kalėdų šventėje laisvai kalba, veikia už personažą.</p> <p>Vaidina - žaidžia trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius, pačių pasiūlytus siužetus.</p> <p>Parodo parengtas sceneles draugams, tėveliams švenčių, koncertų metu. Vaidindami atskleidžia savo meninius sugebėjimus: padainuoja, šoka, pagroja.</p> <p>Plečia socialinio bendravimo patirtį, pasirodydamas žiūrovams, pajaučia meninės komunikacijos grožį bei teikiamą malonumą.</p> <p>Klausosi, pajunta skambumą atlikdami tautosakos kūrinėlių, dainų.</p> <p>Perteikia kūrinėlius, suvokdami jų ypatybes, nuotaiką.</p> <p>Reiškia, komentuoja, išsako vaidinimo sukeltus įspūdžius.</p>
Muzika	
Muzikos klausymas	
Geba skirti muzikos kūrinių nuotaikas, pradeda kurti muzikos vaizdus programinėje muzikoje, geba suvokti, skirti paprasčiausius raiškos elementus (tempą, dinamiką, instrumentą, turinį ir pan.); emociškai reaguoti ir trumpai apibūdinti žanrą. Geba naudoti kai kuriuos muzikinius terminus, vertinti, dalintis įspūdžiais	<p>Klausosi šiuolaikinės, profesionaliosios bei lietuvių liaudies ir kitų šalių muzikos.</p> <p>Įsiklauso į aplinkos garsus ir juos įvardina.</p> <p>Pradeda vartoti muziką, apibūdinančią terminologiją.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tempui (lėtas- greitas). • Dinamikai (tyliai – garsiai).(garsyn – tylyn). • Tembrui (storai – plonai). (skardžiai – dusliai). • Nuotakai (linksmi – liūdnai), (iškilmingai, gyvai – ramiai). • Atpažįsta girdėtus kūrinėlius, pasako personažus. • Atpažįsta ryškiai išsiskiriantį instrumentą ir jį pavaizduoja bei gali pavaizduoti, kaip juo grojama. <p>Pradeda įvardinti žanrus (maršas, lopšinė, polka); atlikėjus (orkestras, choras, solistas).</p> <p>Susipažįsta su terminais: kompozitorius, muzikantas, dainininkas, choristas.</p> <p>Klausydamiesi muzikos stengiasi susikaupti, įsiklausyti.</p>
<i>Dainavimas.</i>	
Geba derinti savo dainavimą su instrumentu, grupės vaikų, suaugusiojo balsu, geba išlaikyti intonaciją, tempą, aiškia artikuliacija. Pradeda	<p>Susipažįsta su liaudies instrumentais (birbynė, skudučiai, kanklės ir kt.)</p> <p>Atlieka vokaliųjų pratimų dėl ansambliško, balsių ir priebalsių artikuliacijos, taisyklingos laikysenos ir kvėpavimo, dainavimo ritmo pajautimo.</p> <p>Dainuodami varo daugia garsažodžių, patarlių, mįslių, skaičiuočių, paukščių balsų pamėgdžiojimų.</p> <p>Dainuoja platesnio diapazono re¹-si¹, re¹-do¹ dainėles ritmiškai,</p>

<p>dainavimą papildyti įvairiais judesiais savarankiškai.</p> <p><i>Grojimas.</i> Geba pagroti su vaikiškais muzikos instrumentais ritmiškai, juos pavadinti, atpažįsta jų tembrą, geba keisti grojimo tempą, pagroti sudėtingesnius ritmus.</p> <p><i>Šokis.</i> Geba šokti pavieniui, poroje ir grupėje; bando kurti naudojantis šokio raiškos priemonėmis.</p> <p>Geba muzikos kūrinį atlikti išraiškingai, emociškai. kurti elementarius muzikos kūrinius (melodines atkarpėles, ritminius elementus, judesius), improvizuoti netradicinėmis priemonėmis. Ieškoti išraiškos priemonių artimiausioje aplinkoje</p>	<p>tiksliu intonuodami, artikuliuodami garsus, neforsuodami, pradeda pratintis prie dvibalsių tarimo dainuodami daineles – dialogus.</p> <p>Dainavimą papildo judesiais: imitaciniais judesiais, instrumentiniu bei „kūno garsų“ pritarimu, kurį gali sugalvoti ir patys vaikai.</p> <p>Susipažįsta su 2-3 naujais mušamųjų muzikos instrumentų, styginių, klavišinių bei pučiamųjų muzikos instrumentų skambesiu ir garsų išgavimo būdais, juos pavadina.</p> <p>Atliekamiems kūriniams pritaria švilpynėmis, molinukais, tamburinais, būgneliais, barškučiais ir kt. pradeda groti melodiniais instrumentais metalofonu, ksilofonu (pradžioje viena garsą).</p> <p>pradeda ritmiškai pritari dainelėms, šokiui.</p> <p>Groja ritmus su pauzėmis.</p> <p>Keičia grojimo tempą, dinamiką, pradeda groti (akomponuoti) dviejų dalių kūrinius.</p> <p>Parenka instrumentą kūrinių turiniui, veikėjui pavaizduoti</p> <p>Laisvai juda erdvėje, improvizuoja judesiais, pajaučia judėjimo kryptį, tempą, ritmą, charakterį.</p> <p>Ritmingai atlieka elementarius judesius (šuoliukus, pritūpimus sukinius), mokosi elementarių šokio žingsnelių.</p> <p>Improvizuodami laisvai perteikia skambančios muzikos nuotaiką, vaizduoja įvairių gyvūnų, personažų charakterį.</p> <p>Šokdami, žaisdami judesius atlieka individualiai, poroje, ratelyje, eilėse (stovėdami, judėdami).</p> <p>Šokdami rateliu gali keisti ratelio dydį, kryptį, atlikti dviejų dalių šokelius, žaidimus, su tekstais ir be jų; gali judėti zigzagu ir vėl sudaryti ratelį savarankiškai.</p> <p>Sužino apie praeities papročius, darbo veiksmus.</p> <p>Darniai sutartinai atlieka paprasčiausias figūras: pritūpti, pašokti, suktis už parankių, didina - mažina ratelį, sudaro du ratelius.</p> <p>Šoka, žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, ratelius ir šokius.</p> <p>Sugalvoja ritmus žodeliams, skanduotėms, trumpiems eilėraštukams, plodami trepsėdami ar grodami su ritminiais instrumentais.</p> <p>Padainuoja ir paploja, pagroja įvairiais būdais savo ar draugo vardą.</p> <p>Dainelei, šokiui ar pasakai parenka charakteringą veikėjo judesį ar instrumentą jam įgarsinti.</p> <p>Įgarsina pedagogo sekamą pasaką.</p> <p>Sugalvoja judesių nesudėtingai dainelei.</p> <p>Melodiją išreiškia judesiu (plaukianti, šokinėjanti, kylanti ir panašiai).</p>
---	---

23.20. TAUTINIO, PILIETINIO IDENTITETO PUOSELĖJIMAS.

23.20.1. UŽDAVINIAI.

23.20.1.1. Skatinti vaiką ugdytis tautinę savimone, gerbti etninę kultūrą;

23.20.1.2. siekti susigyvenimo su socialine aplinka, stiprinant savęs, kaip Lietuvos piliečio suvokimą, pasitikėjimą savimi;

23.20.1.3. perimti tautos kultūros pagrindus, padėti atsiskleisti ugdytinių žmogiškoms vertybėms ir kita;

23.20.1.4. ieškoti naujų būdų, formų, metodų, stiprinant, ugdant pilietiškumą ir tautiškumą.

23.20.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
<p>Didžiuojasi savo gimtine, tėvyne Lietuva, jos grožiu, žmonėmis, kalba, tautiniais simboliais.</p> <p>Turi elementarių žinių apie ją</p> <p>Žino ir geba paaiškinti etninius papročius, krašto istorijos pagrindinius įvykius. Domisi etnokultūros paveldu.</p> <p>Bando suvokti savo teisių, atsakomybės ir pareigų reikšmę demokratinei valstybei</p>	<p>Stebi, tyrinėja, ieško atsakymų knygoje, nuotraukų albumuose apie savo gimtinę, gimtąjį miestą, Lietuvą.</p> <p>Vaikai skatinami žiūrėti dokumentinę filmuotą medžiagą apie Lietuvos praeitį.</p> <p>Lankosi Rokiškio Krašto muziejuje, istorinėse rajono vietovėse, kaimo sodybose. Įvardija keletą didžiausių Lietuvos miestų.</p> <p>Piešia, tapo, aplikuoja gimtinę, rengia savo darbų parodas.</p> <p>Klausosi pasakojimų, padavimų apie įvairias vietas, paminklus, žiūrinėja tautodailės darbus.</p> <p>Klausosi lietuvių liaudies dainų, pasakų, šoka lietuvių liaudies šokius, žaidžia tautinius žaidimus</p> <p>Stebi, kaip keičiasi gimtasis miestas; kokie pastatai, parkai, kaip jie keičiasi. Savo pastebėjimus vaikai išreiškia kūrybiniuose darbeliuose.</p> <p>Stebėdami aplinką vaikai įvardija pagrindinius Lietuvos simbolius. Auklėtojos kartu su vaikais turėtų aptarti svarbius Lietuvai įvykius (krepšinio varžybas, kur žaidžia Lietuvos rinktinė, Lietuvos dainų šventės ir kt.).</p> <p>Klausosi ir aptaria pasakojimus, skaitinius apie krašto istoriją, susipažinę ir su kai kuriomis tautodailės rūšimis (margučių dažymas, mezgimas, nėrimas ir kt.). Bando praktiškai išbandyti šias rūšis.</p> <p>Klausosi, žino ir žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, mįsles, minkles bei kitas tautosakos rūšis.</p> <p>Skaito grožinius kūrinėlius apie lietuvių tautos papročius ir panašiai.</p>
<p>Rekomenduojama supažindinti vaikus su artimiausia geografine aplinka – Rokiškio ežeras, Laukupio upelė, L. Šepkos parkas, geležinkelis, senamiesčio parkas, miškai, slėniai, piliakalniai...</p> <p>Lankytinos istorinės vietos: Rokiškio krašto muziejus, šv. Mato bažnyčia, Nepriklausomybės aikštė, Karių kapinės,</p> <p>Kultūrinę aplinką: etnografinės istorinės sodybos, Rokiškio rajono savivaldybės Juozo Keliuočio viešoji biblioteka vaikų ir jaunimo skyrius, mokyklos (choreografijos, muzikos, gimnazijos ir kt.)</p> <p>Socialinius vietovės objektus: miesto įmonės, policijos komisariatas, senelių globos namai ir kt.</p>	

23.21. EKOLOGINIS UGDYMAS.

23.21.1. UŽDAVINIAI.

23.21.1.1. Skatinti nuo mažens ugdytis ekologinės kultūros įgūdžius, formuojant sąmoningą pilietį;

23.21.1.2. plėsti gamtamokslines žinias, vykdant praktines vaikų veiklas (stebėjimus, tyrinėjimus);

23.21.1.3. skiepyti „, aktyvios meilės gamtai“ nuostatas, skatinant natūralų domėjimąsi gamta, jos reiškinius ir panašiai.

23.21.2. NUMATOMI UGDYMO(SI) PASIEKIMAI.

Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
Natūraliai domisi gamta, pastebi jos kaitą, reiškinius vykstančius gamtoje.	Tyrinėjimų centruose auklėtoja kartu su vaikais augina gėles, daržoves, jas stebi ir tyrinėja. Susipažįsta su naminiiais gyvūnais darželio kieme, ūkininko sodyboje., Grupėse atliekami ilgalaikiai ir trumpalaikiai gamtos stebėjimai, jie su vaikais apibendrinami, vaikai pratinami pateikti savas išvadas.
Geba tyrinėjimų centruose, aplinkoje tyrinėja ir stebi gėles ar kitus augalus, pateikia savo išvadas.	Kartu su vaikais aptariami praktiniai pastebėjimai, kaip turi elgtis vaikai gamtoje, tvarkyti ir prižiūrėti savo aikštelę. Vaikai pratinami stebėti, kurti gamtoje(tyrinėjimų dienos, akcijos, žaidimų dienos ir pan.) kartu su vaikais aplankomos gražiausios savo miesto, rajono vietos, poilsiavietės bei kitos vietos. Vaikai pratinami kartu aptarti aktyvius poilsio galimybes gamtoje, pažaisiti žaidimus.
Turi susiformavusias nuostatas, jog negalima skriausti gyvūnų, nežaloti augalų , nešiukšlinti gamtoje. Turi praktinio suvokimo pradmenis, jog kai kurias atliekas galima naudingai panaudoti ir pan.	Gamtoje rengiamos vaikų šventės, kurių metu skatinami vaikai aktyviai ilsėtis, prisiminti ir dainuoti lietuvių liaudies dainas. Vaikams formuojama nuostata, jog šiandien privalu rūšiuoti šiukšles, gamtoje nepalikti šiukšlių ir pan. Pagal sezonus organizuojami darbai darželio mokyklos kieme (grėbti lapus, rinkti obuolius, šluoti aikštelę, nusikasti sniegą). Sukurti įvairius darbelius iš gamtinės medžiagos, atliekų ir kaip pasipuošti aplinką, surengti parodėles.

X. UGDYMO FORMOS, METODAI, TECHNOLOGIJOS

22.22. UGDYMO ORGANIZAVIMO FORMOS.

22.22.1. Vaikų ugdymo(si) organizavimo forma - įvairi vaikų veikla;

22.22.2. viena iš pagrindinių veiklos formų - žaidimas. Jis skatina vaiko vystimąsi ir intelektualinį tobulėjimą. Vaikas žaisdamas įgyja pažinimo, veiklos ir žinių taikymo įgūdžių, gebėjimų (plačiau apie žaidimą skyrelyje „Žaidžiantis vaikas – laiminga vaikystė”);

22.22.3. vaikai gali veikti visi kartu, mažomis grupelėmis, poromis, individualiai. Veiklos formą auklėtoja siūlo atsižvelgdama į vaiko amžių (3 – 4 m. vaikai mėgsta veikti po vieną, mažomis grupelėmis, 4- 5 m. vaikams atsiranda poreikis veikti didesnėje draugų grupelėje), veiklos tikslą, galimybes;

22.22.4. 4 – 5 (6) metų vaikas pasiūlomas darbas grupėse, vaikų kūrybiniai projektai, plėtojami vaikų gebėjimai naudotis informacinėmis priemonėmis: kompiuteriais, enciklopedijomis ir kita;

22.22.5. logopedė bendrauja su vaikais individualiai arba mažose grupelėse. Muzikos mokytoja organizuoja veiklą visai grupei, grupelėmis, individualiai. Dailės mokytojas – grupelėmis, individualiai;

22.22.6. mokytojai šalia įprastų aiškinamųjų – iliustracinių, reprodukcinių, probleminių, tiriamųjų metodų kūrybiškai taiko ir netradicinius ugdymo metodus – grupės taisyklės, dienotvarkė vaikams, ryto ratas, laikas rate, autoriaus kėdė, stebuklingoji kepurė, keliaujantis žaislas, dienos naujienos, ryto žinios ir kita.

Diegiant į vaiką orientuoto ugdymo(si) paradigmą – diegiama vaiko klausymosi pedagogika. Vaiko klausymusi autoriai vadina suaugusiųjų gilinimąsi į vaiko pasaulio matymą ir jo poreikių raišką. Vaiko klausymosi kultūros suformavimas – tai į vaiką orientuotos ugdymo(si) paradigmos pagrindas. Ji siejasi su:

- Mokytojams svarbu „įsiklausyti“ į skirtingais būdais reiškiamą vaiko pasaulio matymą: žaidimu, menine veikla, žodžiais, kūno kalba ar kitaip.
- Svarbu pripažinti vaikus savo gyvenimo ir ugdymosi ekspertais, sudarant galimybes jiems dalyvauti sprendžiant visus su jų gyvenimu susijusius klausimus.
- Ugdant vaikus svarbu remtis jų gyvenimiška patirtimi.
- Svarbu reflektuoti vaikų ugdymosi situacijų prasmingumą bei paskatinti vaikų refleksijas interpretacijas.

Nauda:

- Klausydamas vaiko mokytojas užmezga ryšį su juo, dalijasi emocijomis, mintimis, idėjomis.
- Mokytojas suvokia savitą vaiko pasaulio matymą, autentiškus jo samprotavimus, besiklostančias vertybes, prisiliečia prie unikalios asmenybės.
- Mokytojai taip lengviau paskatina ugdimąsi, patirtinį ugdimąsi bei ugdimąsi (bendradarbiaujant).
- Parodo vaikui, jog jis yra lygiavertis suaugusiojo partneris įvairiose gyvenimo ir ugdymo(si) situacijose.

Formas gali pasirinkti su sugalvoti pats mokytojas. Tai individualus laikas - jis skiriamas kiekvienam vaikui skirtingu dienos metu. , paplepėjimo valandėlės – tai numatytas konkretus laikas, kuomet vaikai gali laisvai bendrauti su pedagogu, tai gali būti įvairūs ritualai, atokvėpio valandėlės ir pan., „ekstra dėmesys“ vaikui – kritiniais atvejais svarbu pastebėti vaiką, paskambinti išsipasakoti, padėti apmąstyti situaciją.

22.23. Mokytojas gali rinktis ir naudoti kitas vaikų ugdymo(si) technologijas.

Spontanškas – situacinis ugdymas:

- Vaikas pats pasirenka veiklą, turi sumanymą ir jį išplėtoja.
- Mokytojas plėtoja vaiko inicijuotą pokalbį, žaidimą, eksperimentą ar kitą veiklą.
- Mokytojas spontaniškai reaguoja į ugdymo situacijoje (net ir auklėtojos organizuojamoje veikloje) išsakytas vaiko mintis, pateiktus klausimus, interesus, atsiskleidusią patirtį.
- Suplanuota veikla keičiama, jei išryškėjo grupės vaikų pageidavimas, „aistra“ kokiai nors veiklai. Gali būti veikla papildoma kelių vaikų interesus atitinkančia veikla (tenkinami individualūs vaiko poreikiai).
- Mokytojas palaiko, paskatina spontanišką vaikų veiklą t.y. reaguoja į tai, ką vaikas daro.

Ugdymas pavyzdžiu:

- mokytoja pati ką nors veikia visų vaikų akivaizdoje ir taip skatina vaikus ją mėgdžioti;
- mokytoja pati pradeda žaidimą, dainelę taip sudomina vaikus, vėliau pasiūlo vaikams tai pratęsti patiems;
- mokytojas veikia kartu su vaikais partnerio teisėmis;
- mokytojas pati ką nors veikia (siuva lėlėms drabužius, gamina priemones) paprašo vaikus padėti.

Ugdymosi situacijų sudarymas atvirais ir probleminiais klausimais:

- mokytojas savo kalba, veiksmais iš dalies kuria ugdymo(si) situacijas, žadindama vaikų iniciatyvas ir dalyvavimą („netiesiogiai“ kurdama situaciją, ją „netiesiogiai“ valdydama, „nukreipdama“ vaiko energiją numatyta kryptimi, „nukreipia“ vaiko žaidimą tinkama kryptimi);
- užduoda vaikams klausimus tam tikra seka, kurie skatina vaikus pagalvoti apie visai naujus dalykus, išbandyti naują veiklą, skatina įgyti naują patirtį, skatina tyrinėti;
- pateikia probleminius klausimus, kurie skatina ieškoti atsakymo, spręsti problemą. Auklėtoja neturi primesti savo nuomonės. Svarbu reaguoti į vaiko pateiktus klausimus.

Kūrybiška – konstruktyvi sąveika:

- mokytojas pateikia kūrybinių erdvių pasirinkimą;
- pasiūlo idėją, klausdamas „ką daryti?“;
- skatina pasiklausti, pasimokyti „vieniš kitų“;
- išvykų, ekskursijų metu stengiamasi, kad vaikai sužinotų, pastebėtų kuo daugiau;
- planuojant veiklą mokytojas palieka „vietos“ vaikų sumanymams;
- auklėtoja daugiau orientuojasi į kūrybišką vaiko ir pedagogo sąveiką, neprimeta savo nuomonės.

Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką:

- žaislai, priemonės išdėstomos parenkamos ir išdėstomos taip, kad skatintų vaiko ugdymą(si);
- parenkamos priemonės, žaislai su kuriais veikdami vaikai lengvai patys pastebi savo klaidas ir gali lengvai rasti pasitikrinti, pasitaisyti pvz. įvairios dėlionės, konstruktoriai;
- parenkamos universalios, kūrybiškumą skatinančios priemonės, žaislai, medžiagos;
- aplinkoje daug ženklų, užrašų, simbolių, kurie skatina vaiką veikti;
- grupėje kuriamos ugdančiosios situacijos, nukreipiančios vaikus ieškoti naujos idėjos, jos įgyvendinimo būdo, naujos veiklos;
- naujos priemonės pristatomos originaliai ir įdomiai, parodomi veikimo būdai;
- aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus, jų norus;
- esant galimybei, kuriamos stacionarinės erdvės su orientyrais, kas kur yra, galima keisti tų erdvių vietą.

Ugdymo(si) situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais:

- nuolat priiminėjami bendri sprendimai, numatomos taisyklės, susitarimai: vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, balsuojama, kiek vaikų ko nori, parenkamas tas variantas, ko nori daugiausia grupės vaikų (kokį žaidimą žais ir pan.);
- vaikai skatinami priimti asmeninius sprendimus “ką šiandien veiks?”.
(sudaromos dienos, savaitės sutartys).

23.24. EDUKACINĖ APLINKA.

23.24.1. Tinkamai sumodeliuota aplinka turi stiprų poveikį kiekvienam vaikui, vaikų grupei;

23.24.3. grupės aplinka suskirstyta į erdves pagal programoje numatytas ugdymo sritis. Tikslingas grupės padalijimas į erdves suteikia galimybes vaikams tikslingai žaisti, veikti. Sukauptos priemonės padeda vaikams įsitraukti į siūlomas ir pačių suplanuotas veiklas. Toks grupės išplanavimas padeda auklėtojui laisvai stebėti vaikus ir pozityviai su jais sąveikauti. Grupėje turi būti numatytos ir aptartos vietos judėjimui. Grupėje skiriamos erdvės individualiai vaiko veiklai, jeigu vaikas nori būti vienas;

23.24.4. ugdymo tikslams naudojamos sienos, langai, durys, prausyklos;

23.24.5. grupėse skiriama vietos asmeniniams daiktams. Numatomos vietos vaikų darbams, parodėlėms rengti, vykdomiems projektams ir kt. vykdomai veiklai.

23.25. POZITYVUS SOCIALINIS BENDRAVIMAS.

23.25.1. Nuoširdus socialinis bendravimas sukuria geriausią vaikų ugdymo aplinką. Toks bendravimas turi vykti nuolat, nes gera vaiko savijauta skatina vaiką ugdytis;

23.25.2. mokytojai turėtų ugdytis nuostata – jog kasdieninis vaiko pažinimas, kuo jis ypatingas, prasideda nuo stebėjimų (kuriuos jis fiksuoja savo užrašuose), nuo pagarbaus elgesio su vaiku ir kita;

23.25.3. mokytojas turi padėti vaikams susidraugauti, nes socialiai izoliuotų vaikų stiprėja agresyvus elgesys, blogėja vaiko kompetencijų ugdymo rezultatai;

23.25.4. mokytojas, kryptingai telkdamas bendruomenę, gali su vaikais pasikalbėti, kaip susirasti draugą, skirti bendrą užduotį porai ir panašiai;

23.25.5. grupės bendruomenės taisyklės kurkime ir jų laikymės kartu.

23.26. VEIKLOS PLANAVIMAS.

23.26.1. Veiksmingą ugdimosi aplinką sukuria kasdieninis ir tikslingas laiko planavimas ir panaudojimas. Jeigu vaikai nežino, kas vyks, toks grupės gyvenimas virsta chaosu, vaikai neturi tikrumo jausmo, tai stabdo vaiko raidą;

23.26.2. kasdieninę veiklą sudaro rytinis pokalbis (ryto ratas), pokalbiai su visa vaikų grupe (susirinkimai), organizuota visos grupės veikla, bendradarbiavimas ir veikla su vaikų grupe, grupėmis, savarankiškai pasirenkama vaikų veikla, valgymo metas, poilsio metas.

Laikas tarp veiklų turi būti mokytojo apgalvotas ir kiek įmanoma maksimaliai skirtas ugdimuisi.

23.27. VAIKŲ GYVENIMO RITMAS.

23.27.1. Pasirinkti ugdymo metodus ir juos derinti;

23.27.2. planuoti dieną, savaitę ar mėnesį (planuojant pasitarti su vaikais);

23.27.3. derinti judrią ir ramią veiklą lauke ir patalpose;

23.27.4. derinti individualią veiklą su bendra visų (ar grupės) veikla; numatyti ekskursijas, keliones, renginius, šventes, laikytis dienotvarkės ar ją koreguoti ir kita.

23.27. AKTYVIOUS VEIKLOS LAUKE APLINKOS KŪRIMAS.

23.27.1. Lauko žaidimai daro poveikį daugumai vaiko gebėjimų tobulinimui ir plėtrai – socialinių emocijų, judėjimo, pažinimo, kalbai ir kiti lauko žaidimai būtini vaiko sveikatai ir gerovei;

23.27.2. grupės aikštelės vieta turėtų būti suskirstyta į erdves: smėlio ir žaidimų, žaislų ir žaidimų, kuriuos galima atsinešti, žaidimų, statybų ir vaidinimų, lauko daržas (augalai);

23.27.3. mokytojas gali suplanuoti veiklą ir ją organizuoti teritorijoje esančiose žaidimų aikštelėse. Dažnai vaikai mėgsta žaidimų aikštelėse eksperimentuoti, todėl gali kilti itin pavojingų situacijų. Vaikams turi būti primenamos saugaus elgesio, žaidimo taisyklės, nuolat vedami pokalbiai, priminimai apie pavojus;

23.27.4. mokytojas su vaikais gali nukeliauti į netoliese esantį parką, bei aplankyti kitas netoliese esančias žaidimų ir poilsio aikšteles;

23.27.5. mokyklos teritorija – tai puiki erdvė stebėjimams, tyrinėjimams vykdyti. Vaikai turi puikias galimybes susipažinti su medžiais, krūmais bei kitais augalais augančiais mokyklos teritorijoje, pastebėti vabzdžius, atskrendančius paukščius ir kita;

23.27.6. mokytojas gali sumaniai plėtoti vaiko procesinius įgūdžius, nuolat užduodant klausimus: „Kas nutiks jai...?“, „Kaip galima sužinoti...? ir kita;

23.27.7. aikštelėje mokytojai gali organizuoti veiklą, kuri praktiškai supažindintų vaikus su fizikiniais reiškiniiais pvz. vandens savybes ir kita;

23.27.8. pasivaikščiavimai - tai galimybė tobulinti geografines žinias, įvertinti atstumus. Pasivaikščiavimų metu mokytoja su vaikais tyrinėja žmonių gyvenimo ypatumus įvairius architektūrinius statinius, vykstančias aplink statybas Svarbu nuolat stebėti žmonių elgesį, jeigu išvykstate į parką, prie ežero papasakokite vaikams apie netinkamą žmonių elgesį gamtoje;

23.27.9. organizuojant vaikų gyvenimą ir ugdymą darželyje mokytojas turėtų atsižvelgti į įgimtą vaikų gyvenimo ritmą (sotumo ir alkio, miego ir budrumo), individualius vaiko ypatumus, kiekvieno vaiko temperamentą, charakterį, pasaulio pažinimo būdą, stilių, vaikų kultūrinį lygį, bendravimo žaidžiant ypatumus (pagal vaiko amžių, ar vaikai žaidžia po vieną, šalia draugo, su draugu, su grupele draugų), šeimos ir darželio bendradarbiavimo tradicijas, kiek vaikų grupėje, ar dauguma mergaičių, ar berniukų, koks vaikų amžius.

23.28. Mokytojai ir tėvai (globėjai, rūpintojai) ugdymo proceso partneriai.

23.28.1. Norint atliepti vaiko interesus, patenkinti poreikius svarbu, jog geranoriškai bendradarbiautų šeima ir grupėje dirbančios mokytojai, įstaigos vadovai. Šeima ir mokykla turi vienodai jausti atsakomybę. Derama tėvų, mokytojų elgsena – formuoja mažo vaiko vertybes, įgūdžius, perduoda informaciją.

23.29. Tėvų (globėjų, rūpintojų) apsilankymai darželyje. Esant galimybei tėvai gali bendrai dirbti grupėje, lankytis, kaip svečiai, betarpiškai dalyvauti vaikų ugdyme. Tokiu būdu tėvai akivaizdžiai supranta vaiko gyvenimo ypatumus darželyje ir gali padėti savo vaikui.

23.30. Bendradarbiavimo procesas kuriamas pamažu – bendrai planuojant, stengiantis ir rodant iniciatyvą visiems šio proceso dalyviams. Auklėtojų ir šeimų bendradarbiavimo formas pasirenka mokytojai: tai informavimas apie vykstančius pokyčius mokykloje :pokalbiai su tėvais (globėjais, rūpintojais) apie vaiko veiklą, pasiekimus, pažangą, susirinkimai, seminarai, paskaitos, šventės, skelbimų lentos, kuriose pareiškiamos padėkos šeimoms, talpinama įdomūs straipsniai, aktuali informacija, šeimos supažindinamos su tuo, kas vyksta grupėje, taip skatinamos netiesiogiai dalyvauti temos nagrinėjime (šeimos gali pratęsti pokalbius apie nagrinėjamą temą su vaiku namuose, gali padėti auklėtojais konkrečia literatūra, surengti išvykas, ekskursijas, parūpinti įvairios medžiagos tyrinėjimas). Ypač skatintinas tėvų dalyvavimas projektuose, nes jie gali būti informacijos ar minčių šaltinis, jeigu tema artima jų profesijai, žinioms, gebėjimams.

23.30.1. Skatinamas neformalus tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokytojų bendravimas. Tai padrašina tėvus, aktyviau dalyvauti ugdimosi procese. Neformali veikla padeda jiems susipažinti, pasijausti svarbiems ir reikalingiems.

23.30.2. Esant reikalui kuriamos grupėse paramos grupės pagal panašius poreikius, problemas.

23.31. MOKYTOJŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO TOBULINIMO GAIRĖS.

23.31.1. T Ė V A I :

23.31.1. susidaryti teigiamą nuostatą bendravimui ir bendradarbiavimui;

23.31.1.2. palaikyti auklėtojų bei kitų dirbančių specialistų bendradarbiavimo iniciatyvą;
23.31.1.3. domėtis ir dalyvauti ugdančiojoje veikloje, teikti pasiūlymus formuojant ugdymo turinį;

23.31.1.4. dalyvauti stebint, vertinant ir ugdant vaiko pasiekimus.

23.32. A u k l ė t o j o s:

23.31.2. susidaryti teigiamą nuostatą, gebėjimą parodyti, kad tėvai (globėjai, rūpintojai) grupėje laukiami;

23.31.2.1. ugdytis asmenines savybes (komunikabilumą, aktyvumą, kūrybingumą, taktiškumą, toleranciją);

23.31.2.2. tikslingai planuoti auklėtojų ir tėvų (globėjų, rūpintojų) bendradarbiavimą, bendrą sprendimų priėmimą; aktyvų dalyvavimą veikloje;

23.31.2.3. sudaryti sąlygas aktyviai dalyvauti veikloje, palaikyti ir skatinti tėvų (globėjų, rūpintojų) iniciatyvą;

23.31.2.4. organizuoti švietėjišką veiklą tėvams (globėjams, rūpintojams).

23.32. ŽAIDŽIANTIS VAIKAS – LAIMINGA VAIKYSTĖ.

23.32.1. Ikimokykliniame amžiuje pagrindinė vaiko veikos forma – žaidimas, kuris vaikams teikia džiaugsmą, malonumą ir nereikalauja ypatingų pastangų. Laisvas, vaiko iniciatyva pradėtas žaidimas dažnai būna motyvuotas - pajusti pasitenkinimą, nelaukiant rezultatų. Žaisdamas vaikas nebijo klysti, rizikuoti, išbandyti visus galimus būdus;

23.32.1.1. žaisdamas vaidmeninius žaidimus vaikas atlieka siužetinius veiksmus su daiktais, pasiskirsto vaidmenimis. Žaidimo veiksmų logika; nuoseklumas, realybė (pamažu prasiplečia žaidimo veiksmų skaičius įvairovė). 4 – 5 m. vaikams atsiranda aiškūs vaidmenys, jie įvardijami prieš žaidimą. Žaidimo veiksmiais siekiama modeliuoti socialinius santykius (gestais, mimika, dialogu). Siužetinius veiksmus su žaislais papildo vaidmeninis bendravimas (nustatomos taisyklės, kurioms turi paklusti žaidimo partneriai);

23.32.1.2. ugdymui skirti žaidimai su taisyklėmis (didaktiniai, judrieji). 3 – 4 m. vaikas pradeda jausti žaidimo taisyklę: mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, reiškia norą tyrinėti, pažinti, valdo judesius, atlieka pavedimus. 4 – 5 m. vaikai patys nori žaisti pagal pačių sugalvotas taisykles. Vaikai žaidžia savo malonumui, be lenktyniavimo. Vaikai turi nuostatą pasiekti savo asmeninių rezultatų. Vaikai dažnai turi savo modelį, sugalvotą pavyzdį;

23.32.1.3. žaisdamas statybinius konstrukcinius žaidimus vaikai plėtoja kūrybinius sumanymus, mokosi derinti interesus. 3 – 4 metais vaikai apsisprendžia nuo ko pradėti, kokia seka dėti daiktus. Atrenka kaladėles pagal dydį, formą, spalvą. 4 – 5 m. vaikai atkuria pagrindines statinio konstrukcijas, sieja savo statinius su realiais vaizdiniais;

23.32.1.4. vaikų kūryboje daug meninės raiškos, saviraiškos ir žaidimo giminingumo. (Mėgdžioja gamtos garsus, dainuoja girdėtas daineles, judesiu išreiškia nuotaikas, vaizduoja gyvūnus, paukštelius).

23.32.1.5. Žaisdamas vaikas tobulina šiuos gebėjimus:

23.32.1.5.1. gebėjimas išbandyti įvairius veikimo būdus, pajusti prasmingą ryšį su suaugusiais, suprasti ir perimti jų tradicijas, įgyti gyvenimo patyrimo;

23.32.1.5.2. gebėjimas eiti nuo nepažįstamo prie naujo, tyrinėti, atrasti, lavinti vaizduotę;

23.32.1.5.3. gebėjimas suvokti taisyklių svarbą (normų žinojimas), patiems jas kurti ir jų laikyti;

23.32.1.5.4. gebėjimas nusiteikti kūrybinėms interpretacijoms, vaizduotei, žaismui, naujam patyrimo įprasminimui;

23.32.1.5.5. gebėjimas siekti judėjimo ir bendrosios veiklos malonumo;

23.32.1.5.6. gebėjimas matuoti, statyti, dėlioti, modeliuoti žaidžiant.

23.32.2. Mokytojas turėtų:

23.32.2.1. supranti ir vertinti žaidimą, sudaryti galimybes įvairiapusiam žaidimo poreikiui tenkinti;

- 23.32.2.2. palaikyti ir puoselėti vaiko žaidimų savarankiškumą ir individualumą;
- 23.32.2.3. sudominti žaidimu, tapti lygiaverčiu žaidimo partneriu, sėkmingai panaudoti žaidimą ugdymo tikslams;
- 23.32.2.4. remtis žaidimu, taip padėti vaikui adaptuotis naujoje grupės aplinkoje kurti sėkmingo ugdymo(si) prielaidas;
- 23.32.2.5. pastebėti vaiko žaidime jo augimą, pasiekimus, ugdymo(si) spragas ir vadovaujantis tuo koreguoti ugdymo tikslus, uždavinius bei metodus.

XI. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

- 23.33. Taikysime neformalų vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimą.
 - 23.33.1. Vertinimą organizuosime taip, kad garantuotų vaiko gerą savijautą ir skatintų ugdymą(si), padėtų vaikui išgyventi sėkmės jausmą, paskatintų elementariai reflektuoti savo turimus gebėjimus, padėtų suvokti, kaip kinta gebėjimai per tam tikrą laiko tarpą (per metus, kelis metus), motyvuotų ugdytis, įveikti kliūtis;
 - 23.33.2. visuminis, nenutrūkstamas, grįžtamasis vertinimas leis sukaupti informaciją apie vaiko pasiekimus;
 - 23.33.3. vertinsime, kokią patirtį vaikas „atsineša“ iš namų ir aplinkos. Po pusmečio vertinsime tikslu – nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
 - 23.33.4. vertinimo vykdytojai: mokytojai, įstaigos vadovai, ugdytinių tėvai (globėjai, rūpintojai) patys vaikai, dirbantys specialistai (logopedė, meninio ugdymo mokytojai).
- 23.34. Informacijos apie vaiką kaupimas.
 - 23.34.1. Informacija apie vaiką kaupiama „Vaiko aplanke“. Jame kaupiama:
 - 23.34.1.1. vaiko dailės ir kiti darbeliai: mokytojai apgalvoja, kokius darbelius kaupti. Patartina atrinkti tuos darbelius, kurie rodo vaiko augimą;
 - 23.34.2. sukurtos knygelės. Vaiko klausimai. Pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos. Vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai. Nuotraukos, aplanke galėtų būti nuotraukos, atspindinčios vaiko nuotaiką, jam būdingą veiklą, pomėgį ir kita. Mokytojo parengtas aprašas.
 - 23.35. Informacijos apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą fiksavimo būdai ir metodai :
 - 23.35.1. stebėjimas - pasyvus vaiko stebėjimas veikloje, išpūdžių užrašymas mokytojos pasirinkta forma, jai priimtinais būdais bei metodais (mokytojai gali rašyti dienoraštį, vesti trumpus užrašus, turėti asmeninių kortelių katalogą);
 - 23.35.2. vaikų savirefleksijos medžiaga – pateikiamos įvairios užduotys vertinimui, kas vaikams patiko, kodėl tai jiems patiko – vaikų mintys fiksuojamos mokytojo pasirinkta forma;
 - 23.35.3. informacijos iš tėvų (globėjų, rūpintojų) surinkimas – užrašyti vaiko pasakojimus, išpūdžius iš darželio. Analizuodamos šią informaciją mokytojos galėtų susirinkti informaciją, kas vaikams paliko didžiausią išpūdį, kokios mokytojų siekiamybės atsispindėjo vaikų išpūdžiuose, kas vaikams nepatiko arba buvo tikrai neveiksminga;
 - 23.35.4. vaikų darbų analizė. Tyrimai grupės bendruomenėje, nuomonių, klausimynų analizė. Video, audio įrašai, skaidrės ir kita.
 - 23.36. Vaikų tėvai (globėjai, rūpintojai) geranoriškai ir aktyviai įsijungia į pasiekimų ir pažangos vertinimo procesą – pareiškia nuomonę, išsako savo lūkesčius.
 - 23.37. Vaikai skatinami vertinti savo ir draugų darbelius, pasakyti savo nuomonę. Svarbus akcentas – savęs vertinimas, atlikus užduotį.
 - 23.38. Vaiko pasiekimai ir pažanga aptariama individualiai su vaikų tėvais (globėjais, rūpintojais). Įstaigos vadovams (tikslu, dėl ugdymo proceso tobulinimo).

NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

- 1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 01 24 nutarimas Nr. 82 „Dėl Valstybinės

švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 12-391).

2.Lietuvos Respublikos Seimo 2003 08 20 nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52-2316).

3.Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.

4.Artno vaiko (2 dalys) V.,Politologas, 1997,1998.

5.Bitinas B. Ugdymo filosofija V., Enciklopedija 2000.

6. Bulotaitė L. Gudžinskienė V. Monkevičienė O. Jakučiūnienė D. Gyvenimo įgūdžių ugdymas (ikimokyklinis amžius) V., 2004.

7. Grinevičienė N. Vaikystės žaidimai, K., Šviesa, 2002.

8. Juodaitytė A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje V., Petro Ofsetas, 2002 m.

9. Monkevičienė O. Mano vaikai. Priešmokyklinis vaiko ugdymas K., Šviesa 2003.

10. Pamela A. Coughlin Kirsten A. ir kt. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas“ V., Lietus, 1997.

11. Shiller P., Byrant T. Vertybių knyga K., Šviesa, 2004.

12. Staerfeldt Eric, Mahiasen Rask Christian. Pedagogika ir demokratija. V., Aidai, 1999.

13.Diane Trister Dogle, Luara J.Colker, Cate Heroman “Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas” V., Presvika, 2007.

14. Diane Trister Dogle, SherrieRudick, Kai- lee Berke “Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas” V.,Presvika, 2008.

PRITARTA

Rokiškio rajono savivaldybės tarybos
2011-12-23 sprendimu Nr. TS-16.241

**Kamajų Antano Strazdo gimnazijos
Kamajų ikimokyklinio ugdymo skyriaus
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo skyrius vadovaujasi Rokiškio r. Kamajų Antano Strazdo gimnazijos nuostatais, kurie parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais bei reikalavimais valstybinių ir savivaldybių mokyklų nuostatams.

Pedagogų pasirengimas. Ikimokyklinio ugdymo skyriuje dirba 6 pedagogai, atitinkantys kvalifikacinius reikalavimus pedagogams, dirbantiems pagal ikimokyklinio ugdymo programas. Pedagogai yra kompetentingi, jų gebėjimai ir žinios, kvalifikacija laiduoja kokybišką vaiko ugdymą.

Vaikai ir jų poreikiai. Skyrius yra bendros paskirties ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kurią lanko 1-6 metų ikimokyklinio amžiaus vaikai. Grupės komplektuojamos iš to paties arba įvairaus amžiaus vaikų. Skyrių lanko įvairiomis socialinėmis sąlygomis gyvenantys vaikai. Dauguma vaikų motyvuoti, gebėjimai atitinka jų amžių, tačiau daugėja vaikų turinčių kalbos, elgesio ir kitokių sutrikimų.

Pagrindiniai programos principai, tikslai ir uždaviniai, ugdymo kryptys bei ugdymo turinys orientuoti į vaikų poreikių tenkinimą: žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti, aktyviai reikštis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, būti pastebėtiems, pripažintiems. Vaikų poreikiai – bendravimo su suaugusiu ir bendraamžiais, fizinio ir psichinio saugumo, pažinimo, saviraiškos bus tenkinami per vaiko kompetencijų ugdymą (si). Įgyvendinant programą bus užtikrintas vaiko poreikių tenkinimas, sudarytos sąlygos vienodam vaikų ugdymui, socialinės atskirties mažinimui.

Kaip rodo tėvų apklausa: jie pageidauja, kad vaikai, lankantys šią įstaigą ir praleidžiantys joje didžiausią dienos dalį, būtų ugdomi įvairiapusiškai, t.y., būtų ugdomi tiek meniniai, tiek kalbiniai jų gebėjimai ir kitos, sėkmingai vaiko tolimesnei veiklai vyresniame amžiuje būtinos socialinė, komunikavimo, pažintinė, meninė, sveikatos saugojimo kompetencijos. Pirmenybę tėvai teikia vaiko fiziniam ir psichiniam saugumui, visuminiam vaiko ugdymui.

Įstaigos savitumas. Ikimokyklinio ugdymo skyrius yra labai gražiame Kamajų miestelyje, kuris garsus savo architektūra: unikalioje aikšte, poeto Antano Strazdo skveru, baroko stiliaus bažnyčia ir kt. Miestelis garsus savo tradicijomis: „Kuc, kuc, Kamajuos“, Užgavėnių ir Joninių šventėmis. Skyrių lanko ne tik miestelio, bet ir aplinkinių kaimų vaikai. Įstaiga atvira visuomenei, vyksta glaudus bendradarbiavimas su gimnazija, seniūnija, miestelio bendruomene. Dalyvaujame daugelyje organizuojamų ir visuose tradiciniuose miestelio renginiuose.

Skyrius turi savo kultūrinę tradicijas ir nuolat jas tobulina. Sudarytos sąlygos ir sistema vaikų saviraiškai. Stengiamės į daugumą renginių įtraukti ir tėvus, bei kitus bendruomenės narius.

Filosofinės ugdymo kryptys. Pagal humanistinę filosofinę kryptį sudarytos sąlygos saviraiškos ir savirealizacijos poreikių tenkinimui. Vadovaujantis egzistencialistine ir fenomenologine filosofine kryptimi ugdytiniams suteikiama teisė daryti poveikį savo ugdymuisi ir gyvenimui. Vaikai skirtingi, todėl neįmanoma visų vienodai mokyti. Pagal rekonstrukcinę kryptį sudaromos sąlygos mokytis už ugdymo institucijos ribų ir pasinaudoti savo žiniomis. Pagal progresyvinę filosofinę ugdymo kryptį ugdymo turinyje akcentuojamos ne žinios ir žinojimas, o ugdytinio gebėjimas spręsti problemas, vertinti sukaupią informaciją, ją interpretuoti, rengti

individualius planus. Sudarant ugdymo turinį vadovaujamosi individualizavimo, integravimo principais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Integralumo. Ugdymo turinys orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą. Ugdymas vyksta integruotai, garantuojama vaiko pažinimo, saviraiškos, psichinio ir socialinio ugdymo darna, vaiko asmenybės harmoningas skleidimasis, visuminis pasaulio suvokimas. Garantuojama vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje darna.

Humaniškumo. Pripažįstama teisė būti skirtingam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė. Pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė ir savarankiškumas, teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį. Sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystimuisi.

Diferencijavimo. Vaikai ugdomi, atsižvelgiant į individualias jų savybes, ugdymo šeimoje tradicijas ir vaikų patirtį. Dažniau taikomos individualaus ugdymo ar ugdymo nedidelėmis grupelėmis formos.

Tautiškumo. Skyriuje gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės. Auginamas doras, geras, orus, kūrybingas žmogus. Padedama vaikui visa, kas jį supa, įprasinti per dorovines žmogaus nuostatas į aplinką.

Tęstinumo. Siekiama, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo (si) šeimoje ar ikimokyklinėje grupėje prie ugdymo (si) priešmokyklinėje grupėje, o vėliau – mokykloje. Atsižvelgiama į vaiko jau įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį, bei jo ugdymo (si) perspektyvą – ko jam reikės sėkmingai pradžia ir sistemingam ugdimuisi mokykloje.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio vaikų ugdymo (si) **tikslas** – saugoti ir stiprinti fizinę ir dvasinę sveikatą. Siekti, kad vaikai, per savarankiškai pasirinktą ir pedagogų tikslingai pasiūlytą veiklą savo poreikiams tenkinti plėtotų ir įgytų šias **kompetencijas**:

socialinė – gyventi ir būti greta, kartu; **sveikatos saugojimo** – sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti; **pažinimo** – tyrinėti ir atrasti pasaulį; **komunikavimo** – klausytis, kalbėtis, išreikšiant save ir bendraujant su kitais; **meninė** – įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis.

UŽDAVINIAI:

Sudaryti sąlygas vaiko vystimuisi per pagrindinę jo amžiui būdingą veiklą – žaidimą;

Pritaikyti grupės aplinką saugiai ugdymo kokybei;

Saugoti ir puoselėti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti su tuo susijusius poreikius;

Siekti, kad vaikai nuolat patirtų pažinimo džiaugsmą, gyventų „čia ir dabar“, pajustų šiuolaikinio pasaulio sudėtingumą, mokytoji siekti savo tikslo;

Kartu išgyventi vaiko nuostabą ir džiaugsmą, atsivėrus paslaptį muzikos garsų, spalvų ir formų pasauliui;

Vadovautis nuostata, jog tėvai lygiaverčiai ugdymo procese.

IV. TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

GALIMOS TEMOS	SIEKTINOS KOMPETENCIJOS	METODAI IR FORMOS
RUGSĖJO MĖN.	Socialinė kompetencija 1. Gebėti pasakyti savo vardą, pavardę, kiek	Pokalbiai

<p>MES DARŽELYJE KARTU...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aš ir mano grupė. • Mokausi gyventi, sutarti. • Mano diena. Aš ir laikas. • Aš mėgstu žaisti. • Mano mylimi žaisliukai. • Meškiuko gimtadienis. • Aš saugus, kai žinau. • Draugystės ratukas. • Ar žaisliukui skauda? • Kodėl smagu turėti draugų? 	<p>metų, savo lytį.</p> <p>2. Žinoti darželio ir grupės pavadinimą, dienos režimą, tradicijas.</p> <p>3. Gebėti draugauti, jaustis grupės nariu, žaisti su grupės draugais kartu.</p> <p>4. Domėtis žaislais, išradingai žaisti, žinoti žaislų vietą grupėje..</p> <p>5. Gebėti pasakyti, ko nori, kuo domisi, ką mėgsta.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <p>1. Rūpintis savo ir kitų saugumu bei sveikata grupėje.</p> <p>2. Gebėti atsipalaiduoti, nusiraminti, pailsėti.</p> <p>3. Draugiškai spręsti konfliktines situacijas.</p> <p>4. Kreiptis pagalbos į pedagogus, tėvus.</p> <p>5. Jausti, kad grupėje yra laukiamas, mylimas ir saugus.</p> <p>Pažinimo kompetencija</p> <p>1. Domėtis grupės, darželio aplinka.</p> <p>2. Gebėti apibūdinti draugo išvaizdą, nuotaiką, norus.</p> <p>3. Klausinėti apie darželio darbuotojus, jų darbus, žinoti vardus.</p> <p>4. Patirtus išpūdžius atkurti žaidžiant.</p> <p>5. Žinoti, kad grupė turi savo ritualus, taisykles, simbolius.</p> <p>6. Žinoti, kaip švenčiami vaikų, žaislų, darželio gimtadieniai.</p> <p>Komunikavimo kompetencija</p> <p>1. Gebėti pasakoti, klausti, bendrauti su grupės draugais.</p> <p>2. Gebėti kalbėtis su suaugusiais.</p> <p>3. Gebėti taisyklingai ir aiškiai tarti kalbos garsus.</p> <p>4. Gebėti vartoti pagrindinius mandagumo žodelius.</p> <p>Meninė kompetencija</p> <p>1. Gebėti laisvai reikšti savo nuotaiką, mintis, idėjas.</p> <p>2. Pasitikėti savimi, išgyvenant kūrybos džiaugsmą.</p> <p>3. Domėtis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis: daile, muzika, teatru.</p> <p>4. Gebėti pasidžiaugti savo ir draugų darbais, pajusti kolektyvinio darbo džiaugsmą.</p>	<p>Žaidimai</p> <p>Kolektyvinis darbas</p> <p>Stebėjimas</p> <p>Aplinkos tyrinėjimas</p> <p>Pramogos</p> <p>Individuali veikla</p> <p>Įvairi meninė veikla</p>
<p>SPALIO MĖN.</p> <p>RUDENĖLIS GAUBIA</p>	<p>Socialinė kompetencija</p> <p>1. Domėtis suaugusiųjų darbais, pasakyti kokius darbus dirba suaugę..</p>	<p>Pokalbiai</p>

<p>SKRAISTĖ...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiek darbelių, kiek darbų. • Rudenėlio spalvos. • Miško paslaptys. • Gyvūnėliai rudenį. • Ką žada oras • Ant mano delno guli duonelė. • Aš į daržą nuėjau. • Daug daržovių nuostabių. • Kuc, kuc, Kamajuos. • Čeža nupūstas lapelis. • Apsirengime šilčiau. • Kodėl dega žvakelė? 	<p>2. Gebėti suprasti darbo vertę, suvokti, kad darbas – tai ne žaidimas.</p> <p>3. Skirti savo, šeimos, vaikų grupės gyvenimo kasdienybę, darbus, šventes, rodyti norą jose dalyvauti.</p> <p>4. Jausti dėkingumą žmogui, auginančiam duoną.</p> <p>4. Suvokti bendrą žmogaus ir gamtos ryšį.</p> <p>5. Atlikti būtinus rudens darbus darželio kieme, gėlyne.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <p>1. Gebėti laikytis susitarimų, taisyklių, tvarkos.</p> <p>2. Gebėti laikytis asmens higienos, tinkamo dienos ritmo.</p> <p>4. Gebėti pasirinkti aprangą pagal orą.</p> <p>5. Gebėti saugiai elgtis dirbant, žaidžiant, sportuojant grupėje, salėje, darželio kieme.</p> <p>6. Įgyti žinių apie sveiką ir nesveiką maistą, Daržovių naudą mūsų organizmui.</p> <p>Pažinimo kompetencija</p> <p>1. Domėtis darbu, darbo įrankiais, profesijomis.</p> <p>2. Gebėti atrasti įvairius gamtos pažinimo būdus tyrinėjant, stebint, klausinėjant, eksperimentuojant.</p> <p>3. Gebėti rasti miške medžius, žvėrelius, paukščius, grybus.</p> <p>4. Gebėti pastebėti spalvų pasaulio įvairovę mus supančioje aplinkoje.</p> <p>5. Gebėti pajusti augalų ir gyvūnų prisitaikymo gamtos pokyčiams įvairovę.</p> <p>6. Geba žaisti žaidimus, padedančius apibendrinti informaciją apie augalus ir gyvūnus.</p> <p>7. Patirti atradimo džiaugsmą skanaujant, liečiant, uostant, apžiūrinėjant daržoves ir vaisius.</p> <p>Komunikavimo kompetencija</p> <p>1. Gebėti pasakoti, diskutuoti, svarstyti, aiškintis.</p> <p>2. Plėsti žodyną, pratintis naudoti apibendrinančius žodžius.</p> <p>3. Domėtis knygomis ir kitais informacijos šaltiniais.</p> <p>4. Gebėti minti mįsles, rinkti patarles ir posakius.</p> <p>5. Lavinti pasakojimo ir deklamavimo įgūdžius.</p> <p>Meninė kompetencija</p>	<p>Diskusijos Minčių lietus Stebėjimai Tyrinėjimai Pasakojimai Žaidimai Išvykos Parodos Šventės Grožinės literatūros skaitymas</p>
--	---	--

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Savo mintis, idėjas reikšti laisvai pasirinktomis meninėmis priemonėmis. 2. Gebėti kruopščiai atlikti dailės darbelius. 3. Tyrinėti dailės priemones: pieštukus guašą, akvarelę, lipdymo medžiagą ir kt 4. Matyti, atrasti spalvų pasaulį, savo jausmus reikšti spalvomis. 5. Naudoti įvairius garso išgavimo būdus, dainavimo galimybes, liaudies žaidimus-ratelius. 	
<p style="text-align: center;">LAPKRIČIO MĖN.</p> <p style="text-align: center;">AUGSIU SVEIKAS IR STIPRUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noriu augti didelis ir sveikas. • Kiek manyje paslapčių? • Aš matau, jaučiu, girdžiu, užuodžiu. • Kaip tapti gražiam? • Ar reikia draugauti su vandeniu, muilu ir šepetėliu. • Vitaminų šalyje. • Ir juoksis dantukai, sveikučiai blizgės. • Sportuoju aš, mama ir tėtis. 	<p>Socialinė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Žaisti laisvai, išradingai, nesibaiminant keisti, daryti savaip. 2. Kontroliuoti savo veiksmus ir emocijas. 3. Gebėti suprasti kito norus, užjausti ir padėti, prireikus atsiprašyti. 4. Vengti konfliktų su grupės draugais. 5. Gebėti atsakyti už savo poelgius. 6. Ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis, saugiai jaustis grupėje ir darželio aplinkoje. 7. Suvokti, kad gera ir malonu, kai esi sveikas ir saugus. <p>Sveikatos saugojimo kompetencija.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pratinti suvokti savo gyvybės ir sveikatos vertę. 2. Žinoti, kad savo saugumu ir sveikata turi rūpintis pats. 3. Ugdyti asmens higienos įgūdžius ir įpročius. 4. Įgyti žinių apie sveiką mitybą. 5. Gebėti pasinaudoti žiniomis apie saugų elgesį darželyje, gatvėje, gamtoje, namuose ir kitur. 6. Jausti ir valdyti savo kūną žaidžiant, sportuojant. 7. Suprasti sporto reikšmę žmogaus organizmui. <p>Pažinimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti domėtis savo kūnu. 2. Gebėti pavadinti ar pavaizduoti pagrindines kūno dalis, nutuokti apie kūno sandarą. 3. Gebėti skirti, kaip rengiasi berniukai, kaip mergaitės. 4. Atrasti, kaip skirtingai drabužėliai užsegami, užrišami. 5. Gebėti rengtis pagal orų pokyčius, metų laikus. 	<p>Žaidimai Pokalbiai Diskusijos Knygų vartymas Inscenizavimas Stebėjimas Eksperimentai Išvykos Parodos Šventės</p>

	<p>6. Žinoti saugaus elgesio taisykles, ką daryti ir kur kreiptis atsitikus nelaimei.</p> <p>7. Domėtis vitaminų nauda mūsų organizmui.</p> <p>8. Gebėti prižiūrėti savo dantukus.</p> <p>9. Susipažinti su įvairiomis sporto rūšimis.</p> <p>10. Žinoti, kada žmonės būna sveiki, kada serga.</p> <p>Komunikavimo kompetencija</p> <p>1. Žaismingai, natūraliai sieti kalbinę raišką su kitomis raiškos formomis – vaizdu, garsu, forma, judesiu.</p> <p>2. Gebėti klausytis kito kalbos, ją suprasti, susikaupti.</p> <p>3. Domėtis knygelėmis, jas vartyti, išreikšti savo mintis, išpūdžius.</p> <p>4. Gebėti pasakoti, klausti, diskutuoti, išklaudyti kalbantįjį.</p> <p>5. Gebėti parašyti savo vardą, atrasti tarp kitų vardų, sieti vardą su simboliu..</p> <p>6. Plėsti žodyną, taisyklingai tarti garsus ir žodžius.</p> <p>Meninė kompetencija</p> <p>1. Gebėti pajusti kūrybos džiaugsmą ir dalintis juo su grupės draugais.</p> <p>2. Gebėti naudoti įvairias dailės technikas.</p> <p>3. Spalva, jų deriniais reikšti savo išgyvenimus, nuotaikas.</p> <p>4. Gebėti ritmiškai ir raiškiai atlikti judesius pagal muziką.</p> <p>5. Gebėti dainuoti nesudėtingas daineles po vieną ir visiems kartu.</p> <p>6. Įgytus gyvenimiškus išpūdžius perteikti naudojant vaidybinius elementus.</p>	
<p>GRUODŽIO MĖN.</p> <p>VA ŽIEMUŽĖ ATKELIAVO SU DOVANOMIS PAS MUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sukam metų ratą. • Dienelę keičia naktelė. • Šilti jausmai baltais žodeliais sninga. • Ar svarbus geras žodis. • Aš, tėtis ir mama- mūsų draugiška šeima. 	<p>Socialinė kompetencija</p> <p>1. Ugdyti pasitikėjimą savimi, bei savo gebėjimais.</p> <p>2. Gebėti palankiai priimti kitų draugiškumo ir meilės ženklus, savo jausmus šeimos nariams ir draugams išreikšti žodžiu, elgesiu.</p> <p>3. Gebėti suprasti ir užjausti šalia esantį draugą, suaugusį, gyvūną, kuriam reikia pagalbos.</p> <p>4. Gebėti suprasti, kas yra gera ir kas bloga, siekti būti geram.</p> <p>5. Pajusti svečiavimosi, sveikinimų, linkėjimų, dovanojimo ir šventinių</p>	<p>Žaidimai Stebėjimai Tyrinėjimai Eksperimentai Pokalbiai Pasakojimai Išvykos Pramogos Šventės</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Žiemos džiaugsmas ir rūpesčiai. • Žiemužė snaigėm sninga. • Nupinkim Advento vainiką. • Laukiu dovanų... • Sušilk prie Kalėdų eglutės. • Pradžiugink, darbeliu kitus. 	<p>pramogų nuotaikas.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti saugoti savo sveikatą laikantis sveikos gyvensenos įgūdžių. 2. Gebėti prisitaikyti prie žiemos orų permainų ir tinkamai pasirinkti aprangą. 3. Suprasti, kodėl žmogus serga, kaip galima jam padėti. 4. Gebėti pasakyti kelias priežastis kas padeda augti sveikiems. 5. Lavinti fizinės kūno galimybes. 6. Gebėti aktyviai išgyventi žiemos teikiamus džiaugsmus darželio kieme. <p>Pažinimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti suvokti metų laikų, dienos ir nakties kaitą. 2. Domėtis aplinka, daiktais, reiškiniais, laiko ritmu. 3. Susipažinti su laiko matavimo būdais ir priemonėmis. 4. Tyrinėti sniego, ledo, vandens savybes priklausomai nuo temperatūros. 5. Susipažinti su lietuvių liaudies papročiais ir tradicijomis Kalėdų belaukiant. <p>Komunikavimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti tenkinti savo poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį. 2. Ugdyti pasakojimo ir deklamavimo įgūdžius. 3. Savo išgyvenimus, mintis reikšti piešiniais, judesiu, mimika. 4. Gebėti teisingai vartoti laiko sąvokas. 5. Gebėti pasakoti pagal paveikslėlius. 6. Žaismingai sieti kalbinę raišką kitomis raiškos priemonėmis: vaizdu, garsu, forma, judesiu. <p>Meninė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti reikšti savo kūrybiškumą per meninę veiklą. 2. Gebėti kurti gėrėjimosi ir grožėjimosi nuotaiką, pasijusti neatskiriama gamtos dalele. 3. Saviraiškai naudoti įvairią dailės techniką: akvarelę, guašą, karpymą, štapavimą ir t.t. 4. Balsu atkurti, mėgdžioti žiemos garsus. 5. Lavinti muzikinius gebėjimus. 6. Nuotaiką, išgyvenimus reikšti šokio pagalba pasirenkant kontrastingą muziką. 	
--	--	--

<p>SAUSIO MĖN.</p> <p>MUS KALBINA KNYGOS LAPELIAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Knygelė mums labai svarbi. • Pasakų skrynelėje. • Aš galiu suskaičiuoti. • Ko sujudo visi skaičiai? • Geometrinės figūros pasakoja. • Stebuklingų žodelių pilis. • Aš kūrėjas. Mano vaizduotės pasaulis. • Kai prabyla lėlės. • Besmegenių patrepsynė. • Aš – poetas, rašytojas, kūrėjas. 	<p>Socialinė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Žaisti laisvai, išradingai, nesibaiminti keisti, daryti savaip. 2. Gebėti dalyvauti bendraamžių pokalbiuose, drąsiai reikšti savo norus ir ketinimus. 3. Gebėti pačiam sumanyti žaidimą, organizuoti žaidimo eigą. 4. Gebėti sutvarkyti savo žaidimų vietą. 5. Ugdyti pasitikėjimą savimi ir psichologinį saugumą. 6. Gebėti atsakyti už savo poelgius, suprasti, kodėl pasielgė netinkamai <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti savarankiškai laikytis asmens higienos, pirmenybę teikti igytiems sveiko gyvenimo įpročiams. 2. Skatinti vaikų fizinį aktyvumą darželio salėje, lauke. 3. Gebėti naudotis grūdinimosi oru galimybėmis. 4. Lavinti visą kūno koordinaciją. 5. Vengti persišaldymo ligų. <p>Pažinimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti stebėti, tyrinėti artimiausią aplinką 2. Gebėti skaičiuoti, grupuoti, lyginti, matuoti daiktus ir figūras. 3. Gebėti žaisti stalo žaidimus, padedančius lyginti, grupuoti, apibendrinti informaciją. 4. Gebėti spręsti problemas, kelti klausimus apie neaiškius ir nežinomus dalykus. 5. Gebėti realybę nuo prasimanymo, fantazijos. <p>Komunikavimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti pastebėti raides, skaičius ir formas aplinkoje. 2. Gebėti imituoti ir komentuoti rašto elementus. 3. Atrasti ženklo ir garso bendrumą. 4. Gebėti imituoti skaitymą komentuojant iliustracijas knygose. 5. Gebėti savo išgyvenimus, patirtį, jausmus reikšti ženklais, raidėmis, garsais. 6. Gebėti suvokti skaičiavimo ir skaitymo teikiamus privalumus. 7. Klausytis skaitomų pasakų, savitai pajusti jų turinį, gebėti atpasakoti. 8. Pajusti pasakos kalbos grožį. 9. Gebėti kurti, pasakoti, fantazuoti būtas ir 	<p>Žaidimai Pokalbiai Stebėjimai Inscenizavimas Pasakojimai Išvykos Pramogos Parodos Šventės Projektinė veikla</p>
--	---	--

	<p>nebūtas istorijas. 10. Gebėti tapti knygos kūrėju.</p> <p>Meninė kompetencija</p> <p>1. Laisvai reikšti savo nuotaiką, idėjas, mintis išgyvenant kūrybos džiaugsmą. 2. Gebėti naudoti linijas, spalvas, formas išgyvenimams reikšti. 3. Gebėti naudoti vaidybos elementus kuriant, improvizuojant pasakas, išgirstas ar savo sukurtas istorijas. 4. Gebėti improvizuotais judesiais perteikti nuotaiką, muziką, vaizdą, žodį. 5. Gebėti improvizuoti išbandant balso ir instrumento galimybes.</p>	
<p>VASARIO MĖN.</p> <p>MANO GIMTINĖ LIETUVA –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mano namas, kuriame gyvenu. • Aš gyvenu Kamajuose. • Mano kelias į darželį. • Močiutės pasakų, dainų skrynelė. • Pralkalbinkime daiktus iš praeities. • Gedimino pily trispalvę iškelsiu. • Tenai prie Nemuno mano Lietuva. • Šimtai kalbų. • Mažos kelionėlės man labai patinka. • Žiema, žiema bėk iš kiemo. 	<p>Socialinė kompetencija</p> <p>1. Gebėti vertinti save, laikytis elgesio normų. 2. Domėtis bendruomenės gyvenimu, jos žmonėmis. 3. Pažinti gimtąjį miestelį, žmones. 4. Jausti pagarbą savo miestelio istoriniams paminklams, tradicijoms, gamtai. 5. Plėsti supratimą apie šeimą, draugus, kaimynus, bendruomenę, gimtinę, tėvynę, Lietuvą. 6. Vertinti ir tausoti savo gimtojo miestelio istorinį paveldą.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <p>1. Gebėti laisvai orientuotis erdvėje, jausti judėjimo kryptį. 2. Gebėti reaguoti į girdimus ir regimus ženklus. 3. Gebėti būti švariu, tvarkingu, sveiku ir saugiu. 4. Gebėti saugiai elgtis gatvėje, kelionėje, šventėse, miestelio renginiuose. 5. Gebėti atsakyti pačiam už savo ir kitų saugumą priklausomai nuo aplinkybių.</p> <p>Pažinimo kompetencija</p> <p>1. Domėtis artimiausia aplinka: namais, darželiu, miesteliu. 2. Susipažinti su savo gimtinės praeitimi, dabartimi, ateitimi. 3. Gebėti pasakyti pagrindinius valstybės simbolius, atskirti juos. 4. Domėtis savo šalies gamta, miestais, istoriniais paminklais. 5. Gebėti prakalbinti senovinius daiktus. 6. Susipažinti su Užgavėnių švenčių</p>	<p>Stebėjimas Pokalbis Diskusija Susitikimai Pasakojimai Žaidimai Kolektyvinis darbas Inscenizavimas Parodos Išvykos Dalyvavimas bendruomenės renginiuose Apsilankymas teatre, muziejuje Šventės Pramogos</p>

	<p>papročiais ir tradicijomis</p> <p>Komunikavimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti taisyklingai tarti gimtosios kalbos garsus. 2. Gebėti vartoti mandagumo, užuojautos, atsiprašymo žodelius. 3. Kalbėti, svarstyti, samprotauti, kodėl Lietuvoje gyventi gera. 4. Bandyti spalvinti, kopijuoti svarbius žodžius, ženklus būdingus Lietuvai. 5. Vertinti lietuvių kalbos grožį ir skambumą, lyginti su kitomis kalbomis. 6. Gebėti rinkti mįsles, posakius, patarles. 7. Domėtis knygomis apie Lietuvą. <p>Meninė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti atidžiai stebėti aplinką, pastebėti meno kūrinis, kaupti išpūdžius kūrybai. 2. Gebėti pasidžiaugti savo ir kitų dailės darbais. 3. Gebėti dainuoti, šokti, žaisti tradicinius lietuvių liaudies žaidimus-ratelius. 4. Gebėti vaidinti lietuvių liaudies pasakas. 5. Gebėti dalintis išpūdžiais apie savo ir kitų meninę raišką. 	
<p>KOVO MĖN.</p> <p>PAPUOŠIU DARŽELĮ SAVO DARBELIAIS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gėrį ir grožį kuriame darbu. • Profesijų pasaulyje. • Menų savaitė. • Aš kūrėjas. Daiktai iš ateities. • Gurgu, gurgu į Kaziuko turgų. • Žemės diena. Kas žemėje gyvena? • Kuo vilioja parduotuvės? • Pabūsiu sau teisėjas. 	<p>Socialinė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti planuoti ir organizuoti savo veiklą. 2. Gebėti veikti ir kurti savarankiškai. 3. Pratintis išsiklausyti į draugų norus, pageidavimus, pajusti džiaugsmą žaisti, kurti, būti kartu. 4. Gebėti bendrauti ir bendradarbiauti su vienu ar keliais vaikais, žaidžiant, kuriant darbelį, tariantis dėl taisyklių. 5. Gebėti sutvarkyti savo žaidimų vietą, tausoja žaislus ir priemones. 6. Gebėti skirti grupės gyvenimo kasdienybę nuo švenčių, rodyti norą joms ruoštis kartu su grupės draugais, tėvais. 7. Nusiteikti savo darbu skleisti gėrį ir grožį aplinkoje. 8. Suprasti, kaip gera ir jauku gyventi gražioje, pačių darbais papuoštoje aplinkoje. <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis ir galimybėmis. 2. Ugdyti palankumo kitiems žmonėms nuostatą. 3. Gebėti kontroliuoti savo veiksmus ir 	<p>Pokalbiai Diskusijos Pasakojimai Žaidimai Parodos Vaidinimas Inscenizavimas Išvykos Stebėjimas Pramogos Šventės Kolektyvinis darbas Susitikimai Darbas kartu su tėvelių pagalba Akcijos</p>

	<p>emocijas.</p> <p>4. Gebėti atsargiai elgtis su žirkklėmis, klijais, adata ir kitomis priemonėmis dirbant dailės darbelius.</p> <p>5. Gebėti savarankiškai pasirinkti aktyvią veiklą darželio kieme būti atsargiam.</p> <p>6. Pasijusti neaprėpiamo pasaulio dalimi.</p> <p>Pažinimo kompetencija</p> <p>1. Domėtis žmonių profesijomis, jų darbo įrankiais, vieta.</p> <p>2. Gebėti papasakoti, ką ir kur dirba tėveliai.</p> <p>3. Gebėti išvardinti darbo įrankius, priemones.</p> <p>4. Sužinoti daugiau amatų ir meistrystės būdų, ugdyti praktinius sugebėjimus.</p> <p>5. Susipažinti su dailės, teatro ir muzikos menais.</p> <p>6. Gebėti skirti fantaziją nuo realybės.</p> <p>7. Gebėti pajusti pasaulio galybę, sužinoti, kas gyvena žemėje, ant ir virš jos.</p> <p>8. Pajusti atsakomybę už švarią gamtą, gyvūnus, nykstančius augalus.</p> <p>Komunikavimo kompetencija</p> <p>1. Gebėti diskutuoti, apibendrinti, daryti išvadas, atpasakoti girdėtas istorijas savais žodžiais.</p> <p>2. Lavinti vaiko kalbą, vaizduotę, turtinti žodyną.</p> <p>3. Taisyklingai pakartoti naujai išgirstus nesudėtingus žodžius.</p> <p>4. Gebėti kalbėti atsižvelgiant į situaciją (vietą, laiką, kontekstą).</p> <p>5. Žaismingai sieti kalbinę raišką su kitomis raiškos formomis – vaizdu, garsu, forma, judesiu.</p> <p>6. Gebėti klausytis skaitomų tautosakos kūrinėlių, pasakų, eilėraščių.</p> <p>Meninė kompetencija</p> <p>1. Savo dailės darbais puošti grupės ir darželio aplinką.</p> <p>2. Pajusti, bandyti, realizuoti savo gebėjimus.</p> <p>3. Kurti gėrėjimosi ir grožėjimosi nuotaiką, pajusti savo darbo vertę.</p> <p>4. Gebėti naudotis įvairiomis meninėmis technikos priemonėmis.</p> <p>5. Lavinti muzikinius gebėjimus.</p> <p>6. Skatinti vaikų saviraišką judesiu.</p> <p>7. Gebėti išreikšti patirtus išgyvenimus meninėmis priemonėmis (piešiant, šokant, vaidinant, improvizuojant).</p>	
--	--	--

<p>BALANDŽIO MĖN.</p> <p>PAVASARĖLIO ŽALIAS RŪBAS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pavasario pranašai. • Labas saule, labas paukšti, labas debesėli • Kas auga sode, miške, gėlyne. • Augalų karalystė. • Sėklytės kelionė. • Aš auginu. • Kiekvienam sava pastogė. • Gyvūnėliai metų karuselėje. • Mano mylimas gyvūnėlis. • Kas tu esi, saulute? • Velykos. Marguti, tu gražus, tu džiugini visus. • Spalvų savaitė. 	<p>Socialinė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti suvokti savo svarbiausius poreikius, kai kuriuos elgesio būdus, jaustis mylimu ir reikalingu. 2. Kartu su draugais kurti jaukią, tvarkingą, patogią ir kūrybingą grupės aplinką. 3. Gebėti tapti atsakingu, savarankišku, ilgiau išlaikyti dėmesį, įvertinti savo poelgius. 4. Gebėti užjausti, paguosti, padėti, prisiimti atsakomybę. 5. Gebėti atlikti tam tikras pareigas, elgtis pagal grupės taisykles. 6. Gebėti priimti nesėkmę kaip postūmį naujiems ieškojimams. <p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skatinti glaudesnę vaiko ir gamtos ryšį, padėti atgauti emocinę pusiausvyrą gamtos (saulės, oro, žemės, vandens) galioms padedant. 2. Skatinti vaikų fizinį aktyvumą lauke, gebėti saugiai elgtis. 3. Gebėti naudotis grūdinimosi saule, oru galimybėmis. 4. Lavinti taisyklingą kvėpavimą. 5. Žinoti, kad yra nuodingų augalų, todėl jų neragauti, nevalgyti. 6. Atsargiai elgtis su nepažįstamais gyvūnais. 7. Gebėti pasirūpinti savo sveikata ir saugumu. 8. Ugdyti sveikos gyvensenos įgūdžius. 9. Gebėti laikytis asmens higienos taisyklių. <p>Pažinimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti domėtis gamta ir jos reiškiniiais. 2. Gebėti pajusti saulės šilumą kartu su šiltu bendravimu, gerais darbais, gyvybe žemėje. 3. Domėtis pasaulio – žemės ir saulės – didybe, pastovumu, ritmu. 4. Sužinoti, ko reikia augalui, kad jis gražiai augtų. 5. Išsiaiškinti, kurie augalai mus maitina, rengia, gydo, puošia, džiugina. 6. Gebėti pasirūpinti šalia esančiais augalais. 7. Gebėti pasakyti augalų pavadinimus. 8. Susipažinti su gyvūnų pasauliu: kas kur gyvena, kuo mus džiugina ar baugina. 9. Gebėti pajusti žmogaus, augalų ir gyvūnų ryšį, įvairovę, reikšmingumą. 10. Susipažinti su Velykų šventės reikšme ir 	<p>Stebėjimas Išvykos Pokalbiai Diskusijos Inscenizavimas Žaidimai Pasakojimai Pramogos Šventės Projektinė veikla Akcijos</p>
--	--	---

	<p>tradicijomis.</p> <p>Komunikavimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Lavinti vaikų kalbinius gebėjimus pagal amžių. 2.Gebėti diskutuoti, klausinėti, apibendrinti, daryti išvadas. 3.Gebėti išklaudyti ir išgirsti kalbėtoją, ugdyti dėmesingumą, kantrybę ir toleranciją kito žmogaus kalbėjimui. 4.Gebėti vartoti mažiabučius, malonybinius žodelius. 5.Gebėti komentuoti, įvardinti gyvūnų veiksmus, suvokti, kad gyvūnai supranta žmonių kalbą. 6.Gebėti taisyklingai tarti augalų pavadinimus, pasakyti pagrindinius požymius. 7.Gebėti „skaityti“ knygeles, katalogus, žinytus. 8.Gebėti pasakoti ir kurti pasakas apie gyvūnus ir augalus. 9.Ugdyti deklamavimo įgūdžius. 10.Turtinti ir įprasminti vaikų kalbinę patirtį įvairių pramogų metu. <p>Meninė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Gebėti laisvai reikšti savo nuotaiką, idėjas, mintis dailės raiškos priemonėmis pasitikint savimi, išgyvenant kūrybos džiaugsmą. 2.Gebėti naudotis įvairiomis dailės technikomis. 3.Gebėti grožėtis savo ir kitų kūryba. 4.Bandyti kurti, improvizuoti naudojant daile, muziką, vaidybą. 5.Sudaryti sąlygas vaiko kūrybai visomis galimomis meno raiškos priemonėmis. <p>Socialinė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Gebėti suvokti savo jausmus, suprasti, išreikšti ir tenkinti svarbiausius savo poreikius, pomėgius, ugdyti gebėjimus. 2.Gebėti pajusti skirtumą tarp augimo šeimoje ir gyvenimo vaikų grupėje. 3.Ugdyti bendravimo, bendradarbiavimo, taikių ginčų, problemų sprendimo galimybes. 4.Plėsti supratimą apie šeimą. 5.Grupės aplinkoje panaudoti šeimos ir vaiko bendravimo, gyvenimo, buvimo kartu galimybių būdus. 	
--	--	--

<p>GEGUŽĖS MĖN.</p> <p>OI, KAIP GERA MAN, MAŽYČIUI...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pabėgiokime po pievą. • Sodų žydėjimas. • Mes mažičiai vabaliukai. • Darže, gėlyne, sode. • Šeimoje saugus ir mylimas. • Myliu aš mamytę, ji pati geriausia. • Noriu būti toks kaip tėtis. • Mamos ir tėčio svetainėje. • Sporto savaitė visai šeimai. • Šeimos savaitė. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gerinti vaiko savijautą, puoselėti savigarbą ir orumą. 2. Kurti palankią emocinę atmosferą, skatinančią kūrybingai veikti. 3. Plėsti supratimą apie sveikatą ir saugumą, atkreipiant dėmesį į kiekvienos šeimos socialinę ir psichologinę atmosferą namuose. 4. Gebėti tikėti savo jėgomis ir jaustis vertingu, mylimu, laukiamu. 5. Gebėti laikytis asmens higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžių. 6. Gebėti saugiai pasirinkti grūdinimosi saule, oru, vandeniui galimybes. 7. Gebėti būti atsargiems išvykose, gamtoje, darželio kieme. <p>Pažinimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėti pajusti gamtos ir žmogaus ryšį. 2. Gebėti stebėti, tyrinėti mus supančią aplinką. 3. Gėrėtis ir džiaugtis žiedų grožiu, įvairove, spalvomis sode, gėlyne, pievoje. 4. Susipažinti su vabaliukų gyvenimu, išsiklausti į musių, bičių, vabalų dūzgia, zyzimą. 5. Gebėti mėgdžioti vabalų judesius: ropoti. Šokinėti, skraidyti. 6. Gebėti supažindinti grupės draugus su savo šeimos nariais, žinoti tėvelių vardus, darbus, pomėgius, šeimos tradicijas, šventes. <p>Komunikavimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lavinti kalbą, vaizduotę, pasakojimo įgūdžius. 2. Gebėti bendrauti, naudotis kalba, kaip universalia saviraiškos priemone. 3. Gebėti pasakoti, klausinėti, atsakinėti, deklamuoti, žaisti žodžiais, garsais, taisyklingai juos tarti. 4. Klausytis, girdėti įvairius aplinkos garsus. 5. Gebėti girdėti skaitomus tautosakos kūrinėlius (pasakas, mįsles, skaičiuotes), patirti malonių išgyvenimų. 6. Gebėti domėtis pažintine literatūra. 7. Gebėti domėtis įvairiais simboliiais (raidėmis, skaičiais), bandyti juos pažinti, kopijuoti (savo vardą, žodžius „mama“, „tėtė“). 8. Gebėti nupiešti žodinius mamos ir tėvelio 	<p>Žaidimai Individuali veikla Viktorinos Stebėjimai Tyrinėjimai Pokalbiai Vaidybinė veikla Išvykos Pramogos Koncertai Parodos Projektinė veikla</p>
---	---	--

	<p>portretus. 9.Skatinti šeimas artimiau ir geriau pažinti vieni kitus, daugiau bendrauti.</p> <hr/> <p>Meninė kompetencija 1.Gebėti reikšti savo išpūdžius, nuotaiką, išgyvenimus meninėje veikloje. 2.Gebėti naudotis įvairiomis dailės technikomis. 3.Lavinti vaidybinius įgūdžius, gebėti išreikšti save vaidinant, fantazuojant. 4.Savo gebėjimus reikšti dainomis, šokiu, muzikos instrumentais, 5.Meninėje veikloje pasikviesti į pagalbą ir tėvelius (kartu dalyvauti šventėse, kurti parodas, bendrus projektus).</p> <p>Socialinė kompetencija 1.Gebėti palyginti save, koks yra dabar ir buvo anksčiau: pasakyti keletą savo pasiekimų, susijusių su augimu. 2.Gebėti atsižvelgti į kitų nuomonę, prašymus. 3.Gebėti laikytis šeimos bei grupės gyvenimui įprastos tvarkos ir susitarimų. 4.Gebėti suprasti kito savijautą, pranešti apie ištikusią bėdą. 5.Gebėti orientuotis aplinkoje. 6.Gebėti planuoti savo veiklą, aktyviai dalyvauja kartu su grupės vaikais įvairioje veikloje. 7.Žinoti svarbią informaciją apie save, darželį, grupę, šeimos narius. 8.Kartu su tėveliais dalyvauti projektinėje veikloje, išvykose.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija 1.Gebėti rūpintis savo ir kitų saugumu ir sveikata. 2.Gebėti atsakyti už savo poelgius. 3.Gebėti naudotis asmens higienos įgūdžiais. 4.Žinoti apie sveiką ir saugią mitybą. 5.Žinoti pagrindines saugumo gamtoje taisykles. 6.Žinoti apie saugų elgesį kelyje ir kelionėje. 7.Gebėti saugiai elgtis darželyje ir jo aplinkoje. 8.Gebėti pasirūpinti ne tik savo, bet ir artimos aplinkos švara ir saugumu. 9.Dalyvauti sportinėje veikloje kartu su savo</p>	
		<p>Žaidimai Pokalbiai Aplinkos tyrinėjimai Minčių lietus Pasakojimai Individuali veikla Vaidybinė veikla Viktorinos Išvykos Pramogos Šventės Projektinė veikla</p>

<p style="text-align: center;">BIRŽELIO MĖN.</p> <p style="text-align: center;">VAIKYSTĖS TAKELIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sukam kelionių ratą. • Plaukia laivelis. • Svajonių miestas. • Vejuosi laumės juosta. • Spalvotas pasaulis. • Ekologiniu takeliu. • Ko negalima užmiršti. • Gamta – mūsų namai. • Išvykos ir atradimai. • Žaidimų savaitė. • Aitvarų šventė. • Linksmosios estafetės . • Sudie, darželi. 	<p>tėveliais, kitos grupės vaikais.</p> <p>Pažinimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Gebėti domėtis savimi, suaugusiais, artimiausia gamtine aplinka, pasauliu, atrasti nauja išgyvenant pažinimo džiaugsmą, 2.Gebėti pasirinkti pasaulio pažinimo būdus: stebėjimą, tyrinėjimą, eksperimentavimą ir kt. 3.Gebėti atskirti, kas natūralu, kas sukurta žmogaus. 4.Domėtis keliavimo būdais ir priemonėmis. 5.Gebėti spręsti gamtos saugojimo, švaros, saugumo problemas. 6.Patirtus įspūdžius ir išgyvenimus fiksuoti vaizdais, išreikšti žodžiais, judesių ir gestų kalba, perkelti į žaidimus ir meninę veiklą. <p>Komunikavimo kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Gebėti tenkinti savo poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį. 2.Gebėti kalbinę raišką sieti su kitomis raiškos formomis – vaizdu, garsu, forma, judesiu. 3.Gebėti pastebėti aplinkoje raides, skaičius, simbolius, ženklus ir kt. 4.Gebėti imituoti rašto elementus. 5.Domėtis knygomis. 6.Gebėti sukaupti dėmesį. 6.Gebėti taisyklingai ir aiškiai tarti daugumą gimtosios kalbos garsų. 7.Gebėti rodyti kūrybinę iniciatyvą – kurti, improvizuoti, vaidinti. 8.Turėti pasakojimo ir deklamavimo įgūdžių pradmenis. 9.Gebėti kalbėti laisvai, natūraliai, raiškiai, sieti mintį su veiksmu. 10.Gebėti kalba išreikšti savo asmens individualumą. 11.Grožėtis, domėtis lietuvių kalbos tautosakos kūrinėliais. <p>Meninė kompetencija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Gebėti įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis. 2.Gebėti pažinti save meninėje veikloje, gilinti prigimtinius poreikius grožiui, emociinei iškrovai. 3.Menine veikla auginti savimi pasitikintį, visapusiškai aktyvų, kūrybingą vaiką. 4.Gebėti išreikšti save meninėmis priemonėmis – garsu, balsu, žodžiu, judesiu, linija, spalva, forma. 	
--	--	--

	<p>5. Gebėti kaupti muzikos, dailės, teatro, šokio naudojimo patirtį.</p> <p>6. Gebėti džiaugtis etninėmis meno vertybėmis: tautodaile, etnomuzika ir kt.</p> <p>7. Dalyvauti meninėje veikloje su savo tėveliais, seneliais, bendruomenės nariais, mokyklos mokiniais.</p>	
--	---	--

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimai – tai gyvenimo ir ugdymo (si) realybėje įgytos kompetencijos (vaiko vertybinės nuostatos, gebėjimai, supratimas, patirtis). Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas.

Norint nustatyti vaiko pasiekimų lygį bei numatyti ugdymo kryptis ir uždavinius, vaiko pasiekimai vertinami vaikui pradėjus lankyti įstaigą. Vertinama socialinės, kultūrinės ir gamtos aplinkos pažinimo, kalbos, dailės, muzikos, vaidybos, kūno kultūros ugdymo sritys. Pedagogas bando nustatyti, koks vaiko kompetencijos lygis įvairiose ugdymosi srityse. Vaiko pasiekimų vertinimas padeda numatyti tolesnes ugdymo kryptis, individualizuoti ugdymą.

Vertinimas atliekamas pastoviai stebint vaiką kasdieninėje veikloje, analizuojant kūrybos darbus, kalbantis su tėvais.

Vaiko individualūs pasiekimai aptariami su tėvais asmeninių pokalbių metu. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti duomenys aptariami pedagogų tarybos posėdyje.

Vertinimo tikslas – parengti tolesnį vaiko ugdymo planą. Pasiekimų vertinimas gali vykti tik gerai pažįstant vaiką, jo asmenybę, renkant išsamią informaciją apie kiekvieną vaiko veiklos sritį.

Vaiko ugdymo pasiekimų pagrindiniai vertintojai: pedagogai, tėvai, specialistai

Vaiko ugdymo pasiekimus vertinti du kartus per metus: spalio – lapkričio mėn. ir gegužės – birželio mėn.)

Vaiko pasiekimų duomenys fiksuojami: vaiko gebėjimų apraše, aplanke su vaiko veiklos pavyzdžiais, foto nuotraukų albume ir video įrašuose.

Vaiko apraše auklėtoja aprašo vaiko gebėjimus pagal amžių, veiklos sritis, numato uždavinius.

Vertinimo aplanke kaupiami vaiko dailės darbeliai, atliktos pratybų užduotys, rodančios vaiko pasiekimų lygį per tam tikrą laiko tarpą.

Foto nuotraukų albume ir video įrašuose fiksuojama kasdieninė vaiko veikla, šventės, pramogos, išvykos.

Tėvai su grupės pasiekimais supažindinami susirinkimų metu. Su individualia vaiko pažanga ir pasiekimais tėvai supažindinami bendraujant asmeniškai.

Vaiko aprašai neviešinami, saugomi vadovaujantis dokumentų archyvavimo reikalavimais. Vaikų kūrybos aplankai kaupiami iki vaikams išeinant į mokyklą. Išleistuvių iš darželio metu, auklėtoja iškilmingai įteikia aplankus vaikams.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr.23-593; 2003, Nr.63-2853).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimas Nr.IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“(Žin., 2003, Nr.52-2316).

3. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000-11-09 įsakymas Nr.1374 „Dėl priešmokyklinio ugdymo koncepcijos“.
 4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr.ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
 5. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
 6. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
 7. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
 8. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras 2006/
 9. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
 10. Vėrinėlio metai. Rudo. Vilnius, 1995.
 11. Vėrinėlio metai. Žiema. Vilnius, 1997.
 12. Vėrinėlio metai. Pavasaris. Vilnius, 1999.
 13. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2000.
 14. Piliuvienė A., Dailidienė N., Jakučiūnienė D. ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. Vilnius: Leidybos centras, 1997.
-

JUODUPĖS LOPŠELIS-DARŽELIS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
BENDROSIOS NUOSTATOS

Visas mokyklos pavadinimas - Rokiškio r. Juodupės lopšelis-darželis.

Įsteigimo data: įsteigtas 1954 m. rugsėjo mėnesį, 1963 m buvo pastatytas naujas lopšelio-darželio pastatas ir Juodupės lopšelis-darželis priklausė tuo metu veikusiam vilnos audinių fabrikui „Nemunas“. Nuo 1991 metų lopšelis-darželis priklausė Juodupės seniūnijai. 2005 metais vykdant Juodupės gimnazijos ir Juodupės lopšelio-darželio reorganizavimą, įkurta Juodupės pradinė mokykla su Juodupės lopšelio-darželio skyriumi. 2008 m. Rokiškio r. savivaldybės tarybos sprendimu atliktas Juodupės pradinės mokyklos vidaus struktūros pertvarkymas ir nuo 2008 m. rugpjūčio 27 d. Juodupės lopšelis-darželis funkcionuoja kaip atskira įstaiga.

Veiklos pradžios data - 2008m. rugpjūčio 27 d.

Teisinė forma - biudžetinė įstaiga.

Mokyklos grupė - neformaliojo švietimo mokykla

Mokyklos tipas- lopšelis-darželis

Adresas: Tekstilinkų g. 5, LT- 42467 Juodupė Rokiškio r.

Tel.(8-458) 57 162, mobilus tel. (8-614) 99247

El. paštas juodupesdarzelis@gmail.com

Vaikai ir jų poreikiai

Juodupės lopšelis-darželis yra bendrosios paskirties ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Darželį lanko ne tik juodupėnų vaikai. Nemažai vaikų yra važinėjančių iš Onušio, Aleknų, Didsodės, Lukštų kaimų.

Darželyje yra savaitinė grupė, kurią lanko mišraus amžiaus vaikai. Šie vaikai turi galimybę dieną praleisti su savo bendraamžiais kitose grupėse. Vyresni 3-5 metų vaikai lanko dienes 10-ties valandų darbo grupes. Atsižvelgiama į tėvų pageidavimus, sudaromos sąlygos kartu lankyti tą pačią grupę vienos šeimos vaikams.

Vaikai skiriasi gabumais, motyvacija, socialinėmis sąlygomis, poreikiais. Jų poreikiai, saviraiška individualumas tenkinami per vaiko kompetencijų ugdymą(si). Įgyvendinant šią programą, bus užtikrintas vaiko poreikių tenkinimas, sudarytos sąlygos vienodam vaikų ugdymui(si), bei individualių gebėjimų raiškai. Skatinamas vaikų savarankiškumas, iniciatyva, kūrybiškumas, ugdoma vaikų kalba kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonė. Sudarysime sąlygas žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti, tyrinėti, reikštis meninėje, muzikinėje ir sportinėje veikloje. Įgyvendinsime projektus, organizuosime išvykas, ekskursijas.

Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, tėvai jais nuoširdžiai rūpinasi. Būna vaikų iš nepilnų šeimų ar net socialinės rizikos šeimų. Darželį lanko važinėjantys vaikai iš aplinkinių kaimų, bei iš toliau. Kuriems reikalinga, lanko savaitinę grupę. Dauguma vaikų iš lietuvių šeimų. Lanko ir rusų tautybių šeimų vaikai. Jie lopšelyje-darželyje bendrauja arba mokosi bendrauti lietuviškai, nes tėvai ir seneliai moka ir kalba lietuviškai. Šeimose kai kurie kalbasi rusiškai. Ugdymas įstaigoje-lietuvių kalba. Lopšelio - darželio grupėse ugdomi vaikai nuo 1,5 iki 6 metų.

Mokytojai ir jų pasirengimas

Lopšelyje-darželyje dirba kvalifikuoti pedagogai: direktorius, pavaduotojas ugdymui, priešmokyklinio ugdymo pedagogas, meninio ugdymo mokytojas, ikimokyklinio ugdymo pedagogai, logopedas. Pedagogai turintys tinkamą išsilavinimą bei patirtį. Įstaigos pedagogai nuolat kelia savo kvalifikaciją, dalyvaudami rajono, šalies kvalifikacijos kėlimo seminaruose. Aktyvūs - dalinasi gerąja patirtimi, organizuoja metodines dienas, ruošia, gamina didaktines priemones, grupėse kuria jaukią, vaikams patogią aplinką.

Regiono ir mokyklos savitumas

Juodupės miestelis yra Latvijos pasienio ruože. Juodupė nuo seno garsėja audimo tradicijomis. Čia vietoj buvusio Juodupės vilnos audinių fabriko, įkurta UAB „Baltik Mils“. Čia išausti audiniai žinomi visoje Lietuvoje ir už jos ribų. Šioje vietovėje giliai išlikę senosios audimo tradicijos ir dabar yra audėjų namuose audžiančių lovatieses, rankšluosčius, takelius. Darželio grupių aplinkos puošybai naudojami ne tik popierius, bet ir vilnoniai siūlai, vilnionių audinių skiautės, atraižos, lino audiniai. Kai kuriose šeimose išlikę mezgimo, nėrimo tradicijos. Mezgami žaislai, rūbeliai lėlėms, mežginiais puošiami vaikai. Su vaikais lankomės pas audėjas, stebime jų darbą, bendraujame.

Juodupės gyvenvietę supa laukai ir miškai. Netoli Didsodės auginami stručiai, yra įkurtas ūkininko ekologinis ūkis, kur yra įvairios žemės ūkio technikos. Per Juodupę teka upė Vyžuona, įrengta poilsiavietė, užtvanka, tiltai, vienas kelias veda per akmenukais nusėtą brastą. Lankytina vieta - Raganos kalnas, kurio papėdėje trykšta versmė, todėl šis kalnas kartais vadinamas Versmelės kalnu. Apie šį kalną senoliai pasakoja padavimą.

Juodupės lopšelis-darželis įsikūręs šalia parko gyvenvietės centre, tame pačiame pastate veikia viešoji biblioteka. Įstaiga atvira visuomenei, viena iš vietovės kultūros ir švietimo centrų, vienintelė ikimokyklinio ugdymo įstaiga Juodupės seniūnijoje.

Pastaraisiais metais lopšelyje - darželyje veikia priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupės. Turime savaitinę grupę.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai.

Juodupės seniūnijoje lopšelis- darželis vienintelis, todėl, tenkinant tėvų poreikius, sudaromos sąlygos vaikų atvykimui ir išvykimui, užtikrinamas vaikų saugumas. Nemažai tėvų dirba pamaininį darbą, todėl suderintas vaiko buvimo darželyje laikas. Pasibaigus grupės darbo laikui, sudaromos sąlygos lankymo laiką pratęsti kitoje grupėje. Veikia savaitinė grupė, kurioje ypatingas dėmesys skiriamas vaiko globai, socialinės kompetencijos ugdymui. Tėvų pageidavimu yra tenkinami vaikų pažinimo, socialiniai, saugumo, sveikatos, meniniai ir saviraiškos poreikiai. Vaikams suteikiamos logopedo paslaugos.

Ikimokyklinio ugdymo(si) ir šiuolaikinį požiūrį į vaiką ir jo ugdymą nusakančių strateginių dokumentų sąsajos.

Rengiant programą remtasi Švietimo ir mokslo ministerijos parengtu ir patvirtintu „Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu“, metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti, bendrosios priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programos idėjomis bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą bei nusakančiais pagrindinius vaiko gerovės koncepcijos ir vaiko teisių Konvencijos nuostatas.

Vaikai turi teisę išreikšti savo nuomonę, rinktis veiklą pagal savo interesus bei poreikius. Pagrindinė veikla – žaidimas.

Filosofinis- psichologinis bei pedagoginis ugdymo(si) programos pagrindas.

Ikimokyklinio ugdymo(si) programos turinio pagrindą sudaro humanistinė filosofija, kuri pabrėžia vaiko sveikatos puoselėjimo, teigiamų emocijų išgyvenimų, saviraiškos ir savirealizacijos galimybių svarbą ugdymo(si) procese.

Vaiko unikalumą, prigimtinius poreikius, sėkmės garantijas, savigarbos puoselėjimą ir saugojimą gina psichologai humanistai A. Maslou (1989), K. Rodžersas(1989) Lietuvos filosofiniuose, psichologiniuose, pedagoginiuose šaltiniuose žmogiškumo ugdymo būtinumą

išryškina A. Maceina, Vydūnas, S. Šalkauskis, J. Laužikas. Šie autoriai pabrėžia, kad šeima ir ugdymo įstaiga turėtų labiausiai rūpintis humaniškumo ugdymu.

Humanistinės filosofijos ir vertybinių nuostatų formavimas(is) integruojamas į visą ugdymo turinį. Vadovaujantis šia filosofija ir vertybinėmis nuostatomis, vaikai pažįsta save ir supantį pasaulį: atranda santykius su savimi, kitais žmonėmis, gamta, etniniu paveldu, visuomene.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humanizmo. Pagarba vaikui kaip asmenybei, fizinių ir psichinių galių plėtotė, pasitikėjimas suaugusiais. Vaiko poreikius, galimybes bei interesus atitinkantis ugdymo turinys ir metodai.

Tautiškumo. Ugdoma pagarba gamtai, meilė savo namams, šeimai, kraštui. Tradicinės kultūros vertybių gilinimas, puoselėjimas, mus supančios aplinkos išsamesnis pažinimas, aukštaičių krašto unikalumo, papročių, tradicijų bei vertybių atspindėjimas. Tautinis ugdymas - pagrindinė vertybė atsispindinti visose ugdymo(si) kompetencijose.

Individualumo. Atsižvelgiama į vaiko turimą patirtį, gyvenimo ritmą, būdą, galias, asmenines savybes, saugomas ir puoselėjamas kiekvieno individualumas.

Vieningumo. Ugdymo procesas laiduojantis darną tarp vaiko fizinių ir psichinių galių, įvairių kompetencijų sąryšio, šeimos, ikimokyklinės įstaigos, mokyklos ugdymo tikslų vieningumo.

Prieinamumo. Ugdymo turinys prieinamas įvairaus amžiaus vaikams. Vaikai lanko nuo 1 iki 5(6) metų. Ugdymo turinys sudarytas taip, kad jį būtų galima lanksčiai taikyti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, galimybes. Ugdymo turinys pritaikytas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje augusiam ar ugdytam vaikui.

Diferencijavimo. Ugdymo turinyje atsispindės skirtingi ugdymo poreikiai, bus taikomi individualaus ugdymo ir ugdymo nedidelėmis grupelėmis formos.

Integralumo. Ugdymas vyksta integruotai, garantuojama vaiko pažinimo, saviraiškos, psichinio ir socialinio ugdymo darna, visuminis pasaulio pažinimas.

TIKSLAS

Puoselėti visas vaiko galias, lemiančias asmenybės vystymąsi, siekiant kokybiško ugdymo, orientuoto į vaiko patirtį, poreikius, interesus ir gebėjimus.

UŽDAVINIAI

Skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą.

Atskleisti ir ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę.

Ugdyti neišplėtotą vaiko kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę.

Skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais.

Nuolat rūpintis vaiko fizine ir psichine sveikata.

Sudaryti sąlygas visapusiškam vaiko vystymuisi per pagrindinę jo amžiui veiklą - žaidimą.

Užtikrinti vaiko saugumą ir socializacijos tęstinumą tarp ugdymo šeimoje ir lopšelyje darželyje.

Rūpintis gimtojo krašto vertybių gaivinimu, saugojimu ir puoselėjimu.

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Programos turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galimybes ir jų augimą. Turinys išdėstomas pagal socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninio ugdymo

kompetencijas. būdai: žaidimas, stebėjimas, pokalbis, pasakojimas, diskusija, išvykos, ekskursijos, pramogos

Visos šios kompetencijos glaudžiai tarpusavyje siejamos, integruojamos. Ugdymo turinyje numatomos ilgalaikės temos, potemės bei vaiko veiksenos. Iš to matyti, kas siūloma vaikui, kad jis ugdytųsi šias kompetencijas. Temas savaitei auklėtojos planuoja pagal situaciją, poreikį, vaikų pasiūlymus. Kai kurias potemes diktuoja lopšelio darželio tradicijos. Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo laiką darželyje.

Pagrindinė vaiko veikla vykdoma per žaidimus. Vaikai įvairiais būdais ir metodais skatinami būti aktyviais, gebantys dalyvauti bendroje veikloje, originaliai mąstyti, spręsti problemas, dalyvauti konkursuose. Naudojami skatinimo-inicijavimo-motyvacinio, pagalbos-paramos metodai. Planuojama ir vykdoma projektinė veikla. Svarbi ugdančios aplinkos kūrimo technologija, vaiko ir pedagogo kūrybinės sąveikos technologija. Kuriama vaiko žaidimui ir kitai veiklai palanki aplinka, sudaromos sąlygos tyrinėjimams, eksperimentams, paisoma ugdytinių poreikių įvairovės, siūlomi ir taikomi skirtingi ugdymo(si) būdai ir tempas. Kiekviena grupė turi po du erdvius kambarius, kurie pritaikyti įvairiems vaiko poreikiams tenkinti. Veikia savaitinė grupė, todėl didelis dėmesys yra skiriamas vaikų globai. Vaikams suteikiama galimybė patiems aktyviai veikti, numatyti, ieškoti ir atrasti, spręsti problemas. Taip pat naudojami tradiciniai ugdymo metodai.

UGDYMO(SI) TURINYS

<p>Kas rytelį į darželį.</p> <p>Saugus takelis.</p> <p>Pastebėk ir pavadink.</p> <p>Mano žaislas.</p> <p>Aš tarp draugų.</p>	<p>Socialinė kompetencija Skatinti vaikus draugiškai tarpusavyje bendrauti, žaisti įvairius žaidimus. Susipažinti su grupėje esančiais žaislais ir priemonėmis. Pratinti drąsiau jaustis jį supančioje aplinkoje, skatinti pasitikėjimą suaugusiais. Pratinti orientuotis grupės, darželio patalpose ir žaidimų aikštelėse. Siekti susitarimų suvokimo, bei jų laikymosi.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija Aktyvinti vaikų buvimą ir judėjimą gryname ore. Tenkinti judėjimo poreikį patalpoje. Ugdyti gebėjimą saugiai elgtis supančioje aplinkoje. Siekti įvaldyti naujus judėjimo būdus. Skatinti vaikus grūdintis. Siekti savarankiškumo rengiantis.</p> <p>Pažinimo kompetencija Suvokti save kaip savitą ir ypatingą. Pastebėti panašumus ir skirtumus. Išsiaiškinti pavojus tykančius aplinkoje, kelyje, susipažinti su kelio ženklais. Pratintis rimties gatvėje.</p>	<p>Tyrinėja grupės aplinką. Susipažįsta su draugais ir darbuotojais. Kartu su auklėtoja apžiūrinėja darželio aplinką. Pritaiko savo asmeninę patirtį veikdamas kartu.</p> <p>Žaidžia, vaikšto lauke. Mankštinaisi grupėje, sportuoja salėje. Mokosi laikytis žaidimo taisyklių ir saugumo. Vaikščioja „akmenukų“ takeliu. Tinkamai apsirengia sportui, ruošiasi pasivaikščiojimui.</p> <p>Stebi gamtą, tvarkosi aikštelėje. Kuria grupės taisykles. Aptaria grupės pavadinimo kilmę. Žaidžia pasisveikinimo kalbinius žaidimus. Žaidžia žaidimus „Saugu-nesaugu“, „Šviesoforo spalvos“ ir kt.</p>
---	--	---

	<p>Komunikavimo kompetencija Aktyvinti vaikų bendravimą, lavinti kalbą. Skatinti susipažinti, prisistatyti, kalbinti. Įsiminti vaikų vardus, kreiptis į draugą vardu. Ugdyti gebėjimą atpažinti rizikos situacijas grožinės literatūros kūriniuose.</p> <p>Meninė kompetencija Skatinti vaiko saviraišką, naudojant dailės priemones. Lavinti vaikų muzikinius gebėjimus. Susipažinti su įvairiomis dailės raiškos priemonėmis.</p>	<p>Lankosi parke.</p> <p>Klausosi pasakų. Bendrauja, pasakoja apie save. Stebi save veidrodyje, lygina su kitais. Daug klausinėja. Mokosi eilėraščių.</p> <p>Piešia. Kerpa ir klijuojasi grupės aplinkoje savo vardus. Kalbasi, dalinasi išpūdžiais. Ruošia grupės rankų medį. Dainuoja, šoka. Lipdo iš molio, plastilino Klausosi muzikos. Žaidžia ratelius.</p>
<p>Rudens spalvos.</p> <p>Duonutės skanumas.</p> <p>Daržo, sodo gėrybės.</p> <p>Aš pažįstu medelį, gėlytę.</p> <p>Žvėreliai ruošiasi žiemai.</p>	<p>Socialinė kompetencija Pratinti dirbti drauge grupėje. Reikšti savo nuomonę ir paisyti kito žmogaus. Puoselėti meilę gamtai. Skatinti suvokti bendrą žmogaus ir gamtos ryšį. Stebėti rudens požymius gamtoje. Domėtis spalvomis. Pastebėti aplinkoje simbolius.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija Išsiaiškinti vaisių ir daržovių svarbą sveikatai. Pasinaudoti galimybe daug laiko praleisti lauke, gamtoje. Aplankyti gražias vietas gamtoje. Dalyvauti sportiniuose renginiuose, žaidimuose. Stebėti kelią į darželį.</p> <p>Pažinimo kompetencija Skatinti suvokti žmogaus ir gamtos ryšį. Tobulinti skaičiavimo įgūdžius. Pastebėti gamtos pokyčius, spalvingumą. Įvairiais pojūčiais pažinti sodo, miško, daržo gėrybes, sužinoti jų svarbą sveikatai. Skirti sąvokas medis, krūmas, žolė. Susipažinti su spalvomis jas įvardinti, pastebėti gamtoje, žaisti spalvomis, tyrinėti spalvų susidarymo galimybes.</p>	<p>Atlieka ritminius pratimus. Ryto rato pokalbiai, interviu, naudojasi autoriaus kėde. Renka gamtinę medžiagą, grupuoja. Maisto gaminimas iš vaisių ir daržovių. Vaikšto per sausus medžių lapus. Žaidžia kūrybinius žaidimus.</p> <p>Aktyviai sportuoja, žaidžia judrius ir ramius žaidimus. Pakankamai laiko praleidžia lauke. Natūraliai tyrinėja daržoves, sužino kaip naudojamos maistui, kad sveika valgyti. Eina į parką, prie upės, į sodybą.</p> <p>Ruošia kelionių planus, miestelio maketus. Stebi aplinką, spalvina knygeles. Ruošia dailės darbelius. Štampuoja iš daržovių gamintais štampukais, aplikuoja. Klasifikuoja augalus pagal augimo vietą, nusako jų savybes,</p>

	<p>Sudaryti sąlygas eksperimentuoti. Lavinti uoslės ir skonio receptorių. Sužinoti duonutės kelią ant stalo.</p> <p>Komunikavimo kompetencija Aktyvinti pasakojimą ir atpasakojimą. Lavinti vaizduotę, gebėjimą apibūdinti daiktus, pagal spalvą, dydį, formą, kvapą, skonį. Padėti suvokti funkcinę rašto paskirtį.</p> <p>Meninė kompetencija Ugdyti vaikų kūrybiškumą, smalsumą. Klausyti gamtos garsų ir atskirti paukščių, lietaus, vandens čiurlenimą, mėgdžioti balsu, bandyti išgauti garsus naudodami akmenukus, lumzdelius. Ugdyti gebėjimą tikslingai panaudoti gamtinę medžiagą. Tobulinti kirpimo, aplikavimo įgūdžius Kirpti tiesiomis, lenktomis linijomis. Pratinti spalvomis išreikšti džiugią ir liūdną nuotaiką.</p>	<p>naudą ar pavojų žmogui. Gamina maistą iš vaisių ar daržovių. Ragauja, uosto. Žaidžia, eksperimentuoja.</p> <p>Susipažįsta su liaudies tautosaka, mokosi mįslių, patarlių, priežodžių apie žmonių darbus, gamtą, gyvūniją. Pagal paveikslėlius kuria pasakojimus, stebi auklėtoją, kaip užrašinėja jų pasakojimus, patys bando kopijuoti raides, žodžius.</p> <p>Naudoja teatrinės raiškos elementus. Piešia įvairiomis priemonėmis. Daro darbelius iš gamtinės medžiagos, pasakoja apie juos. Piešia ir kerpa vaisius, daržoves. Darbeliams naudoja liną, vilnonį audinį, siūlus, antrines žaliavas; kartono ritinėlius, dėžutes, buteliukus ir kita. Vaikiškose knygelėse stebi iliustracijas, atkreipia dėmesį į nuotaikų išraiškas. Kuriam rudens spalvų mozaiką.</p>
<p>Gamta ruošiasi žiemai.</p> <p>Aš augu.</p> <p>Drabužėlių pilna spinta.</p> <p>Prižiūrėsiu dantukus.</p> <p>Mėgstu viską skaičiuoti.</p>	<p>Socialinė kompetencija Pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, drąsiai bendrauti su vaikais. Skatinti geriau pažinti šalia esantį aplinką.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija Formuoti kultūringo elgesio, bei taisyklingo valgymo įgūdžius. Ugdyti suvokimą apie sveikos mitybos svarbą. Su noru valgyti šviežiai pagamintą maistą. Susipažinti su vaistažolėmis. Patenkinti judėjimo poreikį, pratinti judėti ir veikti saugiai.</p> <p>Pažinimo kompetencija Stebėti nurimusią gamtą, likusius paukščius, gamtos pasiruošimą miegui.</p>	<p>Tyrinėja save veidrodyje, stebi draugo nuotaiką, kalbasi, apibūdina. Susipažįsta su naujais žaidimais, pratinasi laikytis taisyklių</p> <p>Rami veikla keičiama judria. Tyrinėja, ragauja uostyto maisto produktus. Ragauja pagamintą maistą, pratinasi prie naujų skonių patyrimo. Verda arbatžolių arbatas, serviuoja stalą. Žaidžia vaidmeninius žaidimus.</p> <p>Kalbasi „Kur išeina ir negrįžta žmonės“</p>

	<p>Ugdyti susikaupimą. Susieti dienos ritmą su trumpėjančia diena. Aiškintis gamtos pasikeitimus. Plėtoti matematinius gebėjimus. Ugdyti gebėjimą grupuoti daiktus pagal dydį, spalvą, formą. Pratinti skaičiuoti.</p> <p>Komunikavimo kompetencija Sudominti vaikus knygų pasauliu. Lavinti vaizduotę, sekant pasakas, stebint ir žaidžiant lėlių teatrą. Stebėti, vertinti, dalytis išpūdžiais. Aktyvinti, plėsti žodyną, palaikyti teigiamas emocijas.</p> <p>Meninė kompetencija Skatinti vaikų kūrybiškumą, susipažinti su naujomis dailės raiškos priemonėmis, išreikšti savo jausmus spalvomis. Skatinti vaikų saviraišką judesiu. Aktyvinti žaisti lietuvių liaudies žaidimus, ratelius, kartu dainuoti dainas. Pratintis kartu su draugais dainuoti, žaisti muzikinius žaidimus. Lavinti ritmikos įgūdžius.</p>	<p>Apsilanko kapinėse. Klausosi tylos, supančių garsų. Stebi žiemos požymius (gruodas, šalna, šlapdriba). Žymi gamtos kalendorių, susipažįsta su laiko tėkme, matavimo būdais, laikrodžių įvairove. Apvedžioja įvairaus dydžio trafaretus, spalvina, karmo. Atpažįsta skaitmenis.</p> <p>Klausosi skaitomų, sekamų pasakų, gamina teatro figūrėles, Žaidžia vaidybinius žaidimus, inscenizuoja pasakėles. Išmoksta patarlių, priežodžių.</p> <p>Piešia ant šlapio popieriaus, štampuoja, kuria paveikslus iš gamtinės medžiagos. Aplikuoja rudens motyvais. Apvedžioja įvairaus dydžio trafaretus, spalvina, karmo. Klausosi dainų, kartu dainuoja. Judesiu išreiškia savo nuotaiką. Žaidžia nesudėtingus žaidimus, rateliuis.</p>
<p>Šventinis laukimas</p> <p>Širdelės gerumas.</p> <p>Kalėdų darbelis.</p> <p>Kalėdų džiaugsmi.</p>	<p>Socialinė kompetencija Savo grupėje jaustis svarbiu ir ypatingu. Pratintis išsakyti savo nuotaikas, išpūdžius draugui, keliems draugams ar girdint visai grupei. Pastebėti savo pasikeitimus per šį laikotarpį.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija Tobulinti įgytus mokėjimus, siekti naujų gebėjimų. Atlikti įvairius pratimus su priemonėmis, su imitacijomis. Veikti kuriant siužetą, žaisti judrius žaidimus. Ugdyti gebėjimą susikaupti.</p>	<p>Kartu su auklėtoja grupėje ruošia gerumo medį, ant kurio kabina nupiešę ar užrašę savo gerus darbus. Gamina lesyklėles, lesina paukšteliuis. Dalyvauja grupės projektuose. Kartu su tėveliais ruošiasi šventėms. Kartu žaidžia, kuria, vadovauja žaidimui.</p> <p>Atlieka įvairius sportinius, ritminius pratimus. Dalyvauja judrioje organizuotoje veikloje. Saugo draugą žaisdami judrius žaidimus.</p>

	<p>Pažinimo kompetencija Išaiškinti vaikams Šv. Kalėdų esmę, papročius. Suvokti paros ritmą. Stebėti dienos ir nakties kaitą, dangų, žvaigždes, mėnulį. Stebėti žiemos požymius gamtoje; Dienos trumpėjimas, oro atšalimas, sniegas ir kt. Tyrinėti ir pažinti artimiausią aplinką, įvardinti aplinkos daiktus ir reiškinius. Skirti daiktų padėtį erdvėje. Orientuotis pagal savo kūno padėtį; kairė, dešinė, viršus, apačia, toliau arčiau, už nugaros ir kt.</p> <p>Komunikavimo kompetencija Aktyvinti vaikų žodyną. Ugdyti gebėjimą reikšti mintis. Pratintis sekti veiksmo eigą, atsakyti į veikėjo ar vedančiojo klausimus, atlikti nesudėtingas užduotis, pavedimus. Dalintis švenčių laukimo, ruošimosi darbais, išpūdžiais, nuotaikomis.</p> <p>Meninė kompetencija Kurti gaminti priemonės, detales, žaislus, aplinkos puošybai. Lavinti vaikų muzikinius gebėjimus, skatinti vaikų kūrybiškumą, saviraišką judesiu, drąsiai dalyvaujant renginiuose. Stebėti senovės darbus; verpimas, siūlų sukimas, audimas, mezgimas, plunksnų plėšymas, virvių vijimas ir kt.</p>	<p>Žaidžia relaksacinius žaidimus.</p> <p>Organizuoja ryto rato pokalbius prie degančios žvakutės. Klausosi istorijos apie kūdikėlio Jėzaus gimimą, naudojasi advento kalendoriumi. Stebi dangų įvairiu paros metu. Atlieka bandymus su vandeniu, ledu, sniegu. Puošia grupės, kitų patalpų aplinką, pina eglių vainikėlius, puošia eglutę ar šaką. Išmoksta palyginimų.</p> <p>Mokosi, deklamuoja eilėraštukus, rašo laiškus Kalėdų seneliui. Klausosi auklėtojos sekamų pasakų, draugų pasakojimų, bando sekti pasakas patys. Dalyvauja pokalbiuose, diskusijose, „Minčių lietuje“</p> <p>Ruošia įvairius darbelius; kerpa popieriaus žaisliukus, snaiges, girliandas, žvaigždes ir kt. Įvairiomis technikos priemonėmis kuria Kalėdines puošmenas. Dainuoja daineles šventine tematika, žaidžia liaudies žaidimus, ratelius. Organizuoja „Vakarojimus pas močiutę“ Patys išbando senovės darbus, klausosi sutartinių, pasakojimų gyva aukštaitiška kalba.</p>
<p>Žiemužė snaigėm krenta.</p> <p>Atšvaitai- mano draugai.</p> <p>Sukam laiko rata.</p> <p>Mano gimtinė.</p>	<p>Socialinė kompetencija Savo grupėje jaustis svarbiu ir ypatingu. Pratintis išsakyti savo nuotaikas, išpūdžius draugui, keliems draugams ar girdint visai grupei. Pastebėti savo pasikeitimus per šį laikotarpį.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija. Aktyvinti kuo daugiau laiko praleisti lauke, emociškai išgyvenant žiemos džiaugsmus ir</p>	<p>„Ryto rate“ atlieka pavestas užduotis: suskaičiuoja kiek grupėje vaikų, kuri savaitės diena ar kt. Naudojasi „autoriaus“ kėde. Kalba apie save, draugus.</p> <p>Žaidžia su rogutėmis. Slidinėja slidėmis, stato sniego statinius,</p>

<p>Žiemos pramogos.</p>	<p>išdaigas. Žadinti judėjimo tarpusavio džiaugsmą. Stengtis saugoti sveikatą, nesusirgti. Laikytis asmens higienos. Saugiai elgtis gatvėje tamsiu paros metu.</p> <p>Pažintinė kompetencija Skatinti ugdyti(s) pastabumą, tyrinėti spalvas, garsus, formas, dydžius. Susipažinti su įvairiais matavimo būdais. Lytėjimo būdu tyrinėti daiktus, medžiagas bei nusakyti jų savybes. Domėtis skaičiais, suvokti skaičiavimo prasmę. Suteikti galimybę tyrinėti, pažinti pasaulį per veiklą, norą suprasti, paklausti ir atrasti atsakymus. Susipažinti su laiko matais. Aptarti laikrodžius, jų įvairovę.</p>	<p>kasa sniego labirintus kastuvėliais, mindo kojytėmis. Šluoja takelius. Šaldo ledukus. Pramogauja lauke. Grupėje verda vaistažolių arbatas, ragauja.</p> <p>Sužino apie gydomus augalus. Tamsoje naudoja atšvaitukus. Vaikai matuojasi ūgį, lygina save su draugais. Aiškinasi, kuris didesnis, mažesnis. Bando grupėje matuoti daiktus įvairiais būdais, liniuote, sprindžiais, žingsniais, pėdutėmis, ir kt. Žaidžia žaidimus, reikalaujančius pastabumo. Nusako daikto spalvą, formą. Grupėje pastebi įvairių formų daiktų. Čiupinėja, lygina, šiurkščius, šiltus, šaltus daiktų paviršius. Žaidžia didaktinius žaidimus, naudojami skaičių trafaretais. Atlieka bandymus su vandeniu, sniegu, ledu.</p>
<p>Mano tėvynė Lietuva.</p> <p>Namai, namučiai.</p> <p>Pažiūrėkit, kaip aš moku.</p> <p>Mieliausi žaidimai.</p> <p>Kuo vilioja parduotuvės.</p>	<p>Socialinė kompetencija Ugdyti pagarbą šalia esantiems žmonėms, nusiteikti laikytis šeimos, darželio bendruomenės tradicijų. Domėtis šeimos istorija. Pratinti derinti norus, interesus, veiksmus. Skatinti vaikus bendrauti ar bendradarbiauti su vienu ar daugiau vaikų kasdieninėje veikloje ar bendrai kuriant darbelį.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija. Skatinti reguliariai mankštintis. Ugdyti kultūringo elgesio įgūdžius. Pratintis savarankiškai laikytis asmens higienos, prižiūrėti dantukus</p>	<p>Gergia ir myli savo šeimą. Bendrauja vieni su kitais grupėje, lauke, išvykų metu, stengiasi kitiems padėti. Klausosi pasakojimų apie Lietuvą, jos padėtį, tradicijas. Varto knygas apie Lietuvą. Renkasi patinkančią veiklą žaidimus, susitaria ką ir kaip žais. Pasitardami atlieka kolektyvinius darbus. Pratinasi laikytis žaidimo taisyklių, bando patys kurti taisykles.</p> <p>Aktyviai sportuoja darželio salėje. Pagal siužetą atlieka įvairius judesius. Pagal pasirinktą muziką alieka paukšč judesius. Žaidžia judrius žaidimus lauke.</p>

	<p>Komunikavimo kompetencija Domėtis apie Lietuvos šventes, papročius, žaidimus. Domėtis savo šeimos istorija. Susipažinti su įvairiais simboliais, stengtis juos pažinti, kopijuoti. Ugdytis gebėjimą pasakoti.</p> <p>Pažinimo kompetencija Skatinti domėtis Lietuva - tėvyne savo. Domėtis įžymiais Lietuvos žmonėmis. Stebėti ir aptarti lietuvių tautinius rūbus. Išgirsti Lietuvos himną. Plėsti žinias apie kambarinius augalus. Sužinoti apie augalų augimo metų ratą. Ugdyti ekologijos pradmenis.</p> <p>Meninė kompetencija Lavinti piešimo įgūdžius, išbandyti įvairias piešimo priemones. Lietuvių tautiniuose rūbuose atpažinti spalvas, aiškinti jų reikšmes. Išgirsti ir kartu pasimokyti lietuvių liaudies dainų. Išgirsti, paklausti dainų apie Lietuvą. Klausti ir skirti kalbos ir muzikos garsus.</p>	<p>Tinkamai elgesi viešose vietose. Plaunasi rankytes prieš valgį, po tualetu.</p> <p>Kuria šeimos geneologinį medį. Domisi Lietuvos miestais, vietovėmis. Stebi Lietuvos valstybės simbolius, juos atpažįsta, vaizduoja dailės darbeliuose. Stebi gamtą žiemą. Dalinasi įspūdžiais.</p> <p>Varto žurnalus, atpažįsta įžymius žmones, matytus per televiziją. Dalyvauja rytmetėje skirtame Lietuvos nepriklausomybės dienai. Turi progą pamatyti ar apsirengti tautiniais rūbeliais. Klausosi himno. Stebi sėklas, sėja į dėžutes, pamerkia svogūnus daiginimui. Pasimerkia karklų, beržo šakeles. Pratinasi rūšiuoti atliekas.</p> <p>Štampuoja, sudarydami įvairius ornamentus. Piešia Lietuvą, trispalvę vėliavą. Kartu su grupe dainuoja lietuvių liaudies dainas. Žaidžia lietuvių liaudies žaidimus „Šiaudų batai“, „Čeverykai“. Klausosi dainų apie Lietuvą. Klausosi muzikos, dainuoja daineles.iams, gyvūnams būdingus</p>
<p>Amatai, verslai.</p> <p>Kaziuko mugė.</p> <p>Tėvelių darbai.</p> <p>Mus supanti erdvė.</p> <p>Pavasario</p>	<p>Sveikatos saugojimo kompetencija Lavinti fizinės kūno galimybes. Skatinti fizinį aktyvumą. Žadinti judėjimo, tarpusavio bendravimo džiaugsmą. Pratintis grūdintis, saugoti sveikatą.</p> <p>Komunikavimo kompetencija Pastebėti ir aptarti pirmus pavasario požymius. Klausti ir pramokti linksmų eilėraščių apie</p>	<p>Aktyviai sportuoja darželio salėje. Kuriama stimuliuojanti įvairius judesius aplinka. Pagal siužetą atlieka įvairius judesius. Pagal pasirinktą muziką alieka paukščiams, gyvūnams būdingus judesius.</p> <p>Seka orų permainas, žymi gamtos kalendorių. Stebi aplinką.</p>

<p>daigeliai.</p>	<p>pavasari. Stengtis atsinaujinti, pasipuošti grupės aplinką. Skaityti knygeles apie darbą, gyvūnus, paukščius. Įsiklausyti į skirtingas intonacijas.</p> <p>Pažinimo kompetencija Susipažinti su amatais, įsidėmėti medžiagų, įrankių, darbo veiksmų pavadinimus. Ugdyti gebėjimą pasaulį pažinti pojūčiais, per veiklą. Domėtis suaugusiųjų gyvenimu, darbais ir kūryba. Patirtį pritaikyti žaidimuose, kasdienėje veikloje.</p> <p>Meninė kompetencija Lavinti muzikinius gebėjimus, kūrybiškumą. Tyrinėti dailės priemones, išbandant bent kelis vaizdavimo būdus. Lavinti smulkiąją motoriką. Skatinti vaikų saviraišką judesiu.</p>	<p>Kalbasi su auklėtoja apie juos dominančius dalykus. Žaidžia didaktinius žaidimus. Mėgdžioja gyvūnų balsus, keisdami intonacijas.</p> <p>Lankosi pas amatininkus, apžiūri audimo, pynimo dirbinių, dailės studijoje - molio dirbinių. Grupėse ruošia parodėles. Kalbasi su tėveliais, senoliais, pasidomi senovės darbais. Varto darbelių, lankstinių, nėrimo knygas. Grožisi patinkančiais darbais. Nusiteikia kartu su auklėtoja kurti.</p> <p>Ruošia įvairius darbelius pavasario mugei. Išbando įvairių medžiagų derinimo būdus. Kerpa, plėšo, aplikuoja. Žaisdami įvairius ratelius bei dainuodami, atlieka įvairius ritminius judesius.</p>
<p>Pavasario pranašai.</p> <p>Kiekvienam sava pastogė.</p> <p>Išsišluokime kiemelį.</p> <p>Rieda margučiai.</p>	<p>Socialinė kompetencija Gebėti dalintis žaislais, ugdymo(si) priemonėmis, gebėti palaukti savo eilės. Pasitikėti savimi, ugdyti(s) artimumo grupės draugams ir šalia esantiems suaugusiems jausmą. Pratintis turėti savo nuomonę ir ją bandyti pasakyti draugams bei apginti. Pajausti savo vertingumą ir grožį. Pratintis palaikyti tvarką aikštelėje, rūpintis aplinkos švara.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija Gebėti būti judriam, aktyviam. Sukaupti jėgas, valią; fiziškai išsikraunant išlieti emocinę ar nejudrumo sukeltą įtampą; atsipalaiduoti, nusiraminti.</p>	<p>Savo norus, mintis išreiškia veido išraiška, gestais. Jaučiasi saugus, nuoširdžiai bendrauja su draugais. Vyksta į išvykas, ekskursijas, dalinasi patirtais išpūdžiais. Dirba kartu su auklėtoja, tvarkosi aplinką.</p> <p>Noriai dalyvauja judriuose žaidimuose, išbando savo jėgas įvairiose estafetėse. Saugiai elgiasi vaikų grupėje, namie, buityje, žaisdami lauke, judėdami, kelyje ar nežinomoje vietoje.</p>

	<p>Komunikavimo kompetencija Lavinti vaikų atmintį, pasakojimo įgūdžius, rišlią kalbą. Turtinti žodyną vaizdingais žodžiais. Sužinoti patarlių, priežodžių, paukštelių pamėgdžiojimą.</p> <p>Pažinimo kompetencija Plėsti, gilinti vaikų žinias apie pavasarį, jo požymius gamtoje. Sužinoti Šv. Velykų šventės esmę, tradicijas. Pajusti šventės laukimo ir pasiruošimo darbus. Pastebėti atgyjančios gamtos požymius, gėrėtis pirmaisiais žiedais, parskrendančiais paukščiais. Klausytis bundančios gamtos garsų.</p> <p>Meninė kompetencija Pastebėti grožį aplinkoje ir gamtoje. Nusiteikti išsaugoti švarią aplinką ir pačiam prisidėti prie gražios aplinkos kūrimo. Domėtis sode, darže auginamais augalais. Išgirsi dainelių ir pasimokyti žaidimų apie Velykas, pavasarį, saulutę. Klausytis gamtos garsų, paukštelių čiulbesio. Išsiaiškinti spalvų paletėje esančias šiltas ir šaltas spalvas, eksperimentuoti su jomis.</p>	<p>Klausosi pasakojimų apie gamtą, gyvūnus. Stebi aplinką, atvaizduoja savo piešiniuose. Pastebi pirmuosius gėlių žiedus. Įsidėmi pavadinimus, nusako spalvą, pajunta kvapą.</p> <p>Mokosi nupiešti gėlytes. Ant spalvoto popieriaus klijuoja iškirptas augalų detales, žiedelius, kotelius, lapelius. Piešia ant stiklo. Stebi atgijusią aplinką. Žaidžia ir dainuoja daineles.</p> <p>Grupuoja piešinėlius, darbelius. Gamina knygeles. Išbando savo galimybes, praktiškai patiria, vertina draugų pasiekimus. Džiaugiasi darbeliais. Žaidžia drauge vienas šalia kito. Šventės metu deklamuoja, dainuoja, žaidžia kartu su savo šeimos nariais.</p>
<p>Graži mūsų šeimynėlė.</p> <p>Žiedų žiedai.</p> <p>Smagu išskylauti.</p> <p>Spalvos ir spalviukai.</p> <p>Mažutis-greitutis.</p>	<p>Socialinė kompetencija Prisiminti, lyginti kokie buvo anksčiau. Vertinti ir džiaugtis savo pasiekimais. Skatinti šeimos narius aktyviai dalyvauti grupės gyvenime, šventėse. Pasitikėti savimi, bendraujant su kitais derinti norus, interesus, veiksmus. Skatinti geriau pažinti save ir šalia esantį. Keliauti į gamtą.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija Pratintis rytais mankštintis lauke. Daugiau laiko praleisti kieme, išvykose. Organizuoti sportinius renginius. Plėsti supratimą apie saugų elgesį gamtoje.</p> <p>Komunikavimo kompetencija Apibūdinti savo šeimą, įvardinti šeimos narius, nusakyti giminystės ryšius, jų vardus, lytį, pomėgius.</p>	<p>Organizuotai mankštinasi. Apsilanko ant Raganos kalno. Vyksta į stručių fermą. Dalyvauja organizuojamuose sporto renginiuose. Aiškinasi vaistinius ir nuodingus augalus. Džiovina žoleles, gėlių žiedelius.</p> <p>Kalbasi apie šeimą, jos narius, amžių, profesijas, pomėgius. Pokalbiai, diskusijos apie senelius, jų gyvenamą vietą, užsiėmimus, veiklą.</p> <p>Varto nuotraukų albumus. Kuriam knygeles, spalvina, ruošia šeimos albumus.</p>

	<p>Įvardinti gyvenamąją vietą. Domėtis tėvelių profesijomis. Atrasti suaugusiųjų ir vaikų pareigų, ir darbo panašumus, skirtumus.</p> <p>Pažinimo kompetencija Sužinoti apie krašto praeitį, domėtis senolių gyvenimu, gerbti tėvų ir senelių kultūrą.</p> <p>Meninė kompetencija Lavinti kūrybiškumą. Skatinti spalvomis reikšti jausmus ir nuotaikas. Ruošti dovanėles mamytėms ir kitiems šeimos nariams. Lavinti piešimo įgūdžius, fantaziją. Skatinti kartu su šeimos nariais dalyvauti žaidimuose, šventiniame renginyje. Piešti gamtoje. Gaminti švilpynes, bandyti išgauti garsus ar melodiją, naudojant viksvutę, pienės kotelį.</p>	<p>Žaidžia vaidmeninius žaidimus „Šeima“, „Namai“, „Kaime“, „Gyvūnai“.</p> <p>Atsineštas iš namų nuotraukas, eksponuoja grupės aplinkoje. Apžiūrinėja senovinius daiktus, lankosi Juodupės gimnazijos muziejuje. Apsilanko sodyboje pas audėją.</p> <p>Gamina darbelius grupės ir salės puošimui. Piešia savo šeimą. Piešia muziką, spalvomis bando išreikšti savo nuotaikas. Iš plastilino lipdo pyragėlius, tortus, gėles. Piešia šeimos portretus, sveikinimus tėveliams. Žaidžia muzikinius žaidimus, dainuoja daineles, atlieka įvairius šokio judesius. Natūraliomis medžiagomis bando išgauti įvairaus stiprumo garsus. Eksperimentuoja įvairiomis technikomis: tapymo, akvarele, piešimu, guašu, vašku, tušu. Išbando piešimą su pienės žiedu. Gamina birbynes.</p>
--	---	---

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Siekdami visuminiai pažinti vaiką ir įvertinti jo pasiekimus, stebėsime, taikysime pažinimo metodus, padedančius išsiaiškinti vaiko turimą patirtį, savijautą, fizinę brandą, poreikius, interesus, gebėjimus, bendravimo ir veiklos ypatumus, namų kultūrinę aplinką, šeimos socialinę padėtį, lūkesčius bei nuostatas į ugdymą.

Atsiradus galimybei sekti vaiko pasiekimus, bus sudaromos sąlygos, kad ugdymo programa atitiktų individualius vaiko poreikius ir garantuotų, kad vaiką lydėtų sėkmė, siekiant jo savirealizacijos ir saviraiškos. Vertindami matysime, kuriems vaikams gali prireikti individualios ar papildomos pagalbos. Vertinimas- nuolatinis procesas, kuris vyksta pastoviai, nuo vaiko ikimokyklinės įstaigos lankymo pradžios, tęsiamas vaikui augant ir pereinant į kitą ugdymo(si) pakopą. Vertinimas vykdomas sistemingai. Vertinama du kartus per mokslo metus. Tėvai su grupės pasiekimais supažindinami susirinkimų metu. Su individualia vaiko pažanga supažindinami bendraujant asmeniškai.

- **Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas yra visuminis**, vertinant pagal socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninio ugdymo kompetencijas.

- **Ugdymo(si) pasiekimų vertinimo metodai ir būdai:** stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė.
- **Ugdymo(si) pasiekimų vertinimo fiksavimas:** dienynas, vaikų raiškos darbeliai, veiklos pėdsakai.
- **Vaiko pasiekimų dokumentavimas:** aplankai su glaustu pasiekimų aprašu pagal visas kompetencijas, žymint ką vaikas atlieka „kartais“, „dažnai“ ir „dar neatlieka“, vaiko darbų pėdsakais, vaiko samprotavimais, žodine kūryba, užrašytomis „auksinėmis mintimis“
- **Ugdymo(si) pasiekimų vertinimo rezultatų panaudojimas:** vaikų pažinimui, veiklos planavimui, ugdymo proceso individualizavimui, tėvų individualiai informacijai.
- **Ugdymo(si) pasiekimų vertintojai:** pedagogai ir tėvai. Siekiama padėti vaikui ir pačiam vertinti save.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
3. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
4. Piliuvienė A., Dailidienė N., Jakučiūnienė D. ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. Vilnius: Visuomenės sveikatos ugdymo centras, 2003.
5. Verseckienė o., Marcinkas F. IR KT. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995.
6. Ugdymas ir demokratijos kultūra. Ikimokyklinis amžius. Leidykla „Lietus“, 1997.
7. Egmonto projektas vaikų darželiams „Artyn vaiko“ UAB „Polilogas“ Vilnius 1998.
8. Ikimokyklinuko gimnastika. Leidykla „Šviesa“, 2005.
9. Gaižutis A. Estetinio ir meninio ugdymo programa. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 1996.

PANDĖLIO UNIVERSALIAUS DAUGIAFUNKCIO CENTRO

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

BENDROSIOS NUOSTATOS

Universalus daugiafunkcis centras yra juridinis asmuo, kurio nuostatai parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais bei reikalavimais valstybinių ir savivaldybinių mokyklų nuostatams.

Visas Centro pavadinimas: Rokiškio r. Pandėlio universalus daugiafunkcis centras.

Centro įsteigimo data: 1984 m. reorganizuota 2011 m. Rokiškio r. tarybos 2011 m. balandžio 1 d. sprendimu Nr. TS-4.74 į Rokiškio r. Pandėlio universalų daugiafunkcij centrą.

Pandėlio universalaus daugiafunkcio centro veiklos pradžia: 2011 m. rugsėjo 1 d.

Pandėlio universalaus daugiafunkcio centro teisinė forma ir priklausomybė savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Buveinės adresas: Rokiškio r. sav. Pandėlio m. Kraštinė g. 9 LT – 42363

Elektroninis paštas: obelelepandelyje@gmail.com, **telefonas:** 8 458 79181

1.1. ĮSTAIGOS IR REGIONO SAVITUMAS

Vaikų ugdymui yra atskira salė sportui ir muzikinei veiklai, logopedo kabinetas, seklyčia. Įstaigą kasmet lanko 50 -55 vaikai, kurių amžius 1,5-6(7) m.. Dauguma iš socialiai remtinių šeimų, augantys nepalankioje socialinėje aplinkoje. Jiems teikiama socialinė parama (nemokamas maitinimas).

Įstaigoje diegiamos ugdymo turinio naujovės vaikų emociniai ir socialinei patirčiai įgyti. Čia sukurtos visos būtinausios sąlygos vaikų ugdymui(si) : erdvios grupės, logopedo kabinetas, sporto salė, metodinis tėvų kambarys, valgykla, puikūs lauko įrenginiai. Vaikai visapusiškai ugdomi žaisdami, muzikuodami, šokdami, sportuodami, turėdami puikias sąlygas pažaisti lauke ant įrengtų įrenginių.

Centras – atvira įstaiga. Čia vyksta daug įvairių kultūrinių renginių kartu su tėvais, kai kurie jau tapę tradiciniais, tai: Rugsėjo 1-osios šventė, Rudenėlio šventė, Kalėdinės eglutės šventė, Užgavėnių šventė, vaikų Velykėlės, Gandrinės, Šeimos šventė, priešmokyklinukų atsisveikinimo su darželiu šventė

Pedagoginio proceso savitumą lemia: vaikų kultūros pripažinimas(kuriamos sąlygos vaikų saviraiškai ir vaikiškam elgesiui plėtoti; vaikystė pripažįstama kaip vertybė ir leidžiama vaikams ją išgyventi); glaudus bendradarbiavimas su šeima (tėvai – ugdymo proceso dalyviai ir aktyvus bendruomenės nariai); demokratiniai pedagogų ir vaikų santykiai(stengiamasi priimti ir atsižvelgti į kiekvieno vaiko nuomonę; skatinamas vaiko iniciatyvumas; vaikų ir pedagogų santykiai grindžiami pagarba ir pasitikėjimu;)

Pedagogai, įgyvendindami ikimokyklinio ugdymo programą, atsižvelgs į reikšmingus Pandėlio krašto geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius ypatumus. Vaikų pilietiškumo ir visuomeniškumo pradų ugdymui, savo tautos, gimtinės tradicinės kultūros vertybių pažinimui ir puoselėjimui, istorinės atminties stiprinimui, sveikatos, socialinių įgūdžių, demokratiškumo ugdymui svarbios ir lankytinos šios vietos: Pandėlio Švč. Marijos vardo bažnyčia, Pandėlio gimnazijos kraštotyros muziejus, kuriame yra mokytojo, kraštotyrininko Alfonso Gaškos (1906-

1994) daug surinktos medžiagos apie Pandėlį, jo apylinkes, tradicijas ir papročius, Panemunio miestelyje „Angelas“, Pandėlio miesto biblioteka, kur rengiamos ir mūsų vaikų darbų parodos įvairiais metų laikais.

1.2. MOKYTOJŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Su ikimokyklinio amžiaus vaikais dirba kvalifikuoti specialistai. Dirba logopedas, auklėtojo padėjėjas, bendrosios praktikos slaugytoja. Direktorius ir direktoriaus pavaduotoja ugdymui atestuotti 3vadybinei kvalifikacinei kategorijai.

1.3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS IR STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ SĄSAJOS

Šalies socialinio, ekonominio, kultūrinio gyvenimo kaita; globalizacija, informacinės visuomenės kaita, vertybių ir vertybinių nuostatų kaita, informacinės visuomenės plėtra – įpareigoja lopšelio – darželio bendruomenę 77augu atidžiai derinti ugdymo tikslus su vaikų, šeimų, bendruomenės ir valstybės poreikiais.

Ikimokyklinio ugdymo programa atliepia svarbiausius tarptautinius, Lietuvos ir Rokiškio rajono savivaldybės dokumentus.

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis „Ikimokyklinio ugdymo 77augus77 kriterijų aprašu“, „Metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti“ ir yra orientuota į ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje.

Ikimokyklinio ugdymo programa sudaryta remiantis Vaiko teisių konvencija. Todėl pedagogai turi garantuoti teisę vaikui būti aktyviu ugdymo proceso dalyviu ir numatyti veiklos būdus ir formas kaip vaikas galės reikšti savo nuomonę, teikti siūlymus, priimti sprendimus turinčius įtakos vaiko ugdomosios aplinkos kūrimui, poreikių tenkinimui, gebėjimui ugdymui ir pan. Manome, jei suaugusieji aktyviai atsiliepią į vaiko iniciatyvą, vaikams ims jaustis esąs sumanus, energingas visuomenės narys, ims augti jo vertės jausmas ir saviklioia. Leisti vaikui būti smalsiam ir veikliam, turėti daug galimybių saviraiškai – reiškia užtikrinti tolesnę jo sugebėjimų ir asmenybės plėtra. Svarbu duoti savarankiškai vaiko iniciatyvai erdvės, laiko ir profesionalaus dėmesio. Pedagogas turi pastebėti ir įvertinti vaiko saviraišką. Įstaigos darbas turi būti nukreiptas į vaiko kultūrą, visą grupę ir kartu atskirai į vaiką.

Šiandien ugdymo turinys suprantamas ne kaip griežtai reglamentuota programa, o kaip kompleksiškas procesas, kuriame pabrėžiama turima vaiko patirtis ir sąsajos su aktualiais socialinės kultūrinės jo gyvenamosios vietos poreikiais.

Kiekvienas vaikas vertinamas nešališkai ir turi galimybę visapusiškai dalyvauti bendruomenės gyvenime.

1.4. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Lopšelyje – darželyje ugdomi vaikai nuo 1,5 iki 7 metų. Veikia dvi ikimokyklinio ugdymo grupės mišraus amžiaus vaikams (1,5 – 5 metų), viena priešmokyklinio ugdymo grupė (6-7 metų amžiaus vaikams).

Beveik visi vaikai norėtų, kad darželyje būtų daug gražių žaislų, draugų, švenčių ir įvairių žaidimų. Dauguma vaikų norėtų, kad darželyje būtų gražu ir jauku. Dalis vaikų norėtų skaniai pavalgyti, o dalis vaikų norėtų, kad grupėje būtų kompiuteris su kuriuo galėtų žaisti kompiuterinius žaidimus. Yra nemažai vaikų, kurie nenori eiti pietų poilsio. Tėvai palieka auklėtojoms galimybę rinktis – migdyti vaiką dienos metu ar ne. Medikų ir psichologų požiūriu ikimokyklinio amžiaus vaikui būtina periodiška ramybės būseną. Darželio pedagogai organizuodami vaikų gyvenimą ir ugdymą darželyje atsižvelgs į vaikų 77augus7777al gyvenimo ritmą, įpročius, asmenines savybes ir nemiegantiems vaikams sudarys geresnes sąlygas ramiai veiklai poilsio zonoje.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikas ugdomas vadovaujantis šiomis filosofinėmis kryptimis:

humanistine, egzistencialistine ir fenomenologine. Įstaigoje gerbiama vaiko nuomonė, vaikas turi teisę pats rinktis veiklą ir veikti savaip, sudaromos sąlygos vaiko kultūrai puoselėti.

PRINCIPAI:

humaniškumo. Pripažįstama, kad vaikas yra vertybė. Jis ugdomas būti savarankišku, gebančiu pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą. Sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymuisi. Garantuojama vaikui teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį;

tautiškumo. Gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės. Ugdomas būsimoji tautos kultūros kūrėjas ir saugotojas. Auginamas doras, geras, kūrybingas žmogus. Įprasminamos dorovinės žmogaus nuostatos į aplinką.

demokratiškumo. Siekiama, kad nepalanki socialinė kultūrinė kai kurių šeimų aplinka netrukdytų vaikui harmoningai vystytis. Ugdomas kritiškai mąstantis, iniciatyvus, tolerantiškas, mokantis bendrauti su kitais, žmogus.

socialinio ir emocinio kryptingumo. Gerbiama vaiko nuomonė, vaikas turi teisę rinktis veiklą ir veikti savaip. Sudaromos sąlygos vaiko kultūrai puoselėti.

vieningumo. Ugdymo turinys, ugdymo procesas turi laiduoti darną tarp vaiko fizinių ir psichinių galių. Siekiama veiklų, atskirų 78augus78 sąryšio. Šeimos, darželio ir mokyklos ugdymo tikslų, principų vieningumo.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS:

Bendradarbiaujant su šeima puoselėti visus vaiko gebėjimus, lemiančius jo visapusiškumo asmenybės vystymo (si) ir socializacijos sėkmę.

UŽDAVINIAI:

1. Tenkinti individualius vaiko poreikius ir interesus.
2. Sudaryti sąlygas vaikų socializacijai, kūrybiškumui ir saviraiškai.
3. Puoselėti vaiko kalbą, tautinio tapatumo jausmus, pagarbą šeimai, tradicijoms, tėvynei.
4. Ugdyti pažintinius gebėjimus: jutimus, mąstymą, vaizduotę.
5. Ugdyti elementarius savitvarkos, savitvarkos bei savitarnos pradmenis.
6. Garantuoti socialinį, psichologinį ir fizinį vaiko saugumą.
7. Puoselėti vaiko kultūrą, dorines ir kitas vertybines nuostatas.
8. Organizuoti tėvų pedagoginį švietimą.

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo programos turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galimybes, jų augimą ir įgyvendinamas per visą vaiko buvimą grupėje. Ikimokyklinio ugdymo programos turinį atspindi teminiai projektai, kurie grindžiami nuoseklumo ir perimamumo principu, nuo vaikai artimos iki tolimes aplinkos. Projektai siekiama ugdyti socialinę (gyventi ir būti greta, kartu), komunikavimo (klausytis, kalbėti, bendrauti su kitais), sveikatos saugojimo (sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti), pažinimo (tyrinėti ir atrasti pasaulį) ir meninę (grožėtis, kurti, pajauti, įsivaizduoti) kompetencijas. Visos kompetencijos tarpusavyje glaudžiai siejamos ir integruojamos. Ugdytinios kompetencijos ir vertybinės nuostatos sudarytos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnį, gebėjimus ir įgūdžius. Esant vaikų poreikiams ir būtinybei – temos gali būti pakeistos.

VAIKŲ UGDYMO SISTEMA

Taikoma integruoto ugdymo sistema. Ji teikia optimalias sąlygas ikimokyklinio ugdymo tikslų realizavimui, laikantis pagrindinių švietimo reformos principų, tikslų, keičiant požiūrį į vaikų ugdymą. Ši sistema labiau atitinka vaiko amžiaus psichologines savybes. Ja vadovaujantis vaikams galima įdomiau pateikti ugdomąją medžiagą, vaikai gali aktyviau bendradarbiauti, praturtinti

ugdymąjį procesą savo idėjoms. Daugiau dėmesio skiriama įgūdžių, gebėjimų ugdymui, komunikavimui, suteikiama įvairesnių galimybių remtis vaikui savo patirtimi, geriau suvokti sukauptų žinių svarbą realiame gyvenime. Auklėtojai integruotas ugdymas leidžia kūrybiškiau susieti programos reikalavimus su savo idėjomis. Auklėtoja gali pasirinkti ir papildyti savo nuožiūra kitus ikimokyklinio ugdymo metodus, prieš tai juos aptarus su tėvais ir bendruomene.

Auklėtoja gali taikyti Ž. Piaže, M. Montessori, R. Štainerio, O. Dekrolio, F. Freberio, S. Frene, Egmonto projekto pedagogines – metodines sistemas ar pedagogines idėjas. M. Montessori, F. Febelio, O. Dekrolio idėjos, kurios skatina vaiko savarankiškumą, norą būti laisvam taikomos ugdant vaikus jau dabar. O. Dekrolio vaikų ugdymas grindžiamas santykiu su gamta, natūralia aplinka mūsų įstaigai priimtinas ir artimas. F. Grabelio iškeltas vaikų žaidimas, kaip gyvenimo būdas pripažintas visų auklėtojų. Ž. Piaže – vaiko mąstymo raidos dėsniais auklėtojos vadovaujasi planuodamos vaiko veiklą. Ypač aktyviai pedagogai šiandien taiko Egmonto projekto pedagogines nuostatas – integruotą ugdymą ikimokykliniame amžiuje, ugdymas individualizuotas ir atitinkantis vaiko kultūros poreikius; ugdymas neregamentuotas iš anksto, neunifikuotas ugdymo turinys ir formos; ugdymas nukreiptas ne į rezultatą, o į procesą; suaugęs – vaiko draugas, partneris, patarėjas, padėjėjas; ugdymo aplinka nestandartizuota; šeima – ugdymo proceso 79augus79.

Pedagogai gali papildyti veiklos planavimą naujaisiomis kolegių idėjomis, paskelbtomis pedagoginėje spaudoje, leidiniuose.

Pasirinkti metodai neturi prieštarauti ikimokyklinio ugdymo kryptčiai bei pagrindiniams jos principams. Ugdymo sistemos pasirinkimo ir sprendimų teisingumą rodys darbo rezultatai.

Ikimokyklinio ugdymo procesas grindžiamas šiomis dabartinę ugdymo(si) krypttį atitinkančių šiuolaikinių technologijų sinteze:

ugdymo(si) skatinimo, sukuriant tinkamą aplinką – pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves vaikų veiklai; skatina vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai; pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą; taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;

kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika – pedagogas įtraukia vaikus į veiklą pasiūlydamas gerą idėją, temą, 79augus79, sumanymą, ką būtų galima daryti, tirti; skatina vaikus interpretuoti, kurti, atrasti, tačiau neregamentuoja vaikų veiklos žingsnių; pedagogas pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti; priimami bendri sprendimai, susitarimai dėl veiklos, bendraujama, bendradarbiaujama; užduodamas atvirus klausimus pedagogas netiesiogiai vadovauja vaikų ieškojimams, moko įveikti sunkumus, praturtina jų sumanymus;

spontaniško ugdymo – pedagogas pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi; emociškai palaiko vaiko veiklą – pagiria, pasidžiaugia; ugdymui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas; pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams tenkinti;

terapinio ugdymo – pedagogas taiko atsipalaidavimo būdus; taiko individualios paramos būdus; taiko pedagoginio džiaugsmo terapijos metodus; taiko pedagoginio žaidimo, menų terapijos metodus; padeda išmokti įveikti sunkumus, spręsti problemas; taiko prevencinio ugdymo turinį ir metodą.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO TURINIO ĮGYVENDINIMO SĄLYGOS

UGDYMO APLINKA. Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui sukuriami ar pritaikomi šio amžiaus vaiko poreikius ir galimybes atitinkanti, į ugdymo tikslus orientuota, saugi aplinka. Ikimokyklinio ugdymo grupė modeliujama taip, kad aktyvintų vaiką, būtų paprasta, natūrali, reali, žaisminga, estetiška, kūrybiška. Vaikų socializaciją skatinančios aplinkos požymiai: atviros, svetingos „pasauliui“ už įstaigos ribų, sukuriiančios sąlygas neformaliai bendravimui su aplinkiniais. Aplinka, kurioje jaustųsi vaikas 79augus ir gerbiamas. Aplinkos pozityvus funkcionalumas – vien iš kokybiško ugdymo(si) kriterijų, leidžiančių vaikui realizuoti prigimtines galias, aktyviai veikti, jaustis saugiu ir laukiamu. Grupėje vaikas turi rasti viską, ko reikia

žaidimams ir aktyviai veiklai. Grupės aplinka kuriama kartu su vaikais. Vaikai ją gali laisvai keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai. Kurdami ugdymo(si) turiniui tinkamą aplinką pedagogai vadovaujasi vaikų poreikiais. Grupės aplinka turi atitikti Ikimokyklinio ugdymo įstaigos higienos normų ir taisyklių reikalavimus.

Bendrosios patalpos (laiptinė, koridorius, sporto salė, laiptinės aikštelė) taip pat maksimaliai naudojamos ugdytinių parodoms rengti, estetiniam visų bendruomenės narių ugdymui.

Kiemas išnaudojamas vaikų judėjimo, žaidimų poreikiams tenkinti. Auklėtoja turi pasirūpinti, kad vaikams kieme būtų įdomu. Kadangi kiemas ir jame esantys įrenginiai nuolat niokojami, pedagogai naudoja daug išsinešamų, mobilių priemonių. Pedagogai įvertina ugdomųjų erdvių panaudojimo efektyvumą, bendradarbiaujant su tėvais ir vaikais.

Ugdymo priemonės parenkamos taip, kad atitektų vaiko amžių, individualius gebėjimus, padėtų vaikui tenkinti emocinius, judėjimo, pažinimo poreikius; tenkintų norą žaisti ir bendrauti su kitais; padėtų pažinti aplinką, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti; skatintų ugdyti saviraišką ir kūrybiškumą, būtų sudarytos sąlygos vaikų kultūros plėtotei.

EMOCINIS KLIMATAS GRUPĖJE. Vaikui turi būti garantuojamas fizinis, emocinis ir socialinis saugumas. Pedagogo bendravime su vaiku turi vyrauti pozityvios emocijos. Pedagogas vaiku džiaugiasi, jį drąsina, palaiko, giria, demonstruoja palankumą. Pedagogas padeda vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje, skatina demokratiškus vaikų tarpusavio santykius, pagalbą vienas kitam.

PEDAGOGO IR VAIKO BEI JO ŠEIMOS SĄVEIKA. Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, dėmesiu. Šeima yra ypatinga socialinė institucija, kurioje vaikui garantuojami šilti emociniai santykiai, saugumo jausmas, ugdoma pagarba ir meilė tėvams, kitiems žmonėms, aplinkai, darbui, tautos kultūrai, padedama pažinti pasaulį, suvokti savo jausmus, įgyti bendravimo patirties. Ugdymo pagrindus vaikas įgyja šeimoje. Įstaiga tęsia ir papildo vaiko ugdymą šeimoje, praplečia jo socialinį patyrimą, sudarydama sąlygas gyventi ir jaustis vaikų bendruomenės nariui, padeda perimti tradicines bendruomenės vertybes, atsiskleisti ir ugdyti savo gebėjimus. Įstaiga iš dalies yra šeimos pakaitalas, todėl savo metodais ir dvasia neturi nutolti nuo šeimos. Šiandien suartėja socialinė ir švietimo politika, kurios sąveikaudamos papildo viena kitą bei sustiprina visuomenės dėmesį vaikui, jo aplinkai ikimokyklinėje institucijoje ir namie. Tėvų dalyvavimas ugdymo procese lemia vaiko pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį.

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas turi vadovautis principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaiko labui. Pedagogai kartu su šeima ieško bendrų ugdomojo poveikio vaikui priemonių. Organizuodamas ugdymo procesą pedagogas remiasi su ikimokyklinio ugdymo tikslais derančia šeimos patirtimi, vaiko ugdymo tradicijomis, vykdo tėvų pedagoginį švietimą ir stengiasi teigiamai paveikti šeimos pedagoginę kultūrą.

ŽAIDIMAS – VAIKO GYVENIMO IR UGDYMO(SI) BŪDAS.

Gera vaikystė turi būti kupina žaidimų. Žaidimas – tai natūrali, savarankiška žmogaus egzistencijos dalis, tokia pati kaip miegas, kvėpavimas ir pan. Žaidimas – augančios asmenybės pagrindas, pradžia, be kurios nebūtų įmanomas pasiruošimas mokyklai.

Ikimokykliniame ugdyme pirmąją vietą skirsime žaidimams. Tai pedagoginio darbo strategija, kuri leidžia vaikams būti vaikais, neatimant teisės žaisti ir kartu neatsilieka nuo šiuolaikinės demokratijos, visuomenės keliamų kokybės ir kvalifikacijos reikalavimų.

Auklėtoja:

- užtikrina galimybę vaikams laisvai naudotis žaislais ir priemonėmis;
- kartu su vaikais tariasi ir nustato žaislų ir žaidimų vietą, naudojimą, tvarką;
- papildo, keičia žaislus, žaidimo priemones, reikalingas vaiko poreikiams tenkinti;
- formuoja veiklos kultūrinius įgūdžius, tarpusavio atsakomybę ir pagarbos jausmą;
- sudaro palankias emocijas – socialines sąlygas žaidimui: teigiamai vertina vaiko pastangas, savarankiškus kūrybinius bandymus, pasiektą rezultatą;

- sudaro geras psichologines žaidimo sąlygas: remia, padrašina, džiaugiasi, atsižvelgdama į aplinkybes gali būti pagalbininku, lyderiu, mėgstamu herojumi, bet visais atvejais turi žaisti nuoširdžiai;

- pasiūliusi žaidimą turi stebėti ar vaikai žaidžia, plėtoja ar atsisako, tai ženklas, kad žaidimas per lengvas ar per sunkus.

Auklėtojos pareiga sudaryti vaiko patirtį skatinančią aplinką, suteikti vaikams išpūdžių (ekskursijos, spektakliai, šventės, parodos ir pan.), kad jų žaidimai būtų turiningi ir įdomūs.

Žaidimai:

tradiciniai žaidimai – tai iš kartos į kartą perduodami įvairūs liaudies arba tradiciniai žaidimai;

kūrybiniai – vaidmeniniai, statybiniai, vaidybiniai žaidimai – tai pačių vaikų sumanyti, laisvi, įvairaus turinio ir improvizaciniai žaidimai;

didaktiniai ir judrieji žaidimai – specialiai vaikų mokymui ir lavinimui sumanyti žaidimai su taisyklėmis.

Mokydamiesi įvairių liaudies žaidimų vaikai susipažįsta su papročiais, tradicijomis, lavina kalbą, orientaciją, vikrumą, mokosi ritmiškai judėti, emocionaliai bendrauti mimika ir gestais.

UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ugdymus bei daromą pažangą kaupimas, integravimas ir apibendrinimas.

Ugdymo pasiekimų ir pažangos **vertinimo paskirtis:**

- padėti vaikui pažinti save, suprasti savo gerąsias ir blogąsias ypatybes įsivertinti, bręsti kaip asmenybei;

- kaupti informaciją apie vaiko vystymosi galimybes, nustatyti problemas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą;

- įsivertinti pedagogui savo darbo kokybę, koreguoti ugdymo turinį ir metodus, nustatyti pedagogo ir įstaigos darbo sėkmę, priimti pagrįstus sprendimus dėl tolesnės veiklos.

Vaiko ugdymo(si) pasiekimų pagrindiniai **vertintojai:** pedagogai, tėvai, specialistai.

Vertinimas yra orientuotas : į ugdymo procesą ir į vaiko individualių gebėjimų sklaidą (vaiko amžius, šeimos kultūra ir tradicijos, išsivystymo lygis, charakteris ir temperamentas, pomėgiai ir gebėjimai).

Ugdymo procese vertinimo ciklą sudaro: vertinimo planavimas; vertinimo informacijos kaupimas ir fiksavimas; vertinimo analizavimas; vertinimo informacijos naudojimas ir ugdymo proceso koregavimas.

Pirminis vaiko pažinimas prasideda nuo pokalbių su tėvais apie vaiką.

Vaikai vertinami du kartus metuose: rugsėjo, spalio mėnesiais ir balandžio, gegužės mėnesiais.

Vaikų ugdymo pasiekimai vertinami taikant šiuos **metodus:** stebėjimą, pokalbius, tyrimus, darbų analizę(piešinių, darbelių).

Pasiekimų fiksavimas ir pateikimo formos: kiekvienam vaikui kaupiamas jo pasiekimų aplankas. Vaiko aplanke gali būti: vaikų darbelių pavyzdžiai, nuotraukos, vaiko stebėjimo aprašai, vaiko mintys, interviu su vaiku, specialistų komentarai, tėvų pastebėjimai, individualios programos).

Vertinimo medžiaga yra konfidenciali, ji laikoma grupėje. Apie vaiko pasiekimus turi būti informuoti tėvai (globėjai). Apibendrinti vertinimo rezultatai gali būti aptariamami metodinės grupės ar mokytojų tarybos posėdžiuose, informacija gali būti kabinama tėvų lentoje.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų vertinimas

Mokslo metų pradžioje logopedas fiksuoja vaiko kalbos išsivystymo lygį ir numato korekcinio darbo būdus, o sausio ir gegužės mėnesiais – padarytą pažangą. Pildomos kalbos

vertinimo kortelės, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. ISAK – 1233, ruošiami korekcinio darbo planai, esant reikalui – individualios programos. Sausio ir birželio mėnesiais pildoma logopedo darbo ataskaitos forma, vaiko pasiekimai aptariami metodinės grupės pasitarimuose.

Siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir veiksmingumo, vertinimo sistema gali būti nuolat modernizuojama.

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACINIAI ŠALTINIAI

1. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
3. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. Nr. V-579 „Dėl vaiko gerovės valstybės komisijos patvirtinimo“
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 04 18 įsakymas Nr. ISAK – 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr.52-1752).
5. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. – V.: Leidybos centras, 1993.
6. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Mockevičienė O. (sud.)- V.: Minklės leidyba, 2001.
7. Einon D. Ankstyvasis ugdymas. – V.:UAB „Egmont Lietuva“, 1998.
8. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. – V.: Leidybos centras, 1993.
9. Mockevičienė O. „Vėrinėlis“. Knyga auklėtojais. I dalis – V.: Leidybos centras, 1995.
10. Mockevičienė O. „Vėrinėlis“. Knyga auklėtojais. II dalis – V.: Leidybos centras, 1995.
11. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa . Auginu gyvybės medį. – V.: Eugrimas, 1998.
12. Žukauskienė R. Raidos Psichologija. – V.: Margi raštai, 1998.
13. Artyn vaiko / Etmonto projektas vaikų darželiams. – V. Polilogas, 1997.
14. Projektų metodas ugdymo procese. Mokslinės praktikos konferencijos medžiaga/ Kiseliovas A. (sud.)- Š.: Šiaulių universitetas, 2002.
15. Saugėnienė N. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. – K.:KTU, 2003.
16. Tamošiūnas T. Projektų metodas ugdymo praktikoje. Š.:Šiaulių universiteto leidykla, 1999.
17. Demokratiškos pedagogikos matai / Ch. R. Mathiasen, E. Staerfeldt (sud.). – V.: Ciklonas, 2005
18. E. Staerfeldt, Ch. R. Mathiasen. Pedagogika ir demokratija. – V.: Aidai, 1999.
19. Klimka L., Kazlauskas R. ir kt. Po tėviškės dangum. – V.: Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutas, 1997.
20. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje.: V.: Kronta, 1998.
21. Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. – Š.: Lietuva, 2001.
22. Čiurlionytė J. 30 dainelių mažiems vaikams – V.: Muzika, 1990.
23. Grabbet R. Didžioji spalvota žaidimų knyga. – V.: Mūsų knyga, 2000.
24. Grinevičienė N., Jorovaitienė R. Tradiciniai žaidimai. – K.: Šviesa, 1997.
25. Didžioji vaikų žaidimų ir darbėlių knyga. Bertrun Jeitner-Hartmann (sud.)-V.: Lektūra, 2000.

PRITARTA

Rokiškio rajono savivaldybės tarybos
2011-12-23 sprendimu Nr. TS-16.241

KAVOLIŠKIO DARŽELIO – MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

BENDROSIOS NUOSTATOS

Mokyklos pavadinimas: Rokiškio r. Kavoliškio darželis-mokykla

Įsteigimo data: Rokiškio rajono tarybos 2008-04-25 sprendimu Nr. TS-4.87 Kavoliškio pagrindinė mokykla pertvarkyta į Darželį – mokyklą.

Teisinė forma ir priklausomybė: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Mokyklos grupė: bendrojo lavinimo mokykla

Mokyklos tipas: darželis-mokykla, (bendrojo lavinimo pradinė mokykla su 1-4 klasių komplektais, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėmis).

Adresas: Sodo g. 1, Kavoliškio k., Rokiškio kaimiškoji sen., LT – 42345, Rokiškio r.

Vaikai ir jų poreikiai. Kavoliškio darželis-mokykla yra bendros paskirties ugdymo įstaiga. Veikia viena mišri ikimokyklinio amžiaus grupė, kurią lanko 1,5-5(6) metų vaikai, viena priešmokyklinio ugdymo grupė, keturios pradinio ugdymo klasės. Vaikai skiriasi gabumais, motyvacija, socialinėmis sąlygomis, poreikiais. Vaikų poreikiai, jų saviraiška, individualumas bus tenkinami per vaiko kompetencijų ugdymą(si). Įgyvendinant šią programą, užtikrinamas vaiko poreikių tenkinimas, sudarytos sąlygos vienodam vaikų ugdymui bei individualių gebėjimų raiškai. Ugdymo kryptys, turinys orientuoti į vaikų poreikių tenkinimą: t.y. eksperimentuoti, patirti, atrasti, tyrinėti, reikštis meninėje, muzikinėje ir sportinėje veikloje. Ypatingas dėmesys skiriamas žaidimui. Žinių, mokėjimų, įgūdžių vaikai įgyja aktyviai bendraujant, žaidžiant ir kartu dalyvaujant veikloje.

Mokytojai ir jų pasirengimas. Kavoliškio darželyje-mokykloje ikimokyklinėje grupėje 2 ikimokyklinio ugdymo specialistai, turi vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją, meninio ugdymo mokytoja – vyr. mokytojos kvalifikacinę kategoriją, logopedė-spec.pedagogas vyr. mokytojos kategorija. Vadovas turi 3 vadybinę kvalifikacinę kategoriją, išsilavinimas – aukštasis. Mokytojai noriai kelia kvalifikaciją, jų gebėjimai, žinios padeda siekti ugdymo(si) kokybės.

Darželio-mokyklos savitumas. Darželis-mokykla unikalus tuo, nes jį lanko buvusių auklėtinių vaikai, gyvenantys Kavoliškio kaime. Pastatas yra gražiame gamtos prieglobstyje, šalia ošia parkas, mažas aplinkos užterštumas. Vaikų ugdymas siejamas su gamta, vyresniosios kartos papročiais, tradicijomis, amatais. Po renovacijos įrengti bei atnaujinti kaimo bendruomenės aikštynas, sūpuoklės, įvairios kopėčios, pavėsinė, dvi smėlinės, naujai išgrįsti takai. Vaikų ugdymas siejamas su gamta, vyresniosios kartos papročiais, tradicijomis, amatais, daug dėmesio skiriama sveikos gyvensenos ugdymui. Bendradarbiaujame su biblioteka, kultūros namais, kurie yra mūsų pastate, taip pat su Obelių darželio-mokyklos sveikos gyvensenos projekto vaikų grupe, nes mes eilę metų vykdome šį rajono savivaldybės sveikatos skyriaus finansuojamą projektą. Vaikai vyksta į Rokiškio krašto muziejų, lanko parodas, važiuojame į baseiną. Vienintelis Lietuvoje, Rokiškio mieste vykstantis teatrų festivalis „Vaidiname žemdirbiams“, kurio spektaklius lanko ir mūsų ugdytiniai.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai. Tėvai yra patenkinti, kad yra tenkinami vaikų pažinimo, socialiniai, meniniai, saugumo, sveikatos ir saviraiškos poreikiai. Nuolat siekiame, kad vaiko tėvai (globėjai) dalyvautų ugdymo procese ir taptų aktyviais bendruomenės nariais. Jie turi galimybę dalyvauti, kuriant grupės aplinką, teikti idėjas, rengti su vaikais darbų parodas. Padeda organizuoti išvykas, aktyviai dalyvauja renginiuose.

Filosofinis, pedagoginis ugdymo pagrindimas. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr.1-983. Vadovaujantis jos nuostatomis, programos turinys orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą. Vaikai turi teisę reikšti savo nuomonę, rinktis veiklą pagal savo interesus bei poreikius. Daug dėmesio bus skiriama socialkultūrinėms vaiko vertybėms, gamtos pažinimui. Ž. Pjaže akcentavo žaidimo reikšmę vaiko ugdymui kaip į laisvą, natūralų, vaiko vaikystės poreikį. Programoje atsispindi S.Šalkauskio idėjos apie tautiškumą, pilietiškumą, tautos kultūrą, kad „tautiškumas reiškiasi kultūrinės kūrybos stiliuje“(...).

Programoje numatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimas sudaro galimybes ugdyti savarankišką, aktyvią ir kūrybingą asmenybę.

UGDYMO PRINCIPAI

Tautiškumo. Ugdymo turinys orientuotas į vaiko tautinio ugdymo poreikių tenkinimą. Tautinis ugdymas-tai pagrindinė vertybė, atsispindinti visose ugdymo(si) kompetencijose. Ugdymo turinyje atskleidžiama žmogaus ryšys su gamta ir laiko ritmais, papročiais, tradicijomis, kultūrinio paveldu. Ugdoma vaiko pagarba gamtai, šeimai, meilė savo kaimui, Tėvynei.

Individualumo. Remiamasi samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo procesų tempas ir būdai, skirtingas amžius, poreikiai, gebėjimai, patirtis ir asmeninės savybės. Žinant ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, atliekant stebėjimus bei taikant kitus vaiko pažinimo metodus, numatomi tikslai ir individualiai taikomas ugdymo turinys.

Integralumo. Ugdymas vyksta integruotai, garantuojama vaiko pažinimo, saviraiškos, psichinio ir socialinio ugdymo darna, visuminis pasaulio suvokimas.

Tęstinumo. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko patirtį, įgytą šeimoje, vaikų amžių, ugdymo tikslus ir uždavinius. Siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo prie ikimokyklinio ugdymo. Ugdymo turinys kiekvienais amžiaus tarpsniais sudėtingėja ir įgauna vis daugiau pažinimo informacijos.

Prieinamumo. Vaikai ugdomi nuo 1,5 iki 5(6) metų. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į jų amžių patirtį, jo gebėjimus ir galimybes, fizines ir dvasines savybes, individualius poreikius. Atsižvelgiama į skirtingoje socialinėje aplinkoje augančius vaikus.

Diferencijavimo. Ugdymo turinyje atsispindi skirtingi ugdymo poreikiai, taikomi individualaus ugdymo ir ugdymo nedidelėmis grupelėmis formos.

TIKSLAI, UŽDAVINIAI

Tikslas- padėti vaikui tenkinti socialkultūrinius, pažintinius, saviraiškos, saugumo ir sveikos gyvensenos poreikius.

Uždaviniai:

1.saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, ugdyti sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius, tenkinti judėjimo poreikį;

2.skatinti vaiko bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius bendraujant su bendraamžiais, suaugusiais ir tėvais, laikytis etikos, dorovinio elgesio normų;

3.padėti vaikui pažinti jį supančią aplinką, gamtą, žadinti jo smalsumą, žingeidumą ir iniciatyvumą;

4.ugdyti vaiko kūrybiškumą, skatinti meninę saviraišką ir siekti, kad vaikas išgyventų kūrybos džiaugsmą;

5.padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, kurti ugdymo(si) aplinką.

METODAI, PRIEMONĖS

Programos turinys orientuotas į ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų galimybes ir jų augimą. Turinys išdėstomas pagal socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninio ugdymo kompetencijas. Visos šios kompetencijos glaudžiai tarpusavyje siejamos, integruojamos. Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo laiką grupėje: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, lauke, bendraujant, spontaniškai žaidžiant ar dalyvaujant pedagogų organizuotoje veikloje. Temos grindžiamos pereinamumo principu, nuo vaikui artimos (šeimos, namų, aplinkos, gimtosios vietovės, gamtos) prie tolimesnės aplinkos ir reiškinių. Vykdoma individuali ir grupelėmis veikla. Pagrindinė vaiko veikla vykdoma per žaidimus. Taip pat organizuojamos išvykos, ekskursijos, susitikimai su įvairių profesijų atstovais, Kavoliškio darželio-mokyklos priešmokyklinio ugdymo vaikų grupe, klasių mokiniais, lankomos parodos, vaikų spektakliai. Numatoma taikyti tyrimo metodus: **stebėjimas, interviu, eksperimentai, vaizdo įrašai, konkrečių situacijų aprašymas, technologinių priemonių panaudojimas.** „Ryto rate“ aptariama praėjusios dienos įspūdžiai, nuotyčiai. Pateikiamos idėjos šios dienos veiklai, diskutuojama, sprendžiamos problemos. Vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė. Jam sudaroma galimybė rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus bei nuotaiką. Susitarimai bei kartu kuriamos taisyklės padeda formuoti atsakomybės jausmą. Naujų metodų taikymas, projektinė veikla, skatins aktyvesnę šeimos dalyvavimą ugdymo procese.

UGDYMO TURINYS

1. Socialinė kompetencija.

Vertybines nuostatas: Gerbti ir vertinti save, laikytis elgesio normų, kultūringai bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, pajusti jiems pagarbą, laikytis šeimos, darželio, vietinės bendruomenės papročių, jausti pagarbą gimtinei, Tėvynei.

1,5 – 3 metų vaikai

Socialinė kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veiksmas
Vertina save atsižvelgdamas į suaugusiojo veido išraišką, suvokia norus, jausmus, savo kūno vaizdą	Komunikavimo	Bando išreikšti savo norus, jausmus, mintis veido išraiška, gestais, žodžiais. Žodžiais pavadina savo išgyvenimus. Rodo į save pirštuku, atsiliepia pašauktas vardu, parodo pirštukais metus. Atsisveikina ir pasisveikina, sako ačiū, prašau.
Vadina save vardu, atpažįsta save, savo daiktus	Pažinimo	Pratinasi suprasti savo jausmus, stengiasi juos išreikšti pykdamas, verkdamas, šypsodamasis. Žiūrinėja nuotraukas, atpažįsta save, mamą, tėtį, brolius ir seseris. Veidrodyje stebi save iš priekio, iš šono, žiūri į veidrodį ištepliotu veiduku ir nusiprausęs, stebi save kada linksmas ir liūdnas, skiria atvaizdą veidrodyje. Pratinasi skirti savo asmeninius daiktus – drabužėlius, žaislus, laikyti juos tam tikroje vietoje.
Žaidžia kartu su bendraamžiais, suaugusiais	Meninė	Žaisdamas vaizduotės žaidimus, bando išreikšti savo jausmus, pavadinti – aš noriu, nepatinka, žodeliais. Bando piešti žmogų. Savo nuotaiką išreiškia parinkdamas paveikslėlį, kuriame vaizduojamas linksmas ar liūdnas veidelis. Rodo tėveliams savo darbelius, kartu juos komentuoja, džiaugiasi.

Geba saugiai ir aktyviai veikti, judėti šalia kitų. Geba lanksčiai orientuotis naujoje aplinkoje.	Sveikatos	Pradeda suvokti berniukas, mergaitė sąvokas. Jaučiasi su šeimos nariais saugus, juos apkabina, glaudžiasi. Dalijasi su kitais vaikais žaislais, daiktais, žaidžia vienas ir kartu su draugu.

3 – 5 metų vaikai

Socialinė kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veiksmas
Suvokia savo svarbiausius poreikius, kai kuriuos elgesio būdus, jaučiasi mylimas ir reikalingas	Komunikavimo	Įvardija kai kurias vidines būsenas, savo elgesiui apibūdinti vartoja žodelius aš, geras, myliu, man liūdna, skauda. Pasako savo, kitų vaikų, suaugusių artimų žmonių vardus. Įvardija savo kūno dalis, bando išsakyti savo poreikius, savijautą, pasakyti ko nori. Kalbasi su draugais, auklėtoja apie savo šeimą, namų aplinką. Pasiūlo pagalbą kitam. Pastebi kada žmonės liūdni, kada linksmi.
Geba įvardinti save ir aplinkinius	Pažinimo	Žino savo vardą, jį išskiria iš kitų vardų. Susipažįsta su savo kūnu, susidedančiu iš kelių dalių – nosies, galvos, akių, rankų. Pratinasi savarankiškai pasirinkti veiklą, sutvarkyti žaidimų vietą, kartu su auklėtoja prižiūri grupėje esančius augalus.
Atsiradę savarankiškumo pradmenys	Meninė	Piešia šypsena, kada liūdnas, kada linksmas, savo poreikius, savijautą bando išreikšti žodžiu, judesiu, veido mimika. Žaidžia vardukais, vartoja malonines formas, pavadina vardukais lėlytes, kitus žaisliukus, juos sutapatina su žmonėmis. Piešia lėles. Tyrinėja kaip kūnas juda erdvėje, atlieka pantomimas, žaidžia vaidmeninius žaidimus, piešia plaštakas, pėdas, veido kontūrus. Vaidina šeimos narius, žaisdami atkartoja jų veiksmus, elgesį.
Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius. Geba tyrinėti save, įvardinti kūno dalis. Geba nusakyti žodžiais savo vidinę būseną, kitų žmonių jausmus, savo	Sveikatos	Stengiasi suprasti kas trukdo jaustis gerai, pratinasi riboti kai kuriuos norus, suprasti, kad ne visada gali būti taip, kaip nori. Laikantis asmens higienos įgūdžių atkreipia dėmesį į savo kūno dalis. Pratinasi prižiūrėti savo išorę, pastebėti netvarką, pats apsirengti, apsivilkti, pagelbėti kitiems, padedant auklėtojai ugdytis sveikos mitybos įgūdžius.

fizinės būklės pokyčius ir kūno poreikius		
---	--	--

Suvokia savo pojūčius, teigiamas savybes, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, riboja savo įgeidžius ir norus	Komunikavimo	Išreiškia savo savijautą, poreikius žodžiais, aiškinasi kultūringo elgesio prie stalo, bendravimo taisykles. Derina savo interesus su kitais. Įvardija kieno koks daiktas ar žaislas, dalijasi žaislais, saugo juos. Pratinasi veikti savarankiškai arba kartu su kitais, siūlo savo sumanymus, bendraujant laikosi grupės, žaidimo taisyklių. Aiškinasi, kad šeimos paprastai skiriasi, mano šeima skiriasi nuo draugų šeimos, kokie šeimos ryšiai. Rūpinasi savo jaunesniu broliuku, sesute, supranta, kad tėveliai rūpinasi jais. Pratinasi išreikšti užuojautą, dalyvauja gerumo akcijose Rokiškio lopšelyje darželyje „Pumpurėlis“. Klausosi pasakojimų apie draugystę, tikrus ir netikrus draugus. Kartu su tėveliais dalyvauja kaimo tradicinėse šventėse, jas aptaria su auklėtoja, draugais. Klausosi pasakojimų apie savo kaimą.
Suvokia kūno judesio prasmę, gilina supratimą apie šeimą, jaučia pagarbą ir meilę savo artimiesiems, pažįsta gimtąjį kaimą ir gamtą	Pažinimo	Tyrinėja savo pojūčius: kvėpavimą, jutimo organų galimybes, klausos, regos, uoslės, mitybos ir kalbą. Tyrinėja grupės draugų vardus, jog tokių pačių vardų gali būti ir daugiau. Atpažįsta draugų drabužėlius, žaislus, kitus daiktus, skiria berniukų ir mergaičių drabužėlius. Tyrinėja kam reikalingi kūno judesiai – piešti, konstruoti, gaminti valgi. Išvykų metu tyrinėja mūsų kaimo parko vietas, miško aplinką, aplanko pagrindinę mokyklą, kultūros namus, biblioteką, lanko parodas. Susipažįsta su čia dirbančiais žmonėmis, jų darbu.
Geba kurti, grožėtis, pajauti, reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis. Geba pažinti, perprasti socialinę ir kultūrinę aplinką.	Meninė	Žaidžia vardukais, piešia savo vardo raideles, žaisdami įvardija žaislus. Daro plaštakų, pėdų atspaudus gvašu ant popieriaus, juos lygina su draugų. Kuria dovanėles, jas dovanoja savo mamytėms, tėveliams, seneliams. Kartu su šeima dalyvauja šventėse, koncertuose. Patirtus išpūdžius išreiškia žodžiu, garsu, judesiu, piešiniu.
Geba nusakyti žodžiais savo vidinę	Sveikatos	Aiškinasi sveikos mitybos naudą žmogaus organizmui. Žino savo vardą, o pasiklydus gatvėje, parduotuvėje įvardija savo, mamos, tėvelio vardus.

būseną, kitų žmonių jausmus, savo fizinės būklės pokyčius ir kūno poreikius		Jaučia savo raumenų jėgą ir tvirtumą – traukia virvę, meta ir gauda kamuolį, išlaiko pusiausvyrą nešant įvairius daiktus. Pats pasikloja lovą, savarankiškai susitvarko žaislus, laikosi asmens higienos, padeda padengti stalą. Pratinasi saugiai elgtis gamtoje, gatvėje, išvykų metu.
---	--	--

Savo savijautą išreiškia kitiems priimtinais būdais. Jaučia pagarbą savo gimtajam kaimui, jo tradicijoms, gamtai	Komunikavimo	Pratinasi savarankiškai spręsti problemas, diskutuoti, priimti kitų siūlomas idėjas. Sveikina draugus, šeimos narius su gimimo diena. Kalba apie kaimo žmones, jų profesijas. Pratinasi gerbti kito nuomonę, ją išklaudyti, jo nuomonei pritarti. Pratinasi suvokti, kad ne visada aš esu teisybės ir tai nėra blogai. Laikosi visiems priimtinių bendravimo normų. Klausosi auklėtojos pasakojimo apie mūsų kaimo istoriją, jo atsiradimą, varto, aptaria istorinę knygutę „Kavoliškis“. Kartu su tėveliais ir auklėtojomis organizuoja gerumo akcijas, kurių metu dovanoja dovanėles, knygutes. Pagelbsti suaugusiems pagal savo galimybes, kultūringai su jais bendrauja. Žino savo pavardę, tėvelių darbovietes, namų ir darželio adresus.
Domisi bendruomenės gyvenimu, jos žmonėmis, šeimos tradicijomis	Pažinimo	Tyrinėja šeimos istoriją, tradicijas, kodėl vienos šeimos laikosi vienu ar kitu papročiu. Tyrinėja žmonių gyvenimo būdą, išvaizdą, kaip ji priklauso nuo aprangos, stiliaus, amžiaus, tautybės. Lygina seniau gyvenusius ir dabar gyvenančius žmonių keliavimo būdus, kelionių tikslus. Tyrinėja kokie darbai yra mūsų kaime, kokia jų nauda mums – kepėjo, pardavėjo, mokytojo, seniūno, odontologo, pašto darbuotojo, policininko, staliaus. Vyksta į išvykas, lankosi bibliotekoje, kultūros namuose, kepykloje, pašte. Kartu su suaugusiais, darželio bendruomenė dalyvauja renginiuose bei šventėse. Tyrinėja supančią aplinką.
Suvokia kūrybą, tradicijas, papročius	Meninė	Kuria drabužius, šukuosenas, žaidžia siužetinius žaidimus, piešia drabužių eskizus, derindami spalvas ir raštą. Kopijuoja savo ir kitų vardus, bando spausdintomis raidėmis užsirašyti savo darbelius. Daro kaukes, piešia autoportretus. Ruošia kvietimus tėveliams, seneliams į darželyje organizuojamus renginius. Gamina dovanėles, sveikinius, jais sveikina savo mamytes, tėvelius, motinos, tėvo dienos progomis, ruošia kalėdines dovanėles. Girdėtus pasakojimus, matytus vaizdus bando atkurti judesiu, garsu, piešiniu. Dalyvauja kaimo rengiamose

		šventėse, lankosi pas kaimo amatininkus, tautodailininkus, ruošiasi d/m tradiciškai vykstančiai Kaziuko mugei, gamina darbelius, kartu su tėvais prekiauja mugėje.
Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius.	Sveikatos	Savarankiškai laikosi elementarių elgesio taisyklių bendraujant, valgant, rūpinasi tvarka ir švara grupėje. Stengiasi neįskaudinti draugų savo elgesiu, pagelbėti jiems. Saugiai elgiasi išvykų, ekskursijų, koncertų metu.

2.Sveikatos saugojimo kompetencija.

Vertybines nuostatas:

Būti aktyviam, augti sveikam, judriam. Skatinti gebėjimą justį ir valdyti savo kūną. Būti palankiam aplinkiniams, neskaudinti kitų, saugiai elgtis buityje, gamtoje. Toliau vykdyti finansuojamą sveikatingumo projektą „Stiprus imunitetas- visų ligų priešas“.

1,5-3 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veiksmas
Orientuojasi grupėje, aikštelėje kitose patalpose.	Meninė	Žaidžia ratelius, atlieka veiksmus pagal dainelės žodžius, ant popieriaus daro spalvotus pėdučių pėdsakus, mėgdžioja gyvūnelių judesius, pagal muziką trepsi kojytėm, linguoja, bando rankomis atlikti judesius. Žaidžia su kamuoliu, teigiamas emocijas išreiškia juoku, šypsena.
Atlieka paprastus veiksmus su daiktais	Komunikavimo	Klausosi auklėtojos aiškinimų, bando kalbinti draugą. Klausosi dainelių, bando dainuoti, atkartoti judesius. Kalbasi su draugais, dalijasi išpučiais su tėveliais. Prašo auklėtojos pagalbos, reaguoja į suaugusiojo perspėjimus kaip saugiai elgtis aplinkoje.
Įgyja savarankiškų įgūdžių.	Socialinė	Pratinasi savarankiškai užlipti ir nultipti nuo suoliuko, kartu su auklėtoja atlieka pratimus. Stebi auklėtojos, draugo veiksmus, bando atkartoti. Pratinasi taisyklingai sėdėti, laikyti šaukštą rankoje, savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. Pratinasi naudotis šukomis, nosine, rankšluosčiu, praustis. Tvarko žaislus, pats bando apsirengti, nusirengti
Suteikti tėvams žinių apie judėjimo svarbą, kartu su vaiku lauke naudojantis įvairiomis priemonėmis	Pažinimo	Pratinasi eiti tiesiai, išlaikyti pusiausvyrą keisti kryptį, pereiti nuo ėjimo prie bėgimo, šokinėti abiem kojom vietoje. Žino žaisliuko vietą. Bando perlpti per kliūtis lipti į kalnelius, keturpėsčia pralįsti pro lanką, virvutę, ropoti, lipti ant suoloelio.

3-5 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veiksmas
Orientuojasi erdvėje, jaučia kūno galimybes.	Meninė	Lavina savo fizines galias žaisdami įvairius žaidimus, judesius, atlieka įvairias užduotis. Pratinasi atrasti kūno dalies judėjimo būdus, judesius atlikti įvairiu tempu, pagal muziką atlikti judesius.
Mokosi išgirsti ir išklaudyti kitus	Komunikavimo	Reaguoja į žodinių garsų, klausosi auklėtojos, draugų kalbos, stengiasi atlikti užduotis, keičiasi informacija su draugais, įvardija judesius, priemones.
Susipažįsta su bukais, smailiais, aštriais daiktais, mokosi su jais elgtis saugiai	Socialinė	Pratinasi saugiai judėti erdvėje, neužgauti, nepastumti draugo, nesusižeisti, eiti šalia vienas kito. Kelia sau tikslus, pratinasi valdyti savaimingus judesius, netrukdyti kitiems atliekant pratimus, dalyvauja renginiuose.
Pažįsta supančią aplinką, žmones.	Pažinimo	Bando įveikti kliūtis, nuožulnia lenta, sniego kalneliu, bėgti visu greičiu, judesius atlikti įvairiu tempu, ridenti kamuolius, pagauti jam mestą kamuolį. Pratinasi atlikti judesius kojomis: šokinėja abiem kojom, siekia pasiekti pakabintą daiktą, vaikšto ant kulnų, pirštų galų. Pratinasi vaikščioti basi po grupę, vasarą- po žolę, smėlį. Skanauja vaistažolių arbatas.
Judesiu, gestais, mimika išreiškia pojūčius, garsus, spalvas.	Meninė	Improvizuoja muzikinius instrumentus, plodami delnukais, trepsėdami kojytėmis, imituoja gamtos garsus. Klausydami muzikos atlieka judesius, lavinančius kūno koordinaciją. Pažintinę informaciją išreiškia piešiniu, judesiu, mimika, žaidimais.
Geba kaupti kalbinio bendravimo patirtį. Bendrauja su kitais gyvai ir vaizdžiai, papildant kalbą grafika, plastika, mimika, muzika, daina.	Komunikavimo	Derina judesius, veiksmus su sakomais žodžiais. Reaguoja išgirdus signalą, bendrą komandą. Kalbasi su auklėtoja, tėveliais, kad būtina, valgyti daržoves, vaisius, klausosi pasakojimų apie švaros reikšmę žmogaus organizmui. Gamina su auklėtoja mišraines. Vartydami knygeles, kalbėdami su tėveliais, auklėtoja aptaria kaip elgtis gatvėje, miške, prie vandens. Aiškinasi kokie pavojai tyko, jei nesilaikai saugaus elgesio taisyklių.
Kartu su tėvais dalyvauja sveikos dantų priežiūros priemonių vykdymo programose, mokosi teisingai prižiūrėti dantukus, laikytis burnos higienos.	Socialinė	Pratinasi plauti rankas pasinaudojus tualetu, grįžus iš lauko. Po valgio skalauti burną vandeniu, nekrapštyti dantukų metaliniais daiktais, skatinami namuose valyti dantukus. Pratinasi valgyti tik nuplautas daržoves ir vaisius, naudotis stalo įrankiais, servetėlėmis. Bendraudami su suaugusiais vaikai jaučiasi saugūs, vertinami. Aiškinama neiti su nepažįstamais žmonėmis, atsitikus nelaimei kreiptis pagalbos į kitus žmones. Pratinasi neteršti aplinkos, tvarkyti savo darželio, namų aplinką.
Geba saugiai ir	Pažinimo	Pratinasi vaikščioti, bėgioti, miškelio, parko takeliais,

aktyviai veikti, judėti šalia kitų. Geba lanksčiai orientuotis naujoje aplinkoje. Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius.		smėliu, rinkti kankorėžius, akmenukus, kaštonus, giles. Perlipti miške natūralias kliūtis, apeiti medžius, krūmus, glaustis prie medžių. Žiema bėgioja po sniegą, žaidžia su juo, važinėjasi su rogutėmis, dalyvauja pramogose, žiemos sporto šventėje. Tiria savo aplinką, orientuojasi erdvėje, atlieka judesius įvairiu tempu, tyrinėja aplinką.
---	--	---

Tyrinėja judesį, jaučia savo kūno galimybes, orientuojasi erdvėje, keičia judėjimo kryptį.	Meninė	Šliaužia, šokinėja, eina imituodamas įvairius gyvūnus. Atlieka veiksmus judesiu, plastiškai improvizuoja šokio elementus, nuotaikas, pagal muziką atlieka judesius. Ugdo rankos miklumą, judesių koordinaciją, stengiasi improvizuoti, kurti pantomimas, pratinti naudoti jėgos elementus.
Bendrauja su kitais gyvai ir vaizdžiai, papildant kalbą plastika, mimika, daina.	Komunikavimo	Kalbasi su auklėtoja, prašo pagalbos kaip reikia judėti, atlikti vieną ar kitą veiksmą. Aptaria su auklėtoja žurnaluose sportininkų veiksmus, džiaugiasi jų pasiekimais, vardija sporto rūšis.
Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius	Socialinė	Netvarkingai judant, stengiasi neužkliūti, neužgauti draugo. Drauge pratinasi atlikti judesius rankomis, ridenti kamuolį vingiais, mėtyti į taikinius, mušti vietoje, perduoti draugui. Pratinasi laikytis taisyklių, jas keisti, susitarti dėl bendrų veiksmų, valdyti pykčio protrūkius.
Pažįsta supančią aplinką, žmones.	Pažinimo	Tiria artimą aplinką, eina vorele, eilėmis, ratu. Rikiuojasi po vieną vorą. Pratinasi išretėti kairėn, dešinėn, per ištiestas rankas. Atlieka judesius įvairiu tempu, lankstytis į skirtingas puses, skirti kairės ir dešinės kūno pusės skirtumus, mesti įvairaus sunkumo daiktus, spirti kamuolį dešine ir kaire kojomis. Aktyviai dalyvauja sporto šventėse, pramogose, išvykose. Bėgioja miške, parke, pramogauja, žaidžia su gamtine medžiaga.
Plastiškai improvizuoja, išreiškia veiksmus, savo patyrimą, jausmus judesiu.	Meninė	Vaizduoja gamtos reiškinius, darbo veiksmus, mechanizmų judėjimą, atpažįsta personažą iš gestų, pozos, improvizuoja perskaitytą kūrinėlį. Su priemonėmis bando ką nors sujungti, atkirpti, suklijuoti, sukurti bendrus darbus.
Geba kaupti kalbinio bendravimo patirtį.	Komunikavimo	Prašo paaiškinti kaip atlikti veiksmą, aptaria draugo veiksmus, reaguoja išgirdus savo vardą, signalus. Pasakoja apie judesius, sportininkų veiksmus, prašo paaiškinti kaip žaisti naujus žaidimus, išsirenka žaidimo lyderius. Aiškinasi, kad žmonės skiriasi

		kūno išvaizda, gabumais.
Saugiai naudojasi kai kuriomis priemonėmis dirbant, konstruojant.	Socialinė	Būti tvarkingam, pasidžiauti šlapius drabužėlius, batus. Kultūringai elgtis prie šventinio stalo, puošti mišraines, sumuštinis, tinkamai naudotis stalo įrankiais.
Suvokia asmeninį saugumą lemiančius veiksnius.	Pažinimo	Pastebi netikslumus tarp pasakojimo ir imitacijos. Pratinasi sveikai ir saugiai maitintis, negerti ežero vandens. Žino savo namų adresą, tėvų vardus, nežaisti gatvėje, nevažinėti dviratuku neleistinoje vietoje. Neliesti elektros laidų, jungtuku, į juos nekišti daiktų. Atsargiai naudojasi žirkklėmis, peiliuku. Atlieka judesius iš įvairiausių padėčių, derina akies ir rankos taiklumą, mēto kamuolį į horizontalų ir vertikalųjį taikinį, į tolį dešine ir kaire ranka.

Orientuojasi erdvėje ir laike, jaučia kūno, judėjimo greitį.	Meninė	Vaizduojant įvairių profesijų žmones, gyvenimo tarpsnius, darbo veiksmus, veikėjų charakterius, atranda įvairius rankų, plaštakų judesius, viso kūno judesius. Piešia judesį, šoki, visą judėjimo vyksmą. Ženklina veiksmą, kūno padėtį įvairiais piešiniais, ženklais, užrašais.
Geba kaupti kalbinio bendravimo patirtį.	Komunikavimo	Reaguoja į draugų, auklėtojos žodžius, signalus, aiškinasi regimų ženklų prasmę, veiksmų atlikimo taisykles, nurodymus, ieško informacijos apie erdvę, laiką. Žaidžiant, sportuojant, judant aptaria bendrus veiksmus, spėja draugų vaizduojamus veikėjus.
Derina jutimus ir motoriką, geba būti šalia kitų ir su kitais.	Socialinė	Bėga, eina keičiant tempą, nesusidūrus su kitais, išsisklaido ir vėl susirikiuoja, lenktyniauja su draugais, tėvais per sporto šventes.
Suvokia asmeninį saugumą lemiančius veiksnius.	Pažinimo	Skiria erdvės puses, sustoja įvairiais būdais, tiria galimus kelio variantus: tiesus, vingiuotas, zigzagas, ratas. Lenda pro kliūtis, šliaužia suoleliu pilvu, prisitraukiant rankomis, bando kyboti nugara į sienelę.
Supranta judesio kalbą, išreiškia save judesiu.	Meninė	Žaidžia siužetinius, liaudies, judriuosius su sportinių žaidimų elementais, vikrumui ugdyti, išsvermei tobulinti, derindami įvairius pagrindinius judesius, veido išraišką, judesiais vaizduoja žaidimus, kalbą, veikėjų charakterius, šoki, darbą, gyvūnėlių, augalų gyvenimą.
Geba kaupti kalbinio bendravimo patirtį.	Komunikavimo	Išsiaiškina žaidimų taisykles, jei gerai nesuprato, prašo pakartoti, mokosi skaičiuočių, sugalvoja naujas žaidimų taisykles jas aptaria. Prisimena tėvų vaikystėje žaistus žaidimus.
Suvokia	Pažinimo	Atlieka judesius iš įvairiausių kūno bei rankų padėčių.

asmeninį saugumą lemiančius veiksnius.		atlieka sportinių žaidimų- krepšinio, teniso elementus. Mėto kamuolį į žemę, į viršų, jį sugauna. Susipažįsta su aplinka, kurioje žais, veiks kartu su priemonėmis.
Geba savarankiškai elgtis kitoje aplinkoje.	Socialinė	Žaisdami stengiasi neužgauti draugo, nesusižeisti, atsargiai elgtis su priemonėmis. Žavisi draugo ištverme, kantrybe, pats siekia toks būti, žaisdami estafetes, pergyvena dėl nesėkmės. Aktyviai dalyvauja sporto šventėse, varžybose su Kavoliškio priešmokyklinio amžiaus grupe. Stengiasi kontroliuoti savo veiksmus, elgesį, Ištikus nelaimei, užjausti padėti.

3. Pažinimo kompetencija

Vertybines nuostatas: Domėtis savo kaimo, krašto kultūra, didžiuotis žmogaus ir rankų galia. Tyrinėti, pažinti supantį pasaulį, save pajusti gamtos dalimi, jausti pagarbą gyvybės įvairovei, paslaptingumui, patiems kurti grožį.

1,5 -3 metai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veikseną
Domisi artima aplinka naudoja simbolius- ženklus, žodžius veiksmams ar įvykiams nusakyti	Komunikavimo	Varto knygutes, pažįsta daiktus, esančius aplinkoje, paveikslėliuose, vartoja žodžius daiktams, gyvūnėliams nusakyti. Mėgdžioja gyvūnėlių kalbą. Domisi draugais, su jais kalba savo kalba. Mokosi pavadinti šaukštas, puodelis, kėdė, nusako jų dydį, stengiasi veiksmus nusakyti žodžiais.
Suvokia kai kurių daiktų paskirtį.	Meninė	Bando su žaislais žaisti kaip su gyvais daiktais, dėlioja įvairaus dydžio ir spalvų žiedus, dėliones, žavisi spalvomis, bando piešiniu išreikšti ką matė, klausosi kai kurių žaislų skambėjimo, grupėje ieško žinomas spalvas, jas pavadina, teploja.
Bando išreikšti savo norus, jausmus, mintis veido išraiška, gestais, žodžiais.	Socialinė	Susipažįsta su kai kuriais daiktais, jų savybėmis, veiksmais - laisto, valgo, rengiasi. Naudodami kaladėles, stato statinius. Pratinasi orientuotis grupėje, aikštelėje. Artimoje aplinkoje susipažįsta su tikra kate, šuniuku, paukščiukais, drugeliais, skruzdėlyte, juos reikia globoti. Suvokia vandens paskirtį, susipažįsta su jo savybėmis; šiltas, šaltas. Smėlis drėgnas, sniegas lipnus. Vasara braido baseine, basi vaikšto po smėlį
Geba lanksčiai orientuotis naujoje aplinkoje.	Sveikatos	Pratinasi naudotis asmeniniais daiktais. Vaikščiodami po darželio teritoriją, susipažįsta su medžiais, vyresnių vaikų pasodintais vaismedžiais. Rodo kaip juda vabalėliai, šviečia saulutė, lyja lietus. Pratinasi atskirti vaisius nuo daržovių, juos skirti pagal skonį, stebi kaip vyresni vaikai ruošia mišraines.

3-5 metų vaikai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veikseną
<p>Domisi aplinka, Daiktais, reiškiniais, laiko ritmais, aplinkoje augančiais augalais.</p> <p>Suvokia operacijų su daiktų grupėmis seką, lygina kiekį ir skaičių, daro bandymus.</p>	<p>Komunikavimo</p>	<p>Aiškinasi aplinkoje namų apyvokos daiktų pavadinimus, jų paskirtį, kuo skiriasi. Pratinasi suprasti šilta- šalta, mažai- daug, šviesu-tamsu. Vartoja sąvokas: ilgas, trumpas, storas, plonas, sunkus, lengvas. Aiškinasi apie laiko skirtumus: diena, naktis, rytas, vakaras, ką veikiame kiekvienu paros metu. Klausydami lietuvių liaudies pasakų apie gyvūnus, eilių, dainų, patarlių, stengiasi suvokti gyvūnų būdą, charakterį, pajusti žmogaus ryšį su gamta. Domisi draugais, su jais kalba, pagal paveikslėlius bando nusakyti kam skirtas daiktas. Nagrinėja augalų prisitaikymą pagal metų laikus, susipažįsta su amžinai žaliuojančiais medžiais, Eglė-mitologinis Kalėdų, Naujų metų amžinumo ir gyvybės medis. Veda diskusijas apie potvynius, žemės drebėjimus, viesulus, audras jūroje. Grupuoja daiktus pagal požymius, lygina, pasako kuo skiriasi, panašūs. Skaičiuoja 10 ribose, sudaro skaičių eilę, suvokia kiekinę skaičiaus sandarą. Bando spręsti loginius galvosūkius, žaisdami bando išsiskaičiuoti, atlieka matavimo bandymus, eksperimentuoja su skystomis ir biriomis medžiagomis, skaido daiktus į kelias dalis.</p>
<p>Susipažįsta su įvairia technika, medžiagomis.</p>	<p>Meninė</p>	<p>Aprangą, daiktus naudoja siužetiniams, vaidmeniniams žaidimams, paveikslėliais iliustruoja savo dienos ritmą, bando nupiešti savo dienos ritmą. Piešiant tapant, aplikuojant naudoja įvairias technikas, medžiagas, eksperimentuoja, lygina daiktų spalvas su gamtos spalvomis. Imituoja gyvūnų judesius, pamėgdžioja garsus, klausosi dainų, žaidžia ratelius, lipdo figūras iš molio, plastilino, iš akmenukų dėlioja įvairias figūras, paišo ant sniego, smėlio.</p>
<p>Supratimas apie daiktus, gyvūnus esančius artimiausioje aplinkoje.</p>	<p>Socialinė</p>	<p>Įgyja supratimą apie daiktų formą. Žaidžia didaktinius žaidimus grupelėmis ar individualiai su įvairios formos detalėmis. Suvokia erdvės sąvoką- uždara, atvira erdvė judėjimui. Pratinasi ieškoti aplinkoje vienodų daiktų, varto metraštį, iš namų atneštas nuotraukas. Nuvyksta į artimiausios gyvenvietės tvartus, ganyklas, suvokia gyvūnų naudą žmogui, kam žmonės juos globoja, maitina. Pratinasi suvokti oro buvimą, pūsdami balionėlius, muilo burbulus. Daigina sėklas, stebi jų dygimą, augimą, laisto kambarinius augalus, pasijunta atsakingi už jų priežiūrą. Pratinami nelaužyti krūmų, be reikalo neskinti gėlių.</p>

Supratimas apie saulės, oro vaistažolių naudą žmogui.	Sveikatos	Augalų, daržovių naudojimas maistui, susipažįsta su žalingais augalais grybais. Supranta vandens, saulės naudą žmogaus sveikatai, o kartu ir apie pavojus. Patys stengiasi būti gryname ore, rengtis pagal temperatūrą. Vykdydami sveikatos programą, supažindinami su vaistažolėmis, jų gydymosi savybėmis. Tėvai su vaikais renka vaistažoles. Organizuoja popietes savo grupės arbatinėje-vaistinių arbatų ruošimas ir skanavimas. Bendrauja su žolininkais. Sužino apie medaus reikšmę. Suvokia, kad galima valgyti įvairias augalų dalis. Pasivaikščiojimų metu atkreipia dėmesį į vėją, gamina vėjo malūnėlius juos išbando, stebi saulę įvairiais metų laikais, mėnulį.
---	------------------	--

Komunikavimo kompetencija.

Vertybines nuostatas: Klausytis ir gerėtis vaizdinga, turtinga, kalba, patiems bendrauti laikantis bendravimo etikos. Taisyklingai, aiškiai, raiškiai reikšti savo mintis.

1.5-3 metai.

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veiksmas
Bendrauja su bendraamžiais, suaugusiais.	Meninė	Mėgdžioja draugų, auklėtojos, auklėtojos padėjėjos veiksmus, kalbą, poelgius. Mimika, gestais geba išreikšti meilę, gerą nuotaiką, nerimą, pyktį. Žaisdamas bando kalbėti su savimi. Bando tepti, pašinti atskiras daiktų dalis; katinėliui ūsus, kojas. Stengiasi kartu su auklėtoja dainuoti, ploti katutes klausytis auklėtojos, mamytės atliekamų dainų, lopšinių, mylavimų. Piešti plaštaka, keverzoti.
Pradeda klausytis kito kalbos, plečia savo žodyną.	Pažinimo	Ieško daiktų, kuriuos auklėtoja įvardija: lėlė, mašina ir kt. Atpažįsta paveikslėliuose pavaizduotus naminius gyvūnėlius, jų veiksmus. Mėgdžioja gyvūnų ir paukščių garsus, bando pasakoti apie savo žaisliuką, pavadinti veiksmus (plauna, valgo). Nusakyti esminius daiktų požymius- didelis, mažas.
Bando išreikšti savo norus, jausmus, mintis veido išraiška, gestais, žodžiais. Vadina savevardu, atpažįsta save, savo daiktus. Suvokia savo šeimą, žaidžia	Socialinė	Pratinasi bendrauti su auklėtoja. Reiškia palankumą, pasitenkinimą šypsodamasis, nepalankumą – pykdamas, verkdamas. Pasako savo, kitų vaikų vardus, atsiliepia pašauktas vardu, skatinamas atlikti nesudėtingus paliepiamus. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo savo žaidimams. Bando tarti trumpus žodelius-mama, tėtis, duok..., skatinamas kalbėti 2-3 žodžių sakiniukais, išreikšti mintį.

kartu su bendraamžiais ir suaugusiais.		
Išlaiko pusiausvyrą, orientuojasi grupėje, aikštelėje. Atlieka paprastus veiksmus su kamuoliu. Įveikia mažas kliūtis. Įgyja savarankiškumo įgūdžių	Sveikatos	Pratinasi atlikti žaidybinius judesius: ploja , trepsi kojytėmis, eina rateliu, rodo didelis, mažas, stiprus, linguoja. Įvardija kai kurias savo kūno dalis: koja, ranka, akys, ausys ir kt.

3 – 5 metų vaikai

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veikseną
Bendrauja su pažįstamais suaugusiais, vaikais, pratinasi išreikšti save, atlieka trumpus meno kūrinėlius, domisi knygelėmis	Meninė	Naudodamas dailės priemonėmis, savo patirtį, jausmus, nuotaikas reiškia simboliais linijomis, spalvomis. Pratinasi suvokti piešimo nuotraukos, daiktų, knygelių iliustracijų, namuose ir darželyje stebėtų animacinių filmukų komunikacinę prasmę. Klausosi draugų, muzikos mokytojos atliekamų dainų dainuoja pats, improvizuoja. Bando ir kuria knygeles, geba keverzoti raides, kopijuoja, bando vardu pažymėti savo darbelį, kurti meninius projektus.
Pažinimo patirtį įprasmina kalba, įgyja kalbinio bendravimo pradmenis.	Pažinimo	Keičiasi svarstymais, aiškinimais, bando atskleisti, parodyti savo emocijas, jausmus. Klausinėja tėvų, auklėtojų apie daiktus, esančius aplinkoje apie reiškinius ir savybes. Klausosi auklėtojų pasakojimų apie Kavoliškio kaimą, jo žmones, vyksta pas tautodailininkus, amatininkus, organizuoja išvykas į Rokiškį. Kartoja aplinkoje išgirstus gyvūnų garsus, komentuoja ką mato, girdi, veikia. Varto knygeles „skaito“ paveikslėlius. Kalba su auklėtoja, kitais suaugusiais apie žaislus, žaidimus, išgyvenimus.
Kaupia socialinę patirtį, suvokia savo teigiamas ir neigiamas savybes. Suvokia save ir kitus, savo vietą šeimoje, vaikų	Socialinė	Bendrauja su pažįstamais žmonėmis, stengiasi užmegzti kontaktą, paprašyti informacijos, patys ieško ryšio su kitais žmonėmis. Kviečia draugus, tėvelius veikti drauge. Rodo emocines nuotaikas, atsako į suaugusio meilę Grupėje, namuose klausosi liet. liaudies pasakų, grožinės literatūros kūrinių. Stengiasi kalbėti laisvai dalyvauti pokalbiuose, laikosi elementarių elgesio

<p>grupėje. Geba būti kartu su kitais, padėti kitiems. Domisi savimi, bendraamžiais ir suaugusiaisiais, žmonių sukurtais daiktais. Plečia supratimą apie santykį su draugais, supranta, kas yra gera ir kas bloga.</p>		<p>reikalavimų. Aiškinasi grupės taisykles, svarsto kaip privalu elgtis grupėje, ekskursijų ir išvykų metu. Pasakoja patirtus įspūdžius namuose, išvykose, darželio renginiuose. Atpasakoja trumpus apsakymus, patys kuria pasakojimus. Sprendžia problemas „Ką darytų pasiklydus.“</p>
<p>Geba saugiai ir aktyviai veikti, judėti šalia kitų. Geba lanksčiai orientuotis naujoje aplinkoje.</p>	<p>Sveikatos</p>	<p>Fizinės veiklos metu geba išklaudyti žaidimo taisykles, susitarti dėl taisyklių. Savo kėdutę, spintelę, rankšluostį žymi savo vardeliu arba simboliu.</p>
<p>Geba susikaupti, išklaudyti šalia esantį, prisitaikyti kito nuomonei, suprasti rečiau vartojamų žodžių prasmę, kalbos grožį, kurti.</p>	<p>Meninė</p>	<p>Klausosi įrašų, liet. Liaudies dainų, pasakų be galo, mįslių. Skaitytą kūrinėlio turinį inscenizuoja, piešia. Vaidindami keičia balso tembrą, matytus simbolius, ženklus bando kopijuoti, piešti. Deklamuoja eilėraštkus, kuria pasakėles. Improvizuoja judesiu, veido mimika, pamėgdžioja žinomų atlikėjų, šou žvaigždžių dainas. Kartu su auklėtoja užrašo pasakojimus, juos iliustruoja. Savo vardu bando žymėti darbelius.</p>
<p>Plečiant komunikacinę patirtį, gebėjimus bendrauti su mažiau pažįstamais žmonėmis, keistis pažintine informacija.</p>	<p>Pažinimo</p>	<p>Plečia komunikacinę patirtį: kalba su draugais, tėvais telefonu. Stengiasi suvokti informacinių publicistinių tekstų prasmę: žinutės laikraštyje, plakatai, eiliuoti kūriniai. Susipažįsta su kompiuteriu, mokosi juo naudotis, supranta jo reikšmę. Klausosi gamtos garsų miške, parke, pievoje. Klausydami garsų stengiasi išgirsti pirmą, paskutinį garsus. Lanko muziejų parodas, spektaklius, kurie vyksta kultūros rūmuose, mokykloje. Dalyvauja pramoginiuose, sporto renginiuose kartu su priešmokyklinio amžiaus vaikų grupe. Lankosi parduotuvėse, kepykloje, lėtpjūvėje, stomatologiniame kabinete. Susipažįsta su įvairiu profesijų žmonių darbu, džiaugiasi, pasakoja kur dirba jų tėveliai, kviečia į susitikimus. Diskutuoja apie reklamas, skelbimus.</p>
<p>Kaupia socialinę patirtį,</p>	<p>Socialinė</p>	<p>Bendrauja su direktore, virėja, kitomis darželio darbuotojomis, į grupę atėjusiais naujokais, seniūnijos, kultūros darbuotojais, medikais,</p>

		stomatologu. Pratinasi su draugaus elgtis paslaugiai, įsiklauso į bendraamžių nuomonę, prašo auklėtojos, draugų pagalbos. Vertina save kaip asmenybę, nori būti išgirstas, suprastas. Pasakoja apie savo šeimą, žiūri su draugais šeimos nuotraukas, komentuoja.
Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius.	Sveikatos	Žaidžiant žaidimus su taisyklėmis, atliekant sportinius judesius, stebi kito veiklą, demonstruoja savo fizines galias. Klausosi pasakojimų, patarimų kaip saugiai elgtis gatvėje, namuose, kaip sveikai maitintis.

Meninė kompetencija. Vertybinės nuostatos: Bendrauti vaizdu, kalba, patirti dorovinius ir estetinius išgyvenimus, kuriant dailės kūrinius, jausti gamtos formų, spalvų, linijų harmoniją. Kurti ir grožėtis kartu su kitais, laisvai išreikšti save muzika, judesiu, jausti pagarbą menui, savo tautos kultūrai.

1,5- 3metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veiksmas
Taisyklingai laiko rankoje pieštuką, piešia, linijas, išreiškia emocinę būseną.	Komunikavimo	Sava kalba, pasakoja ką pavaizdavo darbelyje, reiškia savo mintis, bando įvardinti spalvas, ką nutapė, nulipdė pasakoja draugams. Stebi gamtos objektus, reiškinius (lyja, sninga, krenta lapai), juos atpažįsta dailės kūriniuose, vaikų dailės darbeliuose. Bando atkartoti daineles, lopšines.
Guašu, akvarele tapo linijas, dėmes, štampuoja pirštukais ir teptuku. Susipažįsta su moliu, plastilinu. Naudoja kljavimo techniką.	Pažinimo	Susipažįsta su piešimo technika, braižo saulės spindulius, vertikalias ir horizontalias linijas, taškelius, brūkšnelius, didelius ir mažus apskritimus. Vaizduoja bėgantį upelį, saulutę sviedinius, dūmus. Pratinasi orientuotis popieriaus lape. Tyrinėja guašą, akvarelinius dažus, tapo dėmes, eksperimentuoja su dailės priemonėmis, spalvomis. Gamtos reiškinius bando vaizduoti štampuojant, aplikuoja, naudojant įvairius būdus. Tyrinėja molį, plastiliną, juos čiupinėja, minko, volioja mažus ir didelius rutuliukus, jungia atskiras dalis.
Atlikdamas darbelius išreiškia savo emocinę būseną.	Socialinė	Džiaugiasi savo darbeliais, žaidžia su jais, kuria grupinius darbelius, rodo juos suaugusiam, laukia pagyrimo. Pratinasi sutvarkyti darbo vietą, švariai atlikti, atskirti savo darbelį. Muzikuoja su kitais vaikais, bando dainuoti, tinkamai elgtis koncerto metu, pratinamas nusilenkti publikai.
Saugiai naudojasi dailės priemonėmis,	Sveikatos	Dailės priemonės nesidėti į burną, ausis, nesužeisti kito, saugiai elgtis su lipdymo priemonėmis. Klausosi skirtingų žaislų

klausosi įvairios muzikos.		skambėjimo taip lavindami klausą, pagal muziką atlieka ritmiškus judesius.
----------------------------	--	--

3 -5 metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis	Vaiko veikseną
Geba naudotis grafikos priemonėmis, gamtine medžiaga, kurti.	Komunikavimo	Piešinius, darbelius aptaria, apibūdina. Pasakoja auklėtojai ką nupiešė, dalijasi išpūdžiais su draugais. Tobulina plėšymo techniką. Aptaria aplinkoje pėdsakus, pasakoja sakiniiais. Aiškinasi lipdymo techniką. Pasakoja apie parodose eksponuojamus dailininkų darbus Kavoliškio kultūros namuose. Naudoja įvairias vaidybos išraiškos priemones, žaidžia, vaidina trumpas pasakas. Spontaniškai improvizuoja šventėse, kalėdiniame karnavale, išvykose.
Eksperimentuoja Su moliu, plastilinu, modulinu, kitomis medžiagomis, laisvai veikia su įvairiomis medžiagomis.	Pažinimo	Piešia ant sniego, smėlio, kreida ant lentos, asfalto. Susipažįsta su liaudies ornamentais, patys kuria. Tapydami metų laikus naudoja atitinkamas spalvas. Naudoja spalvas darant kojų, rankų anspaudus, lygina savo ir draugų anspaudus. Plėšo, karmo geometrines figūras, bando išgauti įvairius daiktus: grybus, obuolius. Atpažįsta tuos pačius puošybos elementus ant skirtingų tautodailės, dailės darbų. Margina margučius, lygina, stebisi pirštinių raštais. Susipažįsta su molbertu, piešia ant jo.
Gėrisi gražiais daiktais, išvelgia realų ir fantastinį pasaulį.	Socialinė	Piešdami bendrauja, dalijasi patirtais išpūdžiais. Piešia individualiai, kuria grupinius darbelius, projektus. Su auklėtojos pagalba daro knygeles, dovanėles, dovanoja tėveliams, draugams, svečiams. Dirbdami su klėjais stengiasi darbus atlikti švariai, džiaugiasi naudodami įvairius šampukus: bulvės mašinos ratus, vatos gabalėlius, trintukus, gamtinę medžiagą. Žaidžia su didelėmis kartoninėmis dėžėmis, daro iš jų namus, garažus. Pratinasi įvardinti pojūčius, kuriuos sukelia dailės darbai, išreiškia nuotaikas.
Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius.	Sveikatos	Atsargiai elgiasi su gamtine medžiaga, priemonėmis, laikosi asmens higienos ir saugos įgūdžių, po darbo plautis rankas, netrukdyti šalia esančiam.

<p>Tyrinėja gamtos ritminių instrumentų galimybes, ritmiškai ir raiškiai atlieka judesius pagal muziką, bando kurti, improvizuoti.</p>	<p>Komunikavimo</p>	<p>Klausosi tautosakos kūrinėlių, dainuoja liaudies, autorių dainas, teisingai kvėpuoja, taria, savaip interpretuoja matytus vaidmenis. Atpažįsta girdėtus kūrinius, pasako kas juos atlieka: solistas, choras, orkestras. Supranta linksma, greita, rami, lėta, įvardija kai kuriuos muzikos instrumentus. Lavina dikciją ir artikuliaciją. Įvardija savo pagamintus, kitus ritminius instrumentus. Bendrauja su muzikos mokytoja, draugais, tariasi, bando įvertinti savo gebėjimus.</p>
<p>Darbeliai sudėtingėja, dirbant naudojasi žirkėmis, suvokia plokščių formų pasaulį.</p>	<p>Pažinimo</p>	<p>Derina įvairią piešimo techniką ant įvairaus popieriaus, išdėsto objektus žemės ir dangaus erdvėje. Kerpa žirkėmis įvairaus pločio juosteles, iškerpa kitas dalis, klijuoja. Aplikaciją papildo siūlais, audiniu, makaronais ir kt. Gamina tradicines ir netradicines kaukes, vaidina, išreiškia veikėjui būdingą elgseną, nuotaiką. Sukuria veikėjus, robotus, spėja draugų vaizduojamus veikėjus, daro dekoracijas. Ieško natūralių gamtos, žmogaus, buities garsų (rami, audringa jūra, lėktuvo ūžesys, kirvio, pjūklo, grąžto). Sužino kas kuria muziką (liaudis, kompozitoriai).</p>
<p>Gerbia ir grožisi meno kūriniais, ugdo meilę Lietuvos, kitų tautų kultūros išraiškas mene.</p>	<p>Socialinė</p>	<p>Susipažįsta su kaimo tautodailininkais, jų darbais, jaučia dėkingumą, stebi tradicinę bendruomenės amatų dieną, dalyvauja amatininkų sutikime. Bibliotekoje, vartydami foto albumus, nuotraukas, stebėdami dailininkų eksponuojamus kūrinius, stengiasi suprasti įvairių tautų meną, ugdo pagarbą jam. Žaisdami, interpretuodami, savo veiksmus derina su draugais, suvokia kokie veikėjai dalyvavo spektakliuose, vertina jų veiksmus, elgesį.</p>
<p>Ugdosi teisingo elgesio ir savisaugos įpročius.</p>	<p>Sveikatos</p>	<p>Pratinasi saugiai elgtis vykstant į parodas, Rokiškio muziejų, spektaklius. Išryškina būdingą veikėjo eisena, judesius, ritmą.</p>

Ugdymo aplinka padeda sėkmingai realizuoti tikslą ir uždavinius bei tenkina vaikų poreikius. Siekiame, kad aplinka būtų fiziškai ir emociškai saugi, estetiškai patraukli. Grupėje yra namelis,

pertvaros, širmos, kurie padeda atsiriboti nuo kitų vaikų pagal vaikų būseną ir nuotaiką. Vaikų bendravimui kuriame mobilias erdves iš esančių žaislų bei priemonių.

Judėjimo poreikį tenkinti padeda įrenginiai salėje ir lauke. Didelė darželio teritorija plečia aktyvaus vaikų judėjimo galimybes.

Nuolatinis aplinkos keitimas ir atnaujinimas yra svarbus pažinimo poreikio tenkinimas. Ji nuolatos turtinama mobiliomis priemonėmis, kad vaikai rastų viską, ko reikia jų žaidimams, tyrinėjimams ir eksperimentams.

Ugdymo priemonės parenkamos taip, kad atitiktų vaikų amžių, individualius gebėjimus, skatintų kaupti patirtį kiekvienoje ugdymo(si) kompetencijos srityje ir būtų funkcionalios.

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Grupėje sukurta vertinimo sistema, kuri padeda tinkamai pažinti vaiką (fizinę brandą, savijautą, poreikius ir interesus, gebėjimų lygį). Pagal sukauptą vaiko pažinimo medžiagą individualizuojamas ugdymas, parenkami tikslai, metodai, kurie atitinka vaikų amžiaus tarpsnio ypatumus, didina vaiko savo vertės supratimą, padeda suvokti jo galimybes, pažangą ir tuo didžiuotis. Vertinant vaiko raidą ir pasiekimus, svarbus tėvų dalyvavimas. Tėvams suteikiama prieinama, aiški ir išsami ugdytinių informacija apie įvairius vertinimo būdus. Vaikų ugdymo pasiekimai vertinami, taikant šiuos metodus: **stebėjimą, veiklos analizę, pokalbius, tyrimus, anketinės apklausos ir tėvų atsiliepimai**. Vertinimas atliekamas du kartus per metus: pirmą kartą – spalio-lapkričio mėnesį, antrą kartą – mokslo metų pabaigoje, gegužės – birželio mėnesį. Po pirmojo vertinimo fiksuojamas esamas vaiko gebėjimų ir pasiekimų lygis, numatomi tolimesni ugdymo tikslai. Vertinant antrą kartą, vertinama vaiko padaryta pažanga, atsižvelgiant į jo amžiaus tarpsnį. Vaiko vertinimo sistema apima vaiko bendravimo, kalbos, savitvarkos, pažinimo procesų ir motorikos vystymąsi.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983.
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 08 20 nutarimas Nr. IX- 1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“(Žin., 2003, Nr 52-2316).
3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-596; 2011, Nr. 38-1804)
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m .birželio 7 d.Nr. V-1009 įsakymas „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
5. S. Šalkauskis Raštai, 6 tomas- leidykla „Mintis“, 1999m.
6. Ankstyvojo ugdymo vadovas (sud.) O. Monkevičienė-V. „Minklės leidyba, 2001.
7. Diane Trister Dodge, Sherrie Rudink, Kai-lee Berke „Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas“. Presvika ,2008m.
8. Vaikas iki trejų metų. Ankstyvojo ugdymo vadovas.2001m.
9. Diane Trister Dodge, Laura J.Colker , Cate Džeroman „Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas“. Presvika ,2007m.
10. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. V. Leidybos centras, 1993m.
11. O. Monkevičienė „Vėrinėlis“. Knyga auklėtojais, I dalis, 1995.
12. Ikimokyklinio ugdymo gairės, programa pedagogams ir tėvams. Leidybos centras, 1993m.
13. Bendroji priešmokyklinio ugdymo programa. Švietimo aprūpinimo centras, 2002m.
14. Gyvenimo įgūdžių ugdymas, ikimokyklinis amžius, Vilnius, 2004m.
15. 13.Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. Leidykla „Šviesa“, 1983m.
16. 14.Aleksandra Danutė Žiedelienė, „Metų laikai- vaikystės draugai“, 2006m.
17. 15.Irena Steišūnienė „Kur dainų namai“, Vilnius, 2002m.

18. 16.Irena Steišūnienė „Visai mažiems vaikams“, 2003m.
 19. 17.Irena Steišūnienė „Dešimties mažylių kelionės“, Vilnius, 1997m.
 20. Regina Bačkienė. Lopšinė saulutei. Klaipėda, 2003
 21. Irena Steišūnienė. Padainuokim, mama. Vilnius, 2000
 22. Alison M. Reynolds, Wendy H. Valerio, Beth M. Bolton, Cynthia C. Taggart, Edwin E. Gordon. Muzikos žaismas.
 23. Į mokyklėlę (sudarė R. Pečeliūnas). Šiauliai, 1996
 24. Vaikystė ir daina (sudarė A. Šatikienė). Šiauliai, 2003
-

PRITARTA

Rokiškio rajono savivaldybės tarybos

2011-12-23 sprendimu Nr. TS-16.241

ROKIŠKIO LOPŠELIO– DARŽELIO „PUMPURĖLIS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

1. Bendrosios nuostatos

Lopšelyje-darželyje „Pumpurėlis“ yra bendra salė sportui ir muzikinei veiklai, judesio korekcijos kabinetas, meninio ugdymo kabinetas, logopedo, specialiojo pedagogo kabinetai, seklyčia, namų ruošos – saviruošos kabinetas.

Nuo atidarymo laikotarpio Lopšelyje-darželyje nebuvo atliktas kapitalinis remontas. 2007 metų pavasarį pakeisti langai ir dviejose grupėse pakeisti vamzdynai bei sanitariniai mazgai. Rokiškio lopšelis – darželis „Pumpurėlis“ įsikūręs standartiniame dviejų korpusų, dviejų aukštų pastate, 12 grupių patalpose. Yra virtuvė, skalbykla, salė, kabinetai. Bendras darželio plotas 1845m².

Teritorija didelė, aptverta tvora. Teritoriją puošia tautodailininko Arūno Augučio drožtos medžio skulptūros ir dideli gėlynai. Teritorijoje auga daug medžių (ąžuolų, eglių, beržų, kaštonų, liepų, tuopų ir kt.) ir krūmų (alyvų, jazminų ir kt.). Teritorijoje yra aikštelės kiekvienai grupei. Aikštelės apšviestos gyvatvorėmis, yra pavėsinės, smėlio dėžės ir lauko žaidimų įrengimai. Judriai vaikų veiklai skirtoje teritorijos dalyje yra asfaltuota aikštelė krepšiniui, kliūčių ruožų ratas, baseinas ir kalnelis.

VAIKAI

Lopšelyje – darželyje „Pumpurėlis“ veikia 10 grupių, iš jų 5 ugdomi ikimokyklinio amžiaus vaikai. Vaikų amžius nuo 1,5 iki 7 metų.

Lopšelyje – darželyje sudarytos sąlygos specialiųjų poreikių vaikų ugdymui.

Lopšelyje – darželyje vaikai lanko choreografinių šokių, rankų darbų „Darbštuoliukai“, vaikų folkloro ansamblį ar pagal pediatrų paskyrimą judesio korekcijos užsiėmimus.

Įsteigta budinti grupė, kurioje vaikai gali būti iki 20 val. Lopšelyje - darželyje yra 1 savaitinė grupė, kur vaikai gyvena visą savaitę – nuo pirmadienio iki penktadienio.

MOKYTOJAI:

Lopšelyje – darželyje dirba 28 mokytojai. 86% pedagoginių darbuotojų darbo stažas daugiau nei 15 metų.

Lopšelyje – darželyje dirba 2 logopedai, specialiojo ugdymo pedagogas, judesio korekcijos mokytojas, 3 meninio ugdymo mokytojai ir socialinis pedagogas.

Visi mokytojai turi pedagoginį išsilavinimą. 61% mokytojų turi aukštąjį išsilavinimą ir 39% aukštesnįjį.

Kvalifikacines kategorijas įgiję 96% mokytojų. 64% turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją (tame tarpe logopedas, specialiojo ugdymo pedagogas, judesio korekcijos mokytojas, 2 meninio ugdymo mokytojai), 11% turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją.

TĖVAI:

Ikimokykliniame amžiuje tėvų ir vaikų santykiai yra labai artimi. Tėvai kiekvieną rytą lydėdami savo vaikus į darželį bendrauja su pedagogais. Pastebėjome, kad ankstyvojo amžiaus vaikų tėvams svarbiausia yra vaikų fiziologinių poreikių tenkinimas, globa (pamaitinti, pamigdyti, pagloboti). Vaikui augant tėvų požiūris ir lūkesčiai kinta. Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai ima domėtis vaiko pasiekimais, polinkiais ir bendravimu su bendraamžiais. Priešmokyklinio ugdymo grupių vaikų tėvai ima tikėtis, kad jų vaikas jau įgis konkrečių mokyklai būtinų įgūdžių ir mokėjimų.

Rokiškio lopšelyje – darželyje „Pumpurėlis“ prioritetas padėti šeimai ugdyti vaiką, todėl rengiamos programos, planuojamos kasdieninę vaikų veiklą atsižvelgiant į tėvų nuostatas, lūkesčius ir poreikius.

Atlikę apklausą išsiaiškinome tėvų lūkesčius. Sužinojome, kad tėvai tikisi, jog jų vaikams pedagogai padės:

Jaustis saugiam;
Dalintis daiktais su kitais vaikais;
Išmokyti eilėraščių, žaidimų, dirbti rankų darbus, muzikuoti;
Mokyti bendrauti, bendradarbiauti, būti mandagiais;
Pasiruošti mokyklai, pažinti skaičius ir raides, pradėti mokytis skaityti ir rašyti;
Išmokyti apsirengti, tvarkyti(is) žaislus;
Piešti, pažinti spalvas, dainuoti, šokti;
Ugdytis visapusiškai;
Ugdyti(is) charakterį, kantrybę, susikaupimą, drausmingumą, atjautą;
Tapti savarankišku, pasitikėti savimi ir savo gebėjimais;
Savarankiškai laikytis savitvarkos, tvarkos, elgesio taisyklių, asmens higienos;
Susipažinti su grafiniais simboliais (skaičiais, raidėmis, žodžiais, tekstu ir kt.);
Tobulinti vaikų mokėjimą bendrauti žaidžiant, turtinti dorovinius ir estetinius jausmus;
Tobulinti kalbos įgūdžius – mokys tarti taisyklingai visus lietuvių kalbos garsus, aiškiai kalbėti, plėsti žodyną;
Augti stipriems, užsigrūdinusiems, fiziškai aktyviems.

Vaikų tėvų įgytas išsilavinimas: 38% vidurinis išsilavinimas (66% buvo 2007m.), 14% pagrindinis bendrasis lavinimas (9% 2007m.). Ir tik 17% yra įgiję aukštąjį išsilavinimą (24% 2007m.). Todėl esame pastebėję, kad mūsų pastangos tėvams padėti, patarti kaip bendrauti su vaiku, kokius žaislus, žaidimus ar knygeles pasirinkti yra mielai priimamos. Tėvai pajutę, jog gali kreiptis pagalbos mielai kalbasi apie savo vaiką, klausia pedagogų patarimų. Atlikti tyrimai rodo, kad tėvų išsilavinimas palyginus su 2007 metais yra žemesnis.

Darželį lanko 170-180 vaikų nuo 1,5 iki 6/7 metų amžiaus.

2010-2011 m.m. 32 šeimos buvo socialiai remtinos. Jos nemoka už darželį. 13 vaikų nustatytos sveikatos grupės ir pripažintos vaikų negalios. 5 vaikams specialusis ugdymas paskirtas pagal PPT pažymą. Jie taip pat nemoka už darželį.

Lopšelių – darželį lanko 24 vaikai iš daugiavaikių šeimų ir 37 vaikai, kuriuos augina vienas iš tėvų. Net 22 šeimose abu tėvai yra bedarbiai.

2010-2011 m.m. šeimų materialinė ir socialinė būklė palyginus su 2006-2007 m.m. prastėja (2006-2007 m.m. buvo 3 šeimos socialiai remtinos. 14 vaikų nustatytos sveikatos grupės ir pripažintos vaikų negalios. 15 vaikų iš daugiavaikių šeimų ir 49 vaikai, kuriuos augina vienas iš tėvų). Prastėjant šeimų materialinei gerovei pastebimas vaikų psichinės sveikatos, ugdymosi pasiekimų prastėjimas.

ĮSTAIGOS SAVITUMAS.

- Rokiškio lopšelis – darželis „Pumpurėlis“ **didžiausias** Rokiškio mieste.
 - Vaikams, turintiems įvairių sveikatos sutrikimų, ugdyti yra sudarytos geros materialinės sąlygos – įrengti logopedų ir spec. pedagogo **kabinetai**, judesio korekcijos **salė**.
 - Dirba specialiojo ugdymo **komanda**: logopedai, spec. pedagogas, socialinis pedagogas, judesio korekcijos mokytojas ir auklėtojas.
 - Jau keletą metų iš eilės gruodžio mėnesio pirmąją savaitę skelbiame „**Gerumo savaitę**“. Jos metu organizuojame specialiųjų poreikių vaikų pasirodymus.
 - Nuo 1988 metų įkurtas vaikų folkloro **ansamblis**. Sėkmingai dalyvavo „Dainų dainelėje“, dainų šventėse, festivalyje Rygoje. Respublikiniame festivalyje „Daigelyje“, savo daineles įrašė Lietuvos radijo studijoje. 1995 metais dalyvavo Pasaulio Lietuvių Dainų šventėje.
- 2011 m. sėkmingai dalyvavo vaikų ir moksleivių liaudies kūrybos atlikėjų konkurse

„Tramtatulis 2011“, regioniniame ir respublikiniame rate.

- 2004 metais parengus projektą „**Kai aš mažas buvau**“ vaikų folkloro ansamblio veikla atnaujinta. Vaikai vadovaujami patyrusių pedagogių mokosi vaikiškų liaudies dainelių, žaidimų ir pamėgdžiojimų, dalyvauja Rokiškio kultūros namuose organizuojamuose vaikų folkloro tradicinėse šventėse.

- Vykdomi **projektai**: Saugaus eismo „Amsio mokyklėlė“; Edukacinis „Kiškienės Velykės dirbtuvėlė“; Priešmokyklinio ugdymo „Rudenėlio takeliu“; Etninės veiklos „Keliauk, Saulele, ratu“

- Nuo 2000 metų parengus projektus „**Aš siuvu, kuriu, vaidinu**“ ir „**Darbštuoliukai**“, vaikus rankų darbų moko meninio ugdymo mokytoja. Užsiėmimų metu vaikai piešia įvairiomis technikomis, gamina popieriaus plastikos darbelius, siuva, vaidina.

REGIONO YPATUMAI:

Rokiškis šiauriausias Lietuvos miestas, pasklidęs netoli (16km.) Latvijos Respublikos sienos, lygioje vietoje, kurią protarpiais juosia neaukštos kalvelės ir miškų plotai. Į miesto planą vieningai įsilieja ir šimtamečių medžių parkas su gražiais tvenkiniais, ir senos gatvės su architektūros paminklais.

Rytinėje rajono dalyje kalvos ir ežerai, viduryje rajono – lygumos, o vakarinėje dalyje – vingiuoja Nemunėlis.

Rokiškio mieste sruvena Laukapis. Prie jo tvenkinių įsikūręs dvaras, dabar jame Rokiškio krašto muziejus. Priešais dvarą yra Nepriklausomybės aikštė. Joje restauruoti pastatai ir bažnyčia.

Rokiškio lopšelis – darželis „Pumpurėlis“ įsikūręs mikrorajone. Šalia yra dvi gimnazijos ir du darželiai – mokyklos, pradinė mokykla ir lopšelis - darželis.

Netoli lopšelio – darželio yra L. Šepkos skulptūrų parkas, kur vaikai dažnai eina pasivaikščioti.

FILOSOFIJA.

Pedagogų komandos puikiai išmano vaiko raidos dėsniumus. Jie formuoja ugdančią aplinką ir parūpina ugdančių priemonių.

Šeima yra labai svarbi kiekvieno vaiko vystymosi garantija. Lopšelis – darželis padeda šeimai vaiką auginti ir ugdyti.

Siekiant sėkmingo vaiko vystymosi labai svarbu glaudžiai bendradarbiauti šeimai ir įstaigai. Bendromis pastangomis plėsti socialinį vaiko patyrimą, padėti vaikui perimti tradicines vietinės bendruomenės vertybes, padėti vaikui atskleisti save ir savo gebėjimus bei juos ugdyti.

Esminės ikimokyklinio ugdymo kryptys: konstruktyvizmas, asmenybės sklaidą skatinantis ugdymas, progresyvusis ugdymas ir individualizavimas.

Konstruktyvistų manymu (Jacqueline ir Martin Brooks (1993)), vaikai mokosi bandydami perprasti juos supantį pasaulį. Išmokimas – tai vaikų, tėvų, kitų vaikų ir aplinkos sąveika. Vaikai konstruoja arba kuria savitą pasaulio suvokimą. Jie įprasmina, kas vyksta aplink, jungdami naujus potyrius su tuo, ką jau yra suvokę.

Asmenybės sklaidą skatinanti ugdymo programa remiasi vaiko vystymosi dėsniumų žinojimu: supratimu, kad visi vaikai augdami pereina tas pačias vystymosi stadijas ir kad kiekvienas vaikas yra nepakartojama asmenybė. Ugdytojai privalo išmanyti vaiko vystymosi dėsniumus, kad parinktų adekvačias ugdymo priemones ir veiklą. Taip pat turi pastebėti ir atsižvelgti į to paties amžiaus vaikų įgūdžių ir tam tikrų pomėgių skirtingumus (Seefeldt, 1994; Bredekamp, 1993).

Progresyviojo ugdymo tėvas Johnas Dewey (1938) pabrėžė, kad ugdymas – tai ne rengimas gyventi ateityje, bet gyvenimas dabartyje. Progresyvusis ugdymas remiasi raidos ir konstruktyvizmo principais. Juo vadovaujantis kuriama tokia mokymosi aplinka, kuri skatina individualius vaiko įgūdžius bei pomėgius, be to, pripažįsta mokymosi su bendraamžiais svarbą.

Individualizavimas vyksta, kai atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko mokymąsi. Individualizuojant reikia išmanyti apie vaiko vystymąsi: sveikatą, fizinį ir emocinį augimą, pažinimo būdus (Saifer, 1990).

1. Ikimokyklinio ugdymo principai

Ikimokyklinio ugdymo programos „PAGAUK VAIKYSTĘ“ turinys sudarytas remiantis šiais ugdymo **principais**:

Tautiškumo. Ikimokyklinio ugdymo programa remiasi tradicinės kultūros vertybėmis.

Prieinamumo. Ikimokyklinio ugdymo programos turinys atitinka 1,5 -3 metų, 3 – 4 metų ir 4 – 5 metų amžiaus vaikų psichofizines galimybes, jo pažinimo ir raiškos būdus, stilių.

Tęstinumo. Ikimokyklinio ugdymo programos turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo programos turiniu, siekiant darnaus perėjimo iš šeimos ir sekančia ugdymo pakopa – mokykla. Programoje atsižvelgiama į vaiko jau turimą patirtį bei orientuojamasi į perspektyvą – kokie gebėjimai ir įgūdžiai reikalingi sėkmingam ir nuosekliam ugdymuisi.

Humaniškumo. Pripažįstama teisė būti skirtingam, gerbiama kiekviena asmenybė, savarankiškumas.

Integralumo. Ugdymo turinys sudaromas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo bei veiklos konkretumą. Atsižvelgiama į galimybę nuolat adaptuoti programą specialiųjų poreikių turintiems vaikams. Garantuojama vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje darna.

Vertybinių nuostatų ugdymo. Prioritetas teikiamas bendrųjų vertybinių ir pozityvių asmeninių nuostatų formavimui atsižvelgiant į savo krašto tradicijas, vertybes ir gamtą.

2. Tikslai ir uždaviniai

Bendradarbiaujant su šeima laiduoti vaiko asmenybės skleidimąsi, paremtą savo krašto tradicijomis, vaikystės pasaulyje ugdyti aktyvų, žingeidų, pasitikintį savo gebėjimais vaiką.

Uždaviniai

- Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, eksperimentavimą.
- Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais.
- Plėtoti emocinę, socialinę ir kultūrinę patirtį.
- Sudaryti sąlygas pažinimo džiaugsmui patirti, intelektualiams gebėjimams formotis ir plėstis.
- Ugdyti kūrybiškumą, žadinti aplinkos estetikos ir meno supratimą, pagarbą tradiciniam menui, tradicijoms.
-

3. Ugdymo turinys, metodai ir priemonės

Strategines ugdymo turinio sritis numato valstybė. Klasikinėje ugdymo sampratoje ugdymo turinys apibrėžiamas vien tik kaip mokymo turinys, o šiuolaikinėje sampratoje ugdymo(si) turinys suprantamas kaip turinio, metodų ir aplinkos visuma.

Ugdymo(si) turinys – ką vaikas ugdomosi, kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgyja veikdamas (žaisdamas, judėdamas, bendraudamas ir kt.), pažindamas bei kurdamas.

Ugdymo(si) metodai – kaip vaikas ugdomas, ugdomosi.

Rengiant Lopšelio – darželio ikimokyklinio ugdymo programą modeliuojamas numatomas ugdymo turinys, kuriame iš dalies atsispindi asmeninė vaikų patirtis, nes neįmanoma iš anksto žinoti, kokie vaikai ir su kokia patirtimi ateis.

Rokiškio lopšelio – darželio „Pumpurėlis“ ikimokyklinio ugdymo programos „Pagauk vaikystę“ ugdymo turinys modeliuojamas pagal **ugdymo sritis**. Išskiriamos **socialinio, emocinio, fizinio, pažinimo ir kalbos raidos sritys**.

Pasirinkus planavimą pagal ugdymo sritis, tikimasi kad pedagogas nebus suvaržytas, galės nuolat orientuotis į vaiko poreikius, interesus, galimybes bei turimą patirtį.

Ugdymo turinio pagal ugdymo sritis išdėstyme numatoma: ugdymo sritys, ugdytinos kompetencijos, vaikų veiksenos, idėjos vaikų džiaugsmui, laikas ir rekomenduotinos temos.

Ugdytinos kompetencijos yra gairės, orientyrai, kurie padeda numatyti vaiko ugdymui(si) būtiną turinį.

Vaikų veiksenos – tai iš anksto numatytos, sugrupuotos vaiko veiksenos ir veikla, kurioje dalyvaudamas vaikas gali sėkmingai ugdytis programoje numatytas kompetencijas.

Idėjos džiaugsmui tai galimos šventės, išvykos, ekskursijos, pramogos ar net žaidimai, netradicinės priemonės.

Ugdymo turinėje pateikiamas **laikas** (metų laikai) ir **rekomenduotinos temos** yra išdėstytos nesilaikant kalendorinio nuoseklumo, kad liktų daugiau laisvės lanksčiai priderinti jas prie vaikų poreikių ir ugdymo situacijos grupėje. Apmąstoma tik dalis ugdymui reikalingų temų, kad kitos galėtų kilti čia pat, ugdymo proceso metu.

Metodai: žodiniai; vaizdiniai; praktiniai; žaidybiniai; kūrybiniai.

Priemonės ir organizavimo formos: šventės; pramogos; išvykos; Projektų įgyvendinimas; stebėjimai; pokalbiai, diskusijos;

5. Ugdymo turinys (pagal ugdymo sritis)

5.1. Vaikų amžius 1,5 – 3 metai

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos, kt.)	LAIKAS (ketvirtis ar metų laikas)	REKOMENDUOTINOS TEMOS
1	2	3	4	5	6
SOCIALINĖ	1. Susipažįsta su suaugusiais ir bendraamžiais	Susipažįsta su auklėtoja, auklėtojos padėjėja, kitais suaugusiais bei vaikų tėvais. Susipažįsta su grupės vaikais. Sako savo vardą. Pastebi naujai atėjusi vaiką ar kitą asmenį. Skiria vaikų tėvus bei artimuosius. Sėda į „Ryto ratą“. Domisi kitais žmonėmis bei laukia jų dėmesio.	Darželyje: Rugsėjo 1-oji Pirmieji pasakų personažai. Kelionė į kitą grupę	Ruduo	„Sveikas, mažyli“
	2. Adaptuojasi naujoje aplinkoje	Orientuojasi grupės erdvėje. Žino savo spintelės bei kitų vaikų žymėjimą. Žino savo lauko žaidimų aikštelę. Žaidžia su naujais ir savo atsineštais žaislais. Tvarko žaidimų, darbelių vietą.		Ruduo	„Aš ir darželis“
	3. Žaidžia greta ir drauge	Žaidžia savarankiškai, sumano sau žaidimą. Stebi, ką daro kitas. Mėgdžioja kito veiksmus. Žaisdami imituoja suaugusiųjų elgesį. Žaidžia imitacinius, siužetinius žaidimus.	Iš namų atsineša žaislus	Ruduo Žiema Pavasaris	„Mano žaislas“
	4. Bendrauja ir bendradarbiauja	Domisi kitais vaikais. Pastebi kvietimą bendrauti. Supranta malonų žvilgsnį, švelnų kalbinimą. Pats ieško draugo savo žaidimams. Dalinasi žaislais. Save ir savo teises gina protestuodamas. Žaidžia įvairius žaidimus. Rodo dėmesį ir norą padėti šalia esančiam. Supranta, kas yra gera ir kas bloga.	Atkeliauja žaislai	Pavasaris Žiema	„Žaidimų dieneelės“ „Dalinuosi širdelės šiluma“

	Supranta nurodymą, prašymą. Dalyvauja bendroje veikloje: laisto gėles, dėlioja servetėles, tvarko žaislus...	Augina svogūną	Žiema Pavasaris	„Aš auginu“
5. Pažįsta save	Žaidžia vardų žaidimus. Pasako savo ir bando sakyti draugų vardus. Pirštukais parodo metus, kartais jau įvardina žodžiu. Vartoja įvardžius savo asmens ir kitų asmenų nurodymui: aš – tu, mano – tavo, man – tau. Tyrinėja save veidrodyje. Tapatina save su draugais. Vardina esančius šalia. Vaidina ir parodo kūno dalis. Įvardina nuotaikas, mėgdžioja mimikas. Klausosi eilėraščių bei atlieka įvairius kūrybinius darbelius.	Kūrybiniai darbeliai „Mano nuotaika“ Albumų pristatymas	Žiema Pavasaris	„Esu nepaprastas ir įdomus“ „Mano namai“
7. Žino apie tradicines darželio šventes	Klausosi auklėtojos pasakojimų apie artėjančias šventes. Susipažįsta ir kartu gamina tai šventei būdingą atributiką. Žaidžia, vaidina, šoka, muzikuoja, imituoja. Stebi nuotraukas ir filmuotą medžiagą.	„Rudens gėrybių parodėlė“ „Susitikimas su Kalėdų seneliu“ „Persirengėlių eitynės“ „Margučių ridenimas“ „Darbai darbeliai“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudenėlio vaisės“ „Kalėdų belaukiant“ „Žiema, žiema bėk iš kiemo“ „Kuc kuc Kamajuos“ „Rieda rieda margučiai“
6. Žino apie savo šeimą	Kalbasi su auklėtoja apie šeimos narius. Bando sakyti, kur gyvena. Varto šeimos albumus, atpažįsta save nuotraukose. Gali pasakyti, kas – jis berniukas ar mergaitė. Pastebi skirtumus aprangoje, šukuosenoje.	Šeimą pristato šeimos albume Pramogos kartu su mamytėm	Žiema Pavasaris	„Aš ir mano šeima“ „Tu mane sušildai. Tu mane glaudi“
8. Rūpinasi savimi	Nori viską daryti pats, siekia, paima norimą daiktą. Kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Valgo šaukštu. Geria iš puodelio, laikydami jį viena ranka. Bando patys apsiauti, apsivilkti. Atpažįsta savo drabužėlius.	Šventė su tėvais Kelionė į vaistinę, prie šviesoforo „Muilo burbulų pūtimas“ „Burbulų tortas“ „Sporto šventės“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Paūgėjau, sustiprėjau“ „Aš saugus, kai žinau“ „Sveikuoli“

		Išreiškia norą į tualetą. Nusiplauna ir šluostosi rankas.			
EMOCINĖ	1. Geba žodžiu , mimika, judesiu parodyti savo jausmus ir emocijas	Gėrisi savo ir draugų darbeliais. Išpūdžius ir jausmus išreiškia mimika, judesiu, garsu, trumpais sakineliais. Lengvai susiranda savo kūrybinį darbėlį, jį komentuoja. Pastebi naujus dailės darbelius, knygas, albumus, puošiančius grupę, rūbinėlę. Dalyvauja grupės šventėse, spektakliuose.	„Keliaujam į parką“ „Žiemos išdaigos ir pramogos“ Parodėles, koncertai	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudenėlio takučiu“ „Žiemužė snaigėm sninga“ „Gimimo diena“
	2. Geba žaisti fantazuoti	Žaidžia laisvai, spontaniškai. Reikia savo išpūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį. Atkuria ryškius vaidmens kalbos ir elgesio bruožus. Vaidina su įvairiais žaislais, lėlėmis, pieštukinėmis lėlėmis, lėlių teatro figūrėlėmis, jas valdyti. Vartoja svarbiausiais vaidybinės išraiškos priemones (kalbą, intonaciją, fizinius veiksmus). Spontaniškai žaidžia, vaidina trumputes sceneles pagal auklėtojo ar pačių sukurtus siužetėlius. Dalyvauja įvairiose šventėse ir renginiuose. Žiūri ir vertina įvairius vaidinimus. Išreiškia išpūdžius. Kalba, intonuoja, juda spontaniškai, laisvai.	Vaidmeniniai socialiniai žaidimai Vaidybiniai žaidimai su kaukėmis „Užgavėnių šventė, Naujametinis karnavalas....“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Svečiuose pasaka“ „Žiba žiba daug žvakelių“
	3. Suvokia garsų pasaulį	Atranda ir tyrinėja gamtos ir žmogaus sukeltų ar skleidžiamų garsų pasaulį. Išgirsta, atliepia gamtos „muziką“ (upelio čiurlenimo, vėjo, lietučio barbenimo...). Įsiklauso žmogaus ar jo pagamintų daiktų skleidžiamus triukšmus. Įsiklauso į tylą.			„Žaidimų dienele“

	4. Geba muzikuoti	Įsiklauso, išgyvena ir atliepia įvairią muziką. Klausosi „gyvos muzikos“ ir įrašų. Muzikos garsus atliepia judesiu, lingavimu, plojimu, trepsėjimu, mimika, garsu. Eina rateliu, sukasi į abi puses po vieną, poromis. „Groja“ barškučiais, varpeliais, tarškalynėmis, būgneliais. Naudoja gamtinius „muzikos instrumentus“: akmenėlius, lazdeles, pasigamintas tarškalynes. Dainuoja daineles, lopšines. Skiria tempą: lėtas – greitas, dinamiką: tyliai – garsiai, tembrą: storai – plonai, muzikos nuotaiką: linksma – liūdna.	Žaidimai be kicenimai – kėkavimai, rateliai.		
	5. Naudoja dailės priemones	Valdo pieštuką, įvairaus storio teptukus, kreideles, flomasterius, plastiliną, sūrią tešlą, įvairią gamtinę medžiagą. Naudoja popierių: plėšytą, glamžytą. Klijuoja bei štampuoja. Mėgaujasi piešdami įvairaus storio, ilgio linijas, brūkšnius, keverzones. Tapydami, liedami dėmes ir kurdami „galvakojus“. Eksperimentuoja su spalvomis.	Darbelių parodėlė		„Spalvos ir spalviukai“
	6. Reiškia jausmus spalvomis	Įvardina tepliones spalvų ir atspalvių bei emocijų kalba. Piešia ant įvairaus formato ir faktūros popieriaus bei kitų priemonių. Atpažįsta pagrindines spalvas ir eksperimentuodami atranda atspalvius.	Dailės albumų vartymas Darbelių parodėlė		
	7. Suvokia gamtos grožį	Stebi įvairius gamtos reiškinius bei dėsningumus. Įvardina nuotaiką, spalvą, judesį. Kartoja ir imituoja	Išvyka į parką		

		gamtos garsus.			
PAŽINIMO	1. Domisi grupės, darželio aplinka	Susipažįsta su grupės, darželio pavadinimais, bando juos išiminti. Susipažįsta ir žino savo lauko žaidimų aikštelę. Orientuojasi grupės erdvėje: žino, kur išdėlioti įvairūs daiktai, žaislai, pats juos susiranda, pasiima, padeda į vietą. Orientuojasi grupėje ir aikštelėje: žino, kur rūbinėlė, miegamasis, tualetas, smėlio dėžė, tvora...	Susipažinimas su grupės simboliu-Kodėlčiuku Tėveliai piešia vaikų portretus ir jais puošia rūbinėlę	Ruduo	„Sveikas, mažyli“
	2. Stebi ir tyrinėja aplinką įvairiais pojūčiais	Laksto, mėto, nutraukia, išverčia, slepiasi už daiktų, po jais, lipa ant baldų. Spaudžia įvairius mygtukus, durų rankenas, atkabina kabliukus, bando segioti sagas, išvynioti ir suvynioti, įsiklauso, ragauja, liečia, stebi pokyčius.			
	3. Supranta daiktų paskirtį	Žaidžia su žaislais, kuriais gali vežti, pervežti daiktus, žaislus, kuriuos gali stumti, tempti už virvės, koto, prisitraukti, tampyti už juostelės. Bėgioja paskui riedančius, prisukamus žaislus. Naudoja įrankius ir kt. buities prietaisus: kibirėlį, kastuvėlį, grėbliuką ir kt. žaidimams su smėliu; puodelius, kavinuką – maistui ruošti, skalbinių segtukus piešiniams pakabinti ir t.t. Pažįsta daiktus aplinkoje ir iliustracijose.	Didaktinės priemonės: „Linksmasis klounas“, „Meškutis“, Susipažįsta su sniego savybėm Iš namų nešasi žaislus	Ruduo Žiema Pavasaris	„Išbandyk ir pažinsi“ „Man skaniausia“
	4. Suvokia skirtumą tarp tu ir aš, tavo– mano	Pasako savo, draugų, suaugusiųjų vardus. Atpažįsta savo drabužėlius, žaislus, kitus daiktus. Atpažįsta savo spintelę, lovytę, kėdutę, pagalvėlę. Geba surastą daiktą	Atsineša savo pagalvėlę, didaktinė priemonė „Labas rytas, gėlyte“		„Drabužėlių pilna spinta“

		gražinti savininkui.			
5. Pažįsta savo ir kt. žmonių kūną		Pažįsta, pavadina, parodo žmogaus kūno dalis. Suvokia ir įvardija kam jos skirtos: akys – matyti, kojos – bėgioti ir t.t. Įvardija kai kurias vidines būsenas; linksmas, liūdnas, piktas. Pastebi skirtumus tarp savęs ir draugų aprangoje, šukuosenoje, tyrinėja save veidrodyje. Išbando įvairius judesius, mimikas. Žaidžia pirštukinius žaidimus. Suvokia ir išbando pagrindinių kūno dalių judėjimą.	Pramoga „Mano nuotaikėlė“ Dėlionė „Meškučių šeima“		„Esu nepaprastas ir įdomus“
6. Pažįsta ir randa aplinkoje pagrindines spalvas		Piešia, spalvina, eksperimentuoja su spalvomis. Grupuoja daiktus pagal spalvą. Ieško, bando įvardinti aplinkoje esančias spalvas. Žaidžia didaktinius, stalo žaidimus, skirtus spalvų pažinimui, konstruoja su tam tikros spalvos kaladėlėmis.	Pramoga „Spalvų savaitė“		„Mano žaislas“ „Žaidimų dienele“ „Spalvos ir spalviukai“
7. Grupuoja daiktus pagal dydį, formą		Konstruoja įvairių dydžių kaladėlėmis. Žaidžia su įvairių formų ir dydžių žaislais: piramidėmis, kubeliais, bokšteliais, su žiedais, užmaunamais ant koto, žaidžia su į vienas į kitą įdedamais žaislais. Sudaro nuoseklią mažėjančių ir didėjančių daiktų seką: teisingai eilės tvarka vienas į kitą įdėti tuščiaavidures dėžes, kibirėlius, mažėjančia tvarka užmauti bokštelio žiedus. Sudeda iš dviejų dalių sudarytus žaislus, grupuoja pagal formą.	Did. priemonė „Stebuklinga knygelė“ Ekskursijos į parką, skulptūrų parką		
8. Skaičiuoja iki 3		Skaičiuoja pirštukus, žaislus, savo metus. Žaidžia įvairius didaktinius	Įvairūs stalo žaidimai Did. priemonė		„Vienas ir daug“

		žaidimus. Mokosi ketureilių, mena mįsles.	„Stebuklingos skylutės“, „Pažaiskime su figūromis“		
9. Skiria svarbiausius gamtos reiškinius		Stebi gamtos reiškinius pro langą, lauke. Juos apibūdina, imituoja garsu, judesiu, mimika (pučia vėjas, lyja, sninga, šviečia saulė ir kt.). Mokosi susieti gamtos reiškinius (jei šviečia saulė – šilčiau, jei lyja – balos ir pan.).	Rudens gėrybių parodėlė Rudens puokščių parodėlė Vaisių krušono gaminimas Svogūnų auginimas ir salotų iš laiškų gaminimas	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudenėlio spalvos“ „Žiemužė snaigėm sninga“ „Pavasaris atėjo“
10. Atpažįsta ir pavadina naminius gyvūnus		Varto knygeles, atpažįsta ten esančius naminius gyvūnus. Mokosi eilėraščių, pamėgdžiojimų, klausosi skaitomų kūrinių, sekamų pasakų. Vaidina – žaidžia su lėlėmis-gyvūnais. Žaidžia stalo žaidimus. Moka įvardinti gyvūnų kūno dalis, jų elgesio savybes, pamėgdžioti (šuo-loja, gaidys-gieda, karvė-mūkia ir pan.).	Did priemonė „Naminiai gyvūnai“ Garsų įrašų klausymas	Ruduo	„Naminiai gyvulėliai“
11. Atpažįsta ir pavadina augalų grupes, keletą gyvūnų		Piešia, spalvina, aplikuoja medžius, žolę, daržoves, vaisius, gyvūnus. Aplinkoje ir vartydami aplikacijas pavadina ir skiria augalų grupes – medis, žolė, gėlė. Atpažįsta kai kurias daržoves ir vaisius. Stebi ir tyrinėja augalus darželio aplinkoje, parke. Stebi jų dygimą, augimą, žydėjimą, nnykimą. Susipažįsta ir mokosi įvardinti pagrindines augalo dalis: šaknys, stiebas, lapai, žiedai, vaisiai. Atpažįsta kelis gyvūnus, mėgdžioja jų judesius: ropoja, šokinėja, „skraido“			
12. Domisi suaugusiųjų darbu		Skiria kai kuriuos dirbančiųjų veiksmus. Atpažįsta ir pavadina kai kurias transporto priemones.	Transporto priemonių parodėlė		„Dėdės Rudenėlio vaisės“ „Aš auginu“ „Gyvūnų įvairovė“

		Žaidžia vaizduotės žaidimus: „mama, tėtis, vairuotojas, gydytojas, auklėtoja“. Atlieka realius ir tariamus veiksmus: „valgo, miega, verda, serga, važiuoja, remontuoja“.			„Mašinos ir visa, kas važiuoja“
	13. Įsimena trumpus eilėraštkus	Varto, žiūrinėja knygeles. Atkartoja auklėtojos pasakytą tekstą. Imituoja tekstą judesiu, mimika, gestais.	Šventės: „Dėdė Rudenėlis“, susitikimas su Kalėdų Seneliu, „Aš myliu tave, mamyte“		„Dėdės Rudenėlio vaišės“ „Kalėdų belaukiant“ „Mamyte mylima“
	14. Domisi grožine, pažintine literatūra, TV laidomis	Varto knygeles, reklaminius bukletus, domisi iliustracijomis, keliais žodžiais pasako, ką mato. Žiūri animacinius filmukus, filmuotą medžiagą, mėgdžioja tai, ką mato. Nešasi į grupę savo mėgstamas knygeles.	Animacinių filmukų ir filmuotos medžiagos žiūrėjimas	Ruduo Žiema Pavasaris	„Mano įdomiausia knygelė“ „Seku seku pasaką“
KALBOS RAIDOS	1. Geba klausyti, girdėti ir išklausyti	Klausosi pasakojimų, pokalbių, trumpų pasakėlių, eilėraštkų. Klausosi „gyvos muzikos“, dainų, lopšinių, žaidimų, žaidimų greitakalbių, garsažodžių, gamtos garsų pamėgdžiojimų. Reaguoja, atsiliepia į daugumą nuolat girdimų žodžių.	„Pirmos dienos ir šventės“ Imitaciniai žaidimai	Ruduo Žiema Pavasaris	„Aš ir darželis“ „Pavasari, paskubėk“
	2. Mėgsta daug kalbėti	Norą išreiškia kalba. Žaisdamas kalba pats su savimi. Komentuoja, ką padaręs, ką nupiešęs, ką žaidęs. Kartoja, mėgdžioja bei sutapatina su nuolat šalia esančiais jų kalbos „stiliumi“. Natūraliai tiria „bando“ kalbą, sieja su judesiais, muzika. Savo įspūdžius reiškia labai trumpais sakineliais. Padedant auklėtojai seka trumpas pasakėles. Atkartoja trumpus, vieno posmo	Vaidiname pasaką „Ropė“, „Pirštinė“ Žaidimas su pieštukinėmis lėlėmis	Ruduo Žiema Pavasaris	

		eilėraštkus. Keičia balso stiprumą, intonacijas. Kartuoja, mėgdžioja įvairius garsus, paukščių, gyvūnų balsus.			
3. Bendrauja sąmoningai vartodami žodžius		Žino, kad pasisveikinti, kada sakyti „ačiū“, „prašau“. Kalba drauge (kolektyviai monologai) ir pradeda kalbėti su kitu vaiku (dialogai)	Gimtadieniai Darželio šventės Kelionės	Ruduo Žiema Pavasaris	
4. Įvardija aplinkos objektus, reiškinius, būsenas		Atpažįsta ir pavadina daug žinomų objektų, paveikslėlių. Įvardija kasdien matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvulius, augalus paprastais žodžiais ir jų dariniais. Įvardija paties nuolat atliekamus veiksmus. Kalbasi tarpusavyje ar su auklėtoja apie tai, ką mato, girdi, liečia, uodžia, ragauja, veikia.... Pasakoja apie žaislus, žaidimus, apie dienos išgyvenimus.	Rudenėlio šventė Eksperimentai ir atradimai „Madų savaitė“ Pramoga „Atkeliauja spalvos“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudenėlio takučiu“ „Šilta – šalta“ „Drabužėlių pilna spinta“ „Spalvos ir spalviukai“
5. Domisi rašytine kalba		Varto įvairaus formato knygas. Domisi iliustracijomis. „Skaito“ knygelių paveikslėlius. Atpažįsta žinomus daiktus. Su auklėtojos pagalba gamina knygeles.	Naujų knygelių pristatymas	Ruduo	„Mano knygelės“
6. Domisi elementariais simboliais		Varto įvairias knygas, albumus, iliustruotas enciklopedijas, bukletus. Žaidžia stalo žaidimus, įvairius loto. Žaidžia siužetinius, vaidmeninius žaidimus. Nori ir bando surasti savo vardo raidę.	Stalo žaidimai Tėvelių profesijų pristatymas		„Vienas ir daug“ „Žaidimų dieneles“ „Pastebėk ir pavadink“
7. Tobulėja kalbinė raiška		Kartuoja savo ir draugų bei auklėtojų vardus. Vartoja daiktavardį ir jo mažybines, malonines formas. Vartoja daiktų savybes ir jų veiksmus nusakančius būdvardžius, prielinksnius ir veiksmazodžius.		Ruduo Žiema Pavasaris	

		Įvardija paveikslėlyje pavaizduotą veiksmą. Kalba apie save vartodami įvardžius „aš“, „mane“.			
FIZINĖ	1. Eina didelėje ir ribotoje erdvėje	Eina savarankiškai išsisklaidžius sporto salėje. Eina pagal daiktinius orientyrus.	Did. priemonė „Tiltelis“	Ruduo	
	2. Eina įveikdamas nedideles kliūtis	Eina gimnastikos suoliuku prilaikomi. Einant savarankiškai peržengia kliūtis: lazdas, lankus		Žiema Pavasaris	
	3. Eina atlikdami nurodytas užduotis	Eina nurodytu žingsniu(smulkiu, dideliu, aukštai keldami kojas ir t.t.).Eina poromis, vorele nurodyta kryptimi. Eina nurodyta kryptimi atlikdami nesudėtingus judesius rankomis. Eina keisdami kryptį, greitį. Eina sumažintu atramos plotu: ant pirštukų, ant kulnų	Mankštelės: „Nykštukai“ „Vaikai mankštinasi“ „Linksmoji mankštelė“		
	4. Bėgioja didelėje ir ribotoje erdvėje	Bėgioja išsisklaidžius salėje ir lauke. Bėgiojimą kaitalioja su ėjimu. Bėgioja tarp įvairių daiktų. Bėga lenktyniaudami.			
	5. Bėga atlikdami įvairias užduotis	Bėga pagal signalą: apsisuka ir bėga į kitą pusę, sustoja – vėl bėga; bėga nurodyta kryptimi; bėga smulkiais, dideliais žingsniais, aukštai keldami kojas, pristatomuoju žingsniu; susikibę rankomis, poromis, vorele; bėga iki nurodytos vietos, paima pvz. žaislą ir vėl grįžta.	J. žaidimai: „Kas greitesnis“, „Lėktuvai“, „Traukinukas“, „Diena-naktis“, „Į namelius“	Žiema Pavasaris	
	6. Ropoja remiantis plaštakomis ir keliais, plaštakomis ir pėdomis	Eina keturpėsčia(keliais, delnais) grindimis, suoliuku. Pralenda pro lanką, pasuołę „tunelį“. Šliaužia suoleliu, gulint ant pilvo, prisitraukdami abiem rankomis.			„Noriu augti sveikas“
	7. Laipioja (aukštyn, žemyn) neaukštomis	Lipa kopėtėlėmis, lipynėmis, laiptais pristatomuoju ir pakaitiniu	Kelionė į gydamosios mankštos kabinetą		

	kopėtelėmis ir kt.	žingsniu.			
	8. Rideną ir meta kamuolį	Ridena kamuolį nurodyta kryptimi. Rideną kamuolį vienas kitam. Meta kamuolį įvairiais būdais: iš apačios, nuo krūtinės, iš viršaus. Meta kamuolį draugui, auklėtojui, sugauna mestą kamuolį iš 1-1,5 m. nuotolio. Meta kamuolį į krepšį, įvairius taikinius: lanką, kėglis.	Did. priemonė „Besotis liūtas“ „Sniego mūšis“ stebuklingomis gniūžtėmis, „Pataikyk į krepšį“ J. žaidimai: „Varlytės“, „Kiškučiai“	Ruduo Žiema Pavasaris	
	9. Šokinėja vietoje ir judant į priekį	Šokinėja vietoje atsispiriant abiem kojomis. Šokinėja judant į priekį ir žaidžiant įvairius žaidimus Nušoka nuo paaugstinimo 15-20 cm ant grindų, žemės. Peršoka per kliūtį: lazda, virvę ir kt.	Žaidimai „Kiškučiai“, Žvirbliukai“	Žiema Pavasaris	

5.2. Vaikų amžius 3 – 4 metai

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos, kt.)	LAIKAS (ketvirtis ar metų laikas)	REKOMENDUOTINOS TEMOS
1	2	3	4	5	6
SOCIALINĖ	1. Pasitiki savimi, savo gebėjimais	Piešia save, aplikuoja.	Vaikų gimtadienių šventimas		„Aš augu ir keičiuosi“ „Aš esu nepaprastas ir įdomus“
	2. Pasitiki bendraujant su kitais žmonėmis	Bendrauti su nedrąsiais vaikais ar naujai atėjusiais.			„Renkuosi draugą“
	3. Suvokia kas yra draugystė ir draugai	Dalinasi žaislais. Mokosi atskirti ką galima daryti grupėje, kaip saugiai elgtis.			„Aš noriu būti išgirstas“
	4. Suvokia ir atpažįsta rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų elgesį, savo ir kitų blogus ketinimus	Bando sudrausminti blogai besielgiančius. Kalba kaip pasielgti patekus į bėdą (pasimetus, pasiklydus)			Ruduo „Sustok, pagalvok, padaryk“
	5. Pasirenka ir	Žaidžia žaidimus skatinančius			„Ar aš geras draugas“

	pasidalija žaislus	užuojautą ir supratimą.			
	6. Pastebi ir supranta kitaip galvojančią vaiką	Išsiaiškina iškilusius nesusipratimus ar konfliktus kartu su suaugusiuoju Mokosi elgtis teisingai. Bendraudami su draugais išsiaiškina kuris gi yra teisybė.	„Gerumo“ savaitė Ekskursija į neigaliųjų vaikų grupę		„Noriu suprasti kitą“
	7. Skatina vadovautis tiesos ir teisingumo patirtimi	Siekia nepalikti neišspręstų problemų.			
EMOCINĖ	1. Geba judesiu ir mimika išreikšti jausmus	Išpūdžius ir jausmus išreiškia mimika, judesiu. Dalyvauja grupės šventėse, spektakliuose. Lanko parodėles, koncertus.	„Keliaujam į parką“ „Žiemos išdaigos ir pramogos“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudenėlio spalvos“ „Žiemužė sniegė“ „Gimimo diena“
	2. Geba kūrybiškai žaisti	Žaidžia laisvai ir kūrybingai. Bando išreikšti savo išpūdžius, išgyvenimus. Vartoja svarbiausiais vaidybines išraiškos priemones (kalbą, intonaciją, fizinius veiksmus). Žiūri ir vertina įvairius vaidinimus. Išreiškia išpūdžius. Kalba, intonuoja, juda spontaniškai, laisvai.	Vaidybiniai žaidimai su kaukėmis „Užgavėnių šventė, Naujmetinis karnavalas....“	Ruduo Žiema	„Svečiuose pasaka“
	3. Suvokia garsų pasaulį	Įsiklauso į gamtos ir žmogaus sukeltų ar skleidžiamų garsų pasaulį. Išgirsta, atliepia gamtos „muziką“. Gamtos garsų ritmą (kukavimą, teškenimą). Įsiklauso žmogaus ar jo pagamintų daiktų skleidžiamus triukšmus. Įsiklauso į tylą.	Spektaklių stebėjimas Audio pasakų klausymas Ekskursija į parką	Pavasaris	„Žaidimų dienele“
	4. Geba muzikuoti	Klausosi „gyvos muzikos“ ir įrašų. Muzikos garsus atliepia judesiu, lingavimu, plojimu, trepsėjimu, mimika, garsu. Eina rateliu, sukasi į abi puses po vieną, poromis. Groja barškučiais, varpeliais, tarškalynėmis, būgneliais. Dainuoja			

		daineles. Skiria tempą: lėtas – greitas, dinamiką: tyliai – garsiai, tembrą: storai – plonai, muzikos nuotaiką: linksma – liūdna.			
	5. Geba naudotis dailės priemonėmis	Piešia flomasteriais ir guašu, lieja akvarelę. Naudoja popierių: plėšytą, glamžytą. Klijuoja bei šampuoja. Mėgaujasi piešdami įvairaus storio, ilgio linijas, brūkšnius, keverzones. Tapydami, liedami dėmes ir kurdami „galvakojus“. Eksperimentuoja su spalvomis.	Pramoga Darbelių parodėlės	Ruduo	„Spalvos ir spalviukai“
	6. Suvokia gamtos grožį	Stebi gamtos reiškinius ir pasikeitimus. Įvardina nuotaiką, spalvą, judesį. Kartoja ir imituoja gamtos garsus.	„Kelionė į parką“		„Sodai žydi“ „Rudenėlio kaip nebūta“
PAŽINIMO	1. Domisi supančiu pasauliu;	Stebi ir tyrinėja gamtą. Nusako gamtos pasikeitimus įvairiais metų laikais.	Ekskursija į parką, prie ežero		
	2. Atranda pažinimo džiaugsmą	Tyrinėja vienodus ar labai skirtingus daiktus.			
	3. Sugeba skirti berniuką ar mergaitę, moterį ar vyrą, moka pasakyti žmogaus kūno dalis	Teisingai pavadina kūno dalis. Įsidėmi kas skiria berniuką ir mergaitę išoriškai. Bando sudėlioti žmogeliuką iš geometrinių figūrų. Stebi save veidrodyje. Vaizduoja įvairias veido išraiškas (liūdnas, linksmas).	Vaidmeniniai žaidimai		
	4. Geba pažinti pagrindines spalvas	Žaidžia žaidimus skatinančius spalvų pažinimą. Didakiniai žaidimai.			
	5. Pastebi naujų spalvų atsiradimą	Piešia, spalvina. Margina margučius. Eksperimentuoja su akvarele. Piešia ant sniego.	Velykinės pramogos		
	6. Supranta kam ir koks daiktas yra skirtas	žaidžia žaidimus su įvairiais buities daiktais.	Apsilankymas „Seklyčioje“		
	7. Domisi kur dirba	Dėlioja dėliones. Tyrinėja supančią	Ekskursija į tėvų		„Kuo užaugęs būsiu“

	mama ar tėtis	aplinką. Sužino ir moka pasakyti kur dirba tėvai.	darbovietes		
KALBOS	1. Bando, tiria kalbą (deformuoja žodžius, sakinius)	Didaktiniai žaidimai. Galvoja naujų žodžių, kuria savo kalbą. Pasakoja, kalba, deklamuoja. Vartoja kalbos etiketo žodžius.			
	2. Geba mėgdžioti	Imitaciniai, vaidmeniniai žaidimai. Pasakėlių incenizavimas. Fantazavimai, kūryba, mini spektakliukai. Paukščių balsų pamėgžiojimai. Mįslių minimas.	Išvyka į teatro rūmus Svečiuose „Darbštuoliukų“ būrelio pasaka		
	3. Pasako ką mato paveikslėliuose	Pasakoja girdėtą pasaką, pasakojimą, pamėgdžioja veikėjų balsus, keičia intonaciją. Pasakoja pagal paveikslėlius. Piešia ir pasakoja ką nupiešę.	Išvyka į vaikų biblioteką		„Mūsų knygelės“
	4. Reiškia mintis, jausmus, atranda save: bendrauti ir bendradarbiauti	Bendrauja su bendraamžiais. Pasakoja įspūdžius. Piešia ir pasakoja ką vaizduoja. Kuria pasakojimus, vaidina. Žaidžia imitacinius, vaidmeninius žaidimus.	Šventinė pramoga tėveliams Gamina patys knygeles	Pavasaris	„Mus kalbina knygos lapeliai“
FIZINĖ	1.Juda ritmiškai	Eina ir bėga pagal daiktinius orientyrus išnaudojant visą salės plotą. Eina ir bėga nurodyta kryptimi, po signalo keičia kryptį.	Sportinė pramoga Judesio korekcijos kabinete		„Noriu būti sveikas“
	2. Keičia judėjimo kryptį	Eina smulkiu žingsniu, po signalo. juda dideliais žingsniais. Eina smulkiu žingsniu, po signalo. pereina į bėgimą ir atvirkščiai.	Judrieji žaidimai		
	3.Atlieka rankų ir kojų judesius	Judrieji žaidimai.	Judrieji žaidimai		
	4.Lipa pakaitiniu ir pristatomu žingsniu	Lipa įvairiais būdais siennele.			
	5.Ropoja pro žemą kliūtį	Pralenda pro gimnastikos suolelio apačią. Šliaužia gimnastikos suoleliu			

		prisitraukiant rankomis.			
	6.Koordinuoja rankų ir akių judesius	Ridena kamuolį vienas kitam sėdint ir tupint. Einant ridena kamuolį grindimis ir gimnastikos suoleliu.	Judrieji žaidimai. Estafetės	Pavasaris	„Sveikas pavasarėli“
	7.Meta ir gaudo kamuolį abiem rankom	Meta kamuolį draugui ir sugauna. Ridena, mēto kamuolį viena ir kita ranka. Bando atlikti judesius visa jēga ar šveliniai.			
	8.Meta kamuolį į grindis ir jį pagauna	Sugauna kamuolį ir meta iš 2-3 m. nuotolio. Meta kamuolį į tolį įvairiais būdais: iš apačios, nuo krūtinės, pakėlus rankas.	„Krepšinio“ varžybos	Ruduo	
	9.Šokinėja nurodyta kryptimi, nušoka į pažymėtą vietą, peršoka per padėtą lazda ar virvę	Šokinėja judant į priekį. Šokinėja vietoje atsispiriant abiem kojom. Nušoka nuo paaukštinimo ant nubrėžtos linijos. Šokinėja į lanką iš lanko abiem kojom, ant vienos kojos	Šokinėja kamuoliais „Šokliukais“	Pavasaris	

5. 3. Vaikų amžius 4 – 5 metai

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos, kt.)	LAIKAS (ketvirtis ar metų laikas)	REKOMENDUOTINOS TEMOS
1	2	3	4	5	6
SOCIALINĖ	1. Sutaria su suaugusiais ir vaikais	Žaidžia didaktinius žaidimus. Dalyvauja darželio bendruomenės rengiamose šventėse, išvykose. Bendrauja ir bendradarbiauja su bendraamžiais. Bendrauja su kitų grupių vaikais, suaugusiais. Laikosi žaidimo taisyklių.	Šventė su tėveliais	Ruduo	„Pažintis su draugais ir grupe“
	2. Paslaugus, padeda kitiems	Padeda draugui apsirengti, susišukuoti, užsirišti batukus. Tvarkosi savo žaidimų vietą, padeda draugui. Budėdamas padeda padengti stalus, užsiėmimų metu išdėlioti	Ekskursija į neįgaliųjų vaikų grupę		„Mokomės draugauti“

		priemonės.			
	3. Žaidžia vienas šalia vaikų	Dėlioja dėlionės, žaidžia su LEGO kaladėlėmis, veria karolius, varto knygeles, spalvina paveikslėlius. Randa save dominčią veiklą. Dalijasi žaislais su draugais.	Siužetinis – vaidmeninis žaidimus „Aš kūrėjas“		„Ir aš moku žaisti“
	4. Žaidžia su vienu ar dviem vaikais	Kviečia draugą žaisti kartu. Kuria žaidimo aplinką. Pasiskirsto vaidmenimis. Žaidžia domino kortelėmis, siužetinius žaidimus, įvairius stalo žaidimus.	Siužetiniai – vaidmeniniai žaidimai: „Šeima“, „Kelionė“, „Ligoninėje“ Stalo žaidimas „Miško žvėreliai“		„Aš su draugu“
	5. Dalyvauja grupiniuose žaidimuose	Inscenizuoja pasakas, rengia koncertus, žaidžia judrius žaidimus, estafetes.	Siužetiniai – vaidmeniniai žaidimai: „Pirštinė“, „Dangus griūva“, „Ropė“		„Kas čia juokias, kas čia pyksta“
	6. Pasidalija su kitais žaislais	Dalinasi tarpusavyje iš namų atneštais žaislais. Saugo savo ir draugų žaislus. Draugiškai dalijasi, keičiasi žaislais.	Siužetinis – vaidmeninis žaidimas „Aš kūrėjas“. Piešinėlių parodėlė „Mano žaislas“		„Man gera tarp draugų“
	7. Realiai suvokia savo gebėjimus, kas sekasi gerai ir kas prasčiau	Dailės užsiėmimų metu lygina savo ir draugo darbelius, aptaria juos. Nepasisėkus prašo suaugusiojo pagalbos. Tyrinėja savo išvaizdą veidrodyje.	Piešinėlių paroda „Aš linksmas, aš liūdnas“	Žiema Pavasaris	„Aš laimingas vaikas“
	8. Gerbia ir užjaučia neįgalius, senyvo amžiaus žmones ir pan.	Lankosi darželyje esančioje neįgalioje grupėje. Žaidžia su jais žaidimus, kartu šoka, dainuoja, varto knygeles, seka pasakas.	Pramoga „Gerumo savaitė“	Žiema	„Gėrį kurkime kartu“
	9. Atidus ir dėmesingas gyvūnams, augalams	Varto knygeles, žiūri filmukus. Stebi gamtą ištisus metus. Prižiūri grupėje esančius augalus. Globoja iš namų atsineštus gyvūnus, klausosi jų balsų, aptaria jų išvaizdą, gyvenimo sąlygas, maitinimą. Klausosi sekamų pasakų, audio įrašų.	Oro ir gamtos kalendoriaus žymėjimas Didaktiniai žaidimai „Žydi – nežydi“, „Naminiai ir laukiniai gyvūnai“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Gyvūnų ir augalų pasaulyje“
	10. Turi gerus higienos ir savitvarkos įgūdžius	Daiktus deda į jiems skirtas vietas. Tvarkingai valgo, užsisėga sagas,	Staigmena „Ateina į svečius baltprausys“.	Pavasaris	„Švaruolių karalystė“, „Graži šypsenėlė“,

		užsiriša batų raištelius. Moka taisyklingai sėdėti. Stengiasi saugiai žaisti. Kalba apie dantukų priežiūrą. Žino vitaminų reikšmę. Daro albumėlius apie sveikatos priežiūrą.	Pokalbiai su stomatologu, vaikų gydytoja darželio bendrosios praktikos slaugytoja.		„Kviečiame arbatos“
EMOCINĖ	1. Geba žodžiu ir mimika parodyti savo jausmus ir emocijas	Žaidžia „mimikos teatrą“. Žaidžia su loto. Varto knygutes ir randa jausmų ir emocijų išraiškas. Pasakoja apie savo jausmus ir emocijas.	Popietė „Svečiuose pasaka“. Muzikinės – literatūrinės pasakėlės. Loto „Jausmai	Ruduo Žiema Pavasaris	„Kas čia juokias, kas čia pyksta“, „Mano nuotaikėlės“
	2. Geba įsiminti trumpas pasakėles, keisti balso intonaciją	Inscenizuoja pasakėles, vaidina patys. Žaidžia „lėlių teatrą“. Pasiskirsto vaidmenimis (padeda auklėtoja). Klausosi pasakėlių įrašų, bando mėgdžioti.	Spektakliukai vaikams	Žiema	„Mano žaidimai“, „Kuriu pasaką“, „Mano nuotaikėlės“
	3. Suvokia gamtos grožį. Gamtos ir žmogaus sąsajas	Stebi meninius kūrinius apie gamtą, žmones. Kalba apie spalvas, nuotaikas. Randa spalvas spalvų dėžutėse. Maišo spalvas, gauna įvairius atspalvius. Kuria meninius projektus.	Popietė „Spalvos ir spalviukai“ Darbelių parodėlė	Ruduo Žiema Pavasaris	„Man viskas įdomu“, „Aš kūrėjas“, „Maišau maišau spalveles“, „Gamtos spalvos“
	4. Geba kirpti įvairias formas	Kerpa apvalias, kampuotas, dideles, mažas formas. Ieško ir randa, kur priklijuoti popieriaus lape. Aiškinasi, kas yra fonas. Taiko mišrią aplikavimo ir piešimo techniką. Klijuoja kolektyvinius darbus.	Parodėlė tėvams „Spalvų savaitė“	Žiema	„Grybų karas“, „Spalvotas pasaulis“, „Spalvos ir spalviukai“
	5. Geba lipdyti iš vientiso gabalo ir atskirų dalių	Sukamaisiais ir tiesiais delnų judesiais suteikia rutulio, ovalo, ritinio formas. Naudojasi steka. Lipdo reljefinius vaizdus. Kuria kolektyvinius darbelius.	Parodėlė tėveliams. Pramogos „Labas, Rudenėli“, „Besmegenių šalyje“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Aš ir gyvūnai“, „Diena – naktis“, „Rudenėlio gėrybės“, „Senių besmegenių šalyje“
	6. Geba piešti įvairių formų derinius	Piešia apvalių ir kampuotų, didelių ir mažų formų derinius. Piešia horizontalias, vertikalias ir pasviras linijas. Daro įvairius linijų derinius.	Puošia savo grupę darbeliais. Popietės „Mažasis dailininkas“, „Pieškime	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudens vėjas medžius lenkia“, „Sode sninga“, „Dangus ir žemė“,

		Tapo trumpais ir ilgais, siaurais ir plačiais potėpiais. Piešia ornamentus. Štampuoja įvairiomis priemonėmis.	kartu su tėveliais“		„Spalvų pasaulyje“, „Mano šeima“
PAŽINIMO	1. Pažįsta ir randa aplinkoje pagrindines spalvas	Piešia, spalvina, eksperimentuoja su spalvomis, lygina jas. Sieja spalvą su atitinkamomis daiktai. Žaidžia didaktinius žaidimus, skirtus surasti norimą spalvą.	Pramoga „Spalvų savaitė“	Žiema	„Spalvos ir spalviukai“, „Menų savaitė“
	2. Grupuoja, klasifikuoja, lygina daiktus pagal vieną savybę (plotį, aukštį, ilgį, dydį)	Žaidžia stalo žaidimus. Randa vienodus daiktus juos supančioje aplinkoje. Žaidžia įvairius loto.	Žaidimai „Stebuklingas maišelis“, „Surask mano draugus...“	Ruduo	„Daiktai aplink mus“
	3. Žino skaičių seką iki 10-ies ir skaičiuoja	Žaidžia su skaičių kortelėmis, skaičių „loto“. Piešia, margina skaičiuokus, skaičiuoja žaislus. Aplinkoje stebi skaičius, jų seką.	Ekskursija į parduotuvę, vaistinę. Žaidimas „Stebuklingas maišelis“	Pavasaris	„Protingi ir išdykę skaičiai“, „Skaičių ratukas“
	4. Pasakoja tai, kas buvo vakar, šiandien, kas bus rytoj	Pasakoja ryto ratelyje patirtus įspūdžius. Atsako į klausimus. Įvykius sieja su laiku. Sudarinėja nuotaikų korteles (vakar – liūdnas). Žaidžia žaidimus. Klausio auklėtojos sekamų pasakų, atpasakoja įvykių seką. Pasakoja prisiminimus, kuria ateities „planus“.	Žaidimas „Diena – naktis“. Ekskursija į skulptūrų parką.	Pavasaris	„Sukam laiko ratą“
	5. Išmano medžių, gėlių ir kitų augalų, gyvūnų pavadinimus	Vaikai varto knygeles, apžiūri jų iliustracijas. Piešia gėles, medelius, gyvūnus, juos apibūdina. Mokosi eilėraštkus, klausosi pasakų. Žaidžia „Medžių“, „Gyvūnų“ loto. Stebi augalus gamtoje, parke, aištelėje.	Ekskursija į parką, „Zoo parduotuvę“, į stručių fermą, į turgų.	Pavasaris Ruduo	„Gyvūnų pasaulis“, „Augalų karalystė“
	6. Turi elementarių žinių apie saugų eismą	Žiūri knygeles apie saugų eismą. Aptaria jų iliustracijas. Susipažįsta su saugaus eismo taisyklėmis, šviesoforu. Piešia, aplikuoja, kerpa šviesoforą ir kelio ženklus. Žaidžia žaidimus, mena mįsles. Žaidžia eismą.	Ekskursija į parduotuvę. Ekskursija į parką, autobusų stotį. Žaidžia didaktinius žaidimus.	Ruduo Žiema	„Aš saugus, kai žinau“, „Sukam kelionių ratą“

7. Moka atmintinai 4 – 5 eilėraštkus	Varto, žiūrinėja knygeles. Aiškinasi nežinomus žodžius, atkartoja auklėtojos pasakytą tekstą.	Šventės: „Rudenėli, labas“, „Susitikimas su Kalėdų seneliu“, „Mamyte, aš tave myliu“.	Ruduo Žiema Pavasaris	„Rudenėli, labas“, „Kalėdų belaukiant“, „Mamyte, aš tave myliu“
8. Domisi grožine pažintine literatūra, TV laidomis	Atsineša į grupę mylimiausią pasakų knygą, sudaro grupėje bibliotekėlę. Piešia ir patys gamina knygeles. Pasakoja apie matytą spektaklį, filmuką. Kuria siužetinius – vaidmeninius žaidimus, vaidina su lėlėmis.	Ekskursija į knygyną. Ekskursija į biblioteką. Pramoga „Svečiuose pasaka“. Išvyka į kino teatrą.	Žiema	„Kalbos savaitė“, „Mus kalbina knygos lapeliai“
9. Domisi raidėmis ir žodžiais	Ieško aplinkoje ir suranda pažįstamas raides. Varto knygeles ir atpažįsta besikartojančius simbolius. Galvoja žodelis iš atpažintų raidžių. Piešia raides naudodami trafaretus, kopijuoja iš knygos.	Ekskursija į knygyną. Ekskursija į biblioteką. Žaidžia „Raidžių lotą“	Pavasaris	„Raidžių šalyje“
10. Pažįsta keletą didžiųjų raidžių	Piešia, kerpa, lipdo savo vardo pirmą raidę. Suranda aplinkoje savo ar draugo vardo raidę.		Pavasaris	„Mano raidė“, „Aš ir raidės“
11. Kopijuoja savo vardą	Apžiūri korteles su užrašytu vardu, suranda savo kėdutę, knygelę su užrašytu vardu		Ruduo	„Kalbos savaitė“, „Aš ir raidės“
12. Yra labai smalsūs, dažnai klausinėja: kas, kodėl, kaip ir t. t.	Žaidžia siužetinius – vaidmeninius žaidimus. Užbaigia auklėtojų pradėtą sakinį „Man labai liūdna, nes...“ Eksperimentuoja, lygina, matuoja, stebi aplinką, klausinėja. Remdamasis savo patirtimi, daro išvadas, apibūdina.	Žaidimai: „Geriausias draugas“, „Kaimynai“	Ruduo	„Kiek manyje paslapčių“, „Aš kūrėjas“
13. Mėgsta eksperimentuoti, naudodamas priemones tyrinėja daiktus	Kerpa žirkklėmis. Žaidžia su žaisliukais „statybos“, „gydytojo“ įrankiais. Konstruoja, stato iš didelių, mažų kaladėlių. Žaidžia su gamtine medžiaga. Veria karolius. Stebi daiktus per padidinamąjį stiklą,	Ekskursija į parką. Žaidimai: „Skęsta – plaukia“, „Sunkus – lengvas“	Ruduo pavasaris	„Pažinimo ir atradimų savaitė“, „Aš domiuosi technika“, „Aš kūrėjas“

		mikroskopą, matuoja liniuote. Sėja sėklas ir stebi augimo procesą. Sugeba pritaikyti daiktus įvairioms funkcijoms. Būties apyvokos daiktus naudoja žaidime. Gamtinę medžiagą pritaiko dailės užsiėmimų metu. Eksperimentuoja su spalvomis, išgauna jas, lygina. Savo veikloje naudoja įvairias dėžutes, indelius.			
	14. Stebi, kas vyksta jį supančiame pasaulyje	Kalbasi apie tėvėlių darbą. Ekskursijų metu stebi gamtos pasikeitimus, žmonių nuotaikas, amžių. Aplanko grupių vaikus su negalia.	Ekskursija į tėvėlių darbovietę. Popietė „Į svečius kviečiame senelius“ Pramoga „Gerumo savaitė“	Žiema	„Šeimoje saugūs ir mylimi...“, „Noriu suprasti kitą“, „Aš ir laikas“
KALBOS RAIDOS	1. Taisiklingai taria beveik visus kalbos garsus	Pasakoja patirtus įspūdžius ryto ratelyje. Atpasakoja perskaitytą kūrėnėlį. Lanko logopedo užsiėmimus. Pasakoja ką nupiešė, nulipdė, pastatė. Žaidžia didaktinius žaidimus. Mokosi eilėraščių, mįslių, patarlių, priežodžių. Daug kalbasi su auklėtoja ir kitais suaugusiais.	Ekskursija pas kitos grupės vaikus. Žaidimai: „Sukurk sakėnuką“, „Pasakyk kuo daugiau žodėlių“, „Kur garsiukai“	Pavasaris	„Žaislų karalystėje“,
	2. Pats pradeda pokalbį su to paties amžiaus vaikais ar suaugusiais	Sveikinasi, dalinasi įspūdžiais, klausia. Žaidžia siužetinius žaidimus. Supažindina vaikus su atsineštu žaisliuku...	Ekskursija į kitas darželio grupes. Žaidimai: „Namai“, „Mano darbas“, „Šeima“	Ruduo	„Noriu suprasti kitą“, „Kaip tapti gražiam“
	3. Pasakoja apie tai, ką sukūrė	Pasakoja patirtus įspūdžius. Seka išgalvotas pasakas. Žiūrėnėja ir pasakoja tai, ką mato paveikslėlyje. Pasakoja, ką nupiešė piešinėlyje. Deda paveikslėlius iš atskirų detalių.	Ekskursija į biblioteką. Piešėnių paroda „Aš stebuklų šalyje“, „Burtų lazdele palietus...“	Žiema	„Aš – nepaprasta ir įdomi būtybė“, „Kiek manyje paslapčių“, „Pažėnimo ir tyrinėjimo savaitė“
	4. Raiškiai deklamuoja eilėraščius	Deklamuoja raiškiai, neskubėdamas, išlaikydamas draugų dėmesį. Mokamus eilėraščius pritaiko žaidimus, kitoje aplinkoje. Piešia	Pramoga „grupės gimtadienis“ Popietė „Visos gėlės tau, mamytė“	Pavasaris	„Tu mane sušildai, tu mane glaudi“, „Gimtadienio sulaukus“

		eilėraščių iliustracijas. Grupėje rengia „koncertus“, „eilėraščių popietes“.			
	5. Supranta palyginimus, pvz.: gražus, gražesnis, gražiausias	Skiria nuotaikas, klauso ir suvokia grožinės literatūros kūrinius. Dailės darbeliuose atspindi savo nuotaiką, piešia naudodamas „šiltas ir šaltas spalvas“. Rengia parodas, klasifikuodamas darbelius.	Ekskursija į parduotuvę, vaistinę. Vaidmeniniai žaidimai: „Kirpėjas“, „Aš – siuvėja“, „Gydytojas“.	Ruduo Žiema	„Drabužėlių pilna spinta“, „Mano nuotaika“, „Noriu augti sveikas“
	6. Kalbėdamas vartoja sudėtingus sakinius	Kasdieninėje kalboje kalba išplėstiniais sakiniais. Pasakoja tai, ką mato aplinkoje, paveikslėlyje. Atpasakoja pasakas, patirtus įspūdžius, apibūdina dailės darbelius.	Išvyka į Kultūros rūmus, kino filmą. Popietė „Seku seku pasaką“	Pavasaris	„Aš - kūrėjas“, „Svečiuose pasaka“
	7. Kalba apie priežastis vartodamas jungtus nes, kodėl, kad	Užbaigia auklėtojos pradėtą sakinį. Atsako į klausimus. Įvykius sieja su pasekmėmis. Pasakoja tai, ką mato aplinkoje.	Ekskursija į žaislų parduotuvę. Išvyka į parką.	Pavasaris	„Žaislų paroda“, „Rieda metų ratai“
	8. Atpasakoja teksto turinį, nors gali supainioti faktus	Atpasakoja teksto turinį užduodant auklėtojai klausimus. Žaisdamas įsijaučia į personažo vaidmenį, vaizduoja jo poelgius, kalbą. Vaidina žinomas pasakas patys ir su lėlėmis.	Ekskursija į Kultūros rūmus. Vaidmeniniai – siužetiniai žaidimai „Ropė“, „Trys paršiukai“, „Vilkas ir septyni ožiukai“	Žiema	„Svečiuose pasaka“, „Stebuklų belaukiant“
	9. Pradedą sekti trumpas pasakas, istorijas	Žaidžia siužetinius – vaidmeninius žaidimus. Dėlioja dėliones ir apibūdina tai, ką mato paveikslėlyje. Atpasakoja auklėtojos, tėvų perskaitytas pasakas. Klausosi audio įrašų.	Išvyka į biblioteką. Žaidimai: „Šeima“, „Princesė ir princas“, „Pelenė“. Popietė „Svečiuose pasaka“	Ruduo	„Svečiuose pasaka“, „Mano šeima“
	10. Pasakoja apie tai, ką mato iliustracijose	Kerpa paveikslėlius, klijuoja juos, kurdami įvairias istorijas, pasakas. Varto knygeles, aptaria jų iliustracijas. Žaidžia su paveikslėlių kortelėmis, dėlionėmis.	Ekskursija į knygyną. Vaikų gamintų knygelėlių paroda.	Pavasaris	„Mano knygelės“, „Čir vir pavasaris“, „Pirmas pavasario gėlės“
FIZINĖ	1. Eina, bėgioja įveikdamas kliūtis	Eina gimnastikos suoliuku, virve atlikdami įvairias užduotis. Žaidžia	Imitaciniai žaidimai: „Aš pas lokį šilė“,	Ruduo Žiema	„Gyvūnų pasaulyje“ „Sukam kelionių ratą“

		žaidimus, naudojant įvairius sportinius įrenginius. Eina, bėga sumažintu atrankos plotu: ant kulnų, vidine, išorine, pėdos dalimi.	„Stebuklingas takelis“		„Ką slepia miškas“
2. Šokinėja pakaitomis ant vienos ir kitos kojos		Stovi ant vienos kojos, stengiasi išlaikyti pusiausvyrą. Šoka aukštyn, ant vienos kojos, stengdamas pasiekti pakabintą daiktą. Šokinėja per padėtą kliūtį.		Žiema Pavasaris	„Skaičiukų ratas“
3. Šokinėja nuo paaukštinimo		Šokinėja nuo suoliuko, ant grindų padėtos lentos, kaladžių, virvės. Žaidžia judrius žaidimus, estafetes.	Imitacinis žaidimas „Žvirbliukai ir automobilis“		„Auk ir būsi sveikas“
4. Pralenda pro įvairaus pločio ir aukščio įrengimus		Pralenda eidami keturpėsčia, šliauždami, prisitraukdami abiem rankomis.	Popietė „Mes sportuojame su tėveliais“	Ruduo	„Sportas – sveikata“, „Vieni auga, kiti sensta“
5. Eidami suoleliu, rąstu, apsisuka ir sugrįžta atgal		Užduotį įvykdo pagal susitarimą: garsinį, žodinį. Eina, prilaikomas. Eina savarankiškai. Eina paaukštinimu atlikdami nesudėtingus judesius rankomis.	Imitacinis žaidimas „Aukšta žemė“		
6. Lipa aukštyn kopėtelėmis, gimnastikos siennele, pereina į kitą pusę ir nusileidžia		Lipdamas laikosi saugaus atstumo, netrukdo draugui, klauso auklėtojos nurodymų. Lipa pristatomu ir pakaitiniu žingsniu.	Imitacinis žaidimas „Paukšteliai lizdeliuose“		„Beždžionėlių tiltas“, „Žaislų pasaulyje“
7. Meta kamuolį kitam		Laiko kiloja kamuolį apglėbęs visa plaštaka (iš šonų). Meta kamuolį iš apačios, nuo krūtinės, iš viršaus. Meta kamuolį į sieną ir gauda. Meta kamuolį į taikinį, lanką.	Žaidimai: „Valgomos – nevalgomas“ „Pataikyk į krepšį“ Sniego gniūžčių „karas“	Žiema Pavasaris	„Sveika, žiemužė“
8. Ridendamas kamuolį pataiko į vartus		Ridena kamuolį nurodyta kryptimi. Ridena kamuolį (nepaliesdamas) tarp dviejų padėtų virvių, gimnastikos suoleliu. Ridena kamuolį aplink kliūtis. Ridendamas stengiasi numušti sustatytus kėglius.	Išvyka į boulingo klubą. Pramoga „Riedėkit margučiai“ Sniego senio lipdymas.	Žiema Pavasaris	„Senių besmegenių šalyje“ „Riedėkit margučiai“
9. Varo kamuolį vietoje		Moka laikyti kamuolį padėtą ant	Estafetės „Kamuoliukas“	Pavasaris	

	(5-6 ir daugiau kartų)	grindų visa plaštaka ir sukti ratu, judinti į šalis. Stengiasi atmušti nuo grindų atšokusį kamuolį. Moka laikyti ir mušinėti kamuolį visa plaštaka iš viršaus. Žaidžia įvairaus dydžio kamuoliais.	greituoliukas“		
	10. Klausydamas muzikos ritmo keičia judesių atlikimo spartą	Atpažįsta greitą ir lėtą muziką. Judesio atlikimą derina prie muzikos ritmo. Nutilus muzikai sustoja arba keičia ėjimo kryptį. Pagal muzikos ritmą imituoja žvėrelius, paukštelių, pasakų personažus ir t. t.	Žaidimas „Diena – naktis“, „Aš pas lokį šilė“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Garsų pasaulyje“, „Išdykę garsiukai“

5.4. Vaikų amžius 5 - 6 metai

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos, kt.)	LAIKAS (ketvirtis ar metų laikas)	REKOMENDUOTINOS TEMOS
1	2	3	4	5	6
SOCIALINĖ	1. Supranta ir prisitaiko prie darželio dienotvarkės ir taisyklių	Supažindinami su darželio dienotvarke. Tariausi su auklėtojomis dėl elgesio taisyklių, kuria grupės bendravimo taisykles ir jų laikosi. Žaidžia žaidimus. Kuria plakatus. Piešia piešinius.	Vaidmeniniai – siužetiniai žaidimai: „Šeima“, „Vaikų darželis“ Rugsėjo 1-osios šventė	Ruduo	„Aš ir mano darželis“
	2. Bendrauja ir sutaria su bendraamžiais ir suaugusiais	Žaidžia kartu su draugais, bendrauja, prisiderina prie bendros veiklos. Stebi grupės draugų elgesį, pasitiki jais.	Ekskursija į gatvę, prie šviesoforo.	Ruduo	„Mus supanti aplinka“
	3. Pasidalina žaislais su kitais, yra draugiškas, derina su kitais savo norus ir veiksmus	Geba žaisti vienas, kviečia kartu žaisti draugus, tariausi dėl žaislų pasidalijimo. Netrukdo kitiems, nekonfliktuoja.	Vaidmenimis – siužetinis žaidimas „Kelionė į svečius“.	Ruduo	„Aš grupėje“
	4. Ištikus nesėkmei, paguodžia vaikus	Padedą draugams, užjaučia, paguodžia, drauge ieško išeities iš	Ekskursija į neigalių grupių grupę,	Žiema	„Mes trapūs kaip snaigės“

		konfliktinių situacijų, galvoja ne tik apie save, bet ir apie kitą.	bendravimas, žaidimai su draugais.		
	5. Tausoja savo ir kitų daiktus, žaislus, susitvarko savo žaidimo vietą	Pats susitvarko savo daiktus, žaislus deda į jiems skirtą vietą. Atsiklausia, norėdamas paimti kitam vaikui priklausantį daiktą ar žaislą.	Didaktinis žaidimas „Sudėliok eilės tvarka“ Žaidimai su lego kaladėlėmis.	Žiema Pavasaris	„Mus supanti aplinka“
	6. Saugiai elgiasi įvairiose situacijose, saugo save ir kitus	Žaidimo ir pasivaikščiojimo metu būna atsargus, mokosi išvengti pavojų. Susipažįsta su pagrindinėmis saugaus eismo taisyklėmis.	Ekskursija į gaisrinę, policiją, gatvę.	Ruduo	„Aš saugus, kai žinau...“
	7. Žino svarbią asmeninę informaciją ir geba ją pasakyti kitiems	Įsimena savo pavardę, namų adresą, pasako kiek turi metų, vardą užrašo didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis.	Šventė su tėveliais.	Ruduo	„Aš grupėje“ „Aš ir mano draugai“
	8. Suvokia savo šeimą kaip kartu gyvenančius žmones, gali papasakoti apie ją, žino ką veikia kiekvienas šeimos narys	Piešia savo šeimą, charakterizuoja, apibūdina šeimos narius. Pasakoja ką dirba kiekvienas šeimos narys darbe, ką veikia namuose. Varto šeimos albumus, prisimena įsimintinus įvykius šeimoje. Artėjant šventėms savo darbėliu, išmoktu eilėraštku pradžiugina savo šeimos narį. Mamas sveikina su motinos diena.	Kaziuko mugė. Pramoga „Tau mano mamyte“.	Pavasaris	„Kaziuko mugė“ „Tau mamyte pirmieji žiedai“
	9. Suvokia, kad be namų ir darželio yra kitas pasaulis	Eina pasivaikščioti už darželio teritorijos ribų, į ekskursijas, atlieka stebėjimus. Varto knygas, enciklopedijas. Domisi aplinka, supančiu pasauliu, klausinėja, klausosi skaitomų kūrinių.	Išvyka į kitas darželio grupes, aplinkos apžiūrėjimas.	Ruduo	„Aš grupėje“
	10. Turi žinių apie suaugusiųjų darbą, profesijas	Domisi įvairia žmonių veikla, profesijomis. Varto knygeles, žurnalus, laikraščius. Piešia savo svajonių profesiją. Diskutuoja kas ką dirba. Žaidžia vaidmeninius žaidimus. Domisis ir žino ką ir kus	Ekskursijos į pašta, vaistinę, policiją, gaisrinę ir kt.tėvų darbovietes. Šeimos albumų vartymas. Piešinių paroda.	Žiema	„Vieni auga, kiti sensta“

		dirba jų šeimos nariai.			
	11. Pasitiki savimi, savo gebėjimais, yra savarankiškas	Pokalbyje su kitais išsako savo nuomonę, diskutuoja. Žaidimų metu, pasiūlo kitiems užsiimti bendra veikla. Planuoja žaidimą, tariasi dėl vaidmenų, kuria žaidimo aplinką.	Siužetiniai – vaidmeniniai žaidimai: „Šeima“, „Ligoninė“, „Poliklinika“.	Žiema	„Pusiaužiemis“
	12. Gerbia draugus ir suaugusius	Vartoja mandagumo žodelius, frazes, kalbėdamas parenka tinkamą informaciją, pagarbiai elgiasi su draugais ir suaugusiais įvairiose situacijose.	Gerumo savaitė.	Ruduo	„Gėrį kurkime kartu“
EMOCINĖ	1. Supranta kito ir reiškia savo emocijas, reikalui esant moka suvaldyti savo norus ir jausmus, reikšti juos kitiems priimtinais būdais	Vaikai tarpusavy bendrauja, bendrai veikia ir ją planuoja. Pokalbiai, diskusijos apie vaikų elgesį, bendravimo taisyklių kūrimas ir jų laikymasis.	Popietė „Svečiuose pasaka“ Muzikinės – literatūrinės popietės.	Ruduo Žiema Pavasaris	„Miško dovanos“ „Pusiaužiemis“
	2. Įveikia kilusius sunkumus, sprendžia konfliktus	Kilus sunkumams kreipiasi į suaugusįjį patarimo arba į draugus, pats ieško išeities iš susidariusios padėties.	Siužetinis - vaidmeninis žaidimas „Aš kūrėjas“.	Ruduo Žiema Pavasaris	„Aš ir mano draugai“
	3. Laikosi bendravimo kultūros taisyklių ir dorovinių elgesio normų	Vartoja mandagumo žodelius, norą bendrauti išreiškia veido mimika, judesiu.	Siužetinis - vaidmeninis žaidimas „Šeima“.	Ruduo Žiema Pavasaris	„Aš grupėje“
	4. Žino kaip galima susidraugauti, paguodžia ir padeda kitam	Pakviečia vaiką žaisti, jei kiti jį atstūmė, pasako gerą žodį, paguodžia nusiminusį ar verkiantį draugą. Paiso kitų norus, prašymus, klauso ką sako kiti. Prašo paaiškinti, jei ko nesuprato ir pasakyti kitaip, jei liko nesuprastas.	Ekskursija į neįgaliųjų vaikų grupę.	Ruduo Žiema Pavasaris	„Mokomės draugauti“
	5. Turi meninių sugebėjimų, moka išreikšti save meninėje	Piešia įvairia technika, daro įvairius rankų darbelius, vaidinas, šoka, dainuoja, inscenizuoja. Atskleidžia	Piešinėlių parodėlė, spektakliai.	Žiema Pavasaris	„Aš laimingas vaikas“

	srityje yra kūrybiškas	savo sugebėjimus dailės, muzikos, choreografijos užsiėmimų metu.			
	6. Patiria teigiamų emocijų dalyvaudamas kokioje nors meninėje veikloje	Dalyvauja grupes ir darželio šventėse, lankosi spektakliuose, koncertuose, kino filmuose, pramogose ir parodose. Aptaria, vertina savo ir kitų veiklą, komentuoja, džiaugiasi savo ir draugų pasiekimais. Pasirenka veiklą pagal interesus ir pomėgius	Pramoga „Vaikystės spindulėlis“ Ekskursija į kultūros rūmus.	Pavasaris Ruduo	„Vaikystės spindulėlis“
PAŽINIMO	1. Domisi supančiu pasauliu, aplinka, gamta, kuria, eksperimentuoja	Stebi, tyrinėja aplinką, gamtą, daro bandymus, apibendrina, ieško panašumų ir skirtumų klausinėja apie nesuprantamus reiškinius. Varto knygas, enciklopedijas, randa priežasties ir pasekmės ryšį. Išbando vis kitus pasaulio pažinimo būdus, išgyvena pažinimo džiaugsmą.	Piešinių „Vasaros išpūdžiai“ parodėlė. Ekskursija į skulptūrų parką.	Ruduo	„Sudie vasarėle, sveikas rudenėli!“
	2. Gerbia visas gyvybės formas ir rūpinasi supančia aplinka	Pasakoja apie namuose auginamą gyvūnėlį, eina į zoo parduotuvę, lauke stebi vabzdžius ir kt. Surengia gyvūnėlių parodėlę, varto knygas apie gyvūnus, klausosi paukščių balsų įrašų, skaitomų kūrinių. Mokosi globoti, prižiūrėti, neskriausti silpnesnių už save.	Piešinių parodėlė „Mano augintinis“ Ekskursija zoo parduotuvę.	Ruduo	„Gyvūnai žmogaus gyvenime“
	3. Rūšiuoja, klasifikuoja daiktus pagal formą, dydį, spalvą, paskirtį	Skiria, pavadina spalvas, geometrines formas. Lygina daiktus, pavadina juos: didelis, mažas, vidutinio dydžio, toks pat, šviesesnis – tamsesnis, sunkesnis- lengvesnis. Tos pačios formos figūras dėlioja didėjančia ir mažėjančia tvarka.	Siužetinis - vaidmeninis žaidimas „Surask tokią pačią figūrą“	Žiema	„Vieni auga kiti sensta“
	4. Pajunta daiktų ir reiškinių savybes įvairiais pajūčiais	Žaidžia didaktinius žaidimus	Didaktiniai žaidimai „Stebuklingas maišelis“, „Užsimerk ir išgirsk“, „Ka	Žiema	„Rieda metų ratas“

			ragauji?“		
	5. Orientuojasi erdvėje, laike, plokštumoje	Žaidžia žaidimus, atlieka užduotėles išvardina savaitės dienas, metu laikus. Tiksliai vartoja sąvokas: rytoj, šiandien, vakar; rytas, diena, vakaras, naktis. Skiria dešinę ir kairę ranką. Nusako daikto padėtį savo ir kito atžvilgiu.	Didaktinis žaidimas „Kada tai būna?“ Ekskursija į vaistinę, parduotuvę.	Pavasaris	„Skaičiukų ratukas“
	6. Skaičiuoja iki 10 ir daugiau, atpažįsta parašytus skaitmenis	Mokosi skaičiuoti įvairius daiktus, atskaičiuoti. Pasako kiek daugiau, kiek mažiau, skaičiuoja kiekiu ir kelintiniu skaičiavimu. Domisi skaitmenimis suranda juos aplinkoje. Žaidžia didaktinius žaidimus, daro užduotėles. Piešia, spalvina, karmo, lipdo skaitmenis. Dėlioja didėjimo ir mažėjimo tvarka.	Laikrodžių, kalendorių darymas. Siužetinis – vaidmeninis žaidimas „Meškiuko gimtadienis“ Sportinė pramoga	Pavasaris	„Protingi ir išdykę skaičiai“
	7. Moka lyginti daiktus iš akies ir nusakyti atstumą, kryptį	Iš akies nustato kuris daiktas ilgesnis – trumpesnis, platesnis – siauresnis, aukštesnis – mažesnis, didesnis – mažesnis, vienodi. Nusako toli – arti, pirmyn- atgal ir t.t.	Derliaus šventė Didaktinis žaidimas „Atrask“ Ekskursija į parką, stomatologinį kabinetą.	Ruduo	„Rudenėlio takeliu“
KALBOS RAIDOS	1. Kalba daug ir taisyklingai	Atpasakoja apsakymėlius, seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, palydi gestais ir mimika.	Rytmetis „Vasaros prisiminimai“	Ruduo	„Sudie vasarėle, sveikas rudenėli!“
	2. Nuosekliai dėsto savo mintis, pasakoje apie įvykį	Pasakoja tai ką išgyveno, patyrė, matė	Pramoga „Mano dienele“	Ruduo	„Aš grupėje“
	3. Domisi nežinomų žodžių prasme, gali paaiškinti kai kurių žodžių reikšmes	Klausia, jei nesupranta žodžio ar sakinio prasmės, aiškinasi ką tai reiškia. Klausosi įrašų, skaitomų, sekamų pasakų, žiūri TV.	Adventiniai Kūčių, Šv. Kalėdų, Naujųjų metų papročiai, tradicijos .	Žiema	„Prie Kalėdų eglutės“
	4. Moka atmintinai 3-4 eilėraštukus, moka patarlių, mįslių,	Klausosi skaitymo, mokosi eilėraštukų, tautosakos. Deklamuoja tradicinius eilėraštukus.	Grupės vaikų gimtadieniai. Pramoga „Visos gėlės tau mamyte“.	Pavasaris	„Tu mane sušildai tu mane glaudi“

	priežodžių				
	5. Pasakoja ir apibūdina knygelių iliustracijas	Varto knygeles, apžiūrinėja iliustracijas, jas aptaria, eina į biblioteką, surengia knygelių parodėlę. Pasakoje pagal paveikslų seriją, atpasakoja, sek liaudies ir literatūrinės pasakas, apsakymus, padavimus. Inscenizuoja parinktus kūrinėlius.	Ekskursija į biblioteką. Vaikų gamintų knygelių paroda	Pavasaris	„Mus kalbina knygos lapeliai“
	6. Domisi raidėmis	Atpažįsta kai kurias raideles aplinkoje, tekste, žaidžia su raidėmis, karmo, spalvina, lipdo, kopijuoja, piešia, dėlioja, jungia. Bando skaityti spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą, atlieka įvairias užduoteles.	Laiškas, linkėjimai Kalėdų seneliui. Išvyka į biblioteką.	Žiema Pavasaris	„Rieda metų laikas“
	7. Išskiria pirmą, paskutinį garsą žodyje, nustato garso vietą žodyje	Analizuoja garsus. Galvoja žodžius prasidedančius tam tikra raide. Žaidžia žaidimus, padedančius analizuoti garsus.	Viktorina „Mano gimtinė Lietuva“	Žiema	„Mano gimtinė Lietuva“
	8. Pasakoja išgalvotas istorijas	Pasakoja greitai ką jis norėtų patirti, pamatyti, išgirsti, paliesti, paragauti, veikti. Laisvai fantazuoja.	Siužetinis – vaidmeninis žaidimas „Kelionė traukinuku“ „Minčių lietus“	Ruduo Žiema Pavasaris	„Sukam kelionių ratą“ „Viskas žaidimas ir ne žaidimas“
FIZINĖ	1. Eina ir bėgioja laisvai įveikdamas kliūtis	Eina šonu, ties viduriu prasilenkiant su kitu. Bėga suoleliu, buomu. Peržengia per įvairius daiktus. Nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Stengiasi bėgti panašiai kaip suaugęs. Žaidžia judrius ir ramius žaidimus, sportuoja judesio korekcijos kabinete.	Judrūs žaidimai „Aš pas lokį šilė“, „Stebuklingas takelis“, „Bėk tyliai“. Išvyka į parką.	Ruduo Žiema	„Ką slepia miškas“
	2. Šokinėja iš vietos atsispirdamas abiem kojomis	Šokinėja ant vienos kojos. Pašoka abiem kojom į viršų apsisukant apie save. Šoka judant pirmyn. Šoka iš vietos arba išbėgėjęs į toli ir į	Judrūs žaidimai : „Žiogai“ „Dešimt šuolių“ Sportinė pramoga „Noriu augti sveikas“	Žiema Pavasaris	„Aš saugus kai žinau“

		aukštį. Žaidžia judrius žaidimus.			
3. Pabėga nuo gaudančiojo		Bėga nuokalnėn (ar įkalnėn) pristatomu, pakaitiniu žingsniu. Laikosi taisyklių, pagauna bėgantį, lenktyniauja. Suvokia ir laikosi žaidimo taisyklių.	Judrūs žaidimai : „Paukšteliai lizdeliuose“, „Katė ir pelė“	Pavasaris	„Sveikas pavasarėli!“
4. Atlieka šuoliukus siekdamas pakabinto daikto		Šokinėja ant vienos kojos vietoje ir judant pirmyn. Peršoka per nedidelę kliūtį, šoka iš lanko į lanką atsispiriant abiem kojom. Pašoka siekiant daikto iš vietos. Žaidžia judriuosius, imitacinius žaidimus.	Judrūs žaidimai : „Šienapjūtė“, „Pasiek“	Ruduo	„Rudenėlio takučiu“
5. Pralenda pro įvairaus pločio, aukščio ir ilgio kliūtis		Ropoja nuožulnia lenta, gimnastikos suoleliu. Pralenda pro virvę, lanką neliečiant rankomis grindų. Pralenda pro kelias įvairaus aukščio kliūtis šonu, pristatomu žingsniu, pritūpus. Aktyviai žaidžia žaidimų aikštelėje.	Judrūs žaidimai : „Kiškiai darže“, „Lokys ir bitės“	Ruduo	„Gyvūnai žmogaus gyvenime“
6. Dešine ir kaire ranka atmuša nuo žemės atšokusį kamuolį		Atmuša kamuolį viena ir abiem rankomis vienas kitam judant, dedant jį į grindis, seka akimis rankos judesius. Valdo įvairaus dydžio kamuolius.	Judrūs žaidimai : „Kamuolys vidurinijam“, „Kamuolys ratu“	Pavasaris	„Pažink savo gimtinę“
7. Varo kamuolį pirmyn		Ridena, mėto kamuolį viena ir abiem rankomis. Bando atlinkti judesius visa jėga. Ridena, meta, traukia iš visos jėgos.	Judrūs žaidimai : „Kamuolių kelionė“, „Pagauk“	Žiema Pavasaris	„Noriu būti sveikas“
8. Varo kamuolį kojomis		Varo kamuolį kojomis tarp linijų, vingiais tarp išdėstytų daiktų, gyvatėle, ratu.	Judrus žaidimas : „Kamuolių ridenimas“	Žiema Pavasaris	„Ką slepia miškas“
9. Juda ir keičia judesius paisydamas muzikos tembrą ir pobūdį		Atlieka judesius iš įvairiausių kūno bei rankų padėčių, gausiai naudojant įvairius įrankius (lazdas, juosteles, lankus ir kt.). Ranką su įrankiu seka akimis. Žaidžia žaidimus, estafetes rytinės mankštos metu.	Judrūs žaidimai : „Diena - naktis“, „Arkliukai“, „Greitai ir lėtai“	Ruduo	„Miško dovanos“

5.5. Meninio ugdymo turinys

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos, kt.)	LAIKAS (metų laikas)
1	2	3	4	5
„DARBŠTUOLIUKŲ” RANKŲ DARBŲ BŪRELIS				
4-5 m.	1. Moka siūti audinį daigstymo dygsniu.	Atsimatuoja reikiamą siūlo ilgį. Veriant jį į adatą, naudojasi įvėrikliu. Ant audinio sausu muilu ir liniuote nusibrėžia linijas siuvimui.	Servetėlė, puošta daigstymo dygsniu.	Ruduo
	2. Siuva apsiūlėjimo ir kilpiniu apsiūlėjimo dygsniu.	Sudeda du audinio sluoksnius, sutapdina kraštines, naudojasi adatė-lėmis – smeigtukais, stengiasi muilu pažymėti siuvimo liniją.	„Adatinė“, „Piniginė”	
	3. Geba daigstymo dygsniu jungti dvigubą audinį, siuvant lenktomis linijomis.	Pasirenka aplikacijos iškarpa, smeigtukais tvirtina prie audinio, muilu pasižymi siuvimo liniją, siuva smulkiais dygsneliais, išgaudami lenktas linijas.	Įvairūs paveikslėliai.	
	4. Moka siūti mašininu dygsniu.	Naudojasi siūlo įvėrikliu, sausu muilu ir smeigtukais, audinius jungia mašinine siūle, užpildo kamšalu.	Kalėdiniai darželio papuošimai.	Žiema
	5. Formuoja darbelį.	Pasirenka siūlės sutraukimo vietą, ją pasižymi sausu muilu ar pieštuku. Pagal pažymėtą liniją formuoja darbelį surišant ar sudaigsčius sutraukiant.	„Kiškiai”, „Katinėliai”	
	6. Geba naudotis įrankiais Žino įvairiasnių audinio panaudojimo būdų.	Karpo audinį pagal nubrėžtą liniją Juostelėmis. Jomis iškaišo tinklinį Audinį. Karpo audinį netaisyklingom Figūrom be pasižymėjimo, naudojasi storais teptukais, lipalu. Audinį klijuoja ant audinio ir kartono.	„Rankinukai“, „Gėlės“ skirtos galerijai papuošti Motinos dienos proga.	Pavasaris
5-6m.	1. Darbeliuose naudoja visus išmokus dygsnius. Geba naudotis įrankiais.	Siūlą veria įvėrikliu, audinį karmo žirkėmis, siūlės vietą žymi sausu muilu, naudojasi smeigtukais. Taisyklingai sudeda du audinio sluoksnius, juos susiūna pasirinkta	Įvairūs dekoratyvūs ir funkcionalūs paveikslėliai.	Ruduo

	Žino įvairesnių audinio panaudojimo būdų.	siūle.		
	2. Moka naudotis įrankiais. Žino įvairesnių tekstilės panaudojimo būdų.	Kerpa audinį ir siūlus pagal pažymėtą liniją. Parenka siūlus pagal adatos storį, naudojasi įvėrikliu. Piešia guašu ar akvarele ant audinio. Audinį klijuoja ant popieriaus ar audinio.	Sveikinimo atvirukai	Žiema
	3. Formuoja darbelį	Naudojasi adatėlėmis – smeigtukais, siūlės vietą pasižymi muilu. Apdailai naudoja sagas, siūlus, sinteponą, akrilo dažus. Numato ir pasižymi siūlės sutraukimo vietą, suformuoja darbelį.	„Angelėliai” kalėdiniam darželio papuošimui.	Žiema
	4. Kūrybiškai naudoja nebereikalingus buityje daiktus.	Susikarpo audinį, naudojasi storais teptukais, lipalu, apklijuoja stiklinius indelius, tuščias dėžutes, kartono lapus – iš jų formuoja dėžutes.	Pieštukinė.	
	5. Gamina tekstilinius aksesuarus	Pasirenka tinkamą audinį, apsibrėžia muilu trafaretą, iš audinio iškerpa apsibrėžtą formą. Puošybai naudoja karoliukus, plastmasinius šiaudelius, puošnų ploną audinį.	Įvairūs kaklo papuošalai.	Pavasaris
	6. Moka audinį dekoruoti spalvotais siūlais.	Susikuria linijų kompoziciją. Išspiešia ją ant audinio, pasirenka kontrastingos spalvos siūlus. Naudodami lipalą ir plonus teptukus, prikljuoja siūlus.	Įvairūs paveikslėliai	

MUZIKINIS UGDYMAS

1 – 3 m.	1. Klauso kontrastinės įrašų ir gyvos lietuvių liaudies muzikos	Linguoja į šalis, ploja delnukais, trepsi, tūpčioja, myluoja, supa lėlytes, žaisliukus.	Pavasarinės pramogos	Pavasaris
	2. Išbando įvairius ritminius instrumentus	Stuksena akmenukais, pagaliukais, kaladėlėmis, groja barškučiais.		
	3. Ritmizuoja tekstą balsu	Skanduoja trumpus eilėraštkus, skaičiuotes.	Muzikinės pasakos	
	4. Įgyja pradinis ritmikos elementus	Eina paskui auklėtoją, vorele, bėga ratuku, sukasi po du.		
	5. Klauso gamtos garsų, triukšmų, bando juos atskirti	Mėgdžioja paukščių balsus, gyvulėlių, mašinų ūžimą, traktoriaus burzgimą. Šokinėja kaip varlytės, kiškučiai, striksi kaip paukšteliai, krypuoja kaip antytės, ropoja kaip ežiukai, šlepsi kaip meškiukai, sėlina kaip laputės, skraido kaip paukšteliai. Imituoja lietutį, beldžia į grindis. Rodo delnukais saulutę, žydi kaip gėlytės.	Kalėdinės pramogos	Žiema

3 – 4 m.	1. Klauso kontrastingų nuotaikų, tempų, kūrinių, juos apibūdina	Išklauso kūrinį, netrukdydamas draugui. Patirtas emocijas, apibūdina trumpais žodžiais: linksma – liūdna. Klausant muzikos įrašus ar „gyvą“ muziką, nuotaiką perteikia plojant, trepsint, linguojant. Koncertuose girdimą muziką, emociškai išreiškia (plojant, trepsint).	Grupių pramogos: „Grupės gimtadienis“, „Metų spalvos“.	Pavasaris
	2. Klauso, skiria gamtos garsus, juos imituoja, pamėgdžioja mimika, judesiu, balsu.	Lauke žaidžia ir imituoja girdimus gamtos garsus. Kūrybiškai pamėgdžioja, imituoja paukščius.	Kalendorinės metų šventės	
	3. Klauso liaudies dainas: lopšines, žaidinimus, kykavimus, atliekamus suaugusio	Moka klausyti trumpas liaudies dainas. Žaidžiant su žaislais, atkartoja girdimus kūrinius. Atpažįsta girdėtus kūrinius.	Kalendorinės metų šventės	
	4. Dainuoja trumpas, siauro diapazono dainas, tiksliai intonuoja	Klauso suaugusiojo ir mokosi jam pritarti. Aiškiai taria ir mokosi intonuoti garsus. Pradeda teisingai intonuoti dainas.		
	5. Dainuoja su pritarimu, ansamblyje	Kartu pradeda kūrinį. Klauso draugų ir mokosi kartu dainuoti. Klauso pritarimo.	Pavasarinės pramogos	Pavasaris
	6. Emociškai atlieka kūrinius	Moka nuotaikingai atlikti trumpas dainas. Dainas atlieka vienu ritmu.	Kalėdinės pramogos	Žiema
	7. Įsimena ir atkartoja nesudėtingus, ritminius darinius	Įsiklauso suaugusiojo ar vaiko atliekamą ritminį pratimą. Individualiai kuria ritminis pratimus.		
	8. Ritmiškai, raiškiai atlieka imitacinius judesius, individualiai ir kolektyviai	Klauso pritarimo ir derina imitacinius judesius. Nuotaikingai atlieka individualius judesius. Ritmiškai atlieka kolektyvinius judesius.	Muzikinės pasakos	Pavasaris
	9. Šoka po vieną, poroje, ratelyje	Moka sudaryti ir išlaikyti ratelį šokant. Ritmiškai derina judesius šokant po vieną ir poroje.	Pavasarinės pramogos	Pavasaris
	10. Muzikuoja vaikiškais ritminiais muzikos instrumentais	Atkartoja suaugusiojo arba draugo atliekamus kūrinius. Savarankiškai kuria trumpus ritminius pratimus. Ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui.	Muzikinės pasakos	
4 – 5 m.	1. Klauso įvairių nuotaikų, stilių, instrumentų atliekamus kūrinius	Išklauso, įsiklauso kūrinį. Kūrinio nuotaiką apibūdina žodžiais, skiria instrumentus: pianinas, akordeonas, smuikas, kanklės. Koncertuose girdimą muziką išreiškia plojimu, trepsėjimu.	Grupių pramogos: „Grupės gimtadienis“, „Mūsų dieneelės“	

2. Klauso, atpažįsta gamtos garsus, juos imituoja, pamėgdžioja mimika, judesiu, balsu	Lauke žaidžia ir imituoja girdimus gamtos garsus. Kūrybiškai pamėgdžioja, imituoja paukščius.	Kalendorinės metų šventės	
3. Klauso, atpažįsta kalendorinių švenčių kūrinius	Skiria kalendorinių švenčių dainas, šokius. Apibūdina jų nuotaikas.	Kalendorinės metų šventės	
4. Dainuoja nesudėtingų melodijų, įvairių tempų ir nuotaikų dainas. Tiksliai intonuoja.	Teisingai intonuoja dainų melodijas. Teisingai taria ir artikuluoja dainų žodžius ir garsus.		
5. Dainuoja su pritarimu, po vieną ir ansamblyje	Kartu pradeda ir atlieka dainas. Savarankiškai atlieka individualias dainas.	„Metų spalvos“	
6. Dainuoja kalendorines dainas	Dainuoja nesudėtingas kalendorines dainas.	Kalendorinės metų šventės	
7. Emociškai atlieka kūrinius	Dainas dainuoja reikiamu ritmu. Dainos nuotaiką, perteikia balsu ir mimika.	Muzikinės pasakos	
8. Improvizuoja, kuria ritminius darinius pasakų veikėjams imituoti	Įsiklauso ir atkartoja suaugusiojo ar draugo atliekamą ritminį pratimą. Savarankiškai pasirenka pasakų herojus. Kuria ir improvizuoja pasirinktais ritminiais muzikos instrumentais.		
9. Ritmiškai, raiškiai atlieka įvairius judesius individualiai ir kolektyviai	Derina judesius prie kūrinio tempo. Nuotaiką išreiškia judesiu ir mimika. Charakteringai atlieka individualius judesius.	Muzikinės pasakos	
10. Šoka po vieną, poroje, ratelyje (keičia kryptį)	Ritmiškai derina judesius, šokant po vieną ir poroje. Moka sudaryti ir išlaikyti ratelį. Savarankiškai keičia kryptį, keičia judesius.	Pavasarinės pramogos	
11. Šoka kalendorinis ratelius, šokius	Moka kalendorių švenčių ratelius, šokius. Juos atlieka charakteringai.	Metų kalendorinės šventės	
12. Muzikuoja vaikiškais ritminiais muzikos instrumentais	Atkartoja suaugusiojo ar draugo atliekamus trumpus kūrinius. Savarankiškai kuria ritminius pratimus.		
13. Pritaria melodiniams instrumentams	Ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui pianinu, akordeonu.		

5 – 6 m.	1. Klauso įvairių nuotaikų, stilių muzikos	Formuoja girdimąjį suvokimą. Sukaupia dėmesį. Giliau suvokia muziką. Jausmus, mintis išreiškia žodžiais. Skiria instrumentinę, liaudies muziką, atpažįsta instrumentus, Skiria žanrus, registrus, įvardina: liaudies, instrumentinę, vokalinę, simfoninę muziką. Nusako muzikos kryptį, dinamiką. Klauso šiuolaikinės ir senovinės, liaudies ir profesionaliosios, kitų tautų, skirtingų instrumentų įrašų ir „gyvos“ muzikos.	Tradicinės darželio šventės	
	2. Dainuoja vokalius pratimus	Dainuoja skaičiuotes, greitakalbes, mokosi teisingo kvėpavimo, tikslios artikuliacijos. Dainuoja pratimus diapazonui plėsti.	Kalendorinės metų šventės	
	3. Dainuoja nesudėtingas daineles po vieną ir ansambliuos, su pritarimu ir be jo	Dainuoja vaikiškas ir lietuvių liaudies daineles, kalendorinių švenčių dainas. Dainuoja su pritarimu ir akapela. Keletas vaikų tiksliai intonuoja. Mokosi neforsuoti. Išdainuoja tęsiamas ir taškuotas natas. Klauso šalia dainuojančio draugo. Dainuoja muzikinius dialogus mormorando. Moka išlaikyti pauzes. Išlaiko fermatas. Išklauso įžangą, dainuoja su dinamika.	Vasario 16-osios pramoga	
	4. Improvizuoja kuria trumpas vaidybines sceneles	Kuria melodijas savo vardams, trumpiems tekstams, skirtingoms skiemenų skaičiaus žodžiams. Kuria muzikinius dialogus su draugu mormorando. Išreiškia save judesiu, mimika. Pritaiko judesius ramaus, judraus pobūdžio muzikai. Bando pavirsti skraidančiu paukščiu, spindinčia saule, vaizduoja aukštą ir žemą namą. Emocingai išreiškia dainelės turinį.	Kalendorinės metų šventės Kalėdinės pramos	
	5. Išreiškia save judesiu	Kuria figūras spontaniškas judesio improvizacijas. Šoka su kaspinėliais, improvizuoja su skarelėmis, guminiiais kamuoliukais, smėlio lėlytėmis, suminkštas žaisliukais, lapeliais, popierinėmis snaigėmis, plastiko maišeliais.	Muzikinės teminės valandėlės	
	6. Mokosi šokių žingsnelių	Sudaro ratelį. Pasiskirsto poromis, moka apsisukti poroje. Šoka pristatomu, dvigubu, polkos žingsneliais, bėga gyvatėle, landžioja pro susikibusiais rankas.	Pavasarinės pramos	Pavasaris
	7. Šoka kalendorinių švenčių šokius, ratelius	Atlieka skirtingo tempo ratelius. Savarankiškai pakeičia kryptį, ratelį didina, mažina. Eina šoniniu žingsniu, apsisuka po vieną ir poromis.		

5.6. Etninės kultūros ugdymo turinys

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos, kt.)
1	2	3	4
ETNINĖ KULTŪRA			
MENINĖ	1.Gerbia savo etninę kultūrą	Susipažįsta su lietuvių liaudies kūryba, atlikimo būdais. Dalyvauja šventėse. Pažindamas etno kultūrą mokosi darbštumo, tvarkingumo, tolerancijos, teisingumo, žodžio tesėjimo, kolektyviškumo.	Rudens pabaigtuvės, Vėlinių, advento vakaronė, Užgavėnės, Sekminės Ekskurijos į: darželio Seklyčia, Rokiškio krašto muziejų, Šv. Mato bažnyčia, parodas ir kt.
	2.Suvokia žmogaus ir gamtos ryšius, savo santykį su gamta	Stebi gamtą, klauso jos garsų. Stebi metų laikų seką, gamtos pokyčius, ryšį su kalendoriniu metų ratu.	Išvyka į parką
	3.Išgyvena kūrybinį džiaugsmą, pasitenkinimą, sėkmės jausmą žaisdamas, dainuodamas, šokdamas, pasakodamas lietuvių liaudies kūrybą	Susipažįsta, atlieka įvairių muzikinį ir pasakojamąjį folklorą. Pritaiko kasdieninėje veikloje ir šventėse	Folkoro, darželio bendruomenės, grupių, Šeimos šventės
	4.Pritaiko įgytus muzikinės etninės kultūros pavyzdžius	Skiria, atpažįsta lietuvių liaudies kūrybą. Kasdienėje veikloje, žaisdamas, kurdamas, bendraudamas, dirbdamas pritaiko lietuvių liaudies žaidimus, dainų elementus, smulkiąją tautosaką, muzikavimą vaikiškais ritminiais instrumentais.	Kapela grupėje
	5.Žino kalendorines šventes, apeigas, tradicijas, papročius, atlieka švenčių repertuarą	Švenčia kalendorines šventes: domisi, stebi suaugusiųjų atliekamose švenčių apeigose, ritualuose. Dalyvauja kartu su suaugusiais atliekant švenčių tradicijas, papročius atlieka švenčių muzikinį repertuarą,	Rudens lygiadienis, Vėlinės, Advento laikotarpis, Kūčios, Kalėdos, Užgavėnės, Gavėnios laikotarpis, Velykos, Sekminės Paukščių sugrįžtuvės: Kielės, Pempės, Volungės, Gandrinės, Vieversio.
	6.Suvokia lietuvių liaudies	Klausoma, žaidžia, pasakoja, improvizuoja,	Pasakų popietė

	pasakas ir dainas, smulkiąją tautosaką	inscenizuoja lietuvių lietuvių liaudies pasakas arba jų motyvus	
	7.Pažįsta tradicinius amatus, pritaiko savo veikloje	Piešiant, lipdant, siuvinėjant, siuvant, pinant, rišant, kuriant susipažįsta su ornamentika, spalvomis, jų deriniais ir tradiciniais amatais.	Kaziuko mugė, Ekskursija į dailės mokyklą, Susitikimai su amatininkais

5.7. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo turinys

UGDYMO SRITYS	UGDYTINOS KOMPETENCIJOS	VAIKO VEIKSENOS	IDĖJOS VAIKŲ DŽIAUGSMUI (šventės, pramogos, ekskursijos)
1	2	3	4
VAIKŲ CEREBRINIS PARALYZIUS (VCP)			
MOTORIKA	1. Kontroliuoja savo taisyklingą laikyseną	Mina „velo“ dviračiu, laikant nugarą tiesiai. Lipa kopėtėlėmis į viršų ir žemyn 4-5 laiptelius. Čiuožia gimnastikos suoliuku ant nugaros pirmyn ir atgal.	Didaktinis žaidimas „Padėkliukų nešiojimas“
	2. Stiprina viso kūno raumenis.	Taisyklingai mina treniruoklį. Šokinėja ant batuto (abiem kojom, pakaitiniu žingsneliu). Lipa kopėtėlėmis aukštyn – žemyn. Gulint ant apklotu atlieka įvairius pratimus. Ropoja, vartosi nuo nugaros ant pilvo, burbuliukų baseine su kojom pasiekia dėžės dugną. Atsistoja iš klūpimos padėties prie gimnastikos suoliuko, lygiagrečių.	
	3. Stengiasi išgauti reikiamą judesį.	Gulint ant nugaros daro dviratuko minimo judesį. Spiria kojom didesne jėga į dygliuotą kamuolį, daro ropojimo pakaitiniu žingsneliu judesį. Apsiverčia nuo nugaros ant pilvo, atsisėda iš gulimos padėties, atsiklaupia ant kelių.	Didaktinis žaidimas „Kabantis tiltas“
	4. Geba kontroliuoti savo koordinaciją.	Eina tilteliu, mažais žingsneliais. Eina per pėdužių ir delniukų takelį. Pristatomu žingsneliu atbulom eina gimnastikos suoliuku.	Didaktinius priemonė „Pėdutės ir delniukai“ „Pagaliukų takelis“
	5. Atlieka įvairius judesius rankomis.	Gulint ant nugaros padaro judesius su gimnastikos lazdele, kamuoliais. Mėto kamuolį į krepšį. Stovint pradinėje padėtyje atlieka pratimus su „lietučiais“, „kaspinais“.	
	6. Lavina griebimo funkciją.	Sega skalbinių segtukus ant virvutės dešine, kaire ranka. Išima iš kibirėlio ir įdeda į kibirėlį spalvotus šiaudelius, kankorėžius. Pagal spalvas sudeda spalvotus kubelius.	Didaktinės priemonės „Pažaisk su segtukais“, „Kibirėlis ir šiaudeliai“,

			„Sudėk pagal spalvas“
	7. Stengiasi lavinti rankų pirštų judesių tikslumą.	Sugeba kalti su žaisliniu plaktuku dešine ar kaire ranka, deda pieštukus į „sūrį“. Varsto virvutę įvairiomis kryptimis priemonėje. Naudojasi įvairiomis priemonėmis.	Didaktinės priemonės „Boružė“, „Batas“, „Medis“, „Drugelis“, „Stebuklingos skylutės“
PAŽINIMAS	1. Moka ištraukti daiktus iš dėžės.	Dėlioja įvairaus dydžio daiktus iš dėžės ir kitų indų.	
	2. Tyrinėja žaislus, juos atpažįsta, manipuliuoja jais.	Žaidžia įvairiais žaislais. Juos lygina pagal svorį, dydį, paviršių. Įsiklauso į jų skleidžiamus garsus.	
	3. Pažįsta savo grupės draugus	Pašaukus vardu atsiliepia. Parodo draugus pagal vardus.	
	4. Žvilgsniu parodo vaiką pagal vardą	Žaidžia žaidimus be kalbos pagalbos. Žvilgsniu rodo į vairius daiktus.	
	5. Pažįsta kūno dalis, jas parodo	Rodo pagrindines kūno dalis. Mokosi trumpų eilėraščių, kurie padeda įsiminti.	
	6. Liečia įvairaus paviršiaus žaislus, šiurkščius daiktus	Žaidžia įvairius didaktinius žaidimus.	„Stebuklingas maišelis“
	7. Daiktus tyrinėja ranka, burna	Atranda valgomus daiktus, laižo, uosto, kramto.	
	8. Pažįsta save veidrodyje	Žiūrėdamas į veidrodį taria savo vardą. Vadina kūno dalis, mirksi, šypsosi.	
	9. Domisi paveikslukais	Varto knygeles, dėlioja lotą, žurnalus.	
SENSOMOTORI NIS LAVINIMAS	1. Suvokia skleidžiamų garsų įvairovę	Klauso artimos aplinkos garsų, žaislų skleidžiamų garsų, kalbos garsų. Mėgdžioja paukščių ir gyvūnų balsus.	
	2. Pratinasi prie naujų pojūčių, garsų	Lygina šiltą ir šaltą daiktą, skiria stiprų ir silpną garsą. Nustato garso kryptį, seka paskui garsą. Eksperimentuoja.	Eksperimentai
	3. Seka akimis šviesos šaltinį, judantį daiktą	Žaidžia diena–naktis. Degioja šviesą.	
	4. Liečia maišukus pripiltus akmenų, žirnių, pupų, smėlio	Žaidžia didaktinius žaidimus. Nematydamas ima daiktus iš maišelių: vieną arba daug.	
	5. Kiša rankas į šiltą, šaltą vandenį	Prausiasi rankas. Lygina šiltą – šaltą, pavadina.	

	6. Įvairiomis dėžutėmis, puodukais sukuria triukšmą	Žaidžia, eksperimentuoja, muzikuoja. Belsdamas įsiklauso į garsą.	
BENDRAVIMAS IR KALBA	1. Prieš veidrodį žaidžia balso žaidimus	Kartoja garsus, garsažodžius, įvairius žodžius..	
	2. Reiškia teigiamas emocijas, kurios skatina balsines reakcijas	Įgnyba sau į ranką, skruostą. Juokiasi kutenamas. Papučia skaudamą vietą. Paglosto galvą, skruostus.	
	3. Bendraujant siekia akių kontakto	Žiūri į kalbantį. Rodo linksmą, piktą žvilgsnį. Sveikinasi, atsisveikina.	
	4. Lavina liežuvio judesius	Atlieka liežuvio mankštą, siekia liežuvio kontūrus, aplaižo lūpas, prisisiurbia prie kietojo gomurio, siekia liežuvio nosį, smakrą	
	5. Žaidžia žaidimus, dainuoja daineles su judesiais	Imituoja veiksmą judesiais, dainuoja.	
	6. Bendrauja su bendraamžiais juos liečia, nusišypso	Rodo kas čia?. Paima nurodytą daiktą. Žaidžia vienas ir su draugais. Dalijasi žaislais. Bendrauja emocijomis.	

DAUNO SINDROMAS

MOTORIKA	1. Stengiasi aktyvinti padų taškus	Eina atbulomis, atsitūpus, mažais žingsneliais per pagaliukų takelį, tiltelį. Lipa ant dėžutėje pripiltų kaštonų, akmenukų.	Didaktinis žaidimas „Atspėk kas po kojom“
	2. Stengiasi stiprinti pėdų ir kojų raumenis	Kojų pirštais suima ir dėlioja skrituliukus, padėkliukus, kempinėles, kaladėles, pieštukus. Mina dviratuko ir treniruoklio pedalus. Sėdėdamas trepsi kojų pirštais, kulnais, visa pėda į grindis. Rankomis glosto savo kojų padus, stuksena, ploja per pado aktyvius taškus. Ploja padais. Kojų pirštais verčia knygų lapus. Einant kelia kojas aukštai, eina pasistiebę, ant kulnų, pirštų galiukų, pusiau pritūpę.	
PAŽINIMAS	1. Susipažįsta su jį supančia aplinka	Apžiūri, stebi, pasirenka dominančią veiklą.	
	2. Orientuojasi aplinkoje	Orientuojasi grupėje, salėje. Vykdo paliepimus. Žaidžia judrius žaidimus.	
	3. Atlieka veiksmus pagal instrukciją	Eina pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn. Žaidžia žaidimus. Laikosi žaidimų taisyklių.	
	4. Randa apvalius daiktus	Žaidžia žaidimus. Lygina pagal formą. Pažįsta apvalius daiktus.	

	5. Randa atitinkamas išpjovas ir įdeda į jas formas	Žaidžia prie didaktinio stalo. Dėlioja dėliones.	
	6. Lygina kūno dalis	Lygina save su draugu. Skiria ilgus – trumpus plaukus. Įvardija mergaitė – berniukas. Skiria dešinę – kairę pusę.	
	7. Veikia su žaislais	Stato iš kaladėlių. Žaidžia kamuoliu. Žaidžia vaidmeninius žaidimus. Mokosi sutvarkyti žaidimo vietą.	
	8. Lytėjimu tiria įvairius paviršius	Minko, glamžo, glosto. Žaidžia didaktinius žaidimus.	
	9. Įsimena draugų vardus	Bendrauja, priskiria vardus, parodo jiems priklausančius daiktus.	
	10. Supranta paprasto siužetinių paveikslėlių	Varto knygeles. Trumpais sakiniais ar veiksmais parodo ką mato, supranta. Vardina nupieštus daiktus. Atsako į klausimus „Kas čia? Ką veikia?“	
	11. Parodo lėlės kūno dalis	Žaidžia vaidmeninius žaidimus. Rengia lėles. Paklaustas, parodo lėlės kūno dalis.	
SENSOMOTORI NIS LAVINIMAS	1. Reaguoja į įvairius garsus (aplinkos, muzikinius, gamtos)	Mėgdžioja išgirstus garsus. Mokosi garsažodžių. Pamėgdžioja gyvūnų ir paukščių balsus. Reiškia emocijas. Nurodo garso kryptį.	
	2. Suvokia instrukcijas, prašymus	Tvarkosi žaislus. Vykdo paliepimus. Pats mokosi prašyti pagalbos, klausti. Atsako į klausimus.	
	3. Lytėjimu pažįsta kūno dalis	Žaidžia žaidimus.	
	4. Pažįsta žaislų paviršius, dydžius, formas, spalvas	Žaidžia didaktinius žaidimus. Piešia. Spalvina. Eksperimentuoja. Lygina.	
	5. Jaučia įvairaus maisto skonius	Reaguoja į skonio pasikeitimus. Pasako: rūgštu, saldu, sūru.	Gamina patys valgius
	6. Stebi judančius daiktus	Žaidžia žaidimus. Aplinkoje stebi mašinas, žmones, paukščius, vabalus.	
	7. Stebi šviesą skleidžiančius žaislus	Žaidžia su didaktiniais žaislais. Emociškai reaguoja.	
	8. Jaučia įvairius kvapus	Žaidžia žaidimus. Uosto įvairius daiktus. Lygina kvapus. Emociškai, mimika reaguoja.	
	9. Bendrauja su bendraamžiais	Žaidžia vienas ir su draugu. Bendrauja mimika ir kalba. Dalijasi žaislais. Pasiskirsto vaidmenimis.	
	10. Noriai žaidžia	Pasirenka save dominančią veiklą.	

	11. Klausia ką mato knygutės paveikslėliuose	Varto knygeles. Stebi paveikslėlius. Kreipiasi į suaugusius klausdamas.	Ekskursija į vaikų biblioteką
	12. Pažįsta daiktus, žaislus, veiksmus paveikslėliuose	Atsako į klausimus. Įvardina matomus paveikslėlius.	
	13. Sutelkia dėmesį į kalbėtoją	Mokosi išlaikyti dėmesį. Reaguoja mimika, emocijomis. Atsako į klausymus, klausia.	
	14. Moka kalbėti tyliai, garsiai	Žaidžia žaidimus. Aptaria girdimus aplinkoje garsus. Įvardija ką girdi. Pamėgdžioja.	
	15. Žaidžia įvairius ritminius žaidimus, daineles	Groja, eksperimentuoja su garsus skleidžiančiais daiktais.	
	16. Moka grupuoti daiktus	Žaidžia didaktinius žaidimus. Grupuoja daiktus: vienas – daug, po du, pagal dydį, formą, spalvą.	
	17. Taria žodžio pradžią, pabaigą	Žaidžia žodinius žaidimus. Užbaigia žodį. Pradedą žodį. Pasako trūkstantį žodį.	
	18. Ima smulkius daiktus	Žaidžia stalo žaidimus, didaktinius, dėlioja dėliones. Užsuka ir atsuka dangtelius. Veria, varsto, glamžo, beldžia stuksena.	
	19. Perima žaislus iš vienos rankos į kitą	Žaidžia žaidimus. Ima žaislus iš dėžės po vieną. Stato bokštelių iš kaladėlių. Įkiša ir ištraukia daiktus.	
	20. Atlieka judesius galva, rankomis, kojomis	Lipdo iš plastilino. Neria piramides. Piešia pieštukais. Moka sulenkti pirštus ir atlenkti. Lipa laiptais, kopėčiom; Meta kamuolį aukštyn, jį spiria. Vaikšto pirštų galais. Šokuoja abiem kojom, viena koja. Stovi ant vienos kojos. Imituoja įvairius judesius	

ELGESIO IR EMOCIJŲ SUTRIKIMAI

MOTORIKA	1. Stengiasi lavinti griebimo funkcijas.	Sega skalbinių segtukus, deda įvairių dydžių mozaikas. Išima iš kibirėlio ir įdeda į kibirėlį šiaudelis. Deda pupeles, kaštonus į skirtingas dėžutes. Sudeda „Lego konstruktoriaus detales į dėžutę. Perima lazdelę iš vienos rankos į kitą. Dėlioja deliones.	Didaktinės priemonės „Pažaiskime su segtukais“. Kibirėlis ir šiaudeliai“. Priemonė „Lego“ žaidimas.
	2. Lavina rankų pirštų judesių tikslumą.	Sugeba kalti su žaisliniu plaktuku dešine ar kaire ranka. Deda pieštukus į „sūrį“. Varsto virvutę įvairiomis kryptimis. Stato piramidę iš kaladėlių. Brėžia su liniuote popieriuje linijas. Bando spalvinti su plamasteriais. Neria piramides, stato bokštelių iš kaladėlių.	Didaktinė priemonė „Medis“. „Drugelis“. „Stebuklingos skylutės“, „Boružėlė“.
	3. Stiprina kojų raumenis.	Mina treniruoklį, velo dviratį, važinėja dviratuku, šokinėja su šokliukais iš vienos salės pusės į kitą. Lipa kopetėlėm aukštyn 4 laiptukus ir žemyn. Eina atsitūpę per salę, eina spalvotais trikampiais.	

		Eina pasistiebę, pusiau pritūpę, bėga ratu plodami rankomis, eina „žąsele“, šokinėja per lazdele, važiuoja „dviračiu“ gulint ant pakloto. Guli ant pakloto ir atlieka įvairius pratimus su kamuoliu, pagaliukais. Lipa gimnastikos sienoje aukštyn ir žemyn nepraleidžiant nė vieno skersinio. Juda suoliuku pristatomu žingsneliu. Lenda per tunelį, puslankį, lanką. Eina imituojant gyvūnų eiseną. Eina atbulomis suoliuku. Šokinėja nuo gimnastikos suoliuko. Sėdi ant suoliuko kojų pirštais paima daiktus, pakelia ir padeda į vietą. Bando „rašyti“ kojomis: viena koja prilaiko popieriaus lapą, o kita - „rašo“ pieštuku laikant tarp kojų pirštų. Peržengia gimnastikos suoliuką iš vienos pusės į kitą.	
	4. Geba kontroliuoti savo koordinaciją.	Eina pasistiebę, eina pristatomu žingsneliu gimnastikos suoliuku 3-4 kartus. Eina atbulomis gimnastikos suoliuku. Eina per virvę padėtą ant žemės (pirmyn, pristatomu žingsneliu, užsimerkus, atbulomis). Eina per tiltelį, spalvotais trikampiais, eina per kaštonus, kankorėžius, akmenis.	Priemonė „Spalvoti trikampiai“, „Kaštonai“, „Kankorėžiai“, „Akmenukai“
	5. Atlieka įvairius judesius rankomis.	Mėto kamuolį į krepšį. Mėto kamuolį į toli. Mėto kempynėles tolyn. Einant ratu atlieka įvairius pratimus rankomis. Daro pratimus su pripučiamomis lazdelėmis stovint, einant. Rideną kamuolius per salę. Mėto kamuoliukus į taikinį dešine – kaire rankomis.	Priemonės „Krepšinio stovai“. Didaktinę priemonę „Kempinėlės“
	6. Geba ugdyti orientacijos ir judesių tikslumą.	Eina pagal ant grindų pažymėtus orientyrus. Eina lėtai, vidutiniu greičiu, greitėjančiu, lėtu tempu (pagal mokytojo nurodymus). Ropoja ir peršliaužia per kliūtis. Pasisuka vietoje į kairę – dešinę pusę po signalo. Juda „gyvatėle“, priešpriešais, įstrižai. Guli ant pilvo ir apsiverčia ant nugaros. Guli ant pilvo pakelia abi kojas arba galvą aukštyn ir ištiesia rankas į šalis.	Priemonės Gimnastikos suoliukas, tunelis, puslankis.
	7. Geba išreikšti judesius.	Stovi rate, rankos aukštyn delnais į viršų : ritmingai siūbuoja į kairę su mokytoja, lenkia liemenį („linguoja medžiai vėjyje“). Traukinukas važiuoja lygia vieta: ritmiškai juda pirmyn, imituoja važiuojantį traukinį, traukinukas važiuoja nuo kalniuko- juda greitesniu tempu. Judesiais imituoja ėjimą per pūsnis, gilų sniegą, balas. Guli ant pilvo ridena kamuolį ir šliaužia paskui jį. Guli ant nugaros, garsiai beldžia kojomis į grindis, paklotą. Pradinė padėtis stovint, lenkiasi į dešinę, sako „tik“, į kairę - „tak“, pirmyn – „bim“, atgal – „bam“.	
SOCIALINĖ	1. Gebėti suprasti kito savijautą, emocinę būseną,	Apibūdinti veido išraišką, linksmas, piktas, išsigandęs, nustebeš“. Globoja jaunesnius, padeda jiems, perspėja apie pavojų; pajunta kartelį	Didaktinė priemonė „Grupės nuotraukų

parodyti užuojautą ir padėti šalia esantiems.	dėl jam reiškiamo abejingumo; sugeba paaiškinti, kokios yra blogos savijautos priežastys; pakviečia nuskriaustą vaiką žaist; užleidžia patogesnę vietą nelaimingam; rūpinasi auginamu augalu ar gyvūnu.	albumas”
2. Pasitikėti savimi ir savo jėgomis.	Pasako, kas esąs, kiek metų, kur gyvena. Paprašo pagalbos, jei yra skriaudžiamas, pasidalina savo skaudžiais išgyvenimais; dažnai vartoja žodžius-„aš moku”, „aš galiu”, „aš noriu”; saugo savo daiktus; kitiems parodo savo atliktus darbelius, užduotėles. Nori pagrindinio vaidmens žaidime; šiltoje aplinkoje nugali savo baimingumą.	
3.Palaukti, kol ateis eilė.	Pradeda valgyti grupėje tik visiems susėdus prie stalo; žaidžiant dviese palaukti, kol gaus kamuolį ar kitą žaislą; žaidžiant su grupe vaikų ratelyje ir sustojus vorele taip pat išlaukia savo eilės.	Didaktinis žaidimas „Ropė”, „Pirštinė”
4. Mielai vykdyti paliepiamus.	Vykdo paliepiamus kartu su suaugusiu; atlieka paliepiamą savarankiškai; geba išsakyti savo norus; paiso tėvelių, pedagogų norų.	
5.Dalintis su kitais žaislais ir skanumynais.	Dalina kitiems vaikams pieštukus, popierių; išdalina auklėtojos duotus saldinius visiems. Dalijasi bendrais žaislais siužetinių- vaidmeninių žaidimų metu. Apžiūrinėja kitų vaikų žaislus ir daiktus. Duoda saldumynų, žaislą, kai kitas paprašo.	
6. Dalyvauti žaidžiant ratelius	Dalyvauja renkantis žaislus ir vietą bendram žaidimui; laikosi žaidimo taisyklių; mielai priima kito draugiškumo ir meilės ženklus.Pats sumano ir organizuoja žaidimą, aiškina jo taisykles kitiems; tausoja žaislus ir daiktus žaidimų metu.	
7. Suprasti, koks jo tinkamas elgesys bus paskatintas ir giriamas	Moka mandagumo žodelius ir stengiasi juos vartoti be priminimo; negriebia iš kito daikto ar žaislo, prieš tai nepaprašęs. Savo pyktį išreiškia ne mušdamasis, o mimika, žodžiu. Netrukdo kitiems vaikams žaisti, padeda, kai yra prašomas; liaujasi triukšmavęs, kai yra prašomas. Dienos gale pats įvertina savo elgesį atitinkamu ženkliuku ir parodo kitiems. Žino, kaip bus skatinamas už tinkamą elgesį ir kaip bus baudžiamas už netinkamą.	Didaktinis žaidimas „Širdelės”
8. Gebėti pakartoti pateiktą užduotį.	Bendraudant žiūri į pašnekovo akis; sugeba parodyti išvardintus daiktus ir žaislus. Įvykdo 1 dalies žodines instrukcijas. Atsako į pateiktus klausimus pagal girdėtą tekstą. Pakartoja girdėtą instrukciją.	
9. Žinoti dienotvarkę	Žino paros dalis, supranta paveikslėlius, vaizduojančius veiklą. Sugeba sudėlioti paveikslėlių seką . Nusako, kokia veikla vyks „prieš”, o kokia „po”. Praneša kitiems grupės draugams apie dienotvarkę.	Didaktinis žaidimas „Mūsų dienele”
10. Padėti suaugusiam	Dviese su suaugusiu atlieka vieną namų ruošos darbą; padeda, kai	Maisto gaminimo

	namų ruošoje	skubiai prireikia pagalbos (palaikyti, paduoti, panešti ir t. t.) Pasakoja, kaip yra atliekamas vienas ar kitas namų ruošos darbas. Savarankiškai atlieka darbą pagal suaugusiojo instrukciją.	pratybos
	11. Užbaigti pradėtą darbą iki galo	Žino, koks turi būti galutinis rezultatas; gali pakomentuoti, ką jau padarė, ką daro, ką dar darys. Darbą užbaigia dažniau, nei meta nebaigtą. Paprašytas susitvarko darbo vietą; pasidžiaugia darbo rezultatu su kitais.	Darbelių parodėlės

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Walsh K. B. Į vaiką orientuotų klasių kūrimas (6-7 m.) (knyga ugdytojams). Programa vaikams ir šeimoms. Gera pradžia. – V.: Lietus, 1998.
 2. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I -983 // Valstybės žinios. 1995 Nr. 60-15010
 3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas 2003 m. birželio 17 d. Nr. IX–163.
 4. Lietuvos švietimo koncepcija. – V.: Leidybos centras, 1992.
 5. Monkevičienė O., Palačionienė L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. – V., 2003.
 6. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos. V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
 7. Priešmokyklinis ugdymas. Pirmą knygą. Straipsnių rinkinys. – V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2002.
 8. Priešmokyklinis ugdymas. Antra knygą. Straipsnių rinkinys. – V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
 9. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa. – V.: 2003.
 10. Staerfeldt E. Pedagogika ir demokratija. – V.: Aidai.: 1999.
 11. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569// Valstybės žinios. 2003 Nr. 52-2316)).
 12. Vaikų teisių konvencija. – Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000.
 13. Vaikų darželio programa “Vėrinėlis”. – V.: Leidybos centras, 1993.
 14. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos // Valstybės žinios. 2003. Nr. 71-3216.
 15. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa // Valstybės žinios. 2005. Nr. 12-391.
 16. Verseckienė O. Marcinkas F., ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. – 1995.
-

ROKIŠKIO DARŽELIS-MOKYKLA „VARPELIS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PAŽINIMO TAKU“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Visas Mokyklos pavadinimas: Rokiškio darželis-mokykla „Varpelis“, sutrumpintas Mokyklos pavadinimas: Darželis-mokykla „Varpelis“ (toliau vadinama - Darželis-mokykla).

Mokyklos įsteigimo data: Rokiškio rajono tarybos 1991-06-28 sprendimu Nr.30. 2008 liepos 2d. atlikta mokyklos vidaus struktūros pertvarkymas ir įsteigtas Rokiškio darželio-mokyklos „Varpelis“, Laibgalių skyrius.

Mokyklos veiklos pradžia: 1991-08-25.

Mokyklos teisinė forma ir priklausomybė - savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Mokyklos grupė-bendrojo lavinimo mokykla.

Mokyklos tipas - darželis-mokykla.

Mokyklos buveinė – Jaunystės 15, LT -42156 Rokiškis, el. paštas: varpelis@parok.lt , rokvarpelis@gmail.com , internetinis puslapis www.rokvarpelis.lt ,tel. 8 458 52229, 8 458 33299; Laibgalių skyrius – Ateities g. 5, Laibgalių k., Rokiškio r., tel. 845865132.

Mokymo kalba – lietuvių.

Mokymo forma – dieninė.

Mokyklos steigėjas – Rokiškio rajono savivaldybė.

ĮSTAIGOS IR REGIONO SAVITUMAS

Darželis-mokykla dirba 12 val. (nuo 6.30 val. iki 18.30 val.), Laibgalių skyrius – 10.30 val.

Įstaigoje diegiamos ugdymo turinio naujovės vaikų emocinei ir socialinei patirčiai įgyti. Čia sukurtos visos būtinausios sąlygos vaikų ugdymui(si): erdvios grupės, logopedo kabinetas, žaidimų kambarys, etnografinis muziejus, teatrinės raiškos kambarys, gamtamokslinių tyrinėjimų kampelis, aktų salė, sporto salė, biblioteka, metodinis kabinetas, bendrosios praktikos slaugytojos kabinetas, pagalbos vaikams kabinetai, valgykla. Vaikai visapusiškai ugdomi žaisdami, muzikuodami, šokdami, sportuodami, vaidindami, tyrinėdami aplinką.

Darželis-mokykla „Varpelis“ - atvira įstaiga. Čia vyksta daug įvairių kultūrinių renginių bendruomenei, kai kurie jau yra tapę tradiciniais, tai: Rugsėjo 1-osios šventė, Rudenėlio šventė, Kalėdinės eglutės šventė, „Varpelio“ gimtadienio šventė, ketvirtokų atsisveikinimo su darželiu-mokykla šventė, būsimųjų pirmokų šventė. Organizuojami seminarai, vykdoma metodinės patirties sklaida rajono pedagogams. Bendradarbiaujame su rajono, miesto mokyklomis, darželiais, Rokiškio priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, Rokiškio miškų urėdija, Rokiškio pedagogine psichologine tarnyba, Policijos komisariatu, Visuomenės sveikatos centru, Vaiko teisių apsaugos skyriumi, muzikos mokykla, choreografijos mokykla, Rokiškio krašto muziejumi, Rokiškio rajono savivaldybės J.Keliuočio viešosios bibliotekos vaikų ir jaunimo literatūros skyriumi.

Darželyje-mokykloje pedagoginio proceso savitumą lemia vaikų kultūros pripažinimas (kuriamos sąlygos vaikų saviraiškai ir vaikiškam elgesiui plėtotis), glaudus bendradarbiavimas su šeima (tėvai - ugdymo proceso dalyviai ir aktyvūs bendruomenės nariai) ir demokratiniai pedagogų ir vaikų santykiai (stengiamasi priimti ir atsižvelgti į kiekvieno vaiko nuomonę; skatinamas vaikų iniciatyvumas; vaikų ir pedagogų santykiai grindžiami pagarba ir pasitikėjimu;).

Pedagogai, įgyvendindami ikimokyklinio ugdymo programą, atsižvelgs į reikšmingus Rokiškio krašto geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius ypatumus.

Vaikų pilietiškumo ir visuomeniškumo pradų ugdymui, savo tautos, giminės tradicinės kultūros vertybių pažinimui ir puoselėjimui, istorinės atminties stiprinimui, sveikatos, socialinių įgūdžių, demokratiškumo ugdymui svarbios ir lankytinos šios vietos: Rokiškio savivaldybė, Rokiškio L. Šepkos skulptūrų parkas, Rokiškio ežeras, Rokiškio krašto muziejus, vaistinės, poliklinika, paštas, Nepriklausomybės aikštė, Nepriklausomybės paminklas, Tyzenhauzų alėja, geležinkelio stotis, Rokiškio šv. Mato bažnyčia, prekybos centrai, turgus, Rokiškio rajono savivaldybės J. Keliuočio viešosios bibliotekos vaikų ir jaunimo literatūros skyrius, Rokiškio kultūros centras, miesto švietimo įstaigos, Rokiškio siuvimo įmonė „Lelija“, Ažuolų gatvė, Rokiškio dvaro parkas, Rokiškio senoji architektūra. Dalyvavimas miesto šventėse, tai: Rokiškio miesto gimtadienio renginiuose, Lietuvos profesionalių teatrų festivalio „Vaidiname žemdirbiams“ renginiuose, Vaikų gynimo dienos šventėje, respublikinėje vaikų lėlių teatrų festivalyje „Skudurinė Onutė“, „Aitvariukės gimtadienis“, Aukštaitijos regiono lėlių teatro šventė „Kai atgyja lėlės“ ir pan., medžio drožėjo L. Šepkos, tautodailės ir Rokiškio dailininkų darbų parodų bei ekspozicijų lankymas.

MOKYTOJŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Darželyje-mokykloje su ikimokyklinio amžiaus vaikais dirba pedagogai turintys tinkamą kvalifikaciją, nuolat tobulinantys savo kompetencijas, besidomintys švietimo naujovėmis, mylintys savo darbą. Pedagogams talkina logopedas, meninio ugdymo mokytojas, socialinis pedagogas, bendrosios praktikos slaugytoja, bibliotekininkė.

Nuo 1998 iki 2004 metų darželis-mokykla dalyvavo Atviros Lietuvos fondo ir Danijos Egmonto fondo bendrame projekte, todėl ir šiandien ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai taiko Egmonto projekto ugdymo technologijas - einame demokratijos keliu, problemas sprendžiame projektu metodu. Pedagogų komanda dalyvavo ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogų- konsultantų rengimo kvalifikacinėje programoje ir įgijo konsultantų statusą.

Nuo 2000 metų dalyvaujame pedagoginių studijų kaitos centro (PSKC) veikloje. Dalinamės pedagoginio darbo patirtimi su rajono, respublikos pedagogais.

2006 metais sudarėme bendradarbiavimo sutartį su Švietimo plėtotos centru. Tapome Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pradinių klasių ir specialiojo ugdymo pedagogų kompetencijų taikyti IKT ir inovatyvius mokymo(si) metodus tobulinimas“ dalyviais.

Dalyvaujame ES projekte „Kuriamė Lietuvos ateitį“. „Pradinių klasių mokytojų ir specialiojo ugdymo pedagogų kompetencijų taikyti informacinės komunikacinės technologijas (IKT) ir inovatyvius mokymo metodus tobulinimo modelio išbandymas ir diegimas“

Dalyvaujame ES struktūrinių fondų projekte „Pagalbos mokiniui efektyvumo ir kokybės plėtra“.

Nuo 2006 m. dalyvaujame Pedagogų profesinės raidos centro organizuojamame projekte „Narkotikų vartojimo prevencija ugdymo institucijose“. Viena mokytoja įgijo programos „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa ir jos įgyvendinimas ugdymo institucijoje“ lektorės statusą.

Nuo 2005 metų įsijungėme į tarptautinę vaikų socialinių įgūdžių programą „Zipio draugai“, kurios paskirtis – padėti šešiamečiams vaikams įgyti gebėjimą įveikti jų gyvenime pasitaikančius sunkumus ar problemas.

2010 metais įsitraukėme į bendrą projektą su Vilniaus Goethe's institutu „Vokiečių kalba su Hans Hase priešmokykliniame ugdyme. Pirmoji pažintis“.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS IR STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ SĄSAJOS

Šalies socialinio, ekonominio, kultūrinio gyvenimo kaita, globalizacija, informacinės visuomenės kaita, vertybių ir vertybinių nuostatų kaita, informacinės visuomenės plėtra - įpareigoja darželio-mokyklos „Varpelis“ bendruomenę labai atidžiai derinti ugdymo tikslus su vaikų, šeimų, bendruomenės ir valstybės poreikiais.

Darželio-mokyklos „Varpelis“ ikimokyklinio ugdymo programa atliepia svarbiausius tarptautinius, Lietuvos ir Rokiškio rajono savivaldybės dokumentus.

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis „Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu“, „Metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti“ ir yra orientuota į ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje.

Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (1996 m. kovo 14 d. Nr. I - 1234 4 straipsnyje teigiama, kad vaikas „negali būti diskriminuojamas dėl savo arba savo tėvų <...> amžiaus, < ...> socialinės, turinės, šeimyninės, sveikatos būklės <...>. Tame pačiame straipsnyje nurodoma, jog kiekvienam vaikui turi būti garantuota galimybė sveikai, fiziškai bei protišcai normaliai vystytis, dalyvauti visuomenės gyvenime. 43 straipsnis nurodo, jog „sveiko gyvenimo būdo propagavimas <...> svarbi valstybės socialinės politikos ir veiklos sritis.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatuose, patvirtintose Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1770, Europos Tarybos Ministrų kabineto 2002 m. rugsėjo 18 d. priimtose rekomendacijose pabrėžiama, kad šiandien itin svarbu plėtoti ir užtikrinti lanksčias ir labai kokybiškas ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Viena priemonių, siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, yra ugdymo turinio atnaujinimas. Šiandien ugdymo turinys suprantamas ne kaip griežtai reglamentuota programa, o kaip kompleksiškas procesas, kuriame pabrėžiama turima vaiko patirtis ir sąsajos su aktualiais socialinės kultūrinės jo gyvenamosios vietos poreikiais. Toks ugdymo turinys užtikrina ugdymo kokybę, padeda išvengti socialinės atskirties ir sudaro palankias sąlygas kiekvienam vaikui įgyti ir plėtoti asmenines kompetencijas.

Nuosekliai įgyvendinant Lietuvos švietimo reformą, pabrėžiamas poreikis ugdyti dabarties žmogui būtinas kompetencijas, teikiantis galimybių prasmingai dalyvauti visuomenės gyvenime ir profesinėje veikloje, pozityviai reaguoti į sparčiai besikeičiančio pasaulio iššūkius bei nuolat mokytis, užtikrinama švietimo kokybė, atnaujinimas, į naujų asmenų kompetencijų ugdymą orientuojamas ir ugdymo turinys, ir procesas. Vykstančios Lietuvoje švietimo reformos tikslas - visapusiškas kūrybiškos asmenybės ugdymas. Šis dokumentas įstaigos pedagogus įpareigoja ugdomojo proceso metu ypač daug dėmesio skirti vaikui, jo saviraiškai, nes ikimokyklinis ugdymas, kuris yra kaip pradinė ugdymo grandis formuojant savarankišką ir kūrybiškai mąstančią asmenybę tampa ypač reikšmingas.

Vaikų gerovės valstybės politikos koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 siekiama gerų sąlygų vaikų gerovei. Darželio-mokyklos pedagogai garantuoja, kad vaikas įstaigoje jausis orus ir saugus dėl savo tautinės, kultūrinės ar rasinės tapatybės, socialinės padėties. Kiekvienas vaikas vertinamas nešališkai ir turi galimybę visapusiškai dalyvauti bendruomenės gyvenime.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programos patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. V-350 paskirtis – didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą ir įvairovę, ypač kaimo gyvenamosiose vietovėse, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių; užtikrinti lanksčias ir kokybiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas ir reikiamą švietimo pagalbą.

VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Darželyje-mokykloje „Varpelis“ ugdomi vaikai nuo 2 iki 10 metų: viena ankstyvojo ikimokyklinio amžiaus grupė, 2 ikimokyklinio ugdymo grupės, viena priešmokyklinio ugdymo grupė ir Laibgalių skyriuje mišraus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo grupė, priešmokyklinio ugdymo integruota į ikimokyklinio ugdymo grupę. Vaikai baigę ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas turi galimybę tęsti ugdymą(si) pradinio ugdymo 1-4 klasėse (7-10 metų amžiaus vaikams).

Beveik visi vaikai norėtų, kad darželyje būtų daug gražių žaislų, draugų, švenčių, įvairių žaidimų, kad darželyje-mokykloje būtų gražu ir jauku. Vaikų poreikiui patenkinti turime įsirengę žaidimų kambarį. Dalis vaikų norėtų skaniai pavalgyti, grupėse žaisti kompiuterinius žaidimus. Yra nemažai vaikų, kurie nenori eiti pietų poilsio. Tėvai palieka auklėtojoms galimybę rinktis - migdyti vaiką dienos metu ar ne. Medikų ir psichologų požiūriu ikimokyklinio amžiaus vaikui būtina periodiška ramybės būseną. Darželio-mokyklos pedagogai, organizuodami vaikų gyvenimą ir ugdymą darželyje atsižvelgs į vaikų individualų gyvenimo ritmą, įpročius, asmenines savybes ir nemiegantiems vaikams sudarys geresnes sąlygas ramiai veiklai poilsio zonoje.

TĖVŲ POREIKIAI

Norint užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę, išsiaiškinti ikimokyklinio programos „Pažinimo taku“ privalumus ir minusus, buvo pateikta tėvams anketos, kuriose tėvai išsakė savo nuomonę apie darželio - mokyklos veiklą, teikiamas paslaugas, išsakė savo nuomonę apie ikimokyklinio ugdymo programą, pateikė

savo siūlymų. Apibendrinus anketų duomenis galima teigti, jog tėvai džiaugiasi darželio-mokyklos veikla, grupių aplinka, kompetentingais pedagogais, domisi organizuojamu ugdymo procesu, džiaugiasi renginiais.

Anketose tėvai nurodė, jog pageidauja, kad vaikai darželyje išmoktų bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais, suaugusiais, užsiimtų turininga veikla (pieštų, vaidintų, mokytųsi dainuoti, šokti ir pan.). Tėvai nori, kad grupėje dirbtų mylintys vaikus, rūpestingi pedagogai, kad vaikai į darželį eitų noriai, būtų gera jų savijauta. Nemaža dalis tėvų pageidauja, kad jų vaikams būtų suteikiama efektyvi specialioji logopedo pagalba, vyktų papildomos neformalaus ugdymo pamokėlės (šokio, teatro), vaikų mokymuisi ir žaidimams būtų skirtas kompiuteris. Keletas tėvelių norėtų, kad grupėse būtų ugdomi vieno amžiaus vaikai, pailgintos grupės darbo laikas būtų pratęstas iki 19 valandos, veiktų šeštadieninė darželio grupė. Konkrečių pasiūlymų dėl ikimokyklinio ugdymo programos „Pažinimo taku“, jos turinio koregavimo tėvai nepateikė.

Darželio-mokyklos pedagogai turėtų rūpintis demokratiškų santykių plėtojimusi vaikų, tėvų ir pedagogų bendruomenėje, keisdami tėvų požiūrį į vaiko ugdymą, užimdami vaiką įvairiapuse veikla, ieškodami galimybių papildomo ugdymo: muzikos, šokio ar kitokio meninio ugdymo, veiklai organizuoti.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Principai, kurių laikomasi planuojant ugdymo turinį, metodus, parenkant priemones, kuriant ugdymo aplinką, organizuojant ugdymo procesą, numatant pedagoginės sąveikos būdus, bendradarbiavimo su tėvais(globėjais), vietos bendruomene ir socialiniais partneriais.

Humaniškumo. Pripažįstama, kad vaikas yra vertybė. Jis ugdomas būti savarankišku, garbingu, gebančiu pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą. Sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystimuisi. Garantuojama vaikui teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį.

Tautiškumo. Gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės. Ugdomas būsimasis tautos kultūros kūrėjas ir saugotojas. Auginamas doras, geras, kūrybingas žmogus. Įprasminamos dorovinės žmogaus nuostatos į aplinką.

Demokratiškumo. Siekiama, kad nepalanki socialinė kultūrinė kai kurių šeimų aplinka netrukdytų vaikui harmoningai vystytis. Ugdomas kritiškai mąstantis, iniciatyvus, tolerantiškas, mokantis bendrauti su kitais, žmogus.

Socialinio ir emocinio kryptingumo. Gerbiama vaiko nuomonė, vaikas turi teisę rinktis veiklą ir veikti savaip. Sudaromos sąlygos vaiko kultūrai puoselėti.

Vieningumo. Ugdymo turinys, ugdymo procesas turi laiduoti darną tarp vaiko fizinių ir psichinių galių. Siekiama veiklų, atskirų programų sąryšio. Šeimos, darželio ir mokyklos ugdymo tikslų, principų vieningumo.

Koncentriškumo. Ugdymo turinys formuojamas ir įgyvendinamas atsižvelgiant į ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumus, užtikrinamas ugdymo turinio tęstinumas ir grįžtama prie tų pačių temų gebėjimų ir nuostatų ugdymo tik aukštesniu lygiu.

Integralumo. Atskiri dalykai integruojami tarpusavyje, su gyvenimo aktualijomis, ugdymo turiniu siekiama atskleisti įvairiapusių tikrovės reiškinių ryšius ir sąveikas, ugdyti vaiko kompetencijas.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS

Bendradarbiaujant su šeima puoselėti visus vaiko gebėjimus, lemiančius jo visapusiško asmenybės vystymo(si) ir socializacijos sėkmę.

UŽDAVINIAI

Tenkinti individualius vaiko poreikius ir interesus.

Sudaryti sąlygas vaikų socializacijai, kūrybiškumui ir saviraiškai.

Puoselėti vaiko kalbą, tautinio tapatumo jausmus, pagarbą šeimai, tradicijoms, tėvynei.

Ugdyti pažintinius gebėjimus: jutimus, mąstymą, vaizduotę.

Ugdyti elementarius savitvarkos, savitvarkos bei savitarnos pradmenis.

Garantuoti socialinę, psichologinę ir fizinę vaiko saugumą.
Puoselėti vaiko kultūrą, dorines ir kitas vertybines nuostatas.
Organizuoti tėvų pedagoginę švietimą.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo programos turinys orientuotas į ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų galimybes, jų augimą ir įgyvendinamas per visą vaiko buvimą grupėje. Ikimokyklinio ugdymo programos turinį atspindi teminiai projektai, kurie grindžiami nuoseklumo ir perimamumo principu, nuo vaikai artimos iki tolimesnės aplinkos. Projektai siekiama ugdyti socialinę (gyventi ir būti greta, kartu), komunikavimo (klausytis, kalbėti, bendrauti su kitais), sveikatos saugojimo (sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti), pažinimo (tyrinėti ir atrasti pasaulį) ir meninę (grožėtis, kurti, pajauti, išsivaizduoti) kompetencijas. Visos kompetencijos tarpusavyje glaudžiai siejamos ir integruojamos. Ugdytinos kompetencijos ir vertybinės nuostatos sudarytos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnį, gebėjimus ir įgūdžius.

Grupėje dirbantis pedagogas, vadovaudamasis ikimokyklinio ugdymo programa, parengia grupės metinį veiklos planą. Grupės dienynuose planuojama savaitės ugdymoji veikla. Esant vaikų poreikiams ir būtinybei - temos gali būti pratęstos ir pakeistos.

VAIKŲ UGDYMO SISTEMA

Darželyje-mokykloje taikoma integruoto ugdymo sistema. Ji teikia optimalias sąlygas ikimokyklinio ugdymo tikslų realizavimui, laikantis pagrindinių švietimo reformos principų, tikslų, keičiant požiūrį į vaikų ugdymą. Ši sistema labiau atitinka vaiko amžiaus psichologines savybes. Ja vadovaujantis vaikams galima įdomiau pateikti ugdymą medžiagą, vaikai gali aktyviau bendradarbiauti, praturtinti ugdymą savo idėjomis. Daugiau dėmesio skiriama įgūdžių, gebėjimų ugdymui, komunikavimui, suteikiama įvairesnių galimybių remtis vaikui savo patirtimi, geriau suvokti sukaupitą žinių svarbą realiame gyvenime. Auklėtojai integruotas ugdymas leidžia kūrybiškiau susieti programos reikalavimus su savo idėjomis. Auklėtoja gali pasirinkti ir papildyti savo nuožiūra kitus ikimokyklinio ugdymo metodus, prieš tai juos aptarus su tėvais ir bendruomene.

Auklėtoja gali taikyti Ž. Piažę, M. Montesori, R. Štainerio, O. Dekrolio, F. Frebelio, S. Frene, Egmonto projekto pedagogines - metodines sistemas ar pedagogines idėjas. M. Montesori, F. Frebelio, O. Dekrolio idėjos, kurios skatina vaiko savarankiškumą, norą būti laisvam taikomos ugdant vaikus jau dabar. O. Dekrolio vaikų ugdymas grindžiamas santykiu su gamta, natūralia aplinka mūsų įstaigai priimtinas ir artimas. F. Frebelio iškeltas vaikų žaidimas, kaip gyvenimo būdas pripažintas visų auklėtojų. Ž. Piažė - vaiko mąstymo raidos dėsniais, auklėtojos vadovaujasi planuodamos vaiko veiklą. Ypač aktyviai pedagogai šiandien taiko Egmonto projekto pedagogines nuostatas - integruotą ugdymą ikimokykliniame amžiuje, ugdymas individualizuotas ir atitinkantis vaiko kultūros poreikius; ugdymas neregamentuotas iš anksto, neunifikuotas ugdymo turinys ir formos; ugdymas nukreiptas ne į rezultatą, o į procesą; suaugęs - vaiko draugas, partneris, patarėjas, padėjėjas; ugdymo aplinka nestandartizuota; šeima - ugdymo proceso partnerė.

Pedagogai gali papildyti veiklos planavimą naujausiomis kolegijų idėjomis, paskelbtomis pedagoginėje spaudoje, leidiniuose, pedagoginiuose tinklalapiuose.

Pasirinkti metodai neturi prieštarauti ikimokyklinio ugdymo kryptims bei pagrindiniams jos principams. Ugdymo sistemos pasirinkimo ir sprendimų teisingumą rodyd darbo rezultatai.

Ikimokyklinis ugdymo procesas grindžiamas šiomis dabartinę ugdymo(si) kryptį atitinkančių šiuolaikinių technologijų sinteze:

ugdymo(si) skatinimo, sukuriant tinkamą aplinką - pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves vaikų veiklai; skatina vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai; pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimą vieta draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą; taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;

kūrybine vaiko ir pedagogo sąveika - pedagogas įtraukia vaikus į veiklą pasiūlydamas gerą idėją, temą, problemą, sumanymą, ką būtų galima daryti, tirti; skatina vaikus interpretuoti, kurti, atrasti, tačiau neregamentuoja vaikų veiklos žingsnių; pedagogas pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti; priimami bendri sprendimai, susitarimai dėl veiklos, bendraujama, bendradarbiaujama;

užduodamas atvirus klausimus pedagogas netiesiogiai vadovauja vaikų ieškojimams, moko įveikti sunkumus, praturtina jų sumanymus;

spontaniško ugdymo - pedagogas pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi; emociškai palaiko vaiko veiklą - pagiria, pasidžiaugia; ugdymui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas; pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams tenkinti;

terapinio ugdymo (pedagogas taiko atsipalaidavimo būdus; taiko individualios paramos būdus; taiko pedagoginio džiaugsmo terapijos metodus; taiko pedagoginius žaidimo, menų terapijos metodus; padeda išmolti įveikti sunkumus, spręsti problemas; taiko prevencinio ugdymo turinį ir metodus.

IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS APLINKA

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui sukuriama ar pritaikoma šio amžiaus vaiko poreikius ir galimybes atitinkanti, į ugdymo tikslus orientuota, saugi aplinka. Ikimokyklinio ugdymo grupė modeliuojama taip, kad aktyvintų vaiką, būtų paprasta, natūrali, reali, žaisminga, estetiška, kūrybiška. Vaikų socializaciją skatinančios aplinkos požymiai: atviros, svetingos „pasauliui“ už įstaigos ribų, sukuriančios sąlygas neformaliai bendravimui su aplinkiniais. Aplinka, kurioje jaustųsi vaikas saugus ir gerbiamas. Aplinkos pozityvus funkcionalumas - viena iš kokybiško ugdymo(si) kriterijų, leidžiančių vaikui realizuoti prigimtines galias, aktyviai veikti, jaustis saugiu ir laukiamu. Grupėje vaikas turi rasti viską, ko reikia žaidimams ir aktyviai veiklai. Grupės aplinka kuriama kartu su vaikais. Vaikai ją gali laisvai keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai. Kurdami ugdymo(si) turiniui tinkamą aplinką pedagogai vadovaujasi vaikų poreikiais. Grupės aplinka turi atitikti Ikimokyklinio ugdymo įstaigos higienos normų ir taisyklių reikalavimus.

Darželio-mokyklos bendrosios patalpos (grupės, laiptinės, galerija, aktų salė, sporto salė, žaidimų kambarys, teatro kampelis, etnografinis muziejus, metodinis kabinetas, laiptinių aikštelės) pritaikytos vaikų ir bendruomenės narių ugdymui, taip pat maksimaliai naudojamos ugdytinių parodoms rengti.

Darželio-mokyklos kiemas išnaudojamas vaikų judėjimo, žaidimų poreikiams tenkinti. Auklėtoja turi pasirūpinti, kad vaikams kieme būtų įdomu. Kadangi kiemas ir jame esantys įrenginiai nuolat niokojami, pedagogės naudoja daug išsinešamų, mobilių priemonių. Pedagogės įvertina ugdymųjų erdvių panaudojimo efektyvumą, jas keičia bendradarbiaujant su tėvais ir vaikais.

Ugdymo priemonės parenkamos taip, kad atitiktų vaiko amžių, individualius gebėjimus, padėtų vaikui tenkinti emocinius, judėjimo, pažinimo poreikius; tenkintų norą žaisti ir bendrauti su kitais; padėtų pažinti aplinką, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti; skatintų ugdytis saviraišką, ir kūrybiškumą; būtų sudarytos sąlygos vaikų kultūros plėtotei.

Nuo 2010 metų atnaujintas darželio - mokyklos – „Varpelis“ pastatas ir materialinė bazė, finansuojama pagal 2007-2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos antrojo prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ įgyvendinimo priemonę „Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas“.

EMOCINIS KLIMATAS GRUPĖJE

Darželyje-mokykloje vaikui turi būti garantuojamas fizinis, emocinis ir socialinis saugumas. Pedagogas bendravime su vaiku turi vyrauti pozityvios emocijos. Pedagogas vaiku džiaugiasi, jį drąsina, palaiko, giria, rodo palankumą. Pedagogas padeda vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje, skatina demokratiškus vaikų tarpusavio santykius, pagalbą vienas kitam.

Ugdymo procesas yra kokybiškas, kuomet yra grindžiamas proceso dalyvių - vaiko ir pedagogo pozityvia sąveika: bendravimo intensyvumu, abipusiškumu.

PEDAGOGO IR VAIKO BEI JO ŠEIMOS SĄVEIKA

Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, dėmesiu. Šeima yra ypatinga socialinė institucija, kurioje vaikui turėtų būti garantuojami šilti emociniai santykiai, saugumo jausmas, ugdoma pagarba ir meilė tėvams, kitiems žmonėms, aplinkai, darbui, tautos kultūrai, padedama pažinti pasaulį, suvokti savo jausmus, įgyti bendravimo patirties. Ugdymo pagrindus vaikas įgyja šeimoje. Darželis-mokykla tęsia ir papildo vaiko ugdymą šeimoje, praplečia jo socialinį patyrimą, sudarydama sąlygas gyventi ir jaustis vaikų bendruomenės nariu, padeda perimti tradicines bendruomenės vertybes, atsiskleisti ir ugdytis savo gebėjimus. Darželis yra šeimos partneris, todėl savo metodais ir dvasia neturi nutolti nuo šeimos. Šiandien suartėja socialinė ir švietimo politika, kurios sąveikaudamos papildo viena kitą bei sustiprina visuomenės dėmesį vaikui, jo aplinkai ikimokyklinėje

institucijoje ir namie. Darželio-mokyklos „Varpelis“ tikslas - įtraukti tėvus į įstaigos gyvenimą, kad jie taptų ugdymo proceso partneriais. Tėvų dalyvavimas ugdymo procese turi reikšmės vaiko pasiekimams, motyvacijai, savęs vertinimui ir elgesiui.

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas turi vadovautis principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaiko labui. Pedagogai kartu su šeima ieško bendrų ugdymo poveikio vaikui priemonių. Organizuodamas ugdymo procesą pedagogas remiasi su ikimokyklinio ugdymo tikslais derančia šeimos patirtimi, vaiko ugdymo tradicijomis, vykdo tėvų pedagoginį švietimą ir stengiasi teigiamai paveikti šeimos pedagoginę kultūrą.

ŽAIDIMAS - VAIKO GYVENIMO IR UGDYMO(SI) BŪDAS

Gera vaikystė turi būti kupina žaidimų. Žaidimas – tai natūrali, savarankiška žmogaus egzistencijos dalis, tokia pati kaip miegas, kvėpavimas ir pan.. Žaidimas - augančios asmenybės pagrindas, pradžia, be kurios nebūtų įmanomas pasiruošimas mokyklai.

Ikimokykliniame ugdyme pirmąją vietą skiriame žaidimams. Tai pedagoginio darbo strategija, kuri leidžia vaikams būti vaikais, neatimant teisės žaisti ir kartu neatsilieka nuo šiuolaikinės demokratijos, visuomenės keliamų kokybės ir kvalifikacijos reikalavimų.

Auklėtoja:

- užtikrina galimybę vaikams laisvai naudotis žaislais ir priemonėmis;
- kartu su vaikais tariausi ir nustato žaislų ir žaidimų vietą, naudojimą, tvarką;
- papildo, keičia žaislus, žaidimo priemones, reikalingas vaiko poreikiams tenkinti;
- formuoja veiklos kultūrinius įgūdžius, tarpusavio atsakomybę ir pagarbos jausmą;
- sudaro palankias emocines-socialines sąlygas žaidimui: teigiamai vertina vaiko pastangas, savarankiškus kūrybinius bandymus, pasiektą rezultatą;
- sudaro geras psichologines žaidimo sąlygas: remia, padaršina, džiaugiasi; atsižvelgdama į aplinkybes gali būti pagalbininku, lyderiu, mėgstamu herojumi, bet visais atvejais turi žaisti nuoširdžiai;
- pasiūliusi žaidimą turi stebėti ar vaikai žaidžia plėtoja ar atsisako, tai ženklas, kad žaidimas per lengvas ar per sunkus.

Auklėtojos pareiga sudaryti vaiko patirtį skatinančią aplinką, suteikti vaikams išpūdžių (ekskursijos, spektakliai, šventės, parodos ir pan.), kad jų žaidimai būtų turiningi ir įdomūs.

Žaidimai:

-tradiciniai žaidimai - tai iš kartos į kartą perduodami įvairūs liaudies arba tradiciniai žaidimai;

-kūrybiniai - vaidmeniniai, statybiniai, vaidybiniai žaidimai - tai pačių vaikų sumanyti, laisvi, įvairaus turinio ir improvizaciniai žaidimai;

-didaktiniai ir judrieji žaidimai - specialiai vaikų mokymui ir lavinimui sumanyti žaidimai su taisyklėmis.

Mokydamiesi įvairių liaudies žaidimų vaikai susipažįsta su papročiais, tradicijomis, lavina kalbą, orientaciją, vikrumą, mokosi ritmiškai judėti, emocionaliai bendrauti mimika ir gestais.

UGDYMO TURINYS

Projektas „Aš ir mano namai“

Rekomenduojamos temos	Vaikų veiksenos	Metodai būdai	Priemonės	Integruojamos programos
Aš - berniukas, aš - mergaitė	Piešti save, savo nuotaiką; apžiūrinėti save veidrodyje; minti mįslės apie kūno dalis; vartyti atsineštus savo nuotraukų albumus; kalbėti apie kūno dalis; tapyti delnais ir pirštukais; žaisti įvairius žaidimus;	Žaidimai, pokalbiai, užduočių atlikimas, tyrinėjimas, stebėjimas, meninė kūryba, susitikimas, rateliai, dainavimas	Veidrodis, užduotys, piešimo priemonės, nuotraukos, higienos priemonės, muzika, vardų kortelės, knygos, loto,	„Vaikų rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa „

	pirštukų žaidimai, susitikti su gydytoja, mokytis dainų, ratelių.		plastilinas, žaidimas „Aprenk berniuką“, „Aprenk mergaitę“, žirklys, kartonas.	
Mano šeima	Surengti atsineštų šeimos nuotraukų parodą; kalbėtis apie šeimos narius, jų pareigas, pagarbą, meilę, reikalingumą vienas kitam; pokalbis apie šeimos šventes, tradicijas, laisvalaikį; piešti šeimos portretą; pakviesti šeimos narius pristatyti savo pomėgius, mokytis dainų, ratelių, šokių.	Žaidimai, pokalbiai, užduotys, paroda, meninė veikla, darbinė veikla, sportinė veikla.	Nuotraukos, stendai, piešimo priemonės, plastilinas, užduotys, piešimo popierius	„Vaikų rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa“; „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos programa“
Namai namučiai	Pasakoti apie savo namus; išsiaiškinti namų adresą, jo reikšmę; atlikti užduotėles; statyti įvairius statinius; kurti miesto projektą iš buitinių atliekų; keliauti po mikrorajoną, piešti miestą ant asfalto.	Žaidimai, stebėjimas, pokalbiai, užduotys, pasakojimas, erdvinių darbėlių kūrimas, eksponavimas, kelionė, meninė veikla, sportinė veikla	Piešimo priemonės, buitinės atliekos (dėžutės), popierius, žirklys, klijai, namų nuotraukos, paveikslėliai, kreidutės, IKT.	„Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos programa“
Mamos ir tėtės darbai	Pakalbėti apie tėvėlių profesijas; išvykti į tėvėlių darbo vietas; susipažinti su darželyje-mokykloje dirbančių įvairių profesijų žmonėmis; piešiniu išreikšti savo svajones; atlikti kūrybines užduotis.	Pokalbis, išvykos, meninė veikla, užduotys, minčių lietus, eksponavimas, vaidmenų žaidimai, sportinė veikla.	Užduotys; plakatai; knygos; stalo žaidimai „Profesijų loto“, popierius, žirklys, piešimo priemonės	.
Mano augintiniai (gyvūnai, augalai, paukščiai)	Apsilankyti šeimose auginančiuose gyvūnėlius; kitus augintinius; mėgdžioti gyvūnų judesius, balsus;	Pokalbis, stebėjimas, žaidimai, pamėgdžiojimas, bendravimas,	Gyvūnų figūrėlės, nuotraukos; žaislai; gyvūnų loto;	Neformalaus ugdymo sveikatingumo programa „Būkime sveiki

	pasakoti apie savo augintinius; žaisti stalo žaidimus; piešti naminius gyvūnėlius; mokytis gyvūnų pamėgdžiojimų; lankstyti iš popieriaus; džiaugtis savo augintiniu, išvykti į zoo parodotuvę, mokytis dainų, ratelių; vaidinti ir inscenuoti pasakas.	imitacija, išvyka, pasakojimas, meninė veikla, vaidyba, inscenizacija.	knygos, popierius, klijai, piešimo priemonės, žirklys, plastilinas, kaukės, karūnos, pieštukinės lėlės, lagamino teatras, šešėlių teatras, IKT.	ir stiprūs“; „Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“
Naminiai gyvūnai ir paukščiai	Apsilankyti ūkiuose auginančiuose gyvulius, paukščius; mėgdžioti gyvūnų judesius, balsus; pasakoti apie naminius gyvūnus, paukščius; žaisti stalo žaidimus; piešti naminius gyvūnėlius paukštelių; mokytis gyvūnų pamėgdžiojimų; lankstyti iš popieriaus; mokytis dainų, ratelių; vaidinti ir inscenuoti pasakas; žiūrėti animacinius filmukus ir skaidres.	Pokalbis, stebėjimas, žaidimai, pamėgdžiojimas, bendravimas, imitacija, išvyka, pasakojimas, meninė veikla, vaidyba, inscenizacija.	Gyvūnų paukščių figūrėlės, nuotraukos; žaislai; gyvūnų loto; knygos, popierius, klijai, piešimo priemonės, žirklys, plastilinas, kaukės, karūnos, pieštukinės lėlės, lagamino teatras, šešėlių teatras, IKT.	„Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“

Projektas „Mano darželis“

Rekomenduojamos temos	Vaikų veiksenos	Metodai, būdai	Priemonės	Integruojamos programos
Aš grupėje	Kurti grupės taisykles; susipažinti su grupės patalpomis; pasikalbėti su darželio darbuotojais; žaisti su draugais; atlikti užduotis; piešti žaislą, piešti plakata, mokytis savitvarkos ir savitvardos; mokytis žaidimų ir ratelių	Žaidimai, stebėjimas, grupinis darbas, pokalbiai, užduotys, individualus darbas, darbinė veikla, meninė veikla.	Žaislai ir aplinkos daiktai, popierius, užduotys, piešimo priemonės, stalo žaidimai, žirklys, klijai, muzikos grotuvas, įrašai.	„Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“
Žaislų ir daiktų pasaulis	Pakalbėti apie grupėje esančius žaislus, jų	Žaidimas, pokalbis,	Žaislai ir aplinkos	

	<p>įvairovę; iš namų atsinešti žaislą, papasakoti apie jį; statyti žaislams namus, garažus; prižiūrėti žaislus; piešti lipdyti patinkantį žaisliuką; žaisti loto; konstruoti; plauti grupės žaislus; tvarkyti žaislų kampelius; su tėvelių pagalba sutaisyti sulūžusį žaisliuką; praveisti lėlių madų šou; mašinų paradą.</p>	<p>meninė kūryba, konstravimas, darbinė veikla, meninė veikla, sportinė veikla.</p>	<p>daiktai, popierius, plastilinas užduotys, piešimo priemonės, stalo žaidimai, konstruktoriai, klėjai, žirklys, kartonas, žaislų trafaretai</p>	
Mūsų knygelės	<p>Kalbėtis apie knygas, jų reikšmingumą, naudą, jų įvairovę; išvyka į biblioteką; susipažinti su bibliotekos taisyklėmis; atsinešti savo mėgstamiausią knygelę; pasigaminti knygeles, jas ilustruoti; suklijuoti suplyšusias knygeles; klausyti skaitomų pasakų, patikusią suvaidinti, minti mįsles; mokyti patarlių;</p>	<p>Pokalbis, išvyka, praktinė veikla, inscenizavimas, kūrybinė veikla</p>	<p>Knygelės, taisyklės, popierius, klėjai, piešimo priemonės, mįsles apie knygas, pasakų knygelės, žirklys, spalvotas popierius, ilustracijos, iškarpos.</p>	<p>Etninio ugdymo programa „Po tėviškės dangum“</p>
Kas mumis rūpinasi	<p>Pasikalbėti su darželio- mokyklos darbuotojais; aplankyti darželio- mokyklos direktorę, buhalterę, stalių, virėjas, bendrosios praktikos slaugytoją, siuvėją; siūti sagas; įkalti vinukus į kamštinę medžiagą; žaisti vaidmeninius žaidimus; žaisti loto „Profesijos“; atlikti užduotis.</p>	<p>Pokalbis, susipažinimas, mokymasis, ekskursijos, kūrybinė veikla, žaidimai, klausymasis, praktinė veikla.</p>	<p>Stalo žaidimai, sagos, siūlai, užduočių lapas, kamštinė medžiaga, vinukai, žaisliniai staliaus įrankiai, žaislai „Gydytojo rinkinys“, lėlės.</p>	

Projektas „Mano miestas - Rokiškis“

Rekomenduojamos temos	Vaikų veiksenos	Metodai, būdai	Priemonės	Integruojamos
-----------------------	-----------------	----------------	-----------	---------------

				programos
Rokiškio gimtadienis	Pasiklausti legendos apie miesto įkūrimą; išklausti visų vaikų nuomonės apie savo miestą; iliustruoti legendą; pasiklausti dainos apie Rokiškį; piešti piešinius „Mano svajonių miestas“ ir juos komentuoti; keliauti po miestą, kurti sveikinimo atviruką; žiūrėti ir komentuoti nuotraukas su Rokiškio miesto vaizdais; kalbėti apie miesto pramonę	Žaidimai, stebėjimas, grupinis darbas, pokalbiai, užduotys, piešimas, išvyka, meninė veikla	Knygos, nuotraukos, piešimo priemonės, fotoaparatas, vėliavėlės, žirkklės, popierius, klijai, plastilinas, muzikos grotuvas, IKT	

Projektas „Gamtos karalystėje“

Rekomenduojamos temos	Vaikų veiksenos	Būdai, metodai	Priemonės	Integruojamos programos
Vasarėlės kaip nebūta	Stebėti orų permainas ir jas analizuoti bei aptarinėti; išvyka į gamtą; sodinti medelius, krūmus; vasaros įspūdžius perteikti meninėje veikloje; dirbti darbelius iš gamtinės medžiagos; tyrinėti gamtinę medžiagą (lapus, sėklas ir kt.); žaisti stalo žaidimus; piešti rudenį naudojant rudeniškas spalvas; minti mįsles.	Pokalbis, stebėjimas, tyrinėjimas, aptarimas, išvyka praktinis darbas, žaidimai, meninė veikla, sportinė veikla.	Nuotraukos, termometrai, stebėjimo lapai, piešimo priemonės, muzikiniai įrašai, gamtinė medžiaga, padidinamasis stiklas.	Etninio ugdymo programa „Po tėviškės dangum“
Ar nebuvai miške?	Susitikti su miškininku; nuvykti į staliaus dirbtuves; išvyka į artimiausią parką; rinkti įvairią gamtinę medžiagą; eksperimentuoti lytėjimu;	Pokalbis, žaidimai gamtoje, eksperimentavimas, stebėjimas, tyrinėjimas, išvyka,	Gamtinė medžiaga, fotoaparatas, piešimo priemonės, medžio	Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“; papildomo ugdymo gamtamokslinė

	<p>kurti darbelius iš gamtinės medžiagos; suorganizuoti vaikų darbų parodą iš gamtinės medžiagos; iš lapų, vaisių atpažinti medį; palyginti medžius ir krūmus; atpažinti knygoje grybus, uogas.</p>	<p>meninė veikla, paroda, sportinė veikla.</p>	<p>kaladėlės, vinys, plaktukas, pjūkliukas.</p>	<p>programa „Aš ir gamta“.</p>
<p>Rudens gėrybės</p>	<p>Pasikviesti į svečius ūkininką; dažyti daržovėmis; šampuoti šampukais iš daržovių; aplikti nupieštus vaisius ir daržoves; daryti darbelius iš daržovių ir vaisių; inscenizuoti pasaką „Ropė“; surengti iš daržovių darbų parodą; eksperimentuoti ragaujant; išvyka į turgelį, parduotuvę (daržovių skyrių); pasigaminti daržovių salotas; suorganizuoti Rudenėlio šventę.</p>	<p>Stebėjimas, tyrinėjimas, pokalbis, žaidimai, meninė kūryba, bendravimas, žaidimai, užduotys, pasakojimas, išvykos, praktinis darbas, inscenizavimas, sportinė veikla.</p>	<p>Daržovių vaisių muliažai, piešimo priemonės, vaisiai, daržovės, stalo žaidimai.</p>	<p>Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“; integruojamo ugdymo gamtamokslinė programa „Aš ir gamta“; integruojamo ugdymo sveikatingumo programa „Būkime sveiki ir stiprūs“.</p>
<p>Svečiuose pas spalvas</p>	<p>Šampuoti šampukais; Aplikuoti ir spalvinti nupieštus vaisius ir daržoves, daiktus; daryti darbelius iš spalvoto popieriaus; eksperimentuoti su guašu; suorganizuoti spalvų rytmetį; žiūrėti skaidres; vartyti knygeles.</p>	<p>Pokalbis, stebėjimas, aptarimas, piešimas, dainavimas, mįslių minimas, eksperimentas, žaidimas, IKT.</p>	<p>Žaislai, muzikos grotuvas, relaksacinės muzikos įrašai, knygos, balionai, guašas, flomsteriai, pieštukai, piešimo ir spalvotas popierius, klizai, žirklys, spalvotos skarelės, užduotėlės.</p>	
<p>Tamsa ir šviesa</p>	<p>Kalbėti apie oro reiškinius;</p>	<p>Pokalbis,</p>	<p>Šešėlių</p>	<p>Etninio ugdymo</p>

	<p>dainuoti lopšines; stebėti dangų dienos metu ir vakare; pasvarstyti kam reikalinga diena, kam reikalinga naktis; pasiklausyti pasakojimų, sakmių apie saulę, mėnulį, žvaigždes; ilustruoti vieną iš pasakojimų ar sakmių; minti mįsles apie dangaus kūnus; žaisti „Diena - naktis“; tamsoje stebėti grupės daiktus, žaislus; žiūrėti diafilmus, skaidruoles; žaisti šešėlių teatrą; stebėti įvairių daiktų šešėlius, aiškintis kaip jie atsiranda; žaisti su saulės „zuikučiais“.</p>	<p>stebėjimas, aptarimas, piešimas, dainavimas, klausymas, mįslių minimas, žaidimas.</p>	<p>teatras, žaislai, muzikos grotuvas, relaksacinės muzikos įrašai, knygos, dangaus kūnų simboliai.</p>	<p>programa „Po tėviškės dangum“.</p>
<p>Miško žvėrys</p>	<p>Pasikviesti medžiotoją; mėgdžioti gyvūnų judesius, balsus; pasakoti apie laukinius gyvūnus; žaisti stalo žaidimus; piešti laukinius gyvūnėlius; lankstyti iš popieriaus; mokytis dainų, ratelių; vaidinti ir inscenizuoti pasakas; žiūrėti animacinius filmukus ir skaidres.</p>	<p>Stebėjimas, tyrinėjimas, pokalbis, žaidimai, meninė kūryba, bendravimas, žaidimai, užduotys, pasakojimas, praktinis darbas, inscenizavimas, sportinė veikla.</p>	<p>Gyvūnų figūrėlės, nuotraukos; žaislai; gyvūnų loto; knygos, popierius, klijai, piešimo priemonės, žirklys, plastilinas, kaukės, karūnos, pieštukinės lėlės, lagamino teatras, šešėlių teatras, IKT.</p>	
<p>Žiemos linksmybės ir rūpesčiai</p>	<p>Kalbėti apie žiemos pramogas; apžiūrėti paveikslus, juos aptarti; eksperimentuoti su sniegu ir vandeniu; lipdyti sniego senius; mėtyti sniego gniūžtes į</p>	<p>Pokalbis, eksperimentas, žaidimai lauke, išvyka, kūrybinis darbas, piešimas, stebėjimas, tyrinėjimas,</p>	<p>Paveikslai, slidės, rogutės, buteliukai su dažais, kastuvai sniegui, buitinės</p>	<p>Integruojamo ugdymo sveikatingumo programa „Būkime sveiki ir stiprūs“; „Gyvenimo igūdžių ugdymo programa“.</p>

	<p>taikinių; slidinėti ledo takeliais; išvyka ant kalnelio su rogutėmis; piešti spalvotu vandeniu ant sniego, pokalbis apie paukščių ir žvėrių vargus; pasidaryti lesyklėlę; pakabinti lesyklėlę; prižiūrėti lesyklėlę; piešti paukščius ir žvėrius; stebėti atskrendančius į lesyklėlę paukščius; pamėgdžioti jų balsus; minti mįsles apie paukščius ir žvėrius; inscenizuoti pasaką „Pirštinė“; surinkti daržovių ir jas nuvežti į mišką; klausyti paukščių balsų.</p>	<p>inscenizavimas, sportinė veikla.</p>	<p>atliekos, piešimo priemonės, trupiniai, muzikos įrašai, paveikslėliai, knygos.</p>	
Pirmieji pranašai	<p>Kalbėti apie pavasarį atbundančią gamtą; bandymai su sėklomis; stebėti medžių, krūmų pumpurus; pasimerkti medžių šakeles, jas stebėti; gerėtis žydinčiomis gėlėmis; ekskursija į pavasarėjantį parką; tyrinėti iš pievos parsineštus žiedus, žolytes; susitvarkyti žaidimų aikštes; stebėjimo išpūdzius perteikti piešiniu; žaisti stalo žaidimus.</p>	<p>Pokalbis, žaidimai, eksperimentavimas, tyrinėjimas, stebėjimas, pamėgdžiojimas, ekskursija, darbinė veikla, kūrybinė veikla.</p>	<p>Medžių šakelės, sėklos, žydinčios gėlės, stalo loto, domino, intinėlės, grėbliukai, šluotelės, kastuvėliai, kibirėliai.</p>	<p>Etninio ugdymo programa „Po tėviškės dangum“.</p>
Paukščiai	<p>Kalbėti apie paukščius; pamėgdžioti paukščių balsus; ekskursija į pavasarėjantį parką; paukščių balsų klausymas; tyrinėti paukščių lizdus; stebėjimo išpūdzius perteikti piešiniu;</p>	<p>Pokalbis, žaidimai, tyrinėjimas, stebėjimas, pamėgdžiojimas, ekskursija, darbinė veikla, kūrybinė veikla, IKT.</p>	<p>Paikštelių figūrėlės; nuotraukos; žaislai; paukščių loto; knygos, popierius, klėjai, piešimo priemonės,</p>	

	žaisti stalo žaidimus; iškelti inkilėlį; lankstyti paukštelius.		žirklės, plastilinas, kaukės, karūnos, IKT.	
Žiedų šalyje	Išsiaiškinti augalų dalis (lapas, žiedas, stiebas); stebėti ir tyrinėti augalus artimiausioje aplinkoje; simbolizuoti augalus dailės darbeliuose; stebėti augalus, jų žiedus per padidinamąjį stiklą; gulėti pievoje ant žolės; klausytis girdimų garsų, piešti, aplikuoti, lipdyti gėles.	Stebėjimas, tyrinėjimas, pokalbis, žaidimai, terapija, meninė veikla	Padidinimo stiklas, knygos, piešimo priemonės, žirklės, klijai, popierius, gėlių trafaretai, iškarpos, plastilinas.	Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“.
Vabalų šalyje	Stebėti vabalėlių elgseną; analizuoti bei išskirti jų ypatybes; mokytis ieškoti informacijos knygoje, nuotraukose, paveikslėliuose; Stebėti vabalėlių gyvenimą aikštelėje, pievoje; piešti, lipdyti, aplikuoti vabalus; mokytis dainelių, šokių apie vabalus;	Stebėjimas, analizavimas, pokalbis, žaidimai, ieškojimas ir atradimas.	Nuotraukos, paveikslėliai, stalo žaidimai, piešimo priemonės, popierius, klijai, plastilinas, vabalų figūrėles, trafaretai, muzikos įrašai, grotuvas, padidinimo stiklas.	Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“; integruojamo ugdymo gamtamokslinė programa „Aš ir gamta“.
Vandens šalyje	Mokytis ieškoti informacijos knygoje, nuotraukose, paveikslėliuose; dalintis išpūdžiais apie žvejybą, poilsį prie vandens; akvariumo aplikavimas ir piešimas; stebėti akvariumą, dalintis mintimis, kam jis reikalingas; lankstyti iš popieriaus; ekskursija prie ežero; nueiti pasiklausti	Pokalbis, žaidimai, stebėjimas, ekskursija, terapija, meninė terapija, sportinė ir meninė veikla.	Nuotraukos, akvariumas, popierius, muilo burbulai, indas su vandeniu, žaidimas „Meškeriotas“	Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“; integruojamo ugdymo gamtamokslinė programa „Aš ir gamta“.

	čiurlenančio upelio, nuvykti į zoo parduotuvę, žaisti žaidimą „Meškeriojas“; pūsti muilo burbulus;			
--	--	--	--	--

Projektas „Augu sveikas“

Rekomenduojamos temos	Vaikų veiksenos	Metodai, būdai	Priemonės	Integruojamos programos
Sveiki dantukai	Pokalbis apie dantukus; pažiūrėti filmuką apie dantukus ir jų priežiūrą; nuvykti į odontologijos kabinetą; daryti plakatą „Linksmas ir liūdnas dantukas“; mokytis valyti dantukus.	Žaidimas, pokalbis, piešimas, pasakojimas, išvyka, kūrybinės užduotys, filmo žiūrėjimas.	Lankstinukai, burnos muliažas, higienos priemonės, dantų šepetukas, reklamos žurnalai, knygos, video įrašas, video grotuvas, fotoaparatas, žirkklės, klėjai, popierius, smėlio laikrodis.	Integruojamo ugdymo sveikatingumo programa „Būkime sveiki ir stiprūs“; „Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“.
Noriu būti sveikas (kūno priežiūra, higieniniai įgūdžiai)	Tyrinėti su padidinauoju stiklu; kalbėti apie rankų švarą, apie sveiką maistą, jo reikšmę, vitaminus; kasdien daryti mankštą; gaminti daržovių, vaisių salotas; vartyti knygeles; dalyvauti sportinėje pramogoje;žaisti žaidimus; pokalbis apie sezoninius rūbus; atrinkti žieminius ir vasarinius rūbus;	Žaidimas, pokalbis, piešimas, pasakojimas, salotų gaminimas, estafetės, mankšta, patirčių ieškojimas, tyrinėjimas, meninė ir sportinė veikla.	Lankstinukai, medicinos bukletai, sveikas maistas, daržovės, reklamos žurnalai, padidinamasis stiklas, knygos, užduotys „Linksmieji vitaminai“	„Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos programa“; integruojamo ugdymo sveikatingumo programa „Būkime sveiki ir stiprūs“; programa „Gyvenimo įgūdžių ugdymas“;
Jie rūpinasi mūsų saugumu	Pokalbis apie saugos tarnybas ir jose dirbančius žmones; išmokti pagalbos tarnybų telefonus;	Pokalbis, susipažinimas, mokymasis, ekskursijos, kūrybinė veikla, žaidimai,	Atmintinė, plakatai, užduotys, stalo žaidimai, pratybu knygelės,	„Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“; integruojamo ugdymo

	<p>susipažinti su saugaus elgesio taisyklėmis namuose ir gatvėje; atlikti užduoteles iš prevencinių programų; diskutuoti „kas būtų jeigu...“; stalo žaidimas „Profesijos“; pasiklausti specialistų patarimų kaip saugiai elgtis; ekskursija į policijos komisariatą; ekskursija į gaisrinę; ekskursija į vaistinę.</p>	<p>klausymasis, praktinė veikla, sportinė veikla.</p>	<p>piešimo, aplikavimo priemonės: žirklys, klėjai, popierius, IKT.</p>	<p>sveikatingumo programa „Būkime sveiki ir stiprūs“; programa „Gyvenimo įgūdžių ugdymas“.</p>
--	--	---	--	--

Projektas „Vaikų šventės“

Mėnuo	Šventė	Vieta	Vaikų veikla	Siūlomos temos
Gruodis	Kalėdų eglutė	Salėje su tėvais	Kurti šventės laukimo nuotaiką; parodyti save ir stebėti kitus; drauge džiaugtis dovanomis ir linksmintis; parodyti ką išmokom; puošti grupę, salę.	„Laukiame Kalėdų“
Vasaris	Užgavėnės	Kieme	Laukti šventės ir jai pasirengti; kurti džiaugsmingą nuotaiką; kurti kaukes; dainuoti liaudies dainas, šokti liaudiškus šokius; linksmintis.	„Žiema žiema, bėk iš kiemo“
Pasirinktinai kiekvieną mėnesį	Grupių gimtadieniai	Grupėse	Laukti šventės ir jai pasirengti; kurti džiaugsmingą nuotaiką; puošti grupes; daryti dovanėles; rengti pasveikinimus	„Su gimtadieniu...“
Sausis, vasaris, kovas	Valstybinių švenčių paminėjimas	Salėje	Žiūrėti mokinių paruoštą koncertą; klausytis himno; ekskursija į muziejų; piešti pilis; klijuoti vėliavėles; vartyti nuotraukų albumus apie Lietuvą.	„Mano gimtinė – Lietuva“
Balandis	Velykos	Salėje	Laukti šventės ir jai ruoštis;	„Rieda“

	(Velykėlės, Atvelykis)		kalbėti apie šv. Velykų papročius; dalintis šv. Velykų šeimoje įspūdžiais; ridenti margučius, linksmintis; žaisti žaidimus.	margučiai“
Balandis	Darželio-mokyklos „Varpelis“ gimtadienis	Kieme	Atskleisti savo kūrybiškumą prieš šventę, šventėje; suvokti save kaip bendruomenės narį; dalintis įspūdžiais; dalyvauti darželio gimtadieniui skirtuose renginiuose; kurti sveikinimus, linkėjimus.	„Skambėk, Varpeli!“
Gegužė	Šeimos diena	Salėje su tėvais, artimaisiais	Išradingai kurti šventę; ruošti dovanėles šeimai; parodyti ką išmokom; drauge žaisti, bendrauti; piešti, žaisti kartu su savo šeimos nariais;	„Graži mūsų šeimynėlė“ „Mano šeima“
Gegužė	Būsimų priešmokyklinukų šventė	Salėje	Užduotys, žaidimai, muzikiniai numerėliai, susitikimas su būsima auklėtoja, parodyti ką išmokom;	„Aš užaugau“

V. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas - tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Ugdymo pasiekimų ir pažangos **vertinimo paskirtis**:

-padėti vaikui pažinti save, suprasti savo gerąsias ir blogąsias ypatybes, įsivertinti, bręsti kaip asmenybei;

-kaupiti informaciją apie vaiko patirtį, pasiekimus, pažangą, kuri padėtų pedagogui išvelgti vaiko vystymosi galimybes, nustatyti problemas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą;

-įsivertinti pedagogui savo darbo kokybę, koreguoti ugdymo turinį ir metodus, nustatyti pedagogo ir įstaigos darbo sėkmę, priimti pagrįstus sprendimus dėl tolesnės veiklos.

Vertinimas atliekamas vadovaujantis **Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) pasiekimų vertinimo aprašu**. Vaiko ugdymo(si) pasiekimų pagrindiniai **vertintojai**: pedagogai, tėvai, specialistai.

Vertinimas yra orientuotas : į ugdymo procesą ir į vaiko individualių gebėjimų sklaidą (vaiko amžius, šeimos kultūra ir tradicijos, išsivystymo lygis, charakteris ir temperamentas, pomėgiai ir gebėjimai).

Ugdymo procese vertinimo ciklą sudaro: vertinimo planavimas; vertinimo informacijos kaupimas ir fiksavimas; vertinimo informacijos analizavimas; vertinimo informacijos naudojimas ir ugdymo proceso koregavimas.

Pirminis vaiko pažinimas prasideda nuo pokalbių su tėvais apie vaiką.

Vaikai vertinami du kartus per metuos: rugsėjo- spalio mėnesiais ir balandžio -gegužės mėnesiais.

Vaikų ugdymo pasiekimai vertinami taikant šiuos **metodus**: stebėjimą, pokalbius, tyrimus, darbų analizę (piešinių, darbėlių).

Pasiekimų fiksavimas ir pateikimo formos: kiekvienam vaikui kaupiamas jo pasiekimų aplankalas. Vaiko aplanke gali būti: vaikų darbėlių pavyzdžiai, diplomai, nuotraukos, vaiko esamo kompetencijos lygio

vertinimo lapai, vaiko mintys, interviu su vaiku, specialistų komentarai, tėvų pastebėjimai, individualios programos).

Vaiko esamo kompetencijos lygio vertinimo medžiaga yra konfidenciali, ji laikoma grupėje. Apie vaiko pasiekimus turi būti informuoti tėvai, (globėjai). Apibendrinti vertinimo rezultatai turi būti aptariami metodinės grupės ar darželio-mokyklos tarybos posėdžiuose.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų vertinimas

Mokslo metų pradžioje logopedas fiksuoja vaiko kalbos išsivystymo lygį ir numato korekcinio darbo būdus, o sausio ir gegužės mėnesiais - padarytą pažangą. Pildomos kalbos vertinimo kortelės, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. ISAK-1233, ruošiami korekcinio darbo planai, esant reikalui - individualios programos. Sausio ir birželio mėnesiais pildoma logopedo darbo ataskaitos forma, vaiko pasiekimai aptariami darželio-mokyklos specialiojo ugdymo komisijoje kartu su tėvais.

Siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir veiksmingumo, vertinimo sistema gali būti nuolat modernizuojama.

VI. VAIKO KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

2 – 3 metai	3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Pratinasi orientuotis grupės aplinkoje.</p> <p>Pratinasi prisitaikyti prie pasikeitimų.</p> <p>Jaučia suaugusiojo meilę, pagalbą.</p> <p>Domisi šalia esančiais.</p> <p>Pratinasi pasidalinti žaislais.</p> <p>Pradedą suvokti ir vykdyti žodinius nurodymus.</p> <p>Reaguoją į kitų žmonių emocijas.</p> <p>Siekia kontakto su kitais vaikais.</p> <p>Ima dalyvauti grupės veikloje pagal dienotvarkę.</p> <p>Atlieka įvairius savitvarkos veiksmus.</p> <p>Ugdosi artumo ir saugumo pojūtį.</p> <p>Geba būti palankiais aplinkiniams.</p> <p>Pratinasi išlaikyti dėmesį.</p>	<p>Jaučia suaugusiojo meilę, pagalbą.</p> <p>Pasitiki gerai pažįstamais žmonėmis.</p> <p>Pratinasi orientuotis grupės aplinkoje.</p> <p>Pratinasi prisitaikyti prie pasikeitimų.</p> <p>Domisi šalia esančiais.</p> <p>Pratinasi pasidalinti žaislais.</p> <p>Žaidžia su vienu ar keliais draugais.</p> <p>Sutaria su kitais vaikais, jiems netrukdo.</p> <p>Suvokia, kad be namų ir darželio yra kitas pasaulis.</p> <p>Pratinasi būti savarankišku.</p> <p>Pratinasi ilgiau išlaikyti dėmesį.</p> <p>Ugdosi artumo ir saugumo pojūtį.</p> <p>Ugdosi teigiamus jausmus: gerumą, šilumą, meilę motinai.</p> <p>Ugdosi pagarbą augalo gyvybei.</p> <p>Pratinasi augalus saugoti.</p> <p>Įgyja žinių apie pavasarį žydinčius augalus.</p> <p>Nusiteikia netrukdyti aplinkinių ramybės, poilsio.</p> <p>Geba būti palankiais aplinkiniams.</p> <p>Atsargiai elgiasi su nepažįstamais gyvūnais.</p> <p>Pratinasi palaikyti tvarką, atlikti suaugusiojo pavedimus.</p> <p>Laukia švenčių, patiria staigmenas.</p>	<p>Jaučiasi grupės nariu, yra paslaugus, padeda kitiems.</p> <p>Jautrus kitų emocinei būsenai.</p> <p>Dalyvauja grupiniuose žaidimuose.</p> <p>Ugdosi poreikį dirbti, laipsniškai mažinant priklausomybę nuo kitų žmonių.</p> <p>Pratinasi kreiptis pagalbos į draugus ir suaugusiuosius.</p> <p>Pratinasi daiktus vertinti ir tausoti.</p> <p>Ugdosi dėmesingumą, atidumą gyvūnams.</p> <p>Pratinasi mokėti save apsiginti iškilusiose situacijose.</p> <p>Rodo jautrumą artimiesiems, siekia jiems padėti ar padaryti ką nors naudingo.</p> <p>Suvokia bendrą žmogaus ir gamtos ryšį.</p> <p>Turimas žinias pritaiko praktiškai.</p> <p>Stebi pasikeitimus gamtoje.</p> <p>Ugdosi grožėjimąsi, gėrėjimąsi pavasario gamta.</p> <p>Siekia įsiminti kuo daugiau gamtos paslapčių.</p> <p>Žino artimiausius kultūros, istorijos paminklus (krašto muziejų, bažnyčią).</p> <p>Geba žaidime atsiradusias kliūtis spręsti taikiai, ramiai be smurto.</p>	<p>Žino svarbią asmeninę informaciją ir geba pasakyti kitiems.</p> <p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais.</p> <p>Supranta ir prisitaiko prie darželio dienotvarkės ir taisyklių.</p> <p>Bendrauja ir sutaria su daugeliu vaikų.</p> <p>Pratinasi padėti kitiems, ištikus nesėkmei paguosti.</p> <p>Pratinasi susitelkti veiklai.</p> <p>Bando tapti kūrybiškesniu.</p> <p>Suvokia savo teises ir geba atpažinti situacijas kai jos pažeidžiamos.</p> <p>Praktikuoja darbą grupėmis.</p> <p>Ugdosi tapatumą ir pasididžiavimo savo miestu jausmą.</p> <p>Džiaugiasi savo pasiekimais.</p> <p>Tausoja ir saugo savo žaislus.</p> <p>Geba dėlioti, konstruoti, ieško naujų sprendimų.</p> <p>Ugdosi meilės, pagarbos, gerumo jausmų motinai formavimąsi.</p> <p>Geba nujausti kada reikalinga pagalba kitam, bando padėti.</p> <p>Ugdosi gebėjimą veikti</p>

		<p>Ugdosi pagarbą žmonių darbo rezultatams. Atidus ir dėmesingas gyvūnams. Geba orientuotis įvairioje aplinkoje.</p>	<p>kolektyviai. Ugdosi norą būti aktyviais švenčių dalyviais. Pratinasi atsakingai rūpintis augalais. Pasitiki savo jėgomis, teigiamai vertina fizines galimybes. Nusiteikia tobulinti savo kūną ir dvasią. Geba suprasti ir taikytis prie darželio taisyklių. Stengiasi tausoti ir saugoti savo ir kitų žaislus. Stengiasi suprasti kas silpnina ir stiprina draugystę. Stengiasi būti nuoširdus.</p>
--	--	--	--

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

2 – 3 metai	3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Bando bendrauti garsais bei gestais, mėgdžioti girdimus garsus. Pratinasi kalbėti dviejų žodžių junginiais. Pradedą suvokti nesudėtingus klausimus, pasakojimus. Bando pats užmegzti pokalbį. Pradedą domėtis knygelėmis. Pratinasi vartyti iliustruotas knygeles. Stengiasi išvardinti, ką mato. Bando išsakyti savo norus. Pradedą domėtis aplinka ir pateikia klausimą „kas čia?“ Pratinasi išgirsti ir suvokti auklėtojos kalbą. Mokosi eilėraštkus, imituodami</p>	<p>Mokosi pasakyti savo ir kitų vaikų vardus. Skiria berniukų ir mergaičių vardus. Ugdosi bendravimo su bendraamžiais įgūdžius. Lavinasi dialoginės kalbos įgūdžius. Laikosi elementarių kalbinio etiketo taisyklių: kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia. Vartoja daugiau malonybinių žodžių. Ugdosi nuostatą bendrauti dėmesingu žvilgsniu, šypsena, užkalbinant. Pratinasi vartyti iliustruotas knygeles. Geba išvardinti, ką mato paveikslėliuose. Bando dažnai matomus gamtos</p>	<p>Geba savo įspūdžius reikšti trumpais sakiniais. Pratinasi kalbėti su keliais vaikais iš karto. Pasakoja apie tai, ką mato paveikslėliuose trumpais sakiniais. Geba trumpai papasakoti apie savo gimtą miestą. Geba išsiklaudyti ir išgirsti atskirus gamtos garsus, juos pamėgdžioti, aiškiai ištariant visus garsus. Ugdosi gebėjimą dalintis įspūdžiais apie mėgstamiausius orus, pramogas lauke, išvykas į gamtą, aiškintis, koku metu laiku tai galėjo būti. Pratinasi teisingai įvardinti vaisių</p>	<p>Geba pasakoti apie save. Geba pasakyti savo vardą, pavardę. Pratinasi kalbėti, ką nors pranešti, papasakoti visai grupei. Savarankiškai pasakoja apie savo namus. Geba pasakoti apie savo gimto miesto įžymias vietas. Apibūdinant gamtos reiškinius savo kalboje naudoja kuo daugiau sinonimų. Svarsto, pasakoja apie tai, ką matė, lietė, uodė, ragavo, veikė. Geba pasakoti pagal paveikslėlius. Geba atpasakoti girdėto teksto turinį.</p>

<p>judesius. Mokosi vartoti mandagumo žodžius. Pradedama vartoti žodelius „aš“, „mano“.</p>	<p>reiškinius įvardyti paprastais žodžiais ir jų deriniais. Pratinasi naudoti apibendrinamuosius žodžius Stengiasi vartoti kuo daugiau mandagių žodžių. Pratinasi išgirsti ir suvokti auklėtojos kalbą. Atidžiai išklauso sekamų pasakų. Padedant auklėtojai atpasakoja perskaitytą pasakėlę ar pasakojimą. Mokosi liaudiškų gyvulėlių ir paukštelių pamėgdžiojimų. Išmoksta blynų kaulijimo dveilių. Formuojasi supratimą apie visuomeninio gyvenimo reiškinius. Ugdosi norą išsakyti savo išpūdžius, patirtus pievoje, parke. Geba atsakyti į užduotus kryptingus atvirusius klausimus. Pratinasi kalbėtis su auklėtoja, keliais vaikais.</p>	<p>ir daržovių skonį, išvaizdą, kvapus. Sužino ir išmoksta pokštavimų, žaidimų, dainų, burtų, spėliojimų. Pratinasi atsakyti į klausimus kuo pilniau. Pratinasi kalboje naudoti palyginimus, suprasti jų reikšmę. Pratinasi į pateiktus klausimus visiems atsakinėti po vieną. Pratinasi derinti žodžių giminę. Pratinasi išklaudyti kalbantįjį, išgirsti ir suvokti jo kalbą. Pasakoja apie tai kas vyksta, kas pasikeitė. Atsakant į užduotus klausimus daro bendras temos išvadas, patiems kelia klausimus. Geba kalboje vartoti kuo daugiau žodžių. Geba padedant auklėtojai atpasakoti pasakėles, savo kalbą palydint gestais, mimika. Formuojasi bendravimo įgūdžius.</p>	<p>Pratinasi kalbėti neskubant, maloniai, nešaukiant. Mokosi išskirti ir apibūdinti žvėrelių išvaizdą, gyvenimo būdą. Mokosi išvelgti gyvūnų kūno sandaros skirtumus ir panašumus. Intuityviai suvokia tautos švenčių prasmę, esmę ir savo dalyvavimą jose. Ugdosi norą giliau įvaldyti raidžių pasaulį. Kalboje pratinasi vartoti kuo daugiau mandagių žodžių. Daug kalbasi su grupės draugais. Ugdosi gebėjimą kurti pasakojimus, istorijas. Geba užduoti klausimus. Pratinasi įvairioje veikloje vartoti simbolius, imituoti raštą, perteikiant savo išgyvenimus. Pratinasi bendraujant išklaudyti ir išgirsti kalbėtoją. Geba sukaupti dėmesingumą. Pratinasi nuosekliai dėstyti savo mintis, daryti nedaug gramatinių klaidų. Geba atsakinėti į klausimus, pratinasi taisyklingai, raiškiai kalbėti.</p>
---	---	---	---

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

2 – 3 metai	3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
Pradedama suvokti sąvokas “daug”, “vienas”, bando susieti jas su	Pastebi skirtumus tarp savęs ir draugų.	Pratinasi pažinti ir rasti aplinkoje pagrindines spalvas ir jas	Pratinasi pažinti įvairias formas. Pažįsta skaitmenis nuo vieno iki

<p>daiktais. Pratinasi vartoti žodžius "didelis", "mažas". Mokosi rūšiuoti daiktus pagal panašumą. Pradedama elgtis su daiktais pagal jų paskirtį. Žaisdamas pradeda keisti vienus daiktus kitais. Mokosi pažinti naminius ir laukinius gyvūnus, paukščius. Pradedama pastebėti išskirtines daiktų ir kitų objektų savybes. Pratinasi stebėti supančią aplinką. Pradedama pažinti spalvas. Pradedama mėgdžioti kitų veiksmus.</p>	<p>Pradedama suprasti ir vartoti žodžius: vienas, daug, nė vieno. Lygina ir grupuoja daiktus pagal dydį. Pažįsta ir pavadina pagrindines spalvas. Renka iš dalių (10 – 15) žaislus, loto, skiria dalį iš visumos. Pradedama suprasti praeitį ir dabartį: buvo ir yra. Geba pavadinti naminius gyvūnus. Pradedama domėtis knygelėmis. Gali keliais žodžiais nusakyti, ką mato iliustracijose. Pradedama skirti kairę, dešinę. Pratinasi nusakyti šviesoforo spalvų reikšmę. Pratinasi pavadinti ir skirti paros dalis. Stebi ir tyrinėja augalus artimiausioje aplinkoje. Pratinasi pamėgdžioti įvairių paukštelių balsus. Pratinasi teisingai pavadinti naminius paukščius. Susipažįsta su miško žvėreliais. Įsimena trumpus eilėraštkus. Geba nusakyti sniego, ledo požymius. Geba tinkamai elgtis su žaislais. Stebi gyvūnus, susipažįsta su jų gyvenimo sąlygomis. Tiria kuo panašūs ir skiriasi gyvūnai.</p>	<p>pavadinti. Pratinasi atpažinti geometrines formas (skritulį, trikampį, keturkampį). Ugdosi gebėjimą lyginti aplinkoje daiktų grupes pagal vieną savybę: formą, dydį. Geba pasakoti apie tai, kas buvo vakar, šiandien, kas bus rytoj. Pratinasi nusakyti medžių, gėlių ir kitų augalų, gyvūnų pavadinimus. Įgyja elementarių žinių apie saugų eismą. Įsimena keletą eilėraščių. Pratinasi kopijuoti savo vardą. Domisi raidėmis ir žodžiais. Pratinasi orientuotis erdvėje pagal savo kūną (kairė, dešinė). Supranta ir vartoja sąvokas šilta, šalta. Pratinasi nusakyti kur gyvena, kuo minta gyvūnai. Pratinasi skirti gyvūnus pagal išorę, gyvenimo būdą. Pajunta džiaugsmą, kad gamtą galima pažinti aktyviai tyrinėjant. Plėstis žodyną, daugiau pažįstant aplinką. Pratinasi pagal balsą atpažinti keturis-penkis paukščius. Pratinasi suprasti kitą ir būti suprastam. Ugdosi pasididžiavimą savo darželyje dirbančiais žmonėmis, draugais jų kūryba ir darbais. Ugdosi supratimą apie dydį, spalvą, formą. Geba suprasti, kad žvėrys ir</p>	<p>dešimties. Skaičiuojant daiktus, žaislus ir kt. išmoka skaičiuoti iki 10. Supranta, kad skaičius nepriklauso nuo skaičiavimo krypties, daiktų dydžio. Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą. Pažįsta monetas. Pratinasi rūšiuoti, klasifikuoti daiktus pagal keletą savybių: formą, dydį, spalvą. Gali išvardinti savaitės dienas. Geba išvardinti metų laikus, nusakyti jų požymius. Tiksliai vartoja sąvokas rytoj, šiandien, vakar. Žino ir gali pasakyti, kur gyvena. Suvokia ir paaiškina kitiems saugaus eismo taisykles. Supranta iš ko pagaminti daiktai, geba nusakyti jų paskirtį, naudojimo galimybes. Pažįsta daug didžiųjų raidžių. Žino apie suaugusiųjų darbus, profesijas. Domisi savo krašto praeitimi. Domisi grožine ir pažintine literatūra. Jaučia judėjimo kryptį (pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn). Suvokia ir geba pavadinti daiktų padėtį erdvėje: ant, po, aukštai, žemai, toliau, arčiau, virš. Geba matuoti daiktų ilgį, plotį, aukštį. Įgyja dalijimo įgūdžių (dvi, tris, keturias dalis).</p>
---	--	--	---

		<p>paukščiai įvairiai prisitaiko prie savo aplinkos. Pratinasi iš lygybės padaryti nelygybę. Pratinasi apibūdinti daiktų savybes, daro išvadas.</p>	<p>Suvokia, kad metų laikų temperatūra yra skirtinga ir nuo jos priklauso apranga, darbai, pramogos, netgi sveikata. Suteikia nuostabą, netikėtumą atrandant ir stebint nematomos gyvybės pasaulį. Ugdosi norą domėtis, džiaugtis, gėrėtis pasipuošusiomis patalpomis. Pratinasi jausti pagarbą gyvybei ir žemei. Pratinasi ieškoti informacijos knygose. Geba įsivaizduoti, žaisti vaizdiniais, realybę skirti nuo fantazijų pasaulio. Ugdosi norą dalintis rūpesčiais ir džiaugsmiais su suaugusiais. Ugdosi susigyvenimo jausmą. Pratinasi atpažinti paukščių panašumus ir skirtumus. Susipažįsta su žiemos palydų ir pavasario sutikimo papročiais. Domisi gimtosios vietovės praeitimi. Žino tautinius simbolius – vėliavą, herbą, himną. Domisi kuo įvairesniais kiaušinių dažymo būdais. Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą iš vienetų.</p>
--	--	---	--

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

2 – 3 metai	3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
Mokosi savarankiškai apsirengti ir nusirengti.	Lavinasi fizinės kūno galimybes. Igyja sukimosi poromis pradmenis.	Lavinasi higieninius įgūdžius. Lavinasi koordinaciją,	Pratinasi rūpintis savo kūnu ir gera savijauta.

<p>Pradedama suprasti ir atlikti komandas Mokosi eiti takeliu Pratinasi eiti poromis. Lavinasi pagrindinius smulkiuosius judesius. Pradedama ridenti, mesti kamuolį. Mokosi tvarkingai valgyti, kramtyti.</p>	<p>Pratinsi savarankiškai apsirengti ir nusirengti. Įgyja ėjimo takeliu pradmenis. Supranta, kad gatvėje būtina suaugusiojo pagalba. Geba eiti poromis. Pajunta intuityvų bendravimą su gamta. Pratinasi būti tvarkingais, pastebėti patiems trūkumus. Mokosi kamuolio valdymo technikos jį ridenant. Pratinasi tvarkingai valgyti, kramtyti, neskubėti. Pratinasi pastebėti netvarką darželio teritorijoje ir ieškoti būdų ją pašalinti. Mokosi eiti susikabinus vienas už kito, keičiant ėjimo tempą. Nejungia ir neliečia įvairių elektros prietaisų. Palaiko gerą nuotaiką. Ugdosi asmeninės higienos įgūdžius, savarankiškai valgo. Tenkinasi poreikį judėti. Skiria važiuojamosios gatvės dalį ir šaligatvį pėstiesiems. Geba iki galo atliktų darbinės užduotis. Išmoksta sportinių pratimų. Ugdosi užuojautą alkstantiems paukšteliams. Juda saugiai, nesusiduriant su kitais.</p>	<p>pusiausvyros įgūdžius. Gilinasi savarankiškumo įgūdžius. Gauna žinių apie buityje naudojamų cheminių medžiagų paskirtį ir saugumą jais naudojantis. Žaidžia pačių sugalvotus ar pasiūlytus žaidimus. Geba suprasti sveikos mitybos esmę ir nusako kas padeda žmogui būti sveikam. Renka ir džiovinama gamtinę medžiagą padedant tėveliams, auklėtojoms Lavinasi pusiausvyrą. Tobulinasi judesių koordinaciją. Pratinasi saugiai elgtis su aštriais daiktais, suvokia, kaip su jais reikia naudotis. Pratinasi veikti šalia kitų, saugant save ir kitus.</p>	<p>Supranta judesio kalbą, išreiškia save judesiu, mimika. Suvokia savo poreikius, geba išsiaiškinti, kurie svarbūs sveikam augimui. Geba saugiai elgtis kelyje į darželį. Geba saugiai elgtis išvykų metu. Mokosi estafečių elementų. Pratinasi savarankiškai susitvarkyti savo darbo vietą. Suvokia gamtos grožį, neniokoja jo. Pratinasi teisingai naudotis elektros prietaisais suaugusiųjų priežiūroje. Kreipiasi, esant reikalui, pagalbos į draugą ar suaugusįjį. Geba savarankiškai prižiūrėti savo augintinius, juos maitinti.. Ugdosi mėtymo į taikinį įgūdžius. Bėga įvairiomis kryptimis , stengiasi išvengti susidūrimo. Pratinasi pašokti vietoje stipriai atsispiriant abiem kojom. Tobulinasi lindimo, peršokimo per kliūtis, vikrumo įgūdžius.</p>
---	--	--	---

MENINĖ KOMPETENCIJA

2 – 3 metai	3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
Pratinasi mušti ritmą.	Geba valdyti pieštuką, teptuką.	Ugdosi gebėjimą įsiklausyti į	Geba įsiklausyti į muzikos

<p>Bando emociškai reaguoti į girdimą muziką. Pratinasi naudoti klįjus. Pradedama valdyti pieštuką. Pratinasi kirpti. Pratinasi naudotis akvareliniais dažais.</p>	<p>Geba apvedžioti paprastų formų trafaretus. Pratinasi emociškai reaguoti į girdimą muziką. Susipažįsta su muzikos instrumentais, jų išskiriamu garsu. Stebi draugų kūrybinius, vaidybinius žaidimus. Tvarkingai naudojami akvareliniais dažais. Stebi aplinką, draugų atliktus darbelius, jais grožisi. Geba tapyti baltu guašu ant juodo popieriaus. Dėlioja ornamentus iš pagalbinių medžiagų (pvz.; šiaudelių, spyglių ir kt.). Aplikuoja naudodamas plėstinę techniką (iš įvairaus spalvoto popieriaus). Pajaučia rudeniškų gamtos spalvų derinius. Pažįsta tautinės vėliavos spalvas, jas atkartoja piešdami. Piešdami skritulius pavaizduoja konkrečius objektus. Grožisi meniškais kūriniais: piešiniais, darbais. Tvarkingai klįjuoja auklėtojų paruoštas formas.</p>	<p>muziką ir emociškai ją suvokia. Naudoja muzikos instrumentus, stengiantis ritmuoti, išlaikyti tempą. Ugdosi gebėjimą atlikti nesudėtingus vaidmenis kūrybiniuose žaidimuose. Geba patirtus išpūdžius perteikti piešiniu, kūno judesiu. Pratinasi dirbti individualiai. Pratinasi pajauti ritmą. Atlieka judesius pagal muzikos ritmą. Pratinasi pavaizduoti atskiras profesijas. Pratinasi eksperimentuoti spalvų deriniais, ieškoti naujų spalvų. Piešia naudodamas įvairias priemones (pieštukus, vaškines kreideles ir kt.). Žino natūralios gamtos sukurtus dažus ir spalvas. Tvirtina kirpimo įgūdžius. Sudėlioja nesudėtingą vaizdelį, ornamentą. Savo emocijas, mintis perteikia judesiu, muzikuojant, vaidinant.</p>	<p>nuotaiką, ją improvizuoja judesiu. Geba saugiai, taupiai ir tvarkingai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis. Ritminiams kūrinėliams atlikti naudoja muzikos instrumentus. Dirba grupinius darbelius. Gamtos ir aplinkos stebėjimus geba pavaizduoti dailės priemonėmis. Moka nupasakoti žodžiais girdėtą muziką, matytą šoki. Džiaugiasi gerais savo veiklos rezultatais, draugų darbais. Geba raižyti ant išlygintos plastilino plokštės. Išradingai kūrybiniams darbams naudoja gamtinę medžiagą, buitines atliekas. Išradingai iš minkšto popieriaus daro vaisių ir daržovių muliažus. Piešia tiesią liniją, geometrines figūras. Kerpa įvairias formas pagal nubrėžtus kontūrus. Kūrybinėje veikloje naudoja ornamentiką. Aplikavimą derina su piešimu, antspaudavimu. Geba spontaniškai reikšti savo mintis, nuotaiką įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.</p>
--	---	---	--

VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I – 983.
3. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 08 20 nutarimas Nr. IX- 1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52 – 2316).
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 04 18 įsakymas Nr. ISAK – 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52 – 1752).
5. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. – V.: Leidybos centras, 1993.
6. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Monkevičienė O. (sud.). – V.: Minklės leidyba, 2001.
7. Einon D. Ankstyvasis ugdymas.-V.:UAB“Egmont Lietuva“,1998.
8. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. - V.: Leidybos centras, 1993.
9. Monkevičienė O. Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I dalis. – V.: Leidybos centras, 1995.
10. Monkevičienė O. Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. II dalis. – V.: Leidybos centras, 1995.
11. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. – V.: Eugrimas, 1998.
12. Žukauskienė R. Raidos Psichologija. – V.: Margi raštai, 1998.
13. Artyn vaiko / Egmonto projektas vaikų darželiams. – V.Polilogas, 1997.
14. Projektų metodas ugdymo procese. Mokslinės praktinės konferencijos medžiaga / Kiseliovas A.(sud.). – Š.: Šiaulių universitetas, 2002.
15. Saugėnienė N. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. – K.: KTU, 2003.s
16. Tamošiūnas T. Projektų metodas ugdymo praktikoje. – Š.: Šiaulių universiteto leidykla, 1999.
17. Demokratiškos pedagogikos matai / Ch.R.Mathiasen, E.Staerfeldt (sud.).-V.:Ciklonas, 2005
18. E.Staerfeldt, Ch.R.Mathiasen. Pedagogika ir demokratija.-V.:Aidai,1999.
19. Klimka L., Kazlauskas R. ir kt. Po tėviškės dangum.-V.: Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutas,1997.
20. Kaffemanienė I.,Burneckienė I. Specialiųjų poreikių vaikų žaidimo gebėjimų ugdymas.-Š.:Šiaulių universiteto,2001.
21. Becker-Textor Ingeborg. Kūrybiškumas vaikų darželyje.-V.: Presvika,2001.
22. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų bei pažangos vertinimo gairės ir aprašas. -V.; Presvika, 2008

23. Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje.-Š.:Šiaurės Lietuva,2001.

24. D.Trister Godge , Laura J.Colker ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas“-V.;
Presvika, 2007

ROKIŠKIO LOPŠELIS-DARŽELIS „NYKŠTUKAS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo duomenys

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas: Rokiškio lopšelis/darželis „Nykštukas“
Steigėjas: Rokiškio rajono savivaldybė. Tipas: -Ikimokyklinio ugdymo mokykla. Adresas: Laisvės g.15
.LT – 42116 Rokiškis. Telefonas: (8-45) 51093. Elektroninis paštas: nykstukas@parok.lt
Grupė- neformalaus švietimo mokykla

Įstaigos valdymas, teisinė bazė

Lopšelis/darželis „Nykštukas“ savo veiklą organizuoja vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymais, švietimo įstatymu, Vyriausybės nutarimais, Rokiškio rajono savivaldybės tarybos sprendimais, mero potvarkiais, administracijos direktoriaus įsakymais, švietimo skyriaus vedėjo įsakymais, lopšelio/darželio nuostatais, metine veiklos programa, ugdymo planais, lopšelio/darželio darbo tvarkos taisyklėmis, savivaldos institucijų: lopšelio/darželio tarybos, mokytojų tarybos, metodinės tarybos, pedagogų atestacinės komisijos nutarimais, vaikų teisių konvencija, vaiko gerovės politikos koncepcija.

Filosofinis-psichologinis programos pagrindas

Vaikystė-tai asmenybės psichinių, dvasinių ir fizinių galių formavimosi laikotarpis. Todėl tėvai ir pedagogai turi saugoti savitos vaikystės vertybes, puoselėti asmens unikalumą ir jo norą tobulėti. Kiekvienas vaikas priimamas toks koks jis yra: ugdoma laisva, harmoninga asmenybė, vaiko veikla atspindi jo poreikius, raidos ypatumus. Tai unikalus raidos tarpsnis, kurio negalima nei skubinti, nei stabdyti. Sudarydami ikimokyklinio ugdymo(si) programą rėmėmės humanistine filosofija, kuri akcentuoja saviaktualizaciją (t.y. savęs atskleidimą ir realizavimą A. Maslow), vaiko saviraiškos ir savirealizacijos svarbą (K. Rodžersas). Asmenybės socializacija-viena svarbiausių užduočių švietimo bei visuomenės raidos procesuose. Vaikas turi teisę laisvai reikšti savo nuomonę, į kurią turi būti atsižvelgiama bet kurioje veikloje, susijusioje su vaiku. (Vaiko teisių konvencija 12st.). Progresyvistine filosofija, kuri pabrėžia vaiko individualų gebėjimą spęsti problemas, kritiškai vertinti sukauptą informaciją. Turime ugdyti piliečius galinčius produktyviai gyventi, dirbti dinamiškoje ir vis sudėtingesnėje visuomenėje. Ugdymas grindžiamas vaikui asmeniškai reikšmingais, prasmingais faktais, procesais, sudaromos sąlygos įvairiam vaiko galių plėtojimui, harmoningam asmenybės vystymuisi.

Vaiko pažinimo raidai, ypatingai svarbi jo socialinė aplinka (L. Vygotskis) nes vaikas pradeda mokytis iš žmonių, savo socialinio pasaulio, kuris ir yra visų jo sąvokų minčių, teiginių ir nuostatų šaltinis.

Programa parengta vadovaujantis „Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu“, „Metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti“ ir yra orientuota į ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje. Ikimokyklinio ugdymo programa sudaryta remiantis Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintomis programomis „Vėrinėlis“, „Ugdymo gairės tėvams ir pedagogams“, metodika „Gera pradžia“, tarptautine programa

„Žipio draugai“, „Bendraja ugdymo ir ugdymosi programa“, priešmokyklinio ugdymo(si) programa, vaiko teisių konvencija (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983). 29 straipsnyje nurodoma „kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius <...> sugebėjimus“. 31 straipsnio 2-oje dalyje užtikrinama vaiko galimybė „visapusiškai dalyvauti kultūriniam ir kūrybiniam gyvenime“, prisidedant prie to, kad jam būtų suteiktos „atitinkamos ir vienodos galimybės dalyvauti kultūrinėje ir kūrybinėje veikloje <...> Lietuvos Respublikos Vaiko Teisių apsaugos pagrindų įstatyme (1996 m. kovo 14 d. Nr. I-1234 (Žin., 1996, Nr. 33-807) 4 straipsnyje teigiama, kad vaikas „negali būti diskriminuojamas dėl savo arba savo tėvų <...> amžiaus, <...> socialinės, turtinės, šeimyninės padėties, sveikatos būklės <...>“ Tame pačiame straipsnyje nurodoma, jog kiekvienam vaikui turi būti garantuota galimybė sveikai, fiziškai bei protiškaip normaliai vystytis, dalyvauti visuomenės gyvenime. 43 straipsnis nurodo, jog „sveiko gyvenimo būdo propagavimas <...> svarbi valstybės socialinės politikos ir veiklos kryptis“. Europos tėvų teisių ir pareigų chartijoje (2003 m., vasario 21-22 d., Sofija, Bulgarija) teigiama, jog būtina „įtraukti į ugdymą tėvus, kaip lygiaverčius visų lygių <...> partnerius“.

Įstaigos savitumas

Įstaigos darbo laiko trukmė 10,5 val. (7⁰⁰-17³⁰). Veikia budinti grupė (6³⁰-18³⁰)

Lopšelyje/darželyje veikia 6 grupės: 1 ankstyvojo amžiaus (1-3 metų vaikams) grupė; 3 darželio (3-5 metų vaikams) grupės; 2 priešmokyklinio ugdymo grupės (5-7 metų vaikams); Įstaigą vidutiniškai lanko 120 vaikų.

Lopšelyje/darželyje „Nykštukas“ dirba pedagogai, atitinkantys kvalifikacinius reikalavimus. Jų kvalifikacija ir žinios laiduoja kokybišką vaiko ugdymą.

Vaikų kalbos raidą stebi ir kalbos sutrikimus šalina logopedas. Socialinę pedagoginę pagalbą vaikui ir šeimai teikia socialinis pedagogas. Muzikinius vaikų gebėjimus ugdo meninio ugdymo mokytojas.

Siekiant visuminio vaikų ugdymo kuriama savita įstaigos aplinka, skatinanti fiziškai ir psichologiškai sveikos asmenybės vystymąsi ir sudarančią prielaidas visuminei asmenybės sklaidai. Lopšelio-darželio grupės savitos, skatinančios veikti, atviros. Vaikai jose jaučiasi emociškai saugūs, mylimi. Aplinką kuria pedagogai, vaikai ir tėvai. Lopšelio- darželio pedagogai turi nemažą ugdymo vaidybą patirtį. Teatro menas – integralus. Lėlių, dramatinė, imitacinė, fantastinė ir kitos vaidybos rūšys integruojamos į visuminį vaikų ugdymą (si). Analizuodamos teatrinės raiškos svarbą, įstaigos pedagogai rėmėsi K.S. Stanislavskio, M.O Knebel meno pedagoginėmis idėjomis. 2001m. įkurtas „Nykštuko Pykštuko“ teatras. Pedagogai su vaikais kuria lėlių teatro spektaklius, dalyvauja įvairiuose festivaliuose regione, rajone, mieste. („Molinukas“, „Skudurinė Onutė“ ir t.t.). Vykdomi teatralizuoti teminiai projektai. Atsižvelgiant į tėvų poreikius ir pageidavimus, organizuojami choreografijos ir breiko užsiėmimai.

Vaikų poreikiai Individualios saviraiškos ir savirealizacijos alternatyvi paieška. Pažinti ir išreikšti save, savo aplinką. Džiaugtis priimant naują patirtį. Gerbti save ir kitus. Amžiaus tarpsnių svarbiausių poreikių tenkinimas. Gerai jaustis supančioje aplinkoje. Galimybių augti fiziškai ir psichiškai stipriai asmenybei sudarymas.

Pedagogų siekiai

Kurti emociškai bei fiziškai saugią aplinką atitinkančią vaikų amžių bei poreikius.

Išsiaiškinti vaiko savijautą, poreikius, interesus, įvairių gebėjimų lygį, bendravimo ir kalbos ypatumus, namų kultūrinę aplinką, šeimos lūkesčius ir ugdymo nuostatas. Gerbti vaiko saviraišką. Su vaiku bendrauti kaip su lygiaverčiu partneriu. Skatinti vaikų aktyvumą, pasitikejimą savimi. Skatinti vaikus bendrauti, gerbti vienas kitą. Padėti vaikams priimti nuolat vykstančius aplinkos ir dienos ritmo pasikeitimus, ugdyti nuostatą išbandyti ir perimti naujus veiklos būdus.

Kryptingai planuoti ugdomąją veiklą, į ją įtraukti vaikus ir tėvus, derinti jų poreikius ir interesus, įsiklausyti ir priimti vaikų siūlymus. Nebijoti keisti išankstinį planą ar sumanymą.

Pedagoginį procesą organizuoti taip, kad jis skatintų pažinimo motyvaciją, kūrybiškumą.

Individualizuoti ugdymo turinį atsižvelgiant į vaiko gebėjimus. Laiku pastebėti vaiko elgesio problemas, įgūdžių ar patirties stoka, išvelgti specialiuosius ugdymo poreikius, siūlyti specialisto pagalbą. Bendrauti, bendradarbiauti bei dalintis patirtimi su tėvais ir kitais pedagogais, įsiklausyti į tėvų lūkesčius, siekius bei pageidavimus, domėtis šeimos tradicijomis, patirtimi.

Bendradarbiauti su kitomis ikimokyklinėmis įstaigomis bei socialiniais partneriais, dalintis patirtimi. Nuolat analizuoti ir vertinti savo darbą.

Tėvų ir pedagogų sąveikos būdai

Individualūs pokalbiai (auklėtojos pateikia žinių apie vaiką, jo veiklą), iš anksto numatyti pokalbiai apie vaiko vystymąsi, pasiekimus, konsultavimus; teminės „apskrito stalo“ diskusijos; darželio arba grupės tėvų susirinkimai; darželio tarybos veikla; tėvų švietimas (specialistų konsultacijos) tėvų apklausos ir analizė; bendros vaikų, tėvų ir pedagogų išvykos; bendri tėvų, vaikų ir pedagogų renginiai

Regiono socialiniai ir kultūriniai ypatumai

Ikimokyklinio ugdymo programa kurta atsižvelgiant į geografinę aplinką: ežeras, miškas, Rokiškio parkas, geležinkelis; Kultūrinę aplinką: Šv. Mato bažnyčia, Rokiškio krašto muziejus, Rokiškio kultūros namai, skulptūrų parkas, Nepriklausomybės aikštė. Tradicinius miesto renginius, aukštaitišką tarmę; Socialinius vietos objektus: gamykla „Rokiškio sūris“, Rokiškio mašinų gamykla, vaikų biblioteka, senelių globos namai, Senamiesčio pradinė mokykla, Rokiškio muzikos mokykla, Rokiškio sporto mokykla, Panevėžio kolegija Rokiškio filialas, paštas, duonos kepykla, Rajono laikraštis „Gimtas Rokiškis“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PROGRAMOS PRINCIPAI

Demokratiškumo principas: Sudaromos lygios galimybės visiems vaikams nepaisant tautybės, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų harmoningai vystytis ir visapusiškai ugdytis.

Humaniškumo principas. Pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė – savarankiškumas, teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį ir asmeninę padėtį. Ugdymas grindžiamas vaikui asmeniškai reikšmingais, prasmingais faktais, procesais, problemomis.

Individualumo principas. Sudaryti prielaidas ugdyti vaiką pagal jo sugebėjimus. Atsižvelgti į vaiko sveikatą, galimybes, turimą patirtį, skirtingus pasaulio pažinimo būdus, pomėgius, gyvenimo ritmą, brandos ypatybes.

Integralumo principas. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo veiklos konkretumą ir sinkretiškumą.

Garantuojamas vaiko asmenybės skleidimosi integralumas, harmoningumas. Sudaromos sąlygos skirtingų kompetencijų integracijai į įvairias ugdymo sritis.

Tęstinumo. Ugdymo turiniu siekiama, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo šeimoje prie ugdymo ikimokyklinėje grupėje vėliau prie ugdymo priešmokyklinėje grupėje, mokykloje.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO(-SI) PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas. Ugdymą orientuoti į ugdytinį, į jo poreikius ir gebėjimus, lemiančius vaiko asmenybės vystymosi sėkmę.

Uždaviniai.

Vertinti, branginti vaiko individualumą, bendradarbiaujant su vietos bendruomene ir šeima tenkinti jo poreikius.

Sudaryti sąlygas vaiko saviraiškai ir savirealizacijai per visų vaiko raidos sričių kompetencijas ir jų praktinės raiškos puoselėjimą.

Ugdyti vaiko kompetencijas, turtinant asmenybinę, tarpasmeninę, gamtosauginę, etnokultūrinę, socialinę patirtį, puoselėjant dorovines vertybes. 4.Sudaryti sąlygas kurti eksperimentuoti, stebėti,

fantazuoti, tyrinėti, analizuoti. Padėti vaikui atrasti, perimti, išbandyti, patirti meninių vaizdų, garsų, žodžių, judesių įvairovę, veikiančią dvasinį vaiko pasaulį. 5. Kurti patrauklią, patogią, džiugią, funkcionalią, saugią, gausią priemonių pasirinkimą vaiko poreikius atitinkančią buvimo aplinką.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) TURINYS

Ikimokyklinio ugdymo(si) turinys orientuotas į vaiko poreikius, interesus, saviraiškos ir savirealizacijos galimybes. Jis sudarytas remiantis visuminio, integralaus ir nedalykinio ugdymo nuostatomis ir yra skirtas ikimokyklinio amžiaus vaikams. Ugdymo(si) turinys išdėstytas pagal kompetencijas atskirose ugdymo (si) srityse. Taip pat numatytos kryptingos vaiko veiksenos atskirose kompetencijose:

Sveikatos saugojimo kompetencija Sveikatos saugojimo kompetencija – tai gera vaiko sveikata ir savijauta, sėkmingo ugdymo sąlyga. Šią kompetenciją vaikas įgyja gyvendamas vienoje aplinkoje, sekdamas sveikai gyvenančių suaugusiųjų pavyzdžiu, tyrinėdamas, eksperimentuodamas bei žaisdamas ir mokydamasis sugyventi su bendraamžiais.

Veiksniai turintys įtakos vaiko sveikatai. **Socialiniai veiksniai:** etnokultūrinės tradicijos, lemiančios vaiko požiūrį į vaikystę ir vaiką; įstatymai, ginantys vaikų teises; šeimos mikrokultūrinė aplinka; ikimokyklinės institucijos požiūris į vaiką; pedagoginis profesionalumas. **Psichologiniai veiksniai:** teigiamas vaiko savęs vertinimas ir atsakomybė už savo veiksmus; vaiko saugumą, teigiamą požiūrį į aplinkinius sąlygojantis vaiko prierašumas tėvams; teigiama dorovinė patirtis ir aplinka; gebėjimas atsispirti pagundoms ir pasakyti “ne”; **Fiziologiniai veiksniai:** higienos įpročių ir papročių laikymasis; grūdinimasis; fizinis kūno galių lavinimas; nervų sistemos stiprinimas; taisyklingo kūno laikyenos ugdymas. Šie veiksniai vienodai svarbūs vaiko fizinės sveikatos saugojimui ir stiprinimui, psichinio saugumo užtikrinimui bei socialinės adaptacijos didinimui.

Socialinė kompetencija Pedagogas turi taikyti įvairesnes formas ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinei patirčiai plėsti: palaikyti ir puoselėti vaiko orumą, pasitikėjimą savimi bei savo gebėjimais artimumo grupės draugams bei greta esantiems suaugusiems jausmą; palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi, bendraamžiais, suaugusiais, žmonių sukurtais daiktais, kultūros vertybėmis; padėti vaikui atsiskleisti ir plėtoti pomėgius bei interesus, ugdyti gebėjimus; skatinti suprasti, kas yra gera ir kas yra bloga, numatyti poelgių pasekmes, skatinti jautrumą ir norą padėti kitam, gerbti kito teisę elgtis savaip; padėti tapti atsakingesniais, kūrybiškesniais, susitelkti veiklai, ugdyti savikontrolę; įsigyti bendravimo ir bendradarbiavimo, kasdieninių sunkumų įveikimo patirtį; plėsti supratimą apie šeimą, draugus, gimtinę, tėvynę Lietuvą, žmonių darbą, tarpusavio ryšius, skatinti komunikacijos pobūdžio veiklą: meninę raišką drauge, vaikų grupei skirtus pažinimo projektus; pažadinti norą tapti mokiniu, tikėjimą savo jėgoms ir sėkme; sudaryti sąlygas vaikui patirti sėkmės jausmą, sprendžiant problemas, atliekant kūrybinius darbus, natūraliai priimti nesėkmę, kaip postūmį naujiems ieškojimams.

Pažinimo kompetencija Tai yra vaiko domėjimasis viskuo kas yra aplinkui, gebėjimas sutelkti dėmesį, suvokti, išiminti, samprotauti, spręsti problemas, kritiškai mąstyti. Gebėjimas taikyti įvairius pasaulio pažinimo būdus – stebėjimą, klausinėjimą, eksperimentavimą, modeliavimą, prognozavimą, informacijos paiešką, įgyjant elementarų supratimą apie žmones, gamtinę ir kultūrinę aplinką. Per pažinimo kompetenciją vaikas pažins: save (savo kūną, jausmų ir svajonių pasaulį, plėtos savo gebėjimus, plėtos ryšius su kitais žmonėmis); įgys supratimą apie įvairias pasaulio sritis – artimiausią daiktinę, socialinę ir kultūrinę namų bei darželio aplinką (daiktus, žmones, jų gyvenimo būdą, kultūros reiškinius, techniką ir technologiją), gimtinę, Tėvynę, gamtą (gyvybę, gamtos objektus ir reiškinius, dangaus kūnus), Žemę, jos paviršių, laiko tėkmę. Vaikai tobulins savą pasaulio pažinimo stilių, ugdysis pojūčius.

Komunikavimo kompetencija Komunikavimo kompetencija – tai gebėjimas suprasti kalbos prasmes ir ją vartoti. Ši kompetencija reiškiasi visose gyvenimo srityse, atrandant ir pažįstant save ir pasaulį, bendraujant ir būnant greta su kitais, išreiškiant save ir kuriant, suvokiant gamtos ir žmogaus sukurtą grožį, perimant bendrąsias žmogaus vertybes ir jas pačiam kuriant. Bendravimas su kitais sudaro ne tik suaugusiųjų, bet ir mažųjų gyvenimo esmę, tenkina pagrindinius socialinius poreikius, lemia jų augimo, vystymosi sėkmę. Bendraudamas su suaugusiais ir ikimokyklinio amžiaus vaikais: pajunta dvasinį ryšį su kitais žmonėmis, nesijaučia vienišas; bendraudamas jaučia malonumą, džiaugsmą; supranta, kad bendravimas padeda derinti veiksmus, siekiant to paties tikslo; geriau pažįsta save ir kitus žmones; kaupia informaciją apie aplinkinį pasaulį. Svarbiausia bendravimo priemonė – kalba bei neverbalinės sutartinių ženklų sistemos (judesiai, vaizdai...). Jos padeda vaikui suprasti kitą ir būti suprastam.

Meninė kompetencija Meninė veikla – universali vaiko visuminio ugdymo priemonė. Ji suteikia dideles galimybes pajauti ir stebėti grožį, žadinti poreikį bendrauti su menu ir jį kurti. Meninė veikla laiduoja sėkmės išgyvenimą, sustiprina teigiamą savęs vertinimą, kūrybinių galių pajautimą, laisvą kalbėjimą geriau suvokiant savo išgyvenimus, svajones bei nuotaikas. Dėl savo įvairumo ir universalumo meninė veikla tampa savita ir nepamainoma pažinimo forma. Meninė veikla padeda vaikui pažinti ir išreikšti save pačiomis įvairiausiomis meno priemonėmis bei formomis: vaidinant, šokant, muzikuojant, kuriant dailės darbelius. Skatina, kad vaikas kurtų ir išreikštų save tiek žinomomis, tiek naujomis meninėmis priemonėmis. Vaikų meninis ugdymas pasižymi veiklos rūšių įvairove. Jis apima meninę raišką, gamtos bei meno reiškinių pažinimą, tuo būdu jis natūraliai tenkina vaiko įgimtus psichologinės saviraiškos ir pažinimo poreikius. Meninė veikla lavina vaikų kūrybines galias, padeda formuoti ir atsiskleisti gabumams, turtina emocinę patirtį, turi lemiamos įtakos vaiko intelekto raidai. Meninė raiška yra puiki priemonė ugdyti ir plėtoti vaiko socialinius ir komunikacinius gebėjimus, suvokimą, mąstymą, kalbą ir kitus pažinimo procesus

5. UGDYMO TURINIO DĖSTYMAS

5.1. Ankstyvasis amžius iki 3 metų.

Ugdymo sritis	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksenos
Gyvenimo įgūdžių	Geba pats pavalgyti.	Valgo su šaukšteliu, geria iš puodelio. Pavalgęs bando naudotis servetėle. Savarankiškai randa savo vietą prie stalo.
	Bando pats praustis.	Bando pats praustis rankas ir veiduką. Naudojasi rankšluosčiu. Mėgsta „žaisti“ vandeniu. „Prausia“ lėles.
	Mėgina apsiauti batus. Varsto batų raištelius.	Pažįsta savo batus, bando apsiauti. Labai stengiasi, pyksta, jei neišeina. Žaidžia žaidimą „Raištelio namelis“.
	Apsivelka paprastus drabužius	Pažįsta savo drabužius, paprastus mėgina apsivilkti. Drabužėliais rengia lėles. Paveikslėliuose atpažįsta paprastus drabužius, juos pavadina.
	Bando sagstyti sagas.	Bando sagstyti drabužių sagas. Mėgsta sagstyti kitų vaikų drabužių sagas. Žaidžia žaidimus su sagomis. Pats pasiima žaislus ar daiktus.

	Gera savarankiškai juda, prieina prie žaislų ar daiktų, juos pasiima ir žaidžia.	Aktyviai apžiūrinėja ir tyrinėja žaislus ir daiktus. Atlieka įvairiausių judesius žaislais ir daiktais. Spaudo mygtukus. Nemėgsta dalintis žaislais. Nori to paties žaislo ar daikto. Nuolat keičia žaislus ar daiktus. Trumpam išlaiko dėmesį. Prašomas padeda vieną kitą daiktą į vietą.
	Geba reikšti norus ir ketinimus	Sako „noriu“, „duok“, „mano“. Skiria savo asmeninius daiktus, drabužėlius. Nemėgsta dalintis. Gali pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų. Užsispyręs, atkakliai reikalauja žaislo ar daikto, patikusio judesio atlikimo (durų darinėjimas, daiktų stumdymas). Atkakliai atlieka tą patį veiksmą, bando užsegti sagą, ir t. t.
	Bando laikytis nusistovėjusios tvarkos.	Bando elgtis taip, kaip moko suaugęs. Bando sulaikyti pyktį, ašaras, tačiau ne visada išsėina.
	Žaidžia pats vienas ir greta kitų vaikų.	Nuolat ką nors veikia. Tyrinėja, žaidžia. Domisi kitais vaikais, pradeda bendrauti. Dažnai konfliktuoja. Greta ir kartu palaiko žaidimą tokiais veiksmais: stebi ką daro kitas, ima tą patį žaislą, tiesia žaislą kitam, nors ne visada atiduoda, pešasi, pakaitomis atlieka tuos pačius veiksmus (pvz. muša būgneliu, stato bokštelį). Žaisdamas reiškia palankumą kitam. Save gina protestuodamas. Žaidimuose nenoriai tačiau palaukia savo eilės. Mėgsta kartu daryti judesius : eiti, ropoti, vartytis.
Bendravimas	Suvokia savąjį „Aš“	Save vadina vardu. Parodo į save pirštu paklausus, kur yra. Atpažįsta save veidrodyje, nuotraukose. Turi aiškų kūno vaizdą. Atpažįsta ir parodo arba pavadina 6 ir daugiau kūno dalių. Pradeda save vertinti „Aš geras“, „Aš blogas“ Gali pasakyti, kas jis-berniukas ar mergaitė. Žaidimų partneriais dažniausiai renkasi tos pačios lyties bendraamžius. Žodžiais pavadina išgyvenimus ar pojūčius: „Linksmas“, „Skanus“, „Skaudus“ ir t.t. Skiria savo asmeninius žaislus ir daiktus. Siekia būti savarankiškas. Gali ką nors padaryti: atnešti, paduoti, pakviesti ir kt. Bando save išreikšti mimika, veiksmu, judesiu, piešiniu. Piešia apskritimą su tašku viduryje ir spinduliais į visas puses, braižo vertikalias ir horizontalias linijas, „galvakoji“. „Groja“, dainuoja, šoka.
	Bendravimas su suaugusiais.	Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.). Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. Mimika, gestais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kaltę, gėdą. Žodžiu išreiškia norus.
	Bendravimas su bendraamžiais.	Bando sulaikyti neigiamus jausmus. Draudimų dažnai nepaiso. Individualiai ir grupelėmis klausosi skaitymo.

		Domisi suaugusiaisiais, esančias grupėje, atsako į pakalbinią. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo žaidimui. Dažnai konfliktuoja (ima tą patį žaislą, atima). Taikiausiai žaidžia 2-3vaikai. Reiškia palankumą: šypsosi, glosto, bučiuoja, vadina vardu ir kt. Savo teises gina protestuodamas. Pradedą domėtis vienas kitu: pavadina žaislus, veiksmus, prašo, komentuoja.
Kalba	Išlavėjusi kalba, tikslinė tartis Patirtį perteikia kalba	Taria visas balse (a,o, u, e, è, i, y), dvibalsius (au, uo, ie, ei ir kt. Daro daug tarimo klaidų (natūralus reiškinys). Dažniausiai netaria (r, s, š, z, ž, c, č, ch, dž). Žaidžia liežuvio ir lūpų žaidimus: iškiša siaurą ar platų liežuvį, iškištą įvairiai judina, aplaižo suspaustas lūpas, parodyti sukąstus dantukus, daro grimasas ir kt. Pučia plunksnelę, žvakutę, popieriaus gabalėlį per šiaudelį, pučia vandens ir oro burbulus. Kalba 2-3 žodžių sakiniais (telegrafinė kalba). Kalba apie tai, ką mato ir girdi. Pamėgdžiojant suaugusį atsiranda žodžiai kalboje. Klausia žodžio jau žinomam daiktui, veiksmui ar ypatumui pavadinti. Daugiau žodžių supranta nei vartoja. Kalba apie žmones, daiktus, įvykius, veiksmus, net jei jų nemato. Vartoja esamąjį, būtajį, būsimąjį laiką, funkcinius žodelius <i>į, pas, prie, iš, su</i> . Perpranta kalbos funkcijas: išsako poreikius („Noriu mamos”), informuoja apie buvusią patirtį (“Aš mačiau katę”), aiškina (“Einu namo”), planuoja (“Eisiu namo”), išreiškia santykius su vaikais ir suaugusiais. Pasako savo ir kitų vardus, atsiliepia pašauktas vardu, mėgsta kalbėtis, klausinėti. Žaisdamas kalba su savimi. Komentuoja ką darys. Mielai kasdien klausosi skaitomų kūrinių ar pasakojimų. Varto spalvingas knygeles, žurnalus, reklaminius plakatus, paveikslėlius. Pasako, kas yra paveikslėliuose ar iliustracijose, nuotraukose. Mėgsta žiūrėti inscenizuojamas pasakas, pasakėles, nutikimus.
Pažinimas	Domisi aplinkiniu pasauliu, atranda įvairius pasaulio pažinimo būdus.	Keverzoja pieštukais, kreidelėmis, rašikliais. Atrenka parodytos formos ir spalvos daiktus, žaislus. Grupuoja daiktus, žaislus pagal formą (skritulys –kvadratas; skritulys – ovalas – kvadratas – trikampis). Grupuoja žaislus, daiktus pagal spalvą (raudona – mėlyna – geltona ir kt.). Grupuoja daiktus, žaislus pagal dydį (didelis – mažas). Grupuoja daiktus pagal sunkumą (sunkus – lengvas). Sudaro daiktų, žaislų eiles nuo didžiausio iki mažiausio ir atvirkščiai. Tapatina daiktus, dėdamas į įdubimą, išpjovą tiesiogiai: pridėdamas, pamatuodamas. Tikslingai naudoja įrankius ir kitokius buitines daiktus: kibirėlį, kastuvėlį, semtuvėlį ir kt. Mėgsta spaudyti mygtukus, rankenas, atkabina kabliukus, bando segioti sagas, išvynioja, supakuoja, išpakuoja. Pradedą suprasti

		<p>pasaulį nuo veiksmo prie minties (pradeda žaisti vaizduotės žaidimus – “Gydytojas”, “Vairuotojas” ir kt.; atlieka tariamus veiksmus – “serga”, “valgo”, “važiuoja” ir kt. Pradeda naudoti daiktų pakaitalus (kaladėlė – mašina, lygintuvas ir kt.). “Keverzoja” vertikalius horizontalius brūkšnius lape. Veria karoliukus. Piešia ore apskritimus, įvairias linijas. Laiko pieštuką tarp nykščio ir kitų pirštų. Valdo žirkles. Volioja, minko, spaudžia molį. Viena ranka surenka formas į piramidę, bokštelį ir kt. Sudeda daiktus į krūveles ar vieną ant kito. Viskas, kas aplink, mėgsta matyti girdėti, uostyti, skanauti.</p>
Judėjimas	Juda laisvai, išlaiko pusiausvyrą, judesiai koordinuoti.	<p>Gerai orientuojasi įprastoje erdvėje, žino, kur išdėlioti žaislai, daiktai, pats juos susiranda ir pasiima. Mėgsta, ką nors mėtyti, nutraukti, išversti, kelti triukšmą, slėptis.</p> <p>Mėgsta vežioti, stumdyti, temti. Bėgioja su balionais, vėjo malūnėliais, paskui riedančius ir prisukamus žaislus. Mėgsta lipti kopėčiomis. Suptis sūpynėmis, nusileisti nuo čiuožyklos. Bando ar važiuoja triračiu. Žaidžia su kamuoliu. Juda ar sustoja po signalo, juda nurodyta kryptimi. Nušoka nuo paaukštinimo, pralenda. Šokinėja abiem kojomis. Stovi ir vaikšto ant pirštų galų. Užlipa ir nulipa laipteliais statydamas vis kitą koją. Spiria ir meta kamuolį. Judesius atlieka susikibę rankomis (trypia kojomis, žaidžia „Traukinuką”).</p>
Kūrybiškumas	Judesio, lytėjimo ir regėjimo ryšys.	<p>Pieštuku, kreidelėmis, pirštu pamirkytais dažais raito, braižo linijas per visą lapą. Atsiranda simboliai: spiralė, saulutė, kryžius, veidas. Atpažįsta ir naudojami šešiomis spalvomis. Eksperimentuoja dailės priemonėmis.</p> <p>Patinka minkyti, maigyti, volioti, suploti, suspausti, ištempti, pjaustyti lipdymo medžiagas. Klijuoja, lipina, tvirtina. Konstruoja iš atsitiktinių medžiagų. Kerpa žirklių bukais galais. Žiūri iliustracijas, šeimos narių nuotraukas, dailės atvirukus, vyresniųjų vaikų dailės darbelius. Klausant muzikos aktyviai juda, šokdina žaislus, naudoja įvairius daiktus: kaspinėlius, skareles ir kt. Melodiją atkuria balsu, ritminiais judesiais. „Groja” koku nors instrumentu. Mėgsta muzikuoti su vaikais ir suaugusiais. Ritmiškai eina, ploja, trepsi (rateliai). Imituoja įvairius judesius („Kiškutis šoka”, „Meškutė eina”. Klausosi linksmų ir ramių muzikos kūrinėlių.</p>
Žaidimas	Geba bendrauti (žaisti) su suaugusiais, periima žaidiminiuosius veiksmus, būdus.	<p>Mėgsta žaisti su suaugusiuoju: rodo žaislus, tiesia juos suaugusiam, paeiliui ridena kamuolį, stato bokštą, „kalbasi telefonu”. Pamėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raišką. Mimika ir gestais išreiškia meilę, gerą nuotaiką, meilę pyktį, susierzinimą. Naudoja realius daiktus žaidimui. Pats ieško draugo</p>

	<p>Žaidžia su kitais vaikais.</p>	<p>žaidimams. Ant kito išbando savo elgesio pasekmes. Nesupranta kito ketinimų, todėl dažnai konfliktuoja. Žaidimą greta ir kartu užmezga tokiais veiksmais: stebi, ką daro kitas ir medžioja veiksmus; tiesia žaislą kitam, tačiau dažniausiai neduoda; ima žaislą, kuriuo žaidė kitas; pakaitomis atlieka tą patį veiksmą su vienu žaislu. Žaisdamas reiškia pasitenkinimą, palankumą: šypsosi, glosto, bučiuoja, maitina ir t.t. Savo ir savo teises gina protestuodamas: verkia, nepaleidžia žaislo mušasi. Pradedą kalbėtis vienas su kitu: pavadina žaislus, veiksmus, siūlo, prašo, komentuoja. Žaidžia vaizduotės žaidimus: lyg būtų mama, gydytojas ar kitas suaugęs; apsimeta arkliuku, šuneliu, katinėliu ir pan. Atlieka tariamus veiksmus su daiktais: valgo, miega, važiuoja. Atkuria buvusius patyrimus ir išgyvenimus. Randa žaidimo tęsiniiui reikalingą žaisliuką. Pradedą naudoti žaislus pakaitalus.</p>
--	-----------------------------------	--

5.2 *Ikimokyklinis amžius 3-6metai*

Ugdymo sritis	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksena
Savęs pažinimas	<p>SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA</p> <p>Pažįsta ir išnaudoja individualias fizines galimybes</p>	<p>- Siekia įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, pereinant nuo atsitiktinio, netikslaus veiksmo ar judesio iki koordinuoto, valingo judėjimo: išbando judėjimą įvairiomis kryptimis, tempu; atlieka judesius visomis kūno dalimis, pasirinkdamas kuo įvairesnę kūno padėtį; atlieka fizinius pratimus su įvairiomis priemonėmis (kamuolius, lazdas, lankus ir pan.)- Geba fiziškai išsikrauti susikaupus emocinei įtampai: atlieka kvėpavimo pratimus; pagal galimybes pasirenka fiziškai aktyvią veiklą (žaidimą kamuoliu, bėgimą, važinėjimą dviračiu). - Suvokia savo fizines galimybes ir kontroliuoja fizinį krūvį: nekelia sunkių daiktų, adekvačiai vertina nušokimo, užšokimo, peršokimo aukštį. - Ugdomi taisyklingą laikyseną: stengiasi taisyklingai sėdėti prie stalo, sėdi turkiškai, atlieka raumenų tempimo pratimus, keičia sėdėjimo padėtį.</p>
	Geba savarankiškai laikytis asmens higienos	<p>- Pastebi netvarką savo aprangoje, išvaizdoje, siekia susitvarkyti: naudojasi veidrodžiu, šukomis, žino kada reikia pasikeisti rūbus.- Naudojasi asmens higienos priemonėmis pagal paskirtį ir reikmes. Įpranta plautis rankas, naudotis medžiaginiu ir vienkartinu rankšluosčiu, skalauti burną, kosint - prisidengti burną ranka, čiaudint - naudotis nosine ir pan.</p>
	Įgyja racionalios mitybos įgūdžių	<p>- Turi žinių apie sveiką ir nesveiką maistą: geba skirti ir grupuoti maisto produktus pagal jų reikalingumą organizmui,</p>

		gali juos pavadinti.- Geba sąmoningai pasirinkti organizmui naudingesnį produktą: vengia saldumynų, valgo kuo įvairesnį maistą, daržoves, pieno produktus.- Geba naudotis stalo įrankiais ir laikytis maitinimosi kultūros: naudojami peiliu ir šakute, servetėle, gerai sukramto maistą.- Žino patiekalų valgymo seką ir įgūdžius taiko praktiškai.
	Nusiteikia rūpintis savo ir kitų saugumu ir sveikatos išsaugojimu	- Turi žinių apie aplinkoje egzistuojančius gyvybei ir sveikatai kenksmingus veiksnius: šaltą ir karštą orą, nepažįstamas medžiagas ir kt. Geba papasakoti apie būdus, kaip jų išvengti.- Suvokia ir prisiima atsakomybę už kai kuriuos savo veiksmus, galinčius pakenkti fizinei ir psichinei sveikatai: atsargiai elgiasi gatvėje, su elektriniais prietaisais ir nepažįstamais žmonėmis; laikosi susitarimų dėl televizoriaus žiūrėjimo, naudojimosi kompiuteriu apribojimų.- Suvokia ir vertina žalingų įpročių įtaką sveikatai: pirštų čiulpimo, nagų kramtymo, smulkių daiktų kaišiojimo į nosį, ausį burną, nosies krapštymo. - Turi žinių apie ligų profilaktiką ir jas taiko praktiškai: rūpestingai apsirengia einant į lauką, saugosi skersvėjo ir pan.- Žino kaip elgtis pasijutus blogai ar pavargus: geba apie tai pranešti suaugusiam, randa galimybių atsipalaiduoti, pailsėti.
	SOCIALINĖ KOMPETENCIJA Adaptuojasi naujoje aplinkoje	- Jaučiasi saugus: žino į ką kreiptis pagalbos, pasisako iškilus sunkumams.- Moka prisistatyti: pasakyti savo vardą, pavardę, amžių. - Stebi, tyrinėja, apmąsto, komentuoja savo santykius su grupės vaikais, perima konkrečiai situacijai tinkančius elgesio būdus, juos atspindi žaidimuose.
	Pasitiki savimi ir savo gebėjimais	- Reiškia savo mintis norus, teises.- Siūlo savo idėjas, ieško kūrybinių sprendimų, reiškia savo individualumą.- Rodo iniciatyvą užmezgant naujus socialinius ryšius: vaikas – vaikas, vaikas – auklėtoja, vaikas – bendruomenės narys.
	Suvokia save kaip atskirą asmenį	- Gali išvardinti esminius savo ir kitų žmonių skirtumus.- Žino pagrindinę informaciją apie save: vardą, pavardę, namų bei darželio adresą; tėvų vardus, pavardes, darbo vietas.- Pasakoja apie savo šeimą: šeimos narius, pomėgius, savo pareigas šeimoje.
	Reiškia natūralų domėjimąsi savimi	- Domisi mergaičių ir berniukų skirtumais.-Matuodamas, lygindamas kūno dalis suvokia jų proporcijas.- Sverdamasis, matuodamas savo ūgį, suvokia savo augimą, keitimąsi. - Plėtoja savo ir kitų pasiūlytas idėjas, sumanymus, temas, žaidimus, skatinančius tyrinėti savo kūną.
	PAŽINIMO KOMPETENCIJA Atranda vis įvairesnius savęs pažinimo būdus	- Vartydamas knygas, žiūrėdamas paveikslėlius, veikdamas su individualiomis lavinamosiomis priemonėmis, susipažįsta su kūno dalimis, išmoksta dar nežinomų pavadinimų.- Darydamas pėdų atspaudus, raumenų tempimo, vikrumo, ištvermės pratimus, sužino apie savo anatominius ypatumus, fizines galimybes.- Tenkina smalsumą tyrinėdamas

		techninius atradimus: naudodamasis grotuvais, tyrinédamas mikroskopais, žaisdamas su techniniais žaislais, magnetais.
	Igyja supratimą apie supančių daiktų, reiškinių įvairovę	- Aplinkoje esančius sau įdomius daiktus panaudoja gretinimui, lyginimui, grupavimui, kolekcionavimui, modeliavimui, probleminių užduočių atlikimui. Atlieka logines užduotis konkrečiais veiksmais: dalina, atima, prideda ir kt. Nustato daiktų vietą ir išsidėstymą erdvėje.- Patirdamas emocinius išgyvenimus, ir juos analizuodamas, supranta apie aplinkos poveikį savijautai.- Plėtoja laiko sąvoką vartydamas metų kalendorius, tyrinédamas laikrodį, išgyvendamas laiką sekundėmis, minutėmis. Bando suvokti laiką atskiru gyvenimo grupėje momentu.
	KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA Plečia ir gilina savo intuityvų supratimą apie gimtosios kalbos savitumą	- Klausosi sekamų pasakų, skaitomų tekstų, deklamuojamų eilėraščių.- Klausinėja nesuprantamų žodžių prasmės, bando aiškinti ir interpretuoti pats. Skiria prasmingus ir beprasmius žodžius.- Turtina žodyną malonybiniais, mažybiniais, giminingais žodžiais.- Žaidžia „žodžių žaidimus“: kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.- Apibūdina daiktus, reiškinius, savo išgyvenimus.
	Reiškia norą komunikuoti	- Rodo iniciatyvą palaikyti dialogus, pokalbius, diskusijas. Pasakodamas savo išpūdžius, išgyvenimus patenkina bendravimo poreikį.- Prašo paskaityti mėgstamą, sudominusį tekstą. Tęsia bendravimą aptardamas, analizuodamas perskaityto teksto turinį.- Naudodamas menines raiškos priemones (piešimo, aplikacijos, lipdybos ir kt.), kaip savitą komunikacijos būdą, tenkina saviraiškos poreikį.
	Domisi rašytine kalba	- Žiūrinėja ir varto knygas, žurnalus, prašo paskaityti pasakų ar pažintinės literatūros knygas, lankosi bibliotekoje, knygyne.- Kopijuoja, kuria, piešia ornamentus; grafiniais simboliais imituoja rašytinę kalbą.- Kuria, iliustruoja, maketuoja knygeles, lankstinukus, laikraščius, skelbimus, kvietimus ir pan.- Rašymo pradmenų igūdžiams naudoja netradicines priemones: molį, smėlį, lenteles, kreidutes, lazdeles ir pan.- Lavina smulkiuosius rankų raumenis, rašydamas įvairiomis kryptimis, kaire bei dešine rankomis, išbandydamas įvairias rašymo priemones: pieštuką, flomasterį, šratinuką, rašiklį ir kt.- Dėliodamas įvairias raidžių korteles, paveikslėlius su raidėmis, žodžiais, pratinasi skaityti ir rašyti.
	MENINĖ KOMPETENCIJA Reiškia spontanišką meninę raišką kasdieninėje	- Išgyvena kūrybinį džiaugsmą, pasitenkinimą, sėkmės pojūtį, stiprina teigiamą savęs vertinimą, pajaučia savo universalumo jausmą, patenkina savirealizacijos poreikį reikšdamas save meninės raiškos priemonėmis.- Šokdamas, vaidindamas, muzikuodamas, kurdamas dailės darbelius

	veikloje	pažįsta ir reiškia save.- Patiria atradimo jausmą saviraiškos procese: pajaučia ir supranta linijos, spalvos, formos, medžiagos struktūros ypatumus. Visais pojūčiais įgytą patirtį sieja su vaizduote, atmintimi, asociacijomis ir tai išreiškia dailės darbuose.
	Ugdosi meninius gebėjimus	- Klausydamas muzikos, dainuodamas, grodamas, improvizuodamas išbando ir atranda savo muzikinius gebėjimus: siekia įvaldyti balso diapazoną, tikslaus intonavimo, ritmuoti, melodijos dermės.- Pasiūlyta ar savarankiškai pasirinkta meninės raiškos priemonė kuria įsivaizduojamą ar patirtą/ išgyventą pasaulį. - Atrasdamas, bandydamas, tyrinėdamas siekia meninės raiškos priemonių įvairovės: išbando įvairių rūšių dažų (guašo, akvarelės, vaškinų kreidų, tušo, anglies, ir kt.) spalvinės raiškos galimybes, atranda skirtingų klijavimo būdų (sausais, skystais klijais, lipnių popieriumi ir pan.) savybes; išmėgina molio, plastilino, modelino galimybes.
	Intuityviai suvokia meno kūrinius	- Lavinasi estetinę nuovoką: apžiūrinėja dailininkų darbus, klausosi muzikinių kūrinių, žiūri spektaklius, vaidinimus.- Suvokia meninius darbus, kaip autoriaus dvasinės, emocinės raiškos būdą: bando įsivaizduoti, interpretuoti dailės, muzikos kūriniuose išgyventus jausmus, potyrius.- Pritaikoma klausomiesiems muzikos kūriniams įvairiomis priemonėmis: žaisliniais instrumentais, akmenukais, kaladėlėmis ir pan.
Aš ir kiti žmonės	SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA Įsitraukia ir aktyviai dalyvauja sveikatos stiprinimo ir ligų profilaktikos valandėlėse	- Atlieka grūdinimosi, pirščiukų mankštos, kvėpavimo, taisyklingos laikysenos pratimus.- Praktiškai išbando žinomus ligų profilaktikos būdus: ragauja vaistažolių arbatas, medų ir pan.- Diskutuoja apie veiksnius, galinčius pakenkti sveikatai.
	Geba saugiai ir aktyviai veikti ir judėti tarp ir šalia kitų	- Geba laikytis judrios veiklos taisyklių, susitarimų. - Taiko priimtinius emocinės raiškos būdus: išsako apie savo neigiamus išgyvenimus bendraamžiams ir suaugusiems, reaguoja į kitų žmonių emocijas.- Saugiai elgiasi su/ant fizinių pratimų įrenginių: lipant kopėtėlėmis, einant suoleliu, žaidžiant kamuoliu, šokdyne, važiuojant dviratuku, paspirtuku, pralendant, peršokant ir pan.- Judėdamas įvairiomis kryptimis, atlikdamas fizinius pratimus, žaisdamas suvokia saugų atstumą, laikosi distancijos supantis sūpynėmis, spardant kamuolį.
	Geba būti palankus aplinkiniams, netrikdyti jų	- Pastebi ir toleruoja turinčius negalią asmenis, stengiasi jiems padėti.- Kontroliuoja savo balso toną ir tembrą.- Veikdamas greta kito, laisvai ir sutartinai atlikdamas

	ramybės ir privatumo	sportinius pratimus įpranta jausti šalia esantį draugą, asmeninės ir bendros erdvės ribas.- Pajaučia, kaip atsipalaiduojant apima ramybė ir suvokia bei gerbia kito žmogaus netrikdomos ramybės svarbą.
	Geba lanksčiai orientuotis naujoje aplinkoje	- Pažįsta konkrečią naują grupės, sporto salės, lauko aplinką: saugiai tyrinėja visais pojūčiais, klausinėja ir pan.- Sugeba ištraukti iš bendraamžių veiklą: paklausti, prireikus pasakyti „ne“, adekvačiai sureaguoti į neigiamą atsakymą.- Žino ir įvertina grupėje esančias pavojingas zonas (duris, stalčius, langus, laiptus ir pan.), geba saugiai elgtis atidarant ir uždarant, lipant, stovint, praeinant ir pan.
	Adaptuojasi bendruomenėje	- Susipažįsta su grupės, darželio vaikais ir darbuotojais. Įsimena jų vardus, pareigas.- Žino kur yra rūbinė, salė, valgykla, virtuvė, skalbykla ir pan.- Pasitiki jį globojančiais suaugusiais, kreipiasi pagalbos, klausinėja, pasakoja.- Jaučiasi saugus grupėje, tarp draugų: ištraukia į bendrą veiklą, pats organizuoja, kviečia pagalbai.- Sužino tinkamus elgesio būdus, tėvų ir auklėtojų lūkesčius, jaučiasi drąsus saugus.
	SOCIALINĖ KOMPETENCIJA Plečia supratimą apie santykį su draugais	- Pastebi ir priima kitų vaikų dėmesį, palankumą. Pats rodo kitiems palankumo ženklus, dėmesį, pagarbų požiūrį.- Sprendžia ir analizuoja tarpusavio problemas, pajunta atidais, mandagaus, pagarbaus bendravimo privalumus.- Dalinasi išgyvenimais, pastebi savo patirties skirtumus.
	Gerbia kitų nuomonę, teises, poreikius	- Domisi kitu, jo darbais, daiktais, žaislais, sumanymais, jausmais, nuomone.- Kartu su kitais vaikais kuria grupės taisykles, tradicijas, priima kitų požiūrį, įsitikinimus, poreikius.- Dirba grupelėse: kuria bendrus darbus, projektus, toleruoja, išklauso, priima kito poziciją, kartu svarsto, diskutuoja, ieško bendro susitarimo.- Dirba šalia kitų, gerbia privatumą, stengiasi netrukdyti kitiems.- Dalinasi žaislais, daiktais, sužino apie nuosavybės teisę, mokosi ją gerbti.
	PAŽINIMO KOMPETENCIJA Reiškia domėjimąsi žmonėmis, jų santykiais	- Klausinėja apie žmonių panašumus, skirtumus, išvaizdą, jausmus, mintis, darbus ir pan.- Atkreipia dėmesį į bendravimui svarbius dalykus: grupės taisykles, tradicijas, dienos režimą, daiktų vietą.- Dalyvauja problemų sprendimo diskusijose, ieško alternatyvių sprendimų.
	Žmones ir jų grupes sieja su kasdienine pažintine veikla	- Tapatina, lygina, matuoja, skaičiuoja, sudeda, atima, atskaičiuoja žmones ir jų grupes.- Pažįsta jausmų raišką, emocinių išgyvenimų stiprumą, sprendamas kasdienes bendravimo problemas.- Siužetiniuose žaidimuose modeliuoja, kopijuoja, kuria žinomus ir naujus tarpusavio bendravimo modelius.
	Atranda vis naujus tarpusavio santykių pažinimo būdus	- Visais pojūčiais (klausydamas, stebėdamas, išgyvendamas ir kt.) supranta tarpusavio santykius, grupelių susidarymo principus.- Kaupia ir sistemina informaciją apie žmones,

		įvairias profesijas, tarnybas Rokiškio mieste.- Pratinasi bendrauti su įvairiais žmonėmis: dalyvauja diskusijose su grupės svečiais, apsilanko tėvelių darbovietėse, artimiausiose įstaigose.
	KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA	- Kalbasi su draugais, bendraamžiais, pedagogais bei kitais suaugusiais: planuoja, aptaria, analizuoja, pasakoja savo išpūdžius, svajones, nutikimus.- Kartu su grupės draugais dalyvauja įvairiuose pasirodymuose: vaidina, deklamuoja, improvizuoja, mėgdžioja.- Išdrįsta užkalbinti darželio darbuotojus (virėją, skalbėją, administracijos darbuotojus ir kt.): klausia reikalingos informacijos, tarpininkauja auklėjajai ir pan.
	Reiškia norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis.	
	Įsiklauso į bendraamžių ir pedagogų kalbą	- Klausosi pasakojimų, išpūdžių, nutikimų, sekamų pasakų, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių.- Tęsia auklėtojos ar draugų pradėtą pasakojimą, pabaigia pradėtą mintį.- Pratinasi išgirsti kito žmogaus pastabas, siūlymus, skatinimus į juos adekvačiai reaguoti: nesupykti, neišsižeisti, neužsigauti.- Pastebi kalbos netikslumus kitų kalbėsenoje geba į tai reaguoti: pataisyti, perspėti, patarti.- Ugdomi kantrybę, toleranciją išklaudydamas pašnekovą iki galo ir suprasdamas pagrindinę jo mintį.
	Laikosi kalbinio bendravimo etikos, siejant tai su bendrosiomis žmogaus vertybėmis	- Geba išklausti kalbančiojo iki galo, reaguoti į pašnekovą.- Suvokia ir savo kalboje vengia svetimybių, barbarizmų. Supranta, kaip nemaloniai veikia kitą žmogų nekultūringa, grubi kalba.- Geba kultūringai, neužgaunant, neižeidžiant, atsargiai parinkdamas žodžius, pasakyti pastabą, patarimą, pagyrimą, paskatinimą.- Turi įgūdžių kultūringai nutraukti pokalbį, įsiterpti, kreiptis. Supranta, kad laikytis kultūringos kalbos etiketo reikia ne tik su suaugusiais, bet ir su bendraamžiais. Turimus įgūdžius taiko kasdieniniame bendravime.
	MENINĖ KOMPETENCIJA	- Naudojasi daile, kaip terapinio pobūdžio veikla, prisitaikydama naujoje aplinkoje, šalindama elgesio ir emocinius sunkumus.- Laisvai judėdamas, improvizuodamas judesiu pagal įvairią muziką pajaučia erdvę, kryptį.- Vaidybinių improvizacijų metu simbolizuoja pasirinktą veikėją, perteikia vertinimus, modeliuoja tarpusavio santykius, plėtoja kūrybiškumą ir fantaziją.- Kaupia įvairios meninės veiklos (dailės, vaidybos, šokio, muzikos) patirtį: sužino ir išbando įvairių meno raiškos priemonių, medžiagų, technikų naudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kūrybiniuose žaidimuose su draugais.
	Plėtoja savęs, pasaulio, žmonių bendravimo pažinimą meno pagalba	
	Ugdomi socialinius ir komunikacinius gebėjimus pasinaudodamas	- Pratinasi pajaušti šalia esantį, judėti kryptingai, koordinuotai: šokio metu sudaro nesudėtingas figūras, šoka poroje, sustoja į ratelį, vorą, pusratį, dviem eilėm. Šokdamas įgunda ritmingai, atlikti elementarius judesius ir šokio

	menine raiška	elementus: šuoliukus, pritūpimus, sukinius, dvigubą žingsnelį.- Vaidindamas kūrybiškai plėtoja socialinius žaidimus, lėlių ir dramos vaidybines improvizacijas, dalyvauja režisuotuose pasirodymuose, vaidinimui skirtos vietos dekoravime.- Geba pristatyti, komentuoti savo darbą. Santūriai, draugiškai, paskatinančiai, tolerantiškai reaguoja į draugų kūrybą.
	Dalyvauja meniniuose projektuose	- Atstovauja darželyje, rajone, respublikoje, organizuojamose parodose, konkursuose.- Išvykų į parodas, spektaklius, koncertus ir jų aptarimų metu susidaro vientisus meninius vaizdinius: suvokia, kad vienu metu galima derinti saviraišką bei kūrybą vaizdu, žodžiu, judesiu, garsu, balsu. Mokosi derinti skirtingas meninės raiškos priemones viename darbe.
Gamtos pažinimas	SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA	- Žaisdamas, bėgiodamas kieme, parke daug laiko praleidžia gryname ore.- Aktyviai juda, veikia, žaidžia bandydamas įvairius judėjimo būdus, imituodamas žvėrelių judesius ir veiksmus, vaizduodamas medžius, krūmus, gėles.- Bėgioja parko, miško takeliais, įveikdamas natūralias kliūtis (rašta, kelmą, medžių šaknis).- Atlieka plokščiapėdystės profilaktikos pratimus: vaikščioja minkštu gruntu (ant žodynėlio, smėlio), kietu gruntu (ant akmenukų, kaštonų, gilių) ir pan.- Grūdinasi oru, saule: žaidžia aplinkoje, kur daug medžių, saikingai būna saulėtoje vietoje.- Žaidžia atsipalaidavimo žaidimus: gamtoje atsipalaiduoja nuo kasdienybės, sukaupta jėgas, nusiramina, atsipalaiduoja, pailsi.
	Puoselėja fizines ir psichines galias	
	Suvokia gamtos poveikį žmogaus sveikatai	- Vartoja žemės dovanas – augalinį maistą (valgo daržoves, vaisius uogas), kuriame daug vitaminų ir saulės energijos.- Įgyja žinių apie vaistažolių poveikį sveikatai.- Domisi medžių reikšme gamtai ir žmogui, pajunta pagarbą medžiui, jo teikiamai ramybei.- Įgyja elementarių žinių apie gamtoje egzistuojančius pavojingus ir sveikatai kenksmingus veiksnius. Sužino, kad yra augalų (grybų, uogų sėklų), kurie nuodingi žmogui; yra spygliuotų, aštrių žalojančių augalų (usnių, dagių, agrastų).- Sužino apie vandens taršos poveikį žmogui.- Ugdomi taupaus naudojimo įpročius (vandens, popieriaus).- Suvokia gamtos poveikį dvasinei sveikatai: jaučia dvasinį romumą, dvasinę pusiausvyrą;
	Siekia saugiai veikti gamtoje	- Įpranta susirasti tinkamą žaidimo, pramogavimo iškylavimų vietą.- Domisi, sužino, kaip ir kur kreiptis pagalbos, įvykus nelaimę (pasimetus, pasiklydus, išsigandus).Pratinasi pagarbiai elgtis gamtoje: nešiukšlinti, neniokoti augmenijos ir gyvūnijos ir pan.
	SOCIALINĖ KOMPETENCIJA	- Jaučia pagarbą žemės ir dangaus didybei, gamtos paslaptinumui, gyvybės įvairovei, šventumui.

	Ugdosi gyvenimo gamtoje dorovines nuostatas	- Ugdosi atsakomybę ir darbštumą: globoja gyvūnus, kuria tinkamas gyvenimo sąlygas, gražią jų buvimo vietą; rūpinasi augalais: augančiais grupėje, artimiausioje aplinkoje, sužalotais, neprižiūrėtais.- Pratinasi atsispirti pagundoms: netrikdo gyvūnų gyvenimo ritmo, pasiryžta nelaužyti, nežaloti augalų, be reikalo neskinti gėlių, neteršti gamtos.- Ugdosi užuojautą: padeda iškęsti „baltąjį badą“ parko, miško gyventojams (paukšteliams, žvėreliams), kelia inkilus.- Atlieka globos darbus.
	PAŽINIMO KOMPETENCIJA	- Lankosi parke, prie ežero.- Domisi gimtinės gamta.
	Plečia supratimą apie Rokiškio rajono gamtą	- Sužino parko atsiradimo istoriją, jo reikšmę.-Susitinka su Rokiškio rajono aplinkos apsaugos, miškų urėdijos specialistai gamyklos darbuotojais, bando spręsti problemas.- Įgyja supratimą apie artimiausioje aplinkoje augančius augalus, gyvenančius gyvūnus.
	Atranda įvairius aplinkos ir gamtos pažinimo būdus	-Tyrinėja visais jutimais: įsižiūri, įsiklauso, uosto, ragauja, liečia gamtos gėrybes.-Klausinėja apie gamtą, stebi, analizuoja, eksperimentuoja būdamas gamtoje.-Klausosi pasakojimų apie gamtą, ekologinių skaitinių. -Ieško informacijos apie gamtą knygoose, leidiniuose, enciklopedijose.- Žiūri filmuotą medžiagą apie augalus, gyvūnus.-Bendrauja, bendradarbiauja su gamtininkų stoties bendruomene, veterinarijos gydytoju, miško eiguliu.- Keliauja, iškylauja netoli darželio esančiose poilsio vietovėse.-Žaidžia didaktinius, judrius ir kt. žaidimus ekologine tema.-Dalyvauja gamtosaugos projektuose, šventėse, konkursuose, akcijose.-Atlieka lavinamąsias užduotis, logines, rašymo pradmenų, spalvinimo pratybas gamtos tematika.- Kuria kalendorius, knygeles apie gamtą.- Vertina atstumus tarp gamtinių objektų.-Gretina lygina augimui (augalo ar gyvūno) būtinas sąlygas ir savo augimo istoriją.-Stebi gamtos spalvingumą, skiria pagrindines spalvas, atspalvius.-Orientuojasi: darželio aplinkos, parko teritorijose (laisvai juda, veikia), laike (žino apie dienos ir nakties kaitą, skiria paros dalis, suvokia savaitės laiko tėkmę, metų laikų seką, kalendorines šventes.
	Tobulina savo galias, lavina mąstymą, veikdamas su gamtine medžiaga ar gamtoje	- Veikia su įvairia gamtine medžiaga: vandeniu, smėliu, kaštonais, gintarėliais, akmenukais ir pan. Manipuliuodamas gamtine medžiaga įgyja supratimą apie dydį, tūrį, svorį, formą, kiekį ir skaičių, perpranta kelintinį žymėjimą, intuityviai suvokia operacijų su daiktų grupėmis prasme.- Lygina, matuoja įvairius gamtos objektus pagal: ilgį, plotį, didumą, storį (iš akies, žingsniais ir pan.)
	KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA	- Klausosi gamtos garsų: medžių ošimo, vandens čiurlenimo,

	Intuityviai ugdomi kalbos jausmą, kūrybiškumą veikdamas gamtoje	paukščių čiulbėjimo ir pan. Pamėgdžiodamas gamtos garsus, ugdomi kalbą.- Komentuodamas ką veikia, ugdomi vidinę kalbą.-Įvardija gamtos reiškinius, gyvūnus, augalus paprastais žodžiais ir jų dariniais, tarmiškai ar bendrine kalba.- Praneša, kas sudomino, ką pastebėjo ir pan. - Kuria mįsles, skaičiuotes, eilėraščius, pasakėles apie augalus, gyvūnus, gamtos reiškinius.
	Pažįsta gamtą komunikuodamas	- Pasakoja savo ir klausosi kitų patirtų išpūdžių, nutikimų gamtoje, kalbasi apie gamtos reiškinius, gyvūnus, augalus.- Skaito kartu su suaugusiais periodinę spaudą, grožinės literatūros kūrinius ir pažintines knygas apie gamtą.- Perima liaudies išmintį, mįsles, įv. posakius, palyginimus, susijusius su gamta, jos reiškiniais.- Sužino, koku metu laiku švenčia savo gimtadienį.- Aptaria, ką mėgsta veikti gamtoje rudenį, žiemą, pavasarį, vasarą.- Išgirsta pasakojimų apie gimtinės vietovių (slėnių, piliakalnių, vandens telkinių, parko, miško), gamtinių paminklų atsiradimą.- Aiškinasi kai kurių žodžių sąvokas, turtina žodyną.- Deklamuoja eilėraščius, atpasakoja pasakėles, apsakymėlius, girdėtas istorijas, matytas laidas, filmus apie gamtą.
	Intuityviai komunikuoja su gyvąja ir negyvąja gamta	- Stebi įvairiai judančius gyvūnus, imituoja judesius, pajunta ryšį su gyvūnais, globoja juos, bendrauja su jais, kalbina, glosto, kreipiasi į juos garsažodžiais.- Stebi augalus, džiaugiasi jų įvairove, įsijaučia į jų slėpiną gyvenimą (pvz.: medžio).- Klausosi, ką „kalba“ žemė.- Perima tradicinio požiūrio į gyvūniją elementus: lygina vaiko ir gyvūno būdus.- Atkreipia dėmesį į saulę, mėnulį, žvaigždes, saulėtekį, saulėlydį, vaivorykštę.- Žaidžia su smėliu, vandeniu, rašo smėlyje, molyje.
	MENINĖ KOMPETENCIJA Patiria estetinius išgyvenimus gamtoj	-Intuityviai suvokia gamtos grožį, įvairovę, vaizdų pasaulį.- Jaučia gamtos formų, spalvų, linijų įvairovę, harmoniją, paviršiaus ypatybes.-Įsitikina, kad kiekvienas metų laikas turi savo spalvas, kvapus, garsus, „jausmus“ ir „skoni“.- Išgirsta gamtos „muziką“ (vėjo ūžavimo, lapų čežėjimą).
	Reiškia savo jausmus, mintis susijusias su gamta per meną	-Linijomis, dėmėmis, spalvomis reiškia gamtos nuotaikas.- Kūno judesiu, mimika vaizduoja įvairius gyvūnus, jų charakterius, negyvosios gamtos objektus.-Dainuoja daineles apie gamtą.-Žaidžia siužetinius žaidimus apie išsklavimus gamtoje, kuria siužetams, žaidimams atitinkančią gamtinę aplinką.-Puošia aplinką (gruopę, medžius) savo darbais.
	Reiškia save gamtinių priemonių pagalba	-Aplikuoja, dēlioja „linijinius piešinius“, ornamentus iš gamtinės medžiagos.-Daro gamtos daiktų atspaudus (medžio lapo, šakelės, akmenėlio ir kt.) Eksperimentuoja su tūrinėmis medžiagomis (moliu, smėliu ir kt.), medžio atliekomis, sniegu.-Gamina muzikos instrumentus iš gamtinės medžiagos (sėklų, žolyčių, akmenukų ir pan.), groja jais.-

		Puošiasi gamtine medžiaga, tampa pasakų veikėjais.
Kultūrinis ugdymas	SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA	- Organizuoja ir dalyvauja žaidimuose: išbando savo jėgas, vikrumą, drąsą, geba garbingai pralaimėti.- Žaisdamas žaidimus, dalyvaujantis tradiciniuose renginiuose išgyvena teigiamas emocijas.- Sužino apie kai kuriuos liaudies medicinos būdus: gydomąsias lino savybes, vaistines medaus, profilaktines česnako, svogūno savybes ir pan.
	Žino ir perima kai kurias liaudiškas sveikatos puoselėjimo tradicijas	
	SOCIALINĖ KOMPETENCIJA	Šeimos, grupės, darželio kalendorinės ir proginės šventės, vakaronės: „Rudenėlio šventė“, „Graži mūsų šeimynėlė“, „Advento vakaras“, Šv. Kalėdos, „Užgavėnės“, „Kaziuko mugė“, „Paukščių sugrįžtuvės“, Žemės diena, „Mamos diena“, „Išleistuvės“.- Perima etnokultūros tradicijas tyrinėdamas grupės etnokultūrinę aplinką.- Palaiko glaudų ryšį su tautos vertybių saugotoju – Rokiškio muziejumi.- Žaidžia savo tėvelių, senelių pamėgtus vaikystės ratelius, žaidimus, seka jų pasakas ir t.t.- Pristato tėvelių, senelių vaikystės žaislus, pasakojimus, dainuojamas dainas.- Kartu su šeimos nariais dalyvauja vakaronėse, tradicinėse šventėse. - Lanko parodas muziejuje.
	Palaiko santykius su skirtingų kartų atstovais	
	Perima tautos vertybines, dorovines nuostatas, tradicijas	- Susipažįsta su būdais, kaip buvo išreiškiamas dėmesys, pagarba tėvams, vyresniems žmonėms, kaimynams seniau ir kaip tai daroma dabar. Suvokia atsiprašymo ir atlaidumo būtinybę.- Geba suvokti žmogaus atminimo prasmę, mokosi išreikšti pagarbą mirusiems: žino apie kapinių tvarkymą, elgesį kapinėse.- Pažįsta tradicinių švenčių papročius, jų raišką, simbolius.- Puošia šventiškai aplinką, ruošia šventinius atvirukus, gamina papuošalus eglutei, puokštes, dovanėles, valgo tradicinius valgius ir kt.- Svarsto apie dovanas ir dovanojimą seniau ir dabar. Išgyvena didžiausių staigmenų laukimą.- Pratinasi sakyti linkėjimus, dėkojimus, prašymus.
	Plečia supratimą apie šeimą, giminę, tėvynę Lietuvą, Aukštaitiją.	- Gilinasi į savo šeimos šaknis, domisi savo giminės praeitimi: žiūrinėja albumus, pasakoja apie savo šeimos narius, lygina, dėlioja nuotraukas, nustatinėja ryšius. - Domisi savo senelių, prosenelių sektiniais darbais, poelgiais, nutikimais.- Geba rodyti meilę ir pagarbą savo šeimos nariams geru žodžiu, paslauga, švelnumu.- Domisi savo krašto, tėvynės istorija, intuityviai ugdomi pagarbą tėvynei, gimtajai kalbai, suvokia tautinį mentalitetą. - Keliaudami ir tyrinėdami pažįsta savo gimtąjį miestą. Lankosi Rokiškio kultūrinėse vietovėse (bažnyčia, krašto muziejus, skulptūros, parkai).- Tyrinėja Lietuvos ir Rokiškio rajono, miesto žemėlapius. Nustato savo gyvenamąsias vietas žemėlapiuose.- Atpažįsta tautinius simbolius, klausosi

		tautinės giesmės.
	PAŽINIMO KOMPETENCIJA Pagarba gyvybei ir žemei	- Sužino apie ryšį tarp metų laikų, žemės ūkio darbų, švenčių, papročių ir tradicijų.- Domisi šventiniuose ritualuose, aplinkoje naudojamais simboliais: eglute, margučiais ir kt.- Gėrisi ir džiaugiasi gyvulėliais, bendrauja su jais, glosto, mėgdžioja jų balsus.- Žaidžia su gyvulių skulptūrėlėmis, perteikia sugyvenimo, globos, gelbėjimo, gydymo momentus.
	KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA Plečia supratimą apie gimtosios tarmės savitumą	- Klausosi auklėtojos, senolių, svečių tarmiškos kalbos, įrašų, tarmiškai skaitomų pasakų, sakmių, padavimų ir juos aptaria.- Žaidžia žodžiais ir kuria naujus, ieško panašiai skambančių besirimuojančių žodžių.- Ugdomi toleranciją, kantrybę labiau tarmiškai kalbantiems žmonėms: išklauso jų, klausia nesuprantamų žodžių reikšmė
	Perima ir kasdieniniame gyvenime naudoja liaudies išmintį	- Klausosi ir pats seka pasakas, suvokia ir išimena patarles bei priežodžius, kartoja mėgdžiojimus, išbando kai kurias burtus ir pan.- Nusiteikia sveikintis šmaikštavimais, juokaujant, liaudiškais posakiais, dialogais, nesusikalbėjimais.- Geba pritaikyti liaudies patarimus, paprotinimus, pamokymus, senolių spėliojimus kasdieninėse situacijose.- Žaidimuose ir bendravime naudoja aukštaitiškus dialogus, ratavimus, mylavimus, jodinimus, lopšines, palyginimus, pamėgdžiojimus, greitakalbes, nesusikalbėjimus.- Plėtoja eiliuotą kūrybą: kuria pasakas, juokų pasakas, pasakas be galo, pasakas apie įvairius daiktus, įveda naujus veikėjus, juos keičia.
	Rašytinę kalbą sieja su aukštaitiškais simboliais	- Tyrinėdamas puošybos elementus ant baldų, juostų, tautinių rūbų, keramikos dirbinių, karpinių, audinių, susipažįsta su ornamentika, pats kurdamas mokosi rašto elementų.- Kopijuoja, kuria ornamentus, grafinius elementus.- Lygindamas, tapatindamas, siedamas liaudiškus ornamentus su lietuviškomis raidėmis, įgyja skaitymo ir rašymo įgūdžius ar pradmenis.
	MENINĖ KOMPETENCIJA Pradeda pažinti tautos vizualinę meninę kultūrą	- Intuityviai suvokia save tautos meninės kultūros dalimi.- Tyrinėja liaudies meno dirbinius: švilpukus, molinius žaislus, margučius ir kt. Suvokia ir apibūdina jų grožį.- Stebi, tyrinėja, komentuoja aukštaičių skulptūreles, liaudies meno knygoose, nuotraukose, muziejuje. Suvokia skulptūros, liaudies meno dirbinių turinį, paaiškina kai kurias išraiškos priemones.- Geba suprasti pasikartojimų išraišką medžio dirbiniuose, keramikoje.- Tyrinėja tautodailės darbus: tautinių kostiumų ornamentus, keramikinių dirbinių raštus, karpinius, pintus daiktus ir kt.- Suvokia, kad tautodailė yra tautos praeities atspindys ir turi simbolinę prasmę.

	Plėtoja jutiminį suvokimą, tyrinėjant praeities ir dabarties meno kūrinius	- Suvokia liaudies muzikos vertę, derina su įvairiomis meno rūšimis. Vertina liaudies dainų nuotaiką (liūdna, rami, linksma, graudi, niūri, švelni, liūliuojanti ir t.t.). Intuityviai suvokia liaudies dainų vertę ir grožį.- Dainuodami kalendorines dainas, atpažįsta tradicines šventes.- Klausosi, atpažįsta ir vertina liaudies ir profesionalios muzikos kūrinius.- Stebi, tyrinėja tautodailės ir profesionaliosios dailės kūrinius. Pajaučia skirtumus, intuityviai suvokia savo tautos dailės savitumą.- Mato grožį aplinkos daiktuose, pastebi tradicinių daiktų puošybės elementus. Suvokia, kad viskas, kuo naudojasi yra kitų žmonių širdies, proto ir rankų kūrinys.- Puoselėja muzikinį kūrybiškumą smulkiosios tautosakos pagalba. Pratinasi dainuoti mįsles, patarles, skaičiuotes ir t.t
	Pratinasi išreikšti save pasinaudodamas kūryba	Žaidimai teatro kampelyje laisvai improvizuojant, atvaizduojant mėgstamiausius pasakų ir spektaklių herojų nuotaikas, jausmus; vaidinant mimika, judesiais, kalba; Savarankiškas spektaklių kūrimas, pasitelkiant į pagalbą draugus; spektaklio dekoracijų, bilietų gamyba (aplinkos paruošimas); žaidimai lėlių, šešėlių, stalo teatrais;- Klausosi liaudies muzikos, mokosi aukštaitiškų dainų, groja liaudiškais muzikos instrumentais.- Gamina primityviausius liaudiškus muzikos instrumentus.- Plėtoja gebėjimus kurti daineles, lopšines, žaidimus. Pajunta esmines liaudies kūrybos formas.- Atlieka judesius šokdamas liaudies šokius, ratelius.- Improvizuoja liaudies pasakų, pasakų su dainuojamaisiais intarpais siužetus, liaudies daineles, perteikia Trijų Karalių, Užgavėnių persirengėlių, Velykų zuikučių savitą vaidinimo interpretaciją tradicinėse šventėse.- Piešia girdėtų tautosakos kūrinių (pasakų, dainų) temomis, tapo ornamentus, dėlioja juos iš geometrinių formų, detalių, ornamentuoja lipdinius liaudiškais motyvais, karmo ir aplikuoja.

Aktualizuojant programos ugdymo turinį prioritetas teikiamas projektiniam metodui. Lopšelis-darželis "Nykštukas" vykdo projektus, atitinkančius ugdytinių poreikius: Vaikų sveikatos saugojimui ir stiprinimui. Ekologiniam ugdymui. Tautos kultūros pradmenų ugdymui. Socialiniam ugdymui. Teatriniam ugdymui.

5. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) FORMOS, TECHNOLOGIJOS IR PRIEMONĖS

Ugdymo(si) organizavimo formos

Ikimokykliniame amžiuje pagrindine ugdymo(si) forma yra **įvairi vaikų veikla**:

Visos grupės veikla: žaidimai, ryto ir popietės ratas, vaikų atsipalaidavimo valandėlės, muzikos ir kūno kultūros valandėlės, varžybos, išvykos, renginiai, šventės; Veikla grupelėse: žaidimai, bendri kūrybiniai darbai-projektai, tyrinėjimai, diskusijos, kalbos korekcijos valandėlės; Individuali veikla: savarankiška vaiko veikla ir žaidimai; individualių gebėjimų lavinimo užsiėmimai; loginės ir rašto

pradmenų bei kalbinės pratybos; lavinamoji veikla ant kilimėlių ir prie staliukų; individualus bendravimas su auklėtoja ir kitais specialistais.

Ugdymo(si) technologijos

Įstaigoje taikomos ugdymo(si) technologijos, skatinančios abipusę pedagogo ir vaiko sąveiką, leidžiančią būti aktyviems abiem ugdymo proceso dalyviams.

Taikomos technologijos. Pabrėžia vaiko vaidmenį ugdymo procese; leidžia vaikui interpretuoti auklėtojos elgesį ir jį modeliuoti; daro poveikį vaikui, kuriant buvimo aplinką (keičiant, pritaikant aplinką vaiko amžiaus tarpsniui praturtinamas, emociškai skatinamas vaiko noras pažinti).

Įstaigoje taikomos ugdymo(si) technologijos

Vaiko ir auklėtojos kūrybinės sąveikos. Auklėtoja: įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, sumanymu, problema; siekia vaikų interpretacijų, kūrybos, atradimų, nereglamentuoja vaiko veiklos žingsnių; pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos plėtoti; bendraudama su vaiku priima bendrus susitarimus, sprendimus dėl veiklos; atvirais klausimais netiesiogiai inicijuoja ir vadovauja vaikų ieškojimams, moko spręsti problemas, praturtina jų sumanymus;

Ugdančiosios aplinkos kūrimo. Auklėtoja sukuria atskiras erdves pačių vaikų veiklai (vaidybos, dailės, tyrinėjimų, didaktinės veiklos, stalo žaidimų, statybinių bei siužetinių žaidimų, rašto pradmenų ir pan.); skatina vaikus kurti vietas žaidimams, veiklai; pripažįsta vaiko teisę rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą; Spontaniškojo-situacinio ugdymo. Auklėtoja pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi; emociiniu atsaku (pagiriant, pasidžiaugiant) palaiko vaiko veiklą; ugdymui panaudoja netikėtai susikūrusias situacijas, pasiūlo priemones vaiko poreikiams bei interesams „čia ir dabar“ tenkinti.

Ugdymo(si) priemonės

Priemonės, skatinančios ikimokyklinio amžiaus vaiko humanistinių nuostatų ir patirties plėtojimąsi bei sveikatos puoselėjimą; tenkinančios norą žaisti, bendrauti, bendradarbiauti; skatinančios kaupti naują patirtį, išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus (tyrinėti, eksperimentuoti, mokytis spręsti problemas ir kt.); skatinančios vaiko aktyvumą, savarankiškumą, saviraišką, kūrybiškumą, meninės raiškos gebėjimų ugdymąsi; sudarančios sąlygas natūraliai plėtotis vaiko kultūrai, jo poreikiams, interesams, nuostatoms; tenkinančios vaikams būdingą judėjimo poreikį;

Priemonių grupės

Ugdymo kryptingumą atitinkančios buvimo aplinkos kūrimas. Pedagogai, kartu su vietos bendruomene kuria jaukią, patogią, vaikų amžių poreikius atitinkančią bei įvairiapusį ugdymą skatinančią aplinką. Siekiama, kad aplinka skatintų vaiko poreikį judėti, veikti, pažinti, kurtų jaukumą, būtų funkcionali; Veiklos priemonės (daiktai, žaislai, knygos, įv. medžiagos). Pedagogai siekia, kad priemonės atitiktų vaikų amžių, individualius esamus gebėjimus, žadintų norą pažinti, skatintų loginį mąstymą, aktyvų kūrybingumą, norą žaisti drauge; Renginiai. Vaikų veikla, ugdymo turinys papildomas išvykų (į muziejų, parką, bažnyčią ir kt.), akcijų, popiečių, tradicinių vaikų ir tėvelių švenčių (mokslo metų pradžios ir pabaigos, šeimos popietės, Adventinių bei Šv. Velykų rytmečių ir kt.) metu.

UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

(Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo tikslai, metodai, dažnumas, pasiekimų fiksavimo ir pateikimo formos) Vaiko pasiekimų vertinimas – neatsiejama kokybiško ugdymo (si) proceso dalis, tai nuolatinis informacijos apie vaiko, jo ugdymo (si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Lopšelio-darželio „Nykštukas“ ikimokyklinio ugdymo programa siekiame atliepti ugdytinių poreikius, interesus ir pagal galimybes garantuoti kiekvieno vaiko sėkmę. Vertinimo paskirtis - pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo

patirtį (kaip kinta vaiko gebėjimai per tam tikrą laiko tarpą), numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms. Įstaigoje vertinimas planuojamas, numatoma ką, kokių tikslu ir kaip bus vertinama, jis yra nenutrūkstamas, grįžtamasis, lankstus. Vadovaujantis nacionalinėje ikimokyklinio ugdymo programoje siūlomomis vaiko raidos pasiekimų vertinimo sritimis, lopšelyje-darželyje parengti vaiko pasiekimų vertinimo kriterijai. Lopšelio-darželio „Nykštukas“ ikimokyklinio ugdymo programoje pateikiame įstaigoje taikomus vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo ypatumus: Ugdymo (si) pasiekimų vertinimas yra visuminis, vertinami atskirų ugdymo sričių pasiekimai (socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos pažinimas, kalba, dailė, muzika, vaidyba, kūno kultūra).

Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai ir būdai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė. Ugdymo pasiekimų vertinimo dažnumas: du kartus metuose (rudenį ir pavasarį). Prireikus atliekami tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai.

Ugdymo pasiekimų vertinimo fiksavimas: dienynas, vaikų raiškos darbeliai, veiklos pėdsakai. Ugdymo pasiekimų vertinimo pateikimo formos: ataskaita, pokalbiai su tėvais, pedagogais. Vaiko pasiekimų dokumentavimas (aplankuose kaupiami vaiko darbų pėdsakai, vaikų kūrybos knygelės, „minčių lietus“, klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, „auksinės mintys“, nuotraukos, vaiko veiklos stebėjimo užrašai, diagramos, lentelės ir kt.). Vertinant vaiko pasiekimus laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų, užtikrinamas jų laikymo saugumas. Vertinimas garantuoja vaikui psichologinį saugumą, sėkmės išgyvenimą, įdomus, patrauklus ir pedagogui informatyvus. Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatų panaudojimas: vaikų pažinimui, veiklos planavimui, ugdymo proceso individualizavimui, tėvų individualiai informacijai. Ugdymo pasiekimų vertinimo vykdytojai ir dalyviai: pedagogai, logopedai, tėvai, vadovai.

LITERATŪRA

Breen M.P. Dabartiniai programų sudarymo principai (ištraukos iš straipsnio) // Švietimo naujovės, 1994 (1), p. 12-33.

Gražienė V. Kai kurie ikimokyklinio ugdymo praeities ir dabarties santykio aspektai // Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. – V.: Leidybos centras, 1999. – P. 20 – 23.

Juodaitytė A. Vaikų darželis Lietuvoje ir pasaulyje: sisteminės kaitos tendencijos // Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. – V.: Leidybos centras, 1999. – P. 39-39-46.

Monkevičienė O. Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai //

Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. II dalis. – V.: Leidybos centras, 1995. – P. 6-9.

Monkevičienė O. Naujojo ugdymo turinio bei kūrybinio jo įgyvendinimo būdų psichologinės pedagoginės ištakos. –

Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I dalis. – P. 78 – 82.

Monkevičienė O. Reformuojamo ikimokyklinio ugdymo turinio sudarymas ir diegimas // Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. – V.: Leidybos centras, 1999. – P. 51 - 57.

Norrington Ulla, Ronne Marianne. Stebėjimai ir suvokimas // Demokratiškos pedagogikos matai. Danų autorių straipsnių rinkinys kuriančiam pedagogui. Vilniaus kolegija, 2005.

Saugėnienė N. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. – K.: KTU, 2003.

Staerfeldt Eric, Mahiasen Rask Christian. Pedagogika ir demokratija .V., Aidai, 1999.

Šeibokienė G. Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link eisime // Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. – V.: Leidybos centras, 1999. – P. 47- 50.

Vadovėlis tėvams Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas, „Presvika“, 2008.

Nijolė Grinevičienė „Vaikų žaidybinių gebėjimų ugdymas“ Klaipėda, 2007

OBELIŲ DARŽELIO-MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PO TĖVIŠKĖS SAULE“

BENDROSIOS NUOSTATOS

ŠVIETIMO TIEKĖJO DUOMENYS

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas: Rokiškio r. Obelių darželis-mokykla.

Sutrumpintas Mokyklos pavadinimas: Obelių darželis-mokykla. (toliau – Darželis-mokykla).

Mokyklos įsteigimo data: 1978 metais įsteigtas Obelių vaikų darželis.

Veiklos pradžios data: 1994-10-24.

Teisinė forma ir priklausomybė: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Mokyklos grupė: bendrojo lavinimo mokykla.

Mokyklos tipas: darželis-mokykla (bendrojo lavinimo pradinė mokykla su 1-4 klasių komplektais, mišrios ikimokyklinio amžiaus grupėmis ir priešmokyklinio ugdymo grupe).

Mokyklos buveinė: Stoties g. 29, obeliai, Obelių seniūnija, LT – 42216, Rokiškio r..

Telefonas/faksas: (8-458-78805).

El. pašto adresas: obeliudm@gmail.com

Mokyklos steigėjai: juridinis asmuo – Rokiškio rajono savivaldybė, identifikavimo kodas 188662549, adresas – Respublikos g. 94, LT – 42136, Rokiškis.

Mokomoji kalba: lietuvių.

Mokymo forma: dieninė.

Pagrindinė veiklos sritis: švietimas.

Pagrindinė veiklos rūšis: pradinis ugdymas (kodas 80.10.30)

Kitos veiklos rūšys: ikimokyklinis ugdymas (kodas 80.10.10), priešmokyklinis ugdymas (kodas 80.10.30).

ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Darželio-mokyklos struktūra : įstaigoje ugdomi 2-6 metų vaikai. Darželis-mokykla yra trijų pakopų ugdymo įstaiga, kurioje vykdomas: ikimokyklinis, priešmokyklinis ir pradinis ugdymas. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į grupes. Esant reikalui, vaikams teikiama specialiojo pedagogo, logopedo pagalba.

Vaikai ir jų poreikiai: Ikimokyklinio ugdymo grupę lanko mišraus amžiaus (2-5 m.) vaikai su skirtingais sugebėjimais, kalbiniais įgūdžiais ir turintys skirtingą socialinę patirtį. Obelių darželio-mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa „Vaikystės taku po tėviškės saule“ pirmiausiai siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius – *saugumo, sveikatos ir užtikrinti vaiko teisę tinkamai ugdytis*(„Vaiko teisių konvencija“ 200).

Tėvų poreikiai: darželį- mokyklą lanko vaikai iš skirtingų poreikių, emocinės, socialinės, kultūrinės aplinkos šeimų.

Kurdami šią ikimokyklinio ugdymo programą pedagogai vadovaujasi tėvų nuostatomis, lūkesčiais ir poreikiais, prisiima atsakomybę už vaikų visuminį ugdymą(si), būtinausių vaikų amžiaus tarpsnių poreikių: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos tenkinimą.

Regiono savitumai: programoje didelis dėmesys skiriamas etnokultūros puoselėjimui, atsižvelgiama į individualius ir specialiuosius vaikų poreikius. Siekdami patenkinti vaiko poreikį

pažinti savo kraštą, gyvenvietės apylinkes, žymius žmones, savo gimtojo kampelio istoriją, lietuvių liaudies papročius ir tradicijas bei liaudies išmintį buvo atidžiai kuriamas ikimokyklinio ugdymo programos „Vaikystės taku po tėviškės saule“ turinys.

Obelių darželis-mokykla įsikūręs Rokiškio r. pakraštyje, netoli Latvijos Respublikos pasienio, todėl į programą įtrauktos temos, kuriose siekiama šiek tiek supažindinti su kaimyninės Latvijos kultūra, jų papročiais. Obeliuose yra vaikų globos namai, spirito gamykla, aliejaus gamykla, medžio apdirbimo įmonės, Obelių krašto istorijos muziejus, seniūnija, palaikomios slaugos ligoninė, ambulatorija, Šv. Onos bažnyčia, siuvimo cechus, priešgaisrinės tarnybos postas, geležinkelio stotis, Ramintos šaltinėlis, miesto biblioteka, Stasiūnų piliakalnis, Našio ir Obelių ežerai, Pšezdeckio dvaro statiniai, kurių lankymas ir pažintis su jų veikla ir istorija įtraukta į ugdymo turinį.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas: įstaigoje dirba patyrę, kompetentingi pedagogai, savo dėmesį gebantys skirti kiekvienam vaikui, turintys reikiamas kvalifikacijas ir jas tobulinantys. Įstaigoje dirbantis logopedas, esant reikalui, vaikams teikia kvalifikuotą logopedo pagalbą. Meninius gebėjimus atskleisti ir tobulinti padeda kvalifikuotas meninio ugdymo mokytojas.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Obelių darželyje-mokykloje vaikų ugdymas grindžiamas vadovaujantis šiais principais.

Tautiškumo principas. Ugdymo turinyje skatinama gaivinti ir puoselėti savo krašto tradicijas ir papročius ir kartu kurti šiuolaikinę savo ir visuomenės tapatybę.

Humaniškumo principas . Pripažįstame ir gerbiame vaiką kaip asmenybę, atsižvelgiame į jo poreikius, tėvų lūkesčius, sudarome sąlygas įvairių vaiko galių plėtojimui, savarankiškumui, teise gyventi ir elgtis pagal prigimtį ir asmeninę padėtį.

Demokratiškumo principas. Sudarome sąlygas vaiko ir suaugusiojo sąveikai, orientuojantis į vaiką kaip asmenybę. Vaikui suteikiama galimybė rinktis (veiklą, partnerius ir pan.), būti pripažintu bei lygiaverčiu. Sudaromos lygios galimybės visiems vaikams harmoningai vystytis ir visapusiškai ugdytis.

Tęstinumo principas. Ugdymo turiniu siekiama, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo šeimoje prie ugdymo ikimokyklinėje grupėje, vėliau prie priešmokyklinio ugdymo grupėje.

Individualumo principas. Sudarytos prielaidos ugdyti vaiką atsižvelgiant į jo amžiaus tarpsnį, sugebėjimus, turimą patirtį, pasaulio pažinimo būdus.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS:

Bendradarbiaujant su šeima, ugdyti norą pažinti tautos ir krašto kultūrą, vaiko pažangos ir sėkmės skatinimas.

UŽDAVINIAI:

1. Paruošti aplinką , skatinančią bendravimą, pažinimą, kūrybą.
2. Veikiant kartu su šeima individualizuoti ugdymą.
3. Išmokyti derinti savo ir kitų vaikų interesus bendraujant ir bendradarbiaujant.
4. Sudaryti sąlygas vaikams natūraliu vaiko gyvenimu įstaigoje pažinti savo tautos ir krašto kultūrą.
5. Ugdymo procese taikyti informacines kompiuterines technologijas, inovatyvius ugdymo metodus.

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Obelių darželio-mokyklos ikimokyklinio ugdymo programoje „Vaikystės taku po tėviškės saule“ numatytas ugdymo turinys-tai orientyras puoselėjantis visas vaiko prigimtines galias, lemiančias vaiko asmenybės vystymosi ir jo integracijos sėkmę atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko individualumą, asmeninio vertinimo, saviraiškos, kūrybiškumo, bei etnokultūros vertybių perdavimo ir priėmimo galimybes ikimokykliniame amžiuje.

MĖNUO	TEMA	VAIKŲ VEIKLA	BŪDAI	PRIEMONĖS	SIŪLAMOS POTEMĖS
1	2	3	4	5	6
Rugsėjis	Draugų būry	Susipažinimas, piešimas, aplikavimas, lipdymas, ugdomoji pažintinė veikla, pažintis su naujos aplinkos daiktais ir erdvėmis, grupės susitarimais, stebėjimas	Judrieji ir edukaciniai žaidimai, bendravimas, meninė, kūrybinė ir sportinė, veikla.	Fotoaparatas, žaislai, balionėliai, simboliai, nuotraukų albumas, vardų kortelės, sportinis inventorių, IKT, įvairi padalomoji edukacinė medžiaga.	„Darželis-mūsų antrieji namai“ „Aš ir mano draugai“ „Pažinti save, pažinti tave“ „Aš tvarkingas ir mandagus“ „Susipažinkime“ „Augsiu stiprus, saugus ir sveikas“ „Dieną pradėsiu su šypsena“ „Vaikai gyvenkime draugiškai“ „Išmokai pats, išmokyk savo draugą“
Spalis	Rudens vainikas	Patirti atradimo džiaugsmą pažįstant vaisių ir daržovių savitumus ir naudą, piešimas, aplikavimas, lipdymas, žaidimai, eilėraščiai, gamtinės medžiagos rinkimas, stebėjimai, parodėlės.	Žaidimai, pokalbiai, meninė kūryba, parodėlės. Smulkioji tautosaka lietuvių l. dainos, šokiai .	Literatūra, stalo žaidimai, Vaizduojamosios veiklos priemonės, gamtinė medžiaga, nuotraukos.	„Žemė ir jos dovanos“ „Mūsų rankelės daug ką gali“ „Senų laikų atminimas“ „Spragilų ir mintuvų šnektai“ „Šermukšnių karoliai“ „Žodis patarlėse“ „Liet. l. žaidimų, dainelių smulkios tautosakos popietė“ „Rudens lietus“ „Mano žemės ruduo“ „Kabo tinklelis-ne rankų darbelis“ „Ruduo

					visus ponais daro“ „Ir paukšteliai žino kur jų namai, kur svetimi kampai“
Lapkritis	Žemė kloja paralelį žiemai	Susipažinti su gyvosios ir negyvosios gamtos požymiais, juos lyginti, piešti, žaidimai, (pajuokavimai, skaičiuotės).	Žaidimai, pokalbiai, skaičiuotės, pasakos, smulkioji tautosaka, konkursai.	Stalo žaidimai, žaislai, savaitės dienų juostelė, Fotoalbumai, tautosakos literatūra, ekskursijos, išvykos, vaizdajuostės.	„Uždek žvakelę ir prisimink“ „Daiktai aplink mane“ „Sunkus darbas gardžią duoną kepa“ „Paukšteliai, žvėreliai ruošiasi žiemai“ „Diena trumpyn, naktis ilgyn“ „Lapų lietus“
Gruodis	Žiemužė kailiniuota	Piešti, aplikuoti, lipdyti, eilėraštkai, dainelės, žaidimai, išmėginti įvairias žiemos pramogas, eksperimentuoti, stebėjimas	Žaidimai stebėjimai, tyrinėjimas, pokalbis, pasakos, dalijimasis išpūdžiais.	Įvairi literatūra, vaizduojamosios veiklos priemonės.	„Tamsiojo žiemos meto išraiška tautosakoje“ „Žiema-gamtos poilsio metas“ „Eglė mitologinis medis“ „Kas žiemą vasarą žaliuoja?“ „Savam krašte ir žiema maloni“ „Gruodis-advento mėnuo“ „Baltasis badas“ (paukštelių, žvėrelių globa žiemą) „Atkeliavo Kalėda“
Sausis	Šarmoto speigo alsavimas	Pokalbis, žaidimas, vaizduojamoji ir sportinė veikla, žiemos pramogos, išvykos, stebėjimas.	Pasakojimas, stebėjimas, pokalbis, eilėraščiai, pasakos.	Vaizduojamosios ir sportinės veiklos priemonės, paveikslai, tautosakos ir pasakos, vaizdajuostės ir garso įrašai.	„Tavo maži darbeliai-didelis džiaugsmas tėveliams“ „Ir mažoj širdelėj daug gerumo telpa“ „Baltasis badas“ „Senių Besmegenių šalyje“ „Žiema-išdaigų metas“ „Ir žiemą ant verpstės būna parašyta“
Vasaris	Stebuklinga	Piešimas, inscenizacija,	Pokalbis, pasakos	Pasakų knygelės,	„Jei aš tūrėčiau stebuklingą lazdelę“

	pasakos galia	pasakos kūrimas, sekimas, eilėraščių deklamavimas, dainos, išvykos.	sekimas, vaidyba, inscenizavimas, dainavimas, imitavimas.	magnetofonas, vaizdo įrašai, pasakų veikėjai (trafaretai, lėlės), kaukės, vaizduojamosios veiklos priemonės	„Mus kalbina knygelės“ „Aš kuriu pasaką“ „Pasakų knygelę pravėrus“ „Stebuklingas pasakų pasaulis“ „Gėris nugali blogį“ „Mano vaizduotės pasaulis“ „Mes vaidinam pasaką“
Kovas	Močiutės seklyčioje	Pokalbis, ekskursija, išvyka, vaizduojamoji, pažintinė, sportinė veikla, stebėjimas	Lietuvių l. dainos, mįslės, žaidimai, patarlės, pasakos, parodėlės, pokalbis, pasakojimas.	Lininiai audiniai, molio dirbiniai, rankšluosčiai, linai, vilna ir t.t.	„Sukasi verpimo ratelis“ „Dangus ant žemės“ (viskas apie liną) „Aš kūrėjas“ „Kaimynų Latvių papročiai“ „Nuo močiutės kelių prasideda kelias“ „Latvių l. žaidimai, dainelės smulk. Tautosaka“ (popietė) „Lai nenudžiūsta lietuviškas ažuolas“.
Balandis	Pavasario giesmė	Aplinkos tvarkymas, žaidimai, ekskursijos, išvykos, stebėjimas, tyrinėjimas, vaizduojamoji, pažintinė, sportinė veikla	Pasakojimas, pokalbis, žaidimai, mįslės, legendos, eilėraščiai, patarlės, stebėjimas, eksperimentas	Žemė ir augalų sėklos, svogūnai, gaublys, literatūra, vaizduojamosios veiklos priemonės, kalendorius.	„Žemė gyvybės nešėja“ „Žmogaus pėdsakai gamtoje“ „Žemė-visų tautų ir kiekvieno mūsų namai“ „Kalbą girdim kur gražiausią, tarp gyvų kalbų seniausią“ „Gėlių įvairovė“ „Žemės vardai“ „Pievoje vaga“ „Žemenėle, žiedkelėle, pakylėk mūsų rankų darbus“

					„Miško choras“
Gegužė	Užkukavo gegužėlė	Aiškinamės kas tai yra vaistiniai augalai, nuo kokių ligų jie gydo, bandome skirti pagal kvapą, skonį. Vaistinių augalų rinkimas, džiovinimas, išvykos, ekskursijos, stebėjimai, tyrinėjimai.	Pasakojimas, stebėjimas, praktinė veikla (vaistažolių rinkimas) pokalbis, vaizduojamoji, sportinė, pažintinė veikla	Vaistingųjų augalų pavyzdžiai, nuotraukos, arbatos, knygelės, albumai, herbariumai, vaizduojamosios ir pažintinės veiklos priemonės.	„Vaistažolės gydo“ „Skanos sveikos arbatėlės“ „Mažos didelės gamtos paslaptys“ „Skamba pievų varpeliai“ „Ką gegutė iškukuos“ „Pavasaris barstoro ruduo renka“ „Kiekvienam savo pastogė“

TRADICIJOS IR ŠVENTĖS

MĖNUO	DARŽELIO TRADICIJA	VAIKŲ VEIKLA	BŪDAI	PRIEMONĖS	SIŪLAMOS POTEMS
1	2	3	4	5	6
Rugsėjis	Draugystės ratelis	Žaidimai, eilėraštkai, piešimas, dainavimas, šokiai, bendravimas.	Žaidimai, pokalbiai, gera nuotaika, piešimas.	Įvairi grožinė literatūra, vaizduojamosios veiklos priemonės, muzikos įrašai ir instrumentai.	„Aš tarp draugų“ „Ir mažoj širdelėj daug gerumo telpa“
Spalis	Rudenėlis kloniais bėga	Grupėje ir salėje	Surengti parodėlę iš gamtinės medžiagos, gamtinės medžiagos rinkimas, piešimas, aplikavimas, eilėraštkai, žaidimai.	Gamtinė medžiaga, vaizduojamosios veiklos priemonės, įvairi literatūra, žaidimai, muzikiniai įrašai.	„Spalvų šėlsmas“ „Dėdė rudenėlis aukso rūbą siūdinas“ „Rudens kraitelė“ „Dėdė rudenėlis žemėn atkeliavo“ „Žemė ir jos dovanos“
Lapkritis	Vėlinės	Grupėje	Surengti su vaikučiais ir tėveliais parodėlę. Kapinių lankymas ir apleisto	Gėlių puokštelės, žvakutės, grėbliukai, šluotos, šiukšlių maišai.	„Kodėl žiba tiek žvakučių“ „Kapinės- tai mirusiųjų miestas“

			kapelio tvarkymas. Susikaupti, pajusti ramybę.		
Gruodis	Kalėdos - žiemos Šventė	Salėje su tėveliais	Puoselėti šeimos tradicijas, papročius, darbai prieš Kalėdas, susitikimas su Kalėdų Seneliu. Kurti šventės laukimo nuotaiką.	Kaukės, žaislai, kanceliarinės priemonės, literatūra	„Kalėdų Seneli, kur tu ? ”
Sausis	Šalčio kailiniai	Grupėje ir kieme	Pokalbis, eilėraščiai, sniego senio lipdymas, važinėjimasis rogutėmis, stebėjimas, tautosaka, žaidimai, piešimas, dalijimasis išpūdžiais	Rogutės, vaizduojamosios veiklos priemonės, literatūra.	„Žiema per žemę eina“
Vasaris	Lietuvos gimtadienis	Grupėje ir salėje	Tautosakos rinkimas apie gimtąjį kraštą. Pokalbis, stebėjimai, eilėraštukai, piešimas. Stebėti ir suprasti Lietuvos grožį.	Tautinė atributika, literatūra, kanceliarinės priemonės, nuotraukos, IKT.	„Mano gimtinė-mano mieli namai“ „Mano Tėvynė-Lietuva“
Vasaris	Užgavėnės	Pajuokavimai, žaidimai, kaukių	Žaidimai, pokalbiai, gera	Įv. Medžiagos kaukių darymui, piešimo	„Užgavėnių kaukės“ „Žiema, žiema bėk

		darymas.	nuotaika, aplinkos pakeitimas. Dalijimasis išpūdžiais.	priemonės, žirklys.	iš kiemo“
Kovas	Kaziuko mugė	Pajusti kūrybos džiaugsmą.	Gera nuotaika, išbandyti įv. dailės technikas, pajusti kūrybos džiaugsmą savo ir kitų kūryba.	Pokalbis, dalijimasis išpūdžiais, aplinkos keitimas. išpūdžių piešimas, nuotraukos.	„Kaziukas beldžias į duris“ „Kaziuko mugė“
Balandis	Pavasario žibintai	Žaidimai, eilėraštkai, mįslės, patarlės, paukštelių pamėgdžiojimai, domėjimasis gyvūnų būstų įvairove, piešimas, aplikavimas, tyrinėti ugdyti smalsumą, žingeidumą.	Žaidimai, aplinkos stebėjimas, pokalbiai, pasakojimas, eilėraščiai, dainelės, smulkioji tautosaka.	Piešimo priemonės, paveikslėliai apie pavasarį.	„Pavasario pranašai“ „Pavasaris-gamtos atbudimo metas“
Balandis	Velykėlės	Grupėje ar salėje	Velykų tradicijos ir papročiai, margučių marginimas, margučių ridenimas, žaidimai, bendravimas, verbų parodėlė.	Gamtinė medžiaga, vaškas ir kt. margučių marginimui skirtos priemonės.	„Verbos kepurė laikau -margučių prašau“
Gegužė	Motinos diena	Eilėraštkai, dainelės, žaidimai, dovanėlių,	Pokalbis, gera nuotaika.	Popierius, piešimo priemonės ir panšiai.	„Saulutė šviesiausia- mamytė geriausia“ „Brangiausia

		atvirukų darymas mamytėms.			dovana mamytei-tavo gerumas“
--	--	----------------------------	--	--	------------------------------

Gegužė	Vaikystės spindulėlis	Lauke	Mįslės, žaidimai, eilėraštukai, piešimas, dalintis išpūdžiais, gera nuotaika.	Vaizduojamosios veiklos priemonės, balionai, žaislai, literatūra.	„Vėjuosi laumės juostą“
--------	-----------------------	-------	---	---	-------------------------

IŠVYKOS

MĖNUO LAIKAS	SIŪLOMOS TEMOS	IŠVYKOS, KELIONĖS	VAIKŲ VEIKLA	BŪDAI	PRIEMONĖS
1	2	3	4	5	6
Kelionės įvairiu metų laiku	Pasakų pasaulis	Kelionės į biblioteką	Lankytis bibliotekoje, suvokti jos paskirtį, Susipažinti su knygų įvairove, jų reikalingumu žmogui, patirti naujų išpūdžių.	Keliavimas stebėjimas, Pokalbiai, Knygelių darymas ir jų apipavidalinimas.	Knygos laikraščiai, žurnalai, bibliotekos ir skaityklos aplinka, Mūsų namų aplinka, žaidimai, pasakų herojai, popierius, žirklys, klijai, piešimo priemonės.
	Aš noriu viską žinoti	Kelionės į įvairias įstaigas	Stebėti ir tyrinėti Parduotuves, paštą, suvokti jų paskirtį, tyrinėti jų aplinką, patirti naujų išpūdžių, gerai praleisti laiką.	Keliavimas Aplinkos stebėjimas, pokalbiai, išpūdžių Komentavimas ir piešimas, karpymas iš popieriaus.	
	Augalų vaistinė	Kelionė į miškelį, pievą, vaistinę.	Domėtis gamtos augmenija, pažinti būtiniausias vaistažoles, žinoti jų paskirtį, stebėti ir tyrinėti,	Keliavimas, gyvosios gamtos ir augmenijos stebėjimas, pokalbiai, išpūdžių piešimas,	Gamta skirtingu metų laiku, augmenijos ir vaistažolių įvairovė, žaidimai, krepšeliai.

			suvokti vaistažolių reikšmę, pažinti vaistinės aplinką, gerai praleisti laiką gamtoje, patirti naujų išpūdžių ir žinių.	vaistažolių paroda, vaistažolių arbatos skanavimas.	
Rugsėjis	Mūsų miestelis gražus	Kelionė miesto gatvėmis	Domėtis mūsų miestelio pastatais ir jų paskirtimi, gatvėmis, kitomis įdomintinomis vietomis.	Keliavimas, aplinkos stebėjimas, pokalbiai, konstravimas ir piešimas, stebėjimo aptarimas.	Supanti rudeninė gamta, pastatų įvairovė, pažinimo erdvė, mašinos, pėstieji.
Kovas	Paukšteliai grįžta	Kelionė į kovų buveinę.	Pažinti paukščius, suvokti jų gyvenimo būdą, diskutuoti, lyginti, žaisti gerai praleisti laiką gamtoje	Keliavimas, gamtos stebėjimas, pokalbiai, išpūdžių piešimas ir pasakojimas .	Aplinka kurioje gyvena paukščiai, didaktiniai žaidimai, paveikslėliai, nuotraukos, enciklopedija, fotoaparatas.
Balandis	Žemė motina	Kelionė į sodą, daržą, pievą.	Pažinti pavasari žydinčius augalus, tirti gyvūnų veiklą miške, sode, darže, pievoje įgyti supratimą apie ruošimąsi sėjai, ugdyti atsakomybę už savo veiklą.	Keliavimas, gyvosios gamtos stebėjimas, pokalbiai, komentavimas, žaidimai, išpūdžių perteikimas, piešimas, lipdymas.	Krepšelis su sėklomis. Pieva, daržas, sodas. Žaidimai, fotoaparatas.
Gegužė	Iš močiutės skrynios	Kelionė pas liaudies	Žinoti savo kilmę, suvokti	Keliavimas, supančios	Skrynias, verpimo ratelis, medžio, molio

		meninkus	papročius, tradicijas ugdyti pagarbą žmogui, jo darbui, kūrybai, sudominti įv. liaudies amatais ir pažinti naują aplinką.	aplinkos stebėjimas, pokalbis, dainos komentavimas, liet.l. žaidimai.	dirbiniai, siuvinėti kilimėliai, rankšluosčiai, tautinės juostos, ir t.t.
Birželis	Ažuolas galiūnas	Kelionė prie Stelmužės ažuolo, aplankyti šventą vietą prie Ilgio ežero ir kt.	Patirti naujų įspūdžių, pažinti naują aplinką, lyginti su įprasta.	Keliavimas, ažuolo išmatavimas jį apglėbiant, stebėjimas, šventųjų paminklai, kryžiai, iškyla gamtoje.	Autobusas, maistas kuprinėse, augmenija, paminklai, fotoaparatas, atvirukai.

UGDYMO METODAI

Įstaigos ikimokyklinio ugdymo(si) programoje „Vaikystės taku po tėviškės saule“ vadovaujamosi ugdymo(si) metodais:

Žaidybinis metodas- padedantis visapusiškam vaikų vystymuisi bei individualybės raiškai koncentruojant dėmesį į ugdomąją veiklą.

Vaizdinis metodas- skatinantis vaizdinių formavimą apie vaikus supančius pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis metodas – padedantis per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Žodinis metodas-(pasakojimas, pokalbis) suteikiantis galimybę perduoti informaciją.

Inovatyvus metodas – (pokalbis, bandymai, grupinis darbas) padedantis, naudojant aktyvius metodus, pajusti atradimų džiaugsmą, ieškojimų prasmę ir pasiekimų vertę.

UGDYMO PRIEMONĖS

Ugdymo turinyje numatytos ilgalaikės temos. Temas savaitei auklėtojos planuoja pagal poreikį, vaikų, tėvų pasiūlymus. Temos – tai tik orientyras, nevaržantis auklėtojo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti veiklą, ją įvertinti ir koreguoti. Ugdymo metodus ir priemones auklėtoja gali rinktis laisvai, lanksčiai.

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Žaidimas atspindi vaiko raidą ir pasiekimus. Todėl dažniausiai 2-5 metų vaikų ugdymo pasiekimus pedagogai vertina tikslingai stebėdami ir analizuodami vaiko žaidimą.

Kiekvieno vaiko laisvas kūrybinis žaidimas stebimas rudenį ir pavasarį trečiaisiais, ketvirtaisiais, penktaisiais ir šeštaisiais gyvenimo metais. Tam tikrais atvejais, kai vaiko raida kelia abejonių, pedagogams reikia imtis platesnių stebėjimų bei vertinimo būdų. Tuomet vertinime gali dalyvauti įstaigos logopedas, specialiojo ugdymo komisija. Dažniausiai tokio dėmesio reikia vaikams turintiems nežymių kalbos vystymosi sunkumų.

Vaikų pasiekimai aptariami mokytojų tarybos posėdžiuose, individualiuose pokalbiuose su tėvais, grupių tėvų susirinkimuose.

Vaiko savivertei teikiame ypatingą reikšmę. Patyrėme, kad vaikams ypač svarbu jau ikimokykliniame amžiuje įprasti vertinti savo pasiekimus. Tai brandumo, saugumo, bendradarbiavimo požymis.

3-4 metus darželyje ugdomasis vaikas pereidamas į priešmokyklinio ugdymo grupę turėtų būti įgijęs arba beįgijęs tam tikrus pasiekimus.

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. J. Bakūnaitė, Humanistinio vaikų ugdymo programa, Vilnius, 1998.
 2. S. Dapkienė, Užklasiniai renginiai moksleiviams, Šiauliai, 1993.
 3. Ikimokyklinio ugdymo gairės, Vilnius, 1991.
 4. O. Mockevičienė, Vėrinėlis, Vilnius, 1993.
 5. O. Mockevičienė, Vėrinėlis. Knyga auklėtojais, I-II dalis, Vilnius, 1993.
 6. O. Verseckienė, F. Maračinskas, „Po tėviškės dangum Etninio ugdymo gairės“, Vilnius, 1995.
 7. J. Bakūnaitė, Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį, Vilnius, 1998.
 8. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, Vilnius, 2006.
 9. A. Grybauskienė, Gerumo mokyklėlė, Vilnius, 1996.
 10. Senovinis kalendorius mažiesiems „Pavasaris“, Panevėžys, 2002.
-

ROKIŠKIO LOPŠELIO – DARŽELIO „LINELIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PROGRAMA

1. Bendrosios nuostatos

Rokiškio lopšelis – darželis „Linelis“ – savivaldybės neformaliojo ugdymo biudžetinė įstaiga, įsikūrusi P. Širvio g. 1, tel./faksas (8-458) 51908, el. p. linelis@parok.lt
Lopšelis – darželis „Linelis“ atidarytas 1982 m. balandžio 19 d. Šiuo metu veikia 7 grupės: 1 priešmokyklinio, 2 ankstyvojo, 4 ikimokyklinio amžiaus. Įstaigą lanko 140 vaikų nuo 1,5 iki 7 metų. Tai bendrojo tipo ikimokyklinė ugdymo įstaiga. Ji yra aktyvi ir atvira kaitai, organizuoja visuotinį ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymą, atliepia pagrindines švietimo nuostatas, individualius ikimokyklinės įstaigos tikslus, vaikų bei tėvų poreikius.

Įstaigos pedagogai

Įstaigoje dirba 22 pedagogai: iš jų 3 ankstyvojo, 3 priešmokyklinio, 7 ikimokyklinio ugdymo pedagogai, 3 meninio ugdymo, 2 judesio korekcijos mokytojai, 3 logopedai, 1 socialinis pedagogas.

Aukštąjį pedagoginį universitetinį išsilavinimą turi 14 pedagogų, aukštąjį neuniversitetinį – 4, likusieji – aukštesnįjį pedagoginį. Ikimokyklinio ugdymo vyresniosios auklėtojos kvalifikacinę kategoriją turi 16, auklėtojos kvalifikacinę kategoriją – 4, auklėtojo–metodininko – 3 pedagogai.

Lopšelio – darželio vadovai turi švietimo įstaigų II vadybinę kvalifikacinę kategoriją.

Įstaigos pedagogai yra ne tik nuolatiniai įvairių konkursų, projektų ir miesto bei respublikos renginių dalyviai, bet ir patys rašo ir vykdo projektus, organizuoja renginius, bei šventes, skleidžia gerąją darbo patirtį ne tik švietimo įstaigų bendruomenėms, bet ir visuomenei.

Pedagogai yra parengę nemažai savitų, pačių sukurtų, sveikatinimo ir metodinių mokymo priemonių, ugdymo turinio įgyvendinimo rekomendacijų.

Įstaigos savitumas

Įstaiga pasirinkusi sveikos gyvensenos ir estetinio-meninio ugdymo kryptį. Sudarytos sąlygos, užtikrinančios psichinį, fizinį vaiko saugumą, asmenybės raidą. Formuojami sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo įgūdžiai, ypatingas dėmesys skiriamas vaiko estetiniam – meniniam ugdymui. Teikiama specialioji pedagoginė pagalba kalbos ir kalbėjimo, laikysenos ir plokščiapėdystės sutrikimų turintiems vaikams.

Įstaigoje sudarytos sąlygos tenkinti vaiko poreikį pažinti ir perimti tautos kultūrą, savo krašto tradicijas, papročius, folklorą. Ugdomi vaiko tautinės savimonės, pilietiškumo ir patriotiškumo, atsakingumo už savo kraštą, tėviškę, šeimą pradmenys. Siekiama, kad tautinis menas taptų vaikų pasaulio dalimi, savitos kūrybinės raiškos stimulu.

Lopšelis – darželis atviras visuomenei, bendradarbiaujantis su švietimo, sveikatos, sporto ir kultūros įstaigomis.

1999 m. lopšelis–darželis „Linelis“ įtrauktas į respublikos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą.

Nuo **2000 m.** lopšelis–darželis - rajono sveikos gyvensenos konsultaciniu centru, o judesio korekcijos mokytoja – konsultante.

Nuo **2001 m.** respublikinės ikimokyklinių įstaigų pedagogų asociacijos „Sveikatos želmanėliai“ nariai.

Nuo **2005 m.** rajono jaunųjų ūkininkų asociacijos nariai (JŪA). Veiklos kryptis – linininkystė, floristika.

Nuo 2008 m. tarptautinės socialinių įgūdžių ugdymo programos „Zipio draugai“ dalyvis.

„**Linelis**“ – tai originalus, savitas, estetiškas, sportiškas darželis, turintis savo kultūrinės ir sportinės tradicijas. Meninių projektų idėjomis tampa darželio autentiškos aplinkos kūrimas, kasdieninė patirties raiška, kūrybos darbų ekspozicijų rengimas, menų ir amatų dienos, pasiruošimas koncertams, šventėms, dalyvavimas ne tik darželio, bet ir rajono bei respublikos renginiuose.

Vykdomi ilgalaikiai projektai: „Lino kelias“ ir „Sveikas vaikas gražioje aplinkoje“.

„**Linelis**“ garsus – plačiai nuskambėjusia „Lino simfonija“ (muzikinė- floristinė kompozicija), netradiciniais lino plenerais ir renginiais bendruomenei, bei mažojo krepšinio, futboliuko turnyrais.

Darželis plečia bendradarbiavimo erdvę mikrorajone, mieste ir Lietuvos respublikoje organizuodamas kultūrinius, sportinius, edukacinius renginius, projektus, skleidžia gerą patirtį.

Regiono savitumas

Lopšelis – darželis įsikūręs miesto mikrorajone, (šalia J. Tūbelio gimnazijos, pradinės mokyklos). Darželio patalpose įsteigtas savivaldybės švietimo centras.

Rokiškio miestas įsikūręs prie nedidelio Laukupės upelio, 182 km nuo Vilniaus, prie Radviliškio-Panevėžio-Daugpilio geležinkelio linijos. Miesto puošmena – Šv. Mato Evangelisto bažnyčia. Tai gražiausias neogotikos ansamblis Lietuvoje. Nepriklausomybės aikštė ir senamiestis – raiškiausias klasicizmo urbanistikos paminklas Lietuvoje.

Rokiškis garsėja ir savo tradiciniais renginiais: profesionaliu teatrų festivaliu „Vaidiname žemdirbiams“, tarptautiniais vargonų ir mėgėjų teatrų festivaliais, respublikos medžio drožėjų parodomis- konkursais Liongino Šepkos premijai laimėti. Krašto muziejuje vyksta tradicinė respublikinė prakaitėlių paroda, kurioje ne vieną kartą dalyvavo „Linelio“ ugdytiniai ir pedagogai.

Darželio vaikai labai pamėgo Liongino Šepkos skulptūrų parką, kuris traukia čia užsukti ne tik vietinius gyventojus, bet ir turistus.

Miestą garsina AB „Rokiškio sūris“ produkcija ir edukacinė programa „Sūrio kelias“. Vyresniųjų grupių vaikai dalyvauja Rokiškio krašto muziejaus rengiamose edukacinėse programose.

1.1 Vaikų ir bendruomenės ugdymo poreikiai

Visi vaikai turi savo prigimtinių poreikių, kurie jiems pasiekus atitinkamą mažiaus tarpinį, kinta savo kokybe ir kiekybe. Vaikas nori būti mylimas toks, koks jis yra, nori būti saugus. Ryškiai reiškiasi sėkmės poreikis. Vaikai nori šnekėti, veikti, judėti, bendrauti, pažinti, tirti, eksperimentuoti, žaisti, išreikšti save menu.

Tėvai aktyviai palaiko ir remia įstaigos meninio ugdymo ir sveikatos stiprinimo kryptį. Vaikai yra gabūs muzikai, šokiui, dailei, sportui, žingeidūs, smalsūs, labai aktyvūs, todėl tėvai pageidauja, kad jų vaikai būtų ugdomi įvairiapusiškai, kad ugdymas būtų orientuotas į socialinių komunikavimo, pažinimo, meninės ir sveikatos saugojimo kompetencijų plėtojimą.

Atsižvelgiant į vaikų ir šeimos poreikius bei susitarimą su bendruomene, įstaigoje teikiamos ir papildomo ugdymo veiklos:

Meninio ugdymo – etno kultūros ir floristikos būreliai.

Sportinio ugdymo – krepšinio, futbolo, jogos pradžmėnų ugdymo, sportinių šokių būreliai.

Atsižvelgiant į tėvelių pageidavimus, pradėtas ankstyvasis anglų kalbos ugdymas.

Žaidimas – pagrindinė ikimokyklinio amžiaus vaikų veikla.

Kiekvienas vaikas yra unikalus asmuo.

I. 2. Programos filosofiniai pagrindai

Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa sudaryta remiantis vaiko teisių konvencija, siekiant garantuoti teisę vaikui būti aktyviu ugdymo proceso dalyviu ir numatant veiklos būdus ir formas kaip

vaikas galės reikšti savo nuomonę, teikiant siūlymus, priimant sprendimus turinčius įtakos vaiko ugdomosios aplinkos kūrimui, poreikių tenkinimui, gebėjimų ugdymui ir pan.

Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas garantuoja kiekvieno vaiko galimybę sveikai, fiziškai bei protiškaiai normaliai vystytis, dalyvauti visuomenės gyvenime. Taip pat nurodoma, jog „sveiko gyvenimo būdo propagavimas <...> svarbi valstybės socialinės politikos sritis“.

Programos rengimas motyvuotas tuo, kad:

- įgyvendinant humanistinės demokratiškos ir atviros Lietuvos mokyklos idėjas, perimant pozityvią pasaulio patirtį, svarbu keisti požiūrį į ankstyvosios vaikystės vaikų ugdymą;

- gyvenant sparčiai kintančiame šiuolaikiniame pasaulyje būtina atsižvelgti į spartesnę vaikų brandumą ir vaikuose išugdyti gebėjimus, reikalingus sparčiai keičiantis laikui (nebijoti pokyčių, kritiškai mąstyti, gebėti rinktis, mokėti mokytis ir įveikti sunkumus, būti kūrybingu);

- skirtingos socialinės ekonominės sąlygos, didėjantis šeimų nestabilumas, jos narių užimtumas (išvykimas į užsienį), susvetimėjimas, mažėjantis tėvų dėmesys vaikui įpareigoja garantuoti lygias galimybes kokybiškai ugdytis kiekvienam;

- įstaigos darbo patirtis įgyta dalyvaujant respublikinėje „Sveikatos želmanėliai“ asociacijoje, nuolatinis pedagogų žinių, įgūdžių atnaujinimas bei jų pastangos dirbti rinkos ir žinių visuomenės sąlygomis paskatino rengti savitą ugdymo programą „Sveikas vaikas gražioje aplinkoje“.

Programa skirta vaikams nuo 1,5 iki 6 metų, jų šeimoms ir pedagogams, parengta atsižvelgiant į lankančių vaikų amžių, patirtį, gebėjimus bei poreikius, tėvų pageidavimus, atliepianti svarbiausius Lietuvos Respublikos ir Rokiškio rajono savivaldybės dokumentus.

Ši ikimokyklinė ugdymo programa svarbi vaiko socialinei, kultūrinei patirčiai kaupti, jo adaptyvumui puoselėti, ugdymo netolygumams lyginti bei jų sveikatai stiprinti.

Ugdymo programa parengta vadovaujantis „Ikimokyklinio ugdymo kriterijų aprašu“, „Metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti“, valstybinių programų „Vėrinėlis“, „Ikimokyklinio ugdymo gairės“, „Ankstyvojo ugdymo vadovas“ idėjomis, yra orientuota į ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje.

Į ugdymo procesą integruojame įstaigos taryboje aprobuotą vaikų sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo programą, floristinio ugdymo programą „Grožį kuriame patys“.

Šiandienos pedagogo vaidmuo: būti partneriu, pavyzdžiu, patarėju, tarpininku, patrauklių sumanymų, įdomios informacijos šaltiniu: padeda numatyti ugdymo individualizavimo galimybes, garantuoti kokybišką ugdymą.

II. Ugdymo principai

Humaniškumo Vaikas yra vertybė ir jį reikia gerbti kaip asmenybę; Jis ugdomas būti savarankišku, doru, garbingu, gebančiu pasirinkti ir būti atsakingu.

Demokratiškumo Vaikui suteikiama galimybė rinktis (veiklą, partnerius ir pan.) būti gerbiamu ir pripažintu bei lygiaverčiu partneriu, taikyti šiuolaikiškus ugdymo būdus.

Tautiškumo Gaivinti ir puoselėti savo krašto tradicijas, papročius, kultūrinį paveldą, gamtą.

Vieningumo Ugdymo turinys ir ugdymo procesas turi laiduoti darną tarp vaiko fizinių ir psichinių galių, siekti veiklų (kalbinės, meninės, žaidybinės, darbinės) sąryšio; šeimos, darželio ugdymo tikslų, principų vieningumo.

Prieinamumo, lankstumo Ugdymo turinio pritaikymas, ir individualizuotas skirtingose socialinėse ir kultūrinėse aplinkose augantiems vaikams; lygių galimybių ir sąlygų sudarymas, ugdytis kiekvienam turinčiam emocijų ar elgesio sunkumų, sutrikusio intelekto, ar smurtą patyrusio, alkoholi vartojančios šeimos, ar laikinai išvykusių tėvų vaikui ir kt.

III. Tikslas ir uždaviniai

Bendradarbiaujant su šeima puoselėti visus vaiko gebėjimus, lemiančius visapusiškos asmenybės vystymąsi ir socializuotis sparčiai kintančioje visuomenėje.

Uždaviniai:

1. Tenkinti individualius vaiko poreikius ir interesus.
2. Saugoti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį.
3. Ugdyti vaiko kūrybiškumą, žadinti jautrumą aplinkos estetikai ir menui.
4. Gaivinti ir perimti mūsų krašto tradicijas, etninės kultūros pradus.
5. Siekti, kad tautinis menas taptų vaikų pasaulio dalimi, savitos kūrybinės raiškos stimulu.
6. Ieškoti inovatyvių informavimo ir bendradarbiavimo su tėvais bei partneriais formų ir būdų.

IV. Ugdymo turinys

Ikimokyklinio ugdymo programoje numatytas projektinis ugdymo turinys, orientuotas į šio amžiaus galimybes, augimą. Programos turinį atspindi teminiai vaikų veikos projektai, kurie grindžiami nuoseklumo ir perimamumo principu, nuo vaikai artimos iki tolimesnės aplinkos. Projektams siekiama ugdyti socialinę, komunikavimo, sveikatos saugojimo, pažinimo ir meninę kompetencijas. Visos kompetencijos tarpusavyje glaudžiai siejamos ir integruojamos.

Tai tik orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą, tėvų bei vaikų poreikius.

IV.1 Ugdymo technologijos

Ikimokyklinis ugdymo procesas grindžiamas šiomis dabartinę ugdymo kryptį atitinkančiomis šiuolaikinių technologijų sintezėmis:

kūrybine vaiko ir pedagogo sąveika – pedagogas skatina vaiką įsijungti į veiklą siūlydamas idėją, temą, problemą, palaiko ir padeda išplėtoti vaikų sumanymus, netiesiogiai vadovauja vaikų ieškojimams, moko įveikti sunkumus;

ugdymo skatinimo, sukuriant tinkamą aplinką – pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves vaikų veiklai; skatina vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai; taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;

spontaniško ugdymo – pedagogas pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi; emociškai palaiko vaiko veiklą – pagiria, pasidžiaugia; ugdymui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas; pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams tenkinti;

terapinio ugdymo – pedagogas taiko atsipalaidavimo būdus; pedagoginio džiaugsmo metodus; žaidimo, menų terapijos metodus; taiko prevencinio ugdymo turinį ir metodus.

IV.2 Ugdymo aplinka

Ikimokyklinio ugdymo grupė modeliuojama taip, kad aktyvintų vaiką, būtų paprasta, natūrali, reali, savita, žaisminga, estetiška, kūrybiška, nuolat keičiama, atnaujinama, atitinkanti ikimokyklinio ugdymo įstaigos higienos normų ir taisyklių reikalavimus.

Įstaigos bendrosios patalpos (laiptinės, galerija, meninio ugdymo ir sporto salės bei laiptinių aikštelės) taip pat maksimaliai naudojamos vaikų, pedagogų ir tėvų kūrybinių darbų pristatymui.

Ugdymo turinio įgyvendinimui sukurta ir pritaikyta vaiko poreikius ir galimybes atitinkanti, į ugdymo tikslus orientuota saugi aplinka. Įrengtos atskiros erdvės: kompleksas „Sveik-uoliai“ su grūdininėmis baseinu, „Džiovintų augalų karalystė“, liaudies tradicijų puoselėjimui „Močiutės seklyčia“, meninio ugdymo ir naujai (2006 m.) renovuota sporto salė. Darželio kieme įrengta lauko estrada, sporto aikštynas (mažoji krepšinio, futbolo, tinklinio).

Ugdymo priemonės – tikslingos, veiksmingos, ekonomiškos, įvairios ir keičiamos pagal galimybę. Įstaigoje naudojamos šios ugdymo priemonės: **vaizdinės ugdymo priemonės** formuojančios tautiškumą (žemėlapiai, tautodailės reprodukcijų rinkiniai, smulkioji tautosaka, tautiniai rūbai, tautinė simbolika ir kt.), **priemonės pažintinei veiklai** (senoviniai buitines rakandai, žaislai, transporto priemonės, įrankių rinkiniai, eismo ženklai, gyvūnų, paukščių figūrėlės ir kt.), **kalbos ugdymui** (enciklopedijos, paveikslai, žurnalai, vaikų kurtos knygelės, pasakų įrašai ir kt.), **žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos** – žaidimai ir žaislai socialinių įgūdžių raidai (siužetiniai, konstrukciniai, techniniai žaislai ir kt.), **mobiliosios lauko priemonės** (krepšinio ir futbolo kamuoliai, palapinės, skėčiai, vandens baseinėliai, teniso raketės ir t.t), **priemonės meniniam ugdymui** (įvairios gamtinės medžiagos, seni daiktai, lino pakulos, siūlai, virvės, piešimo ant smėlio stalas ir kt.), **kūno judesių koordinacijai** (kamuoliai, šokdynės, čiuziniai, lankai, tamprios juostos, medinės lazdelės, svarmenys , šoktukai, įvairaus dydžio gimnastikos kamuoliai ir kt.), **sveikatinimo priemonės „Per gamtą basomis“** (pačių kurtos ir pagamintos iš gamtinės medžiagos), **informacinės priemonės** (IKT, kompiuteriniai žaislai ir žaidimai).

IV.3 Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas (1.5-3 m.)

Socialinė kompetencija – bendrauti ir bendradarbiauti, suvokiant save ir kitus, savo vietą bendruomenėje.

Uždaviniai:

geriau pažinti save ir kitus žmones; suprasti socialinius bei kultūros reiškinius; tobulinti bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius; gebėti spręsti kasdienes problemas bei įveikti sunkumus.

Gebėjimai	Vaiko veiksmas
Žaidžia su suaugusiais ir vaikais.	<ul style="list-style-type: none"> - žaidžia su kitu vaiku, bet savo žaidimą; - dalyvauja žaidime: stumia mašiną, ridena kamuolį; - žaidžia manipuliavimo žaidimus su kitu žmogumi (traukia virvelę, suka rankeną); - žaidžia su 2-3 m. bendraamžiais.
Domisi aplinka ir pastebi ne tik savo, bet ir kitų poreikius. Išmoksta laukti savo eilės.	<ul style="list-style-type: none"> - aktyviai tyrinėja savo aplinką; - apsikabina ir nešioja lėlę ar kitą minkštą žaislą; - atitraukia ranką nuo draudžiamo daikto; - supranta, kad ką nors veikiant būtina laukti eilės; - pasidalina paprašytu daiktu ar daiktais su kitais.
Siekia bendravimo su suaugusiais ir vaikais.	<ul style="list-style-type: none"> - pasisveikina su bendraamžiais ir suaugusiais, kai jam primenama; - kartoja veiksmus, kurie sukelia juoką, atkreipia dėmesį. - paduoda suaugusiam knygutę paskaityti ir pavartyti kartu.
Geba suprasti savo šeimą, reiškia prierašumą tėvams, įtvirtina savąjį „aš“.	<ul style="list-style-type: none"> - pažįsta savo artimuosius, juos pavadina, jaučiasi mylimas; - pasako savo vardą, rodo į save pirštu; - kalboje vartoja įvardžius, „aš“, „tu“, „mano“, „man“; - rodo prierašumą artimiesiems.
Suvokia save; supranta, kad žmonės skiriasi savo išore.	<ul style="list-style-type: none"> - tyrinėja savo išvaizdą veidrodyje; - apibūdina, kuo žmonės skiriasi ir kuo panašūs; - atpažįsta, parodo ar pavadina savo kūno dalis;

	<ul style="list-style-type: none"> - jaučia skirtumą tarp mergaičių ir berniukų; - rodo simpatiją.
Suvokia supančią aplinką.	<ul style="list-style-type: none"> - skiria savo ir bendrus daiktus, žaislus, juos tvarko; - tyrinėja juos supančią aplinką, eksperimentuoja.
Suvokia gamtą.	<ul style="list-style-type: none"> - stebi augalus, medžius, krūmus, vandenį; - tvarko grupės aikštelę; - piešia, spalvina medžio, krūmo, gėlės trafaretus, paukštelio trafaretus, lipdo.
Įgyja savitarnos ir savitvarkos įgūdžių.	<ul style="list-style-type: none"> - tvarkosi savo išorę, naudoja nosinę, servetėlę; - pats stengiasi nusirengti, tvarko savo drabužius, aunasi batukus; - taisyklingai laiko šaukštą, savarankiškai valgo, žino savo vietą prie stalo, geria iš puoduko.

Sveikatos saugojimo kompetencija – judėjimas kaip prigimtinis poreikis ir natūrali saviraiška.

Uždaviniai:

skatinti normalų vaiko augimą ir vystymąsi; ugdyti vikrumą, stiprumą, valią, ištvermę, drąsą; padėti perimti sveikatą stiprinančias nuostatas: laikytis higienos, sveikai maitintis, daug judėti ir žaisti lauke.

Gebėjimas	Vaiko veiksmas
Geba šliaužti, ropoti laiptais aukštyn, žemyn.	- mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, siekia mėgstamo daikto.
Geba ridenti kamuolį.	- mėgdžioja suaugusiojo parodytą veiksmą, žaidžia.
Geba užlipti ant suaugusiojo kėdės, apsisukti ir atsisėsti, geba atsisėsti ant mažos kėdutės.	- deda rankas ant kėdės, užlipa, atsisėda, dalyvauja žaidimuose, mėgdžioja suaugusiojo veiksmą.
Geba savarankiškai vaikščioti, pasiimti daiktų, atsitūpti ir vėl atsistoti.	- eina link žaislo, dalyvauja žaidimuose, kartoja veiksmus, pasirenka mėgstamų žaislų.
Geba stumti ir traukti žaislus vaikščiodamas	- kartoja suaugusiojo veiksmus, traukia žaislą už virvelės ar rankenėlės, dalyvauja žaidimuose.
Geba sūptis kėdėje ar ant arkliuko.	Sėdasi ant arkliuko ir supasi.
Žino savo vardą, metus.	- vadina save vardu, pasako savo vardą kitam, parodo pirštukais savo metus arba pasako žodžiu.
Gebėti laikytis higienos taisyklių, mitybos ir kultūros įpročių.	<ul style="list-style-type: none"> - plauna rankas ir prausia veidą muilu, netaško vandens; - šluosto rankas ir veidą rankšluosčiu; - rankšluostį pakabina prie savo ženkliuko; - pasiprašo į tualetą; - nusišluosto nosį servetėle ir ją išmeta į šiukšlių dėžę; - šaukštą laiko dešinėje rankoje, valgo iš savo lėkštės;

	<ul style="list-style-type: none"> - gerai sukramto maistą; - keliasi nuo stalo tik baigęs valgyt; - tyliai pastumia kėdutę prie stalo; - naudojasi servetėle.
Žino, kaip būti atsargiam, kaip išvengti pavojų.	<ul style="list-style-type: none"> - sveikinasi su pažįstamais žmonėmis; - pagalbos kreipiasi į suaugusį žmogų.
Juda pagal ritmą, išreikia save judesiu	<ul style="list-style-type: none"> - šoka pagal muziką; - kartu su draugais žygiuoja, ploja; - susikibę rankomis šoka rodydami, kaip juda kojos; - linguoja visu kūnu; - linksi galva, mėgdžioja paukščių, gyvūnų judesius.
Eina, bėga, geba išlaikyti pusiausvyrą.	<ul style="list-style-type: none"> - eina pasistiebęs - eina aukštai keldamas kelius; - eina pristatomu žingsniu; - ėjimą kaitalioja su bėgimu; - sustoja pagal signalą, keičia kryptį; - įveikia įvairias kliūtis; - žaidžia įvairius žaidimus.
Ridena, meta, gaudo kamuolį, meta draugui.	<ul style="list-style-type: none"> - ridena viena arba dviem rankom iš įvairių padėčių (tupėdamas, sėdėdamas); - meta kamuolį vienas kitam, lauke mėto kankorėžius; - gaudo mestą kamuolį.
Derina rankų ir kojų judesius.	<ul style="list-style-type: none"> - lipa laiptais aukštyn, žemyn pristatomu žingsniu; - užlipa ant suolo, dėžės; - laipioja gimnastikos sienele; - šliaužia grindimis; - ropoja keturpėsčias; - pralenda pro lanką, pasuoelę, virvę, kėdutę; - nušoka nuo laiptelio, peršoka brūkšnį; - šoka ant abiejų kojų; - šoka ant vienos kojos.
Žaidžia, juda kartu su kitais vaikais, suvokia bendravimą kartu.	<ul style="list-style-type: none"> - eina susikibę rankomis, derina savo judesius su draugais; - žaidžia drauge su kitais vaikais.

Pažinimo kompetencija – pažinimo poreikio tenkinimas; intelekto, emocijų, valios ir kūrybinių galių lavinimas.

Uždaviniai:

padėti vaikui pažinti pasaulį, jį stebint, tyrinėjant;
 palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu.

Gebėjimai	Vaiko veiksmas
-----------	----------------

Tyrinėja save.	<ul style="list-style-type: none"> - vaikas tyrinėja save veidrodyje; - apžiūrinėdamas nuotraukas vaikas rodo save, savo šeimos narius.
Suranda aplinkoje esantį daiktą, atitinkantį daiktą paveikslėlyje.	<ul style="list-style-type: none"> - vaikas rodo surastus paveikslėlius žurnale, knygelėse; - rodo surastų daiktų porą.
Parodo įvardytą paveikslėlį.	<ul style="list-style-type: none"> - vaikas parodo įvardytą daiktą iš kelių kitų, nupieštų paveikslėlyje; - parodo įvardytą paveikslėlį knygutėje.
Užmauna 4 žiedus ant stovelio, pastato bokštą iš 3 kaladėlių.	<ul style="list-style-type: none"> - mauna žiedus ant stovelio; - stato bokštą, dėdamas vieną kaladėlę ant kitos.
Braižo kreidele, pieštuku.	<ul style="list-style-type: none"> - vaikas bando nubrėžti brūkšni, mėgdžioja judesius.
Žino savo ir kitų vardus, savo daiktus, žaislus.	<ul style="list-style-type: none"> - parodo į save ir pasako savo vardą, draugų vardus, atsiliepia pašauktas vardu; - tyrinėja savo drabužius ir pavadina, pats atsirenka savo daiktus.
Pastebi skirtumus tarp mergaitės ir berniuko.	<ul style="list-style-type: none"> - žiūri paveikslėlius, rodo berniuką, mergaitę, pastebi skirtumus aprangoje, šukuosenoje, rengia lėles atitinkamais rūbais.
Pažįsta savo šeimą, draugus, supranta kitus, žino, kaip elgtis.	<ul style="list-style-type: none"> - žiūri nuotraukas iš šeimos gyvenimo, komentuoja, kas tai, ką veikė tuo metu, kokia nuotaika; - parodo ir įvardija savo šeimos narius; - žaidžia vaidybinius žaidimus.
Supranta kitus, žino, kaip elgtis, sveikintis su pažįstamais žmonėmis.	<ul style="list-style-type: none"> - žaisdamas vadina draugus vardais, žaidžia šalia kito draugo, kartu tyrinėja daiktus; - žiūri knygeles, kur pavaizduoti besišypsantys, verkiantys žmonės, aptaria jų nuotaikas, žaisdamas užmezga draugystę, reiškia pasitenkinimą, šypsosi, glosto, guodžia.
Pažįsta kai kuriuos medžius, gėles, pastebi skirtumus.	<ul style="list-style-type: none"> - apžiūri darželio teritorijoje augančius medžius, apkabina kamieną; - renka lapus ir žaidžia su jais, įvardija spalvas; - apžiūri darželio gėlyną, bando įvardyti gėlių spalvas; - žaidžia žaidimą: vaizduoja medžius, gėles; - žino, kad gėles reikia prižiūrėti, laistyti; - žino, kad be reikalo gėlių nereikia skinti; - žaidžia su medžių lapais.
Pažįsta paukščius, gyvūnus.	<ul style="list-style-type: none"> - varto knygas ir parodo žinomus paukščius, gyvūnus; - stebi darželio teritorijoje atskrendančius paukščius; - mėgdžioja jų čiulbėjimą, imituoja judesius; - varto knygeles, įvardija naminius paukščius, jų jauniklius.
Pažįsta daržoves ir vaisius.	<ul style="list-style-type: none"> - žiūrinėja paveikslus, kuriuose pavaizduotos daržovės, vaisiai; - suranda ir padeda tokį pat paveikslą;

	<ul style="list-style-type: none"> - pastebi spalvą, dydį, formą; - skanauja, skiria pagal skonį natūralius vaisius ir daržoves.
Domisi gamta ir joje vykstančiais reiškiniais	<ul style="list-style-type: none"> - žaidžia su vėjo malūnėliais; - žiūri metų laikų paveikslėlius; - gauda lietaus lašius, snaiges; - tiesia ranką į saulę, pasako, kad šilta; - lipdo senį besmegenį, važinėja rogutėmis; - tyrinėja smėlio savybes: sausas, birus, šlapias; - plukdo laivelius, šakeles, meta akmenukus į vandenį, vartoja sąvokas: skęsta, tirpsta.
Grupuoja daiktus pagal dydį, spalvą, formą.	<ul style="list-style-type: none"> - derina spalvas ir pavadinimą; - atrenka ir skiria pagal vieną požymį skirtingus daiktus; - atsistoja ant tokios pat spalvos skritulio, kurį pavadinama; - atranda didelius- mažus daiktus; - atrenka trumpus - ilgus daiktus.
Įvardina veiksmą.	<ul style="list-style-type: none"> - įvardija geometrinę figūrą; - žiūrėdamas paveikslėlį įvardina matomus veiksmus; - žaidžiant atlieka veiksmus: lygina, bėga, kepa, stebi ir pasako kokius veiksmus atlieka auklėtoja.

Komunikavimo kompetencija – bendravimas su bendraamžiais ir suaugusiais.

Uždaviniai:

siekti taisyklingo garsų tarimo, žodyno plėtros; ugdyti gebėjimą reikšti mintis, jausmus, nuotaikas; sudaryti sąlygas klausytis įvairių aplinkos garsų, grožinės literatūros kūriniių; ugdyti pomėgį knygai.

Gebėjimai	Vaiko veikseną
Taria atskirus garsiai žodžius su daikto ar veiksmo pavadinimu.	<ul style="list-style-type: none"> - mėgdžioja garsus, balso intonacija; - kartoja garsų junginius; - taria savo žodį daiktui ar veiksmui įvardinti
Paprašius parodo paveikslėlį, pavadiną pavaižduotus daiktus.	<ul style="list-style-type: none"> - varto knygeles, parodo paprašytus paveikslėlius; - rodo daiktus ir juos pavadiną; - pasako savo vardą, atliktus veiksmus įvardija žodžiais.
Kalba kelių žodžių sakiniais.	<ul style="list-style-type: none"> - nurodo daiktą, pasako jo pavadinimą ir įvardija veiksmus; - į klausimą atsako sakiniu.
Supranta raiškia suaugusiojo kalbą įvairiomis intonacijomis.	<ul style="list-style-type: none"> - supranta ir veikia pagal žodinius nurodymus.
Pavadiną artimiausioje aplinkoje esančius daiktus: žaislus, namų apyvokos reikmenis, augalus, naminius paukščius,	<ul style="list-style-type: none"> - vardija aplinkoje esančius daiktus, žaislus; - žino keletą apibendrinančių žodžių (indai, žaislai); - pažįsta ir pavadiną žmonių, gyvūnų, paukščių kūno dalis.

gyvulius, žmones. Pavadiną jų kūno dalis.	
Pavadina daiktus, įvardija su jais atliekamus veiksmus.	- žaidžia, pasako žaislų pavadinimą, įvardija atliekamus veiksmus; - varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius ir atpažįsta vaizduojamų veiksmų pavadinimus.
Supranta daiktų savybių pavadinimus: spalva, dydis, forma.	- žaidžia su daiktais ir susipažįsta su jų savybėmis; - žiūrinėja paveikslus, parodo daiktus, pavadina jų spalvas, dydį, formą.
Supranta ir įvardija daiktų padėtį erdvėje.	- atlieka veiksmus su daiktais, suvokia pasakius, pvz. „puodukas ant stalo“; - žaidžia su žaislais, daiktais, suvokia žodžius reiškiančius erdvinius santykius „čia“, „ten“.
Supranta nesudėtingo siužeto, pasakos turinį, atsako į klausimus.	- klausosi skaitomų trumpų pasakų, siužetų iliustruojamų žaislais, seka pasakojimo turinį, veiksmų eigą, pastebi veikėjų veiksmus; - atsako į klausimus.
Kalbėdamas vartoja daiktavardžius, būdvardžius, veiksmažodžius.	- vartydami knygeles pasako žmonių, daiktų, gyvulių, paukščių pavadinimus; - žaisdamas, atlikdamas buities veiksmus vartoja veiksmažodžius (plauti indus, valyti dulkes ir kt.), pasako, ką daro, ką darys toliau; - žaisdamas vartoja būdvardžius (meškutis <u>liūdnas</u>); - vartydamas knygeles parodo ir įvardija matytus vaizdus žodžiais (<u>didelis, mažas, blogas, geras</u>).
Kalba su aplinkiniais, bendrauja, išklauso, padėkoja	- pasakoja apie žaislus, paveikslėlius, girdėtus grožinės literatūros kūrinius; - deklamuoja neilgus eilėraštkus; - pradeda išklausti šalia esančius draugus; - klausosi pokalbių, pasakojimų; - bendrauja su vaikais, suaugusiais, supranta, kad reikia elgtis mandagiai, kalba vartodamas žodžius: „ačiū“, „prašau“.
Žaidžia šeimos žaidimus.	- žaidžia, imituoja šeimos narius, numato personažus, apsivelka atitinkamais rūbais, kalbasi, bendrauja, imituoja, mėgdžioja judesius.
Domisi knygelėmis.	- žiūrinėja knygeles teiraudamasis apie matomus vaizdus.
Supranta ir įvardija kitų jausmus.	- varto knygeles, kur pavaizduoti liūdni, linksmi vaikai, pasako, ką jie galėtų jausti; - žaisdamas su draugais atkreipia dėmesį į kitų jausmus, paaiškina poelgius, ima rūpintis jais.

Meninė kompetencija – galimybė meninės raiškos priemonėmis laisvai, savitai reikšti savo jausmus ir išgyvenimus.

Uždaviniai:

skatinti, tyrinėti, eksperimentuoti įvairiomis medžiagomis, priemonėmis, technikomis; lavinti

muzikinius gebėjimus; muziką išreikšti judesiais, mimika.

Gebėjimai	Vaiko veiksmas
Eksperimentuoja popieriaus lape su didelių matmenų medžiagomis, dėlioja įvairius ornamentus.	<ul style="list-style-type: none"> - piešia tiesias, vingiuotas linijas; - mokosi laikyti teptuką, naudoti dažus; - vartoja įvairią spalvą; - pamirko teptuką ir tapo įvairius piešinius; - geba teptuką nubraukti į indelio kraštą.
Tapo pieštuku, guašu ar akvarele ant popieriaus. Naudoja spalvą įvairioje aplinkoje: tapydamas, aplikuodamas, štampuodamas.	<ul style="list-style-type: none"> - ritmiškai prisiliečia prie popieriaus lapo; - tapo liedami spalvas ant šlapio popieriaus lapo, mokosi išgauti naujų spalvų.
Štampuoja įvairių formų štampais.	<ul style="list-style-type: none"> - štampuoja kamšteliais, trintukais, ritėmis nuo siūlų, bulvėmis, morkomis.
Eksperimentuoja su plastilinu, modelinu, smėliu, sniegu.	<ul style="list-style-type: none"> - atgnybia plastiliną, suka tarp delnų; - lipdo įvairias formas; - daro išspaudus ant lipdinio.
Plėšo, klijuoja įvairaus storio popierių.	<ul style="list-style-type: none"> - plėšo skirtingo šiurkštumo, storumo popierių ir klijuoja ant popieriaus lapo.
Bando kirpti žirkėmis.	<ul style="list-style-type: none"> - mokosi naudotis žirkėmis, kerpa siauras juosteles.
<p>Pajunta linksmą, gerą nuotaiką klausydamasis Pedagogų dainavimo, geba išsiklausyti į skambančio instrumento garsą.</p> <p>Klausosi linksmų ir ramių lietuvių liaudies dainų. Dainuoja kartu su pedagogu.</p> <p>Išgirsta natūralių gamtos garsų pasaulį, bando juos tyrinėti.</p> <p>Skiria muzikinių instrumentų (žaislų) skambėjimo tembrą. Dainuoja balso lavinimo pratimus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vaikas reiškia emocijas bandydamas niūniuoti; - mėgdžioja herojų tariamus garsus; - klausosi upelio čiurlenimo, vandens teškėjimo, vėjo ūžesį ir kt.; - vaikai groja pasirinktais instrumentais. - dainuoja tęsdami pavienius garsus; - imituoja lėlytės migdimą dainuodami pavienius garsus.

Tyrinėja aplinkos daiktų ritmo išgavimo galimybes, mokosi atrasti savo kūno dalių „ritminius instrumentus“. Pritaiko judesius ramaus, judraus pobūdžio muzikai.	- stuksena kaladėlėmis, šaukštais, mediniu plaktuku, stuksena žaislu; - skambant muzikai ploja rankytėmis, trepsi kojytėmis; - skambant įvairaus ritmo muzikai improvizuoja, sukasi ratu, imituoja miegą, tylą, stoją, tupia ir kt., išreiškdami savo emocijas.
---	---

IV.4. Iki mokyklinio amžiaus vaikų ugdymas 3-6 m.)

4.1 Vaikų veiklos projektai

Rugsėjis

Projektas „Mano darželis“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Aš grupėje“, „Šitam dideliame būry“, „Mylimiausias žaisliukas“, „Kas mumis rūpinasi“, „Mano gimtasis Rokiškis“, „Aš saugus kai žinau...“	*piešti vasaros išpūdžius; draugus *mokyti savitvarkos ir savitvardos; *kurti grupės taisykles; *žaisti žaidimus, ratelius; *ugdyti mandagumą; *švęsti mieto gimtadienį; *aplankyti žymiausias miesto vietas; *kurti meninius-kūrybinius darbus miesto gimtadieniui.	Žaidimai, meninė kūryba, bendravimas, išvyka, šventė, užduotys, pokalbiai, stebėjimai.	fotoaparatas, audio, video įrašai, įgarsinimo aparatūra, žaislai, balionai, simboliai, nuotraukos, vardų kortelės knygos piešimo priemonės gamtinė medžiaga.	Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa, Sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos Floristinio ugdymo programa „Grožį kuriame patys“ Sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo programa

Spalis. Projektas „Rudenėlis kloniais eina“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Nutieskime rudenio takelį į miško tylą“, „Lietaus ir vėjo“	*piešti, aplikuoti, lipdyti, lankstyti; *kurti įvairius darbelius iš	Žaidimai, įvairios užduotys, meninė kūryba; eksperimentai,	įvairi gamtinė medžiaga, dailės priemonės,	Programa „Po tėviškės dangum“, Etninio ugdymo

išdaigos ūkininko kieme“, „Rudenėlio spalvos“, „Rudenėlio vaisės“, „Oi, jūs grybai, grybai“, „Girinukų mokyklėlė“, „Grūdo kelias“, „Duonos kelias“	gamtinės medžiagos; *tyrinėti. eksperimentuoti. stebėti; *kurti rudens kolekcijas; *gaminti salotas iš rudens gėrybių, austi kilimus iš augalų.	išvykos į mišką, parką, prie ežero; sportiniai žaidimai, akcijos.	natūralūs aplinkos daiktai, vaisiai, daržovės, stalo žaidimai.	programa Floristinio ugdymo programa „Grožį kuriame patys“
--	---	---	--	--

Lapkritis Projektas „Lino keliu į močiutės seklyčią“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Pasėjau linėlį...“, „Vai žydėkit linai...“, „Lino pasaka“, „Iš senolių skrynios“, „Linas puošia linas gydo ir maitina“, „Lino gyvenimas“	*susipažinti su lino, jo apdirbimo įrankiais; *tyrinėti audimo raštus; *aiškinti naudą žmogui; *žaisti žaidimus; *atlikti senolių darbus (virvių vijimas, siūlų sukimas, audimas, verpimas) *demonstruoti kūrybinius darbus visuomenei.	Žaidimai, padavimai pokalbiai, pasakojimai meninė kūryba; pramoga; eksperimentai, tyrinėjimai. stebėjimai; susitikimai su amatininkais.	lininiai audiniai: lovatiesės, staltiesės, tautiniai rūbai, avangardiniai lino rūbai; linų apdorojimo įrankiai; dailės priemonės;	Etninio ugdymo programa. Programa „Po tėviškės dangum“ Floristinio ugdymo programa „Grožį kuriame patys“

Gruodis Projektas „Šv. Kalėdų naktį tylią ...“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Advento kalendorius“, „Gerumo spindulėlis“, „Eglutę parnešiau iš miško“, „Laiškas Kalėdų seneliui“.	*kurti advento kalendorius; *kurti naujametinius sveikinimus, laiškus, šventės atributiką; *puošti šventinę darželio aplinką;	adventiniai žaidimai, pokalbiai, pasakojimai, vakaronės šventiniai vakarai; akcijos.	Advento kalendorius; knygos; stalo žaidimai; įvairios stebuklingos užduotėlės; Kalėdų senelio laišakai;	Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa Programa „Po Tėviškės dangum“

	*surinkti ir nunešti maistą žvėreliams, paukšteliams; *kalbėti apie gerus darbus belaukiant Kalėdų senelio.		eglutė, naujametiniai žaislai; kaukės	Etninio ugdymo programa Floristinio ugdymo programa „Grožį kuriame patys“.
--	--	--	---------------------------------------	---

Sausis Projektas „Baltos žiemos stebuklai“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Uti ti ti šalta“, „Pilna spinta drabužių“, „Aš ir paukšteliai“, „Nulipdysim sniego senį“, „Snaige, tu tokia trapi“, „Žiemos linksmybės“, „Baltasis badas“.	*stebėti žiemos spalvas, orus, vaizdus, aprangą; *bandyti išreikšti žiemos nuotaikas; * kurti sniego ir ledo skulptūras; *eksperimentuoti sniegu ir vandeniu.	pokalbiai; žaidimai; akcijos; viktorinos, pramogos; meninė kūryba;	natūrali gamtos aplinka; rogutės, slidės; maisto krepšelis žvėreliams ir paukšteliams; sniego skulptūros; knygos; video aparatūra.	Sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo programa Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa

Vasaris Projektas „Augsiu stiprus, saugus ir sveikas“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Kodėlčiukų savaitė“, „Augti sveikas aš žadu“, „Mano teisės ir pareigėlės“, „Žalingi įpročiai“, „Svečiuose Baltprausys“, „Sveikų dantukų karalystėje“, „Mano pojūčiai ir jausmai“.	*pajusti judėjimo džiaugsmą, saugiai judėti; *susipažinti su žalingais įpročiais; *ugdyti savisaugos pradmenis, žinoti savo teises ir pareigas; *ugdyti jogos pradmenis; * suvokti jausmų patirtį per įvairovę.	žaidimai; pokalbiai; akcijos; žodinė raiška; meninė kūryba; diskusijos; šventės.	kelio ženklai įvairios dailės priemonės; Baltprausio švaros atributika; natūrali gamtos aplinka (kalneliai, trasa); rogutės, slidės; knygos; skoniai, kvapai buteliukuose ir aplinkoje; kirtingi paviršiai aplinkoje.	Programa „Po Tėviškės dangum“ Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos programa Sveikatos stiprinimo ir

				fizinio aktyvumo programa.
--	--	--	--	----------------------------

Kovas Projektas „Čir vir vir pavasaris“

Siūlomoms temoms	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Paukšteliai sugrižo“, „Skambėk pavasarėli“, „Mano rankos viską moka“, „Gurgu gurgu į Kaziuko turgų“, „Žaidžiame teatrą“, „Žemės diena“.	*pajusti pirmuosius pavasario požymius; *įsiklausyti ir išgirsti paukščių giesmes; *susipažinti su amatininkais, nagingais darželio darbuotojais, sužinoti daugiau amatų ir meistrystės būdų; *gaminti mugei įvairius darbelius.	išvykos į gamtą; akcijos; pokalbiai; meninė raiška; inkilų kėlimas; žaidimai; stebėjimai; mugė.	enciklopedijos; knygos; paveikslai; lietuvių liaudies raštai, molis, linas, pakulos, audinys; netradicinės medžiagos; įvairi gamtinė medžiaga.	Etninio ugdymo programa. Programa „Po tėviškės dangum“ Floristinio ugdymo programa.

Balandis Projektas „Tau, vaikuti, dovanoju skambią kalbą“

Siūlomoms temoms	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Balandis – švaros mėnuo“, „Margučių kraitelė“, „Eikš, pažaiskime žodžiu“, „Spalvos ir spalviukai“, „Mus kalbina knygos lapeliai“.	*pajusti gamtos grožį; *stebėti ir tyrinėti augalų gyvenimo etapus: dygimą, augimą, žydėjimą; * išreikšti patirtus išpūdžius meninėmis priemonėmis; *domėtis margučių liaudies raštais; *žaisti lietuvių liaudies žaidimus, ratelius; *vaikščioti „ekologiniu“ takeliu ir atlikti įvairias užduotis; *klausytis eilėraščių,	išvykos; pokalbiai; žaidimai; meninė, žodinė raiška; darbinis ugdymas; akcijos; tyrimai, eksperimentai; muzikinė veikla; interviu; diskusijos; dalyvavimas parodose, konkursuose.	dailės priemonės; lietuvių liaudies raštai; darbo įrankiai; užrašų knygelės; žymekliai.	Etninio ugdymo programa. Programa „Po tėviškės dangum“ Sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo programa

	kūrinėlių apie gamtą, augalus; *kurti knygeles.			
--	--	--	--	--

Gegužė Projektas „Graži mūsų šeimynėlė“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Aš ir mano šeima“, „Kiekvienam sava pastogė“, „Kuo užaugęs būsiu“, „Saulutė šviesiausia - mamytė geriausia“, „Tėtuk, aš dar mažytis“.	*sudaryti „Šeimos medį“, sugalvoti jo formą; *piešti šeimos, darželio darbuotojų portretus; *gaminti dovanėles; *klausytis tėvėlių, senėlių pasakojimų, pakviesti šeimos narius pristatyti savo pomėgius; *žaisti kartu su tėveliais ir senėliais.	meninė ir žodinė raiška; lino kolekcijos demonstravimas; lietuvių liaudies dainos, žaidimai; sporto rungtynės, estafetės; šventės, vakaronės; pokalbiai, pasakojimai; .	audio ir video įrašai, įgarsinimo aparatūra; lino kolekcijos modeliai; knygos, albumai, nuotraukos; dailės priemonės; sportinis inventoriųs.	Sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo programa Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos programa Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa.

Birželis Projektas „Do re mi fa sol la si – džiaugiasi vaikai visi“

Siūlomos temos	Vaikų veikla	Būdai	Priemonės	Integruojamos programos
„Mes - laimingi vaikai!“, „Vaivorykštės spalvos“, „Margaspalvės pievų gėlės“, „Vabalėliai, vabaliukai“, „Žolių karalystėje“.	*susidraugauti ir suvokti kas yra draugai; *patirti džiaugsmingus vasaros išgyvenimus bei linksmybes; *pažinti pievos augalus, gyvūnus; *prisirinkti įvairių smilgų, lapų, sėklų džiovimui.	išvykos, pokalbiai, stebėjimai, tyrinėjimai, eksperimentai, akcijos, viktorina, popietė.	natūrali gamtinė aplinka; padidrinimo stiklai; krepšeliai gamtinei medžiagai rinkti; užrašų knygutės; dailės priemonės.	Humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“ Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa.

V. Vaiko kompetencijų ugdymas

Socialinė kompetencija

3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Jaučia suaugusiojo meilę, pagalbą. Pasitiki gerai pažįstamais žmonėmis. Pratinasi orientuotis grupės aplinkoje. Pratinasi prisitaikyti prie pasikeitimų. Domisi šalia esančiais.</p> <p>Pratinasi pasidalinti žaislais. Žaidžia su vienu ar keliais draugais.</p> <p>Sutaria su kitais vaikais, jiems netrukdo.</p> <p>Suvokia, kad be namų ir darželio yra kitas pasaulis.</p> <p>Pratinasi būti savarankišku.</p> <p>Pratinasi ilgiau išlaikyti dėmesį.</p> <p>Ugdosi artumo ir saugumo pojūtį.</p> <p>Ugdosi teigiamus jausmus: gerumą, šilumą, meilę motinai.</p> <p>Ugdosi pagarbą augalo gyvybei.</p> <p>Pratinasi saugoti augalus.</p> <p>Igyja žinių apie pavasarį žydinčius augalus.</p> <p>Nusiteikia netrukdyti aplinkinių ramybės, poilsio.</p> <p>Geba būti palankiais aplinkiniams.</p> <p>Atsargiai elgiasi su nepažįstamais gyvūnais.</p> <p>Pratinasi palaikyti tvarką, atlikti suaugusiojo pavedimus.</p> <p>Laukia švenčių, patiria staigmenas.</p>	<p>Jaučiasi grupės nariu, yra paslaugus, padeda kitiems.</p> <p>Jautrus kitų emocinei būsenai.</p> <p>Dalyvauja grupiniuose žaidimuose. Ugdosi poreikį dirbti, laipsniškai mažinant priklausomybę nuo kitų žmonių.</p> <p>Pratinasi kreiptis pagalbos į draugus, ir suaugusiuosius.</p> <p>Pratinasi daiktus vertinti ir tausoti.</p> <p>Ugdosi dėmesingumą, atidumą gyvūnams. Pratinasi mokėti save apsiginti iškilusiose situacijose.</p> <p>Rodo jautrumą artimiesiems, siekia jiems padėti ar padaryti ką nors naudingo.</p> <p>Suvokia bendrą žmogaus ir gamtos ryšį.</p> <p>Turimas žinias pritaiko praktiškai.</p> <p>Stebi pasikeitimus gamtoje.</p> <p>Ugdosi grožėjimąsi, gerėjimąsi pavasario gamta.</p> <p>Siekia įsiminti kuo daugiau gamtos paslapčių.</p> <p>Žino artimiausius kultūros, istorijos paminklus (krašto muziejų, bažnyčią).</p> <p>Geba žaidime atsiradusias kliūtis spręsti taikiai, ramiai be smurto.</p> <p>Ugdosi pagarbą žmonių darbo rezultatams.</p> <p>Atidus ir dėmesingas gyvūnams.</p> <p>Geba orientuotis įvairioje aplinkoje.</p>	<p>Žino svarbią asmeninę informaciją ir geba pasakyti kitiems.</p> <p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais</p> <p>Supranta ir prisitaiko prie darželio dienotvarkės ir taisyklių.</p> <p>Bendrauja ir sutaria su daugeliu vaikų.</p> <p>Pratinasi padėti kitiems, ištikus nesėkmei paguosti.</p> <p>Pratinasi susitelkti veiklai.</p> <p>Bando tapti kūrybiškesniu.</p> <p>Suvokia savo teises ir geba atpažinti situacijas, kai jos pažeidžiamos.</p> <p>Praktikuoja darbą grupėmis.</p> <p>Ugdosi tapatumą ir pasididžiavimo savo miestu jausmą.</p> <p>Džiaugiasi savo pasiekimais.</p> <p>Tausoja ir saugo savo žaislus.</p> <p>Geba dėti, konstruoti, ieško naujų sprendimų.</p> <p>Ugdosi meilės, pagarbos, gerumo jausmų motinai formavimąsi.</p> <p>Geba nujausti kada reikalinga pagalba kitam, bando padėti.</p> <p>Ugdosi gebėjimą veikti kolektyviai.</p> <p>Ugdosi norą būti aktyviais švenčių dalyviais.</p> <p>Pratinasi atsakingai rūpintis augalais.</p> <p>Pasitiki savo jėgomis, teigiamai vertina fizines galimybes.</p> <p>Nusiteikia tobulinti savo kūną ir dvasią.</p> <p>Geba suprasti ir taikytis prie</p>

		darželio taisyklių. Stengiasi tausoti ir saugoti savo ir kitų žaislus. Stengiasi suprasti kas silpnina ir stiprina draugystę. Stengiasi būti nuoširdus.
--	--	--

Komunikavimo kompetencija

3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Mokosi pasakyti savo ir kitų vaikų vardus. Skiria berniukų ir mergaičių vardus. Ugdosi bendravimo su bendraamžiais įgūdžius. Lavinasi dialoginės kalbos įgūdžius. Laikosi elementarių kalbinio etiketo taisyklių: kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia.. Vartoja daugiau malonybinių žodžių. Ugdosi nuostatą bendrauti dėmesingu žvilgsniu, šypsena, užkalbinant. Pratinasi vartyti iliustruotas knygeles. Geba išvardinti, ką mato paveikslėliuose. Bando dažnai matomus gamtos reiškinius įvardyti paprastais žodžiais ir jų deriniais. Pratinasi naudoti apibendrinamuosius žodžius. Stengiasi vartoti kuo daugiau mandagių žodžių. Pratinasi išgirsti ir suvokti auklėtojos kalbą. Atidžiai išklauso sekamų pasakų. Padedant auklėtojai atpasakoja perskaitytą pasakėlę ar pasakojimą.</p>	<p>Geba savo išpūdžius reikšti trumpais sakiniais. Pratinasi kalbėti su keliais vaikais iš karto. Pasakoja apie tai, ką mato paveikslėliuose trumpais sakiniais. Geba trumpai papasakoti apie savo gimtą miestą. Geba išsiklausyti ir išgirsti atskirus gamtos garsus, juos pamėgdžioti, aiškiai išstariant visus garsus. Ugdosi gebėjimą dalintis išpūdžiais apie mėgstamiausius orus, pramogas lauke, išvykas į gamtą, aiškintis, koku metu laiku tai galėjo būti. Pratinasi teisingai įvardinti vaisių ir daržovių skonį, išvaizdą, kvapus. Sužino ir išmoksta pokštavimų, žaidimų, dainų, burtų, spėliojimų. Pratinasi atsakyti š klausimus kuo pilniau. Pratinasi kalboje naudoti palyginimus, suprasti jų reikšmę. Pratinasi į pateiktus klausimus visiems atsakinėti po vieną. Pratinasi derinti žodžių giminę. Pratinasi išklausti kalbantįjį, išgirsti ir suvokti jo kalbą. Pasakoja apie tai kas vyksta,</p>	<p>Geba pasakoti apie save. Geba pasakyti savo vardą, pavardę. Pratinasi kalbėti, ką nors pranešti, papasakoti visai grupei. Savarankiškai pasakoja apie savo namus. Geba pasakoti apie savo gimto miesto įžymias vietas. Apibūdinant gamtos reiškinius savo kalboje naudoja kuo daugiau sinonimų. Svarsto, pasakoja, apie tai, ką matė, lietė, uodė, ragavo, veikė. Geba pasakoti pagal paveikslėlius. Geba atpasakoti girdėto teksto turinį. Pratinasi kalbėti neskubant, maloniai, nešaukiant. Mokosi išskirti ir apibūdinti žvėrelių išvaizdą, gyvenimo būdą. Mokosi išvelgti gyvūnų kūno sandaros skirtumus ir panašumus. Aiškiai, nuosekliai pasakoja, daro išvadas apie gyvūnų teikiamą naudą. Ugdosi norą giliau įvaldyti raidžių pasaulį. Kalboje pratinasi vartoti kuo daugiau mandagių žodžių. Daug kalbasi su grupės</p>

<p>Mokosi liaudiškų gyvulėlių ir paukštelių pamėgdžiojimų. Išmoksta blynų kaulijimo dveilių.</p> <p>Formuojasi supratimą apie visuomeninio gyvenimo reiškinius.</p> <p>Ugdosi norą išsakyti savo įspūdžius, patirtus pievoje, parke.</p> <p>Geba atsakyti į užduotus kryptingus atviruosius klausimus.</p> <p>Pratinasi kalbėtis su auklėtoja, keliais vaikais.</p>	<p>kas pasikeitė.</p> <p>Atsakant į užduotus klausimus daro bendras temos išvadas, patiems kelia klausimus.</p> <p>Geba kalboje vartoti kuo daugiau žodžių.</p> <p>Geba padedant auklėtojai atpasakoti pasakėles, savo kalbą palydint gestais, mimika.</p> <p>Formuojasi bendravimo įgūdžius.</p>	<p>draugais.</p> <p>Ugdosi gebėjimą kurti pasakojimus, istorijas.</p> <p>Geba užduoti klausimus.</p> <p>Pratinasi įvairioje veikloje vartoti simbolius, imituoti raštą, perteikiant savo išgyvenimus.</p> <p>Pratinasi bendraujant išklaudyti ir išgirsti kalbėtoją.</p> <p>Geba sukaupti dėmesingumą.</p> <p>Pratinasi nuosekliai dėstyti savo mintis, daryti nedaug gramatinių klaidų.</p> <p>Geba atsakinėti į klausimus, pratinasi taisyklingai, raiškiai kalbėti.</p>
---	---	--

Pažinimo kompetencijos

3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Pastebi skirtumus tarp savęs ir draugų.</p> <p>Pradeda suprasti ir vartoti žodžius: vienas, daug, nė vieno.</p> <p>Lygina ir grupuoja daiktus pagal dydį.</p> <p>Pažįsta ir pavadina pagrindines spalvas.</p> <p>Renka iš dalių (10-15) žaislus, loto, skiria dalį iš visumos.</p> <p>Pradeda suprasti praeitį ir dabartį: buvo ir yra.</p> <p>Geba pavadinti naminius gyvūnus.</p> <p>Pradeda domėtis knygelėmis.</p> <p>Gali keliais žodžiais nusakyti, ką mato iliustracijose.</p> <p>Pradeda skirti kairę, dešinę.</p> <p>Pratinasi nusakyti šviesoforo spalvų reikšmę.</p> <p>Pratinasi pavadinti ir skirti paros dalis.</p> <p>Stebi ir tyrinėja augalus artimiausioje aplinkoje.</p>	<p>Pratinasi pažinti ir rasti aplinkoje pagrindines spalvas ir jas pavadinti.</p> <p>Pratinasi atpažinti geometrines formas (skritulį, trikampį, keturkampį).</p> <p>Ugdosi gebėjimą lyginti aplinkoje daiktų grupes pagal vieną savybę: formą, dydį.</p> <p>Geba pasakoti apie tai, kas buvo vakar, šiandien, kas bus rytoj.</p> <p>Pratinasi nusakyti medžių, gėlių ir kitų augalų, gyvūnų pavadinimus.</p> <p>Įgyja elementarių žinių apie saugų eismą.</p> <p>Įsimena keletą eilėraščių</p> <p>Pratinasi kopijuoti savo vardą.</p> <p>Domisi raidėmis ir žodžiais.</p> <p>Pratinasi orientuotis erdveje pagal savo kūną (kairė, dešinė).</p> <p>Supranta ir vartoja sąvokas šilta, šalta.</p>	<p>Pratinasi pažinti įvairias formas.</p> <p>Pažįsta skaitmenis nuo vieno iki dešimties.</p> <p>Skaičiuojant daiktus, žaislus ir kt. išmoksta skaičiuoti iki 10.</p> <p>Supranta, kad skaičius nepriklauso nuo skaičiavimo krypties, daiktų dydžio.</p> <p>Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą.</p> <p>Pažįsta monetas.</p> <p>Pratinasi rūšiuoti, klasifikuoti daiktus pagal keletą savybių: formą, dydį, spalvą.</p> <p>Geba išvardinti savaitės dienas.</p> <p>Geba išvardinti metų laikus, nusakyti jų požymius.</p> <p>Tiksliai vartoja sąvokas rytoj, šiandien, vakar.</p> <p>Žino ir gali pasakyti, kur gyvena.</p> <p>Suvokia ir paaiškina kitiems saugaus eismo taisykles.</p> <p>Supranta iš ko pagaminti</p>

<p>Pratinasi pamėgdžioti įvairių paukštelių balsus. Pratinasi teisingai pavadinti naminius paukščius. Susipažįsta su miško žvėreliais. Įsimena trumpus eilėraštkus. Geba nusakyti sniego, ledo požymius. Geba tinkamai elgtis su žaislais. Stebi gyvūnus, susipažįsta su jų gyvenimo sąlygomis.</p>	<p>Pratinasi nusakyti kur gyvena, kuo minta gyvūnai. Pratinasi skirti gyvūnus pagal išorę, gyvenimo būdą. Pajunta džiaugsmą, kad gamtą galima pažinti aktyviai tyrinėjant. Plečia žodyną, daugiau pažįstant aplinką. Pratinasi pagal balsą atpažinti keturis – penkis paukščius. Pratinasi suprasti kitą ir būti suprastam. Ugdosi pasididžiavimą savo darželyje dirbančiais žmonėmis, draugais, jų kūryba ir darbais. Ugdosi supratimą apie dydį, spalvą, formą. Geba suprasti, kad žvėrys ir paukščiai įvairiai prisitaiko prie savo aplinkos. Pratinasi iš lygybės padaryti nelygybę. Pratinasi apibūdinti daiktų savybes, daro išvadas.</p>	<p>daiktai., geba nusakyti jų paskirtį, naudojimo galimybes. Pažįsta daug didžiųjų raidžių. Žino apie suaugusiųjų darbus, profesijas. Domisi savo krašto praeitimi. Domisi grožine ir pažintine literatūra. Jaučia judėjimo kryptį (pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn). Suvokia ir geba pavadinti daiktų padėtį erdvėje: ant, po, aukštai, žemai, toliau, arčiau, virš. Geba matuoti daiktų ilgį, plotį, aukštį. Įgyja dalijimo įgūdžių (dvi, tris, keturias dalis). Suvokia, kad metų laikų temperatūra yra skirtinga ir nuo jos priklauso apranga, darbai, pramogos, netgi sveikata. Suteikia nuostabą, netikėtumą atrandant ir stebint nematomos gyvybės pasaulį. Ugdosi norą domėtis, džiaugtis, gėrėtis pasipuošusiomis patalpomis. Pratinasi jausti pagarbą gyvybei ir žemei. Pratinasi ieškoti informacijos knygoje. Geba įsivaizduoti, žaisti vaizdiniais, realybę skirti nuo fantazijų pasaulio. Ugdosi norą dalintis rūpesčiais ir džiaugsmiais su suaugusiais. Ugdosi susigyvenimo jausmą. Pratinasi atpažinti paukščių panašumus ir skirtumus. Susipažįsta su žiemos palydų ir pavasario sutikimo papročiais. Domisi gimtosios vietovės praeitimi. Žino tautinius simbolius – vėliavą, herbą, himną.</p>
---	---	---

		Domisi kuo įvairesniais kiaušinių dažymo būdais. Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą iš vienetų.
--	--	--

Sveikatos saugojimo kompetencija

3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Lavinasi fizines kūno galimybes.</p> <p>Įgyja sukimosi poromis pradmenis.</p> <p>Pratinasi savarankiškai apsirengti ir nusirengti.</p> <p>Įgyja ėjimo takeliu pradmenis.</p> <p>Supranta, kad gatvėje būtina suaugusiojo pagalba.</p> <p>Geba eiti poromis.</p> <p>Pajunta intuityvų bendravimą su gamta.</p> <p>Pratinasi būti tvarkingais, pastebėti patiems trūkumus.</p> <p>Mokosi kamuolio valdymo technikos jį ridenant.</p> <p>Pratinasi tvarkingai valgyti, kramtyti, neskubėti.</p> <p>Pratinasi pastebėti netvarką darželio teritorijoje ir ieškoti būdų ją pašalinti.</p> <p>Mokosi eiti susikabinus vienas už kito, keičiant ėjimo tempą.</p> <p>Nejungia ir neliečia įvairių elektros prietaisų.</p> <p>Palaiko gerą nuotaiką.</p> <p>Ugdosi asmeninės higienos įgūdžius, savarankiškai valgo.</p> <p>Tenkinasi poreikį judėti.</p> <p>Skiria važiuojamosios gatvės dalį ir šaligatvį pėstiesiems.</p> <p>Geba iki galo atlikti darbinės užduotis.</p> <p>Išmoksta sportinių pratimų.</p> <p>Ugdosi užuojautą alkstantiems paukšteliams.</p> <p>Juda saugiai, nesusidurdami su kitais.</p>	<p>Lavinasi higieninius įgūdžius.</p> <p>Lavinasi koordinaciją, lygsvaros įgūdžius.</p> <p>Gilina savarankiškumo įgūdžius.</p> <p>Gauna žinių apie buityje naudojamų cheminių medžiagų paskirtį ir saugumą jais naudojantis.</p> <p>Žaidžia pačių sugalvotus ar pasiūlytus žaidimus.</p> <p>Geba suprasti sveikos mitybos esmę ir nusako kas padeda žmogui būti sveikam.</p> <p>Renka ir džioviną gamtinę medžiagą padedant tėveliams, auklėtojoms.</p> <p>Lavinasi pusiausvyrą.</p> <p>Tobulina judesių koordinaciją.</p> <p>Pratinasi saugiai elgtis su aštriais daiktai, suvokia, kaip su jais reikia naudotis.</p> <p>Pratinasi veikti šalia kitų, saugant save ir kitus.</p>	<p>Pratinasi rūpintis savo kūnu ir gera savijauta.</p> <p>Supranta judesio kalbą, išreiškia save judesiu, mimika.</p> <p>Suvokia savo poreikius, geba išsiaiškinti, kurie svarbūs sveikam augimui.</p> <p>Geba saugiai elgtis kelyje į darželį.</p> <p>Geba saugiai elgtis išvykų metu.</p> <p>Mokosi estafečių elementų.</p> <p>Pratinasi savarankiškai susitvarkyti savo darbo vietą.</p> <p>Suvokia gamtos grožį, tausoja jį.</p> <p>Pratinasi teisingai naudotis elektros prietaisais suaugusiųjų priežiūroje.</p> <p>Kreipiasi, esant reikalui, pagalbos į draugą ar suaugusįjį.</p> <p>Geba savarankiškai prižiūrėti savo augintinius, juos maitinti...</p> <p>Ugdosi mėtymo į taikinį įgūdžius.</p> <p>Bėga įvairiomis kryptimis, stengiasi išvengti susidūrimo.</p> <p>Pratinasi pašokti vietoje stipriai atsispiriant abiem kojom.</p> <p>Tobulina lindimo, peršokimo per kliūtis, vikrumo įgūdžius.</p>

--	--	--

Meninė kompetencija

3 – 4 metai	4 – 5 metai	5 – 6 metai
<p>Geba valdyti teptuką, pieštuką. Geba apvedžioti paprastų formų trafaretus. Pratinasi emociškai reaguoti į girdimą muziką. Susipažįsta su muzikos instrumentais, jų išskiriamu garsu. Stebi draugų kūrybinius, vaidybinius žaidimus. Tvarkingai naudojami akvareliniai dažais. Stebi aplinką, draugų atliktus darbelius, jais grožisi. Geba tapyti baltu gvašu ant juodo popieriaus. Dėlioja ornamentus iš pagalbinių medžiagų (pvz.; šiaudelių, spyglių ir kt.). Aplikuoja naudojant plėštinę techniką (iš įvairaus spalvoto popieriaus). Pajaučia rudeniškų gamtos spalvų derinius. Pažįsta tautinės vėliavos spalvas, jas atkartoja piešdami. Piešdami skritulius pavaizduoja konkrečius objektus. Grožisi meniškais kūriniiais: piešiniais, darbais. Tvarkingai klijuoja auklėtojų paruoštas formas.</p>	<p>Ugdosi gebėjimą išsiklausyti į muziką ir emociškai ją suvokia. Naudoja muzikos instrumentus, stengiantis ritmuoti, išlaikyti tempą. Ugdosi gebėjimą atlikti nesudėtingus vaidmenis kūrybiniuose žaidimuose. Geba patirtus išpūdžius perteikti piešiniu, kūno judesiu. Pratinasi dirbti individualiai. Pratinasi pajusti ritmą. Atlieka judesius pagal muzikos ritmą. Pratinasi pavaizduoti atskiras profesijas. Pratinasi eksperimentuoti spalvų deriniais, ieškoti naujų spalvų. Piešia naudodami įvairias priemones (pieštukai, vaškinės kreidelės ir kt.). Žino natūralios gamtos sukurtus dažus ir spalvas. Įtvirtina kirpimo įgūdžius. Sudėlioja nesudėtingą vaizdelį, ornamentą. Savo emocijas, mintis perteikia judesiu, muzikuojant.</p>	<p>Geba išsiklausyti į muzikos nuotaiką, ją improvizuoja judesiu. Geba saugiai, taupiai ir tvarkingai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis. Ritminiams kūriniams atlikti naudoja muzikos instrumentus. Dirba grupinius darbelius. Gamtos ir aplinkos stebėjimus geba pavaizduoti dailės priemonėmis. Moka nupasakoti žodžiais girdėtą muziką, matytą šokį. Džiaugiasi gerais savo veiklos rezultatais, draugų darbais. Geba raižyti ant išlygintos plastilino plokštės. Išradingai kūrybiniams darbams naudoja gamtinę medžiagą, buitines atliekas. Išradingai iš minkšto popieriaus daro vaisių ir daržovių muliažus. Piešia tiesią liniją, geometrines figūras. Kerpa įvairias formas pagal nubrėžtus kontūrus. Kūrybinėje veikloje naudoja ornamentiką. Aplikavimą derina su piešimu, antspaudavimu.</p>

VI. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas

Vertinimas - tai nuolatinis informacijos apie vaikų, jų ugdymo ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Ugdymo pasiekimų ir pažangos **vertinimo paskirtis:**

padėti vaikui pažinti save, suprasti savo gerąsias ir blogąsias ypatybes, įsivertinti, bręsti kaip asmenybei;

kaupti informaciją apie vaiko patirtį, pasiekimus, pažangą, kuri padėtų pedagogui išvelgti vaiko vystymosi galimybes, nustatyti problemas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą;

įsivertinti pedagoginio darbo kokybę, koreguoti ugdymo turinį ir metodus, nustatyti pedagogo ir įstaigos darbo sėkmę, priimti pagrįstus sprendimus dėl tolesnės veiklos.

Vaiko ugdymo pasiekimų pagrindiniai vertintojai: pedagogai, tėvai, specialistai.

Vertinimas yra orientuotas: į ugdymo procesą ir į vaiko individualių gebėjimų sklaidą (vaiko amžius, šeimos kultūra, išsivystymo lygis, charakteris ir temperamentas, pomėgiai ir gebėjimai).

Ugdymo procese vertinimo ciklą sudaro: vertinimo planavimas, vertinimo informacijos kaupimas ir fiksavimas; vertinimo informacijos analizavimas; vertinimo informacijos naudojimas ir ugdymo proceso koregavimas.

Pirminis vaiko pažinimas prasideda nuo pokalbių su tėvais apie vaiką. Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimas ugdymo įstaigoje padeda tėvams mokytis, kaip bendraujant su vaiku pabrėžti gerą jo elgesį, gerbti jo jausmus, mintis, kelti reikalavimus, kurie atitiktų vaiko raidos pakopą, priderinti savo lūkesčius prie jo galimybių, jei reikia, keisti ugdymo šeimoje sampratą.

Vaikai vertinami du kartus per metus: rugsėjo-spalio mėnesiais ir balandžio-gegužės mėnesiais.

Vaikų ugdymo pasiekimai vertinami taikant šiuos metodus: stebėjimą, pokalbius, tyrimus, darbų analizę, (piešinių, darbelių).

Pasiekimų fiksavimas ir pateikimo formos: kiekvienam vaikui kaupiamas jo pasiekimų aplankas. Vaiko aplanke gali būti: vaikų darbelių pavyzdžiai, nuotraukos, vaiko stebėjimų aprašai, vaiko mintys, interviu su vaiku, specialisto komentarai, tėvų pastebėjimai, individualios programos).

Vertinimo medžiaga yra konfidenciali, ji laikoma grupėje. Apie vaiko pasiekimus turi būti informuoti tėvai (globėjai). Apibendrinti vertinimo rezultatai gali būti aptariamieji metodinės grupės ar lopšelio- darželio tarybos posėdžiuose.

Vaikų fizinio pasirengimo vertinimas

Judesio korekcijos mokytojas atlieka vertinimą 5-7 m. vaikams du kartus metuose – rugsėjo ir gegužės mėnesiais („Olimpinė savaitė“). Laikysenos ir plokščiapėdystės korekcijos vertinimas atliekamas rugsėjo-spalio mėnesiais.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų vertinimas

Mokslo metų pradžioje logopedas fiksuoja vaiko kalbos išsivystymo lygį ir numato korekcinio darbo būdus, o sausio ir gegužės mėnesiais - padarytą pažangą. Pildomos kalbos vertinimo kortelės, patvirtintos LR švietimo ir mokslo ministro 2004m. rugpjūčio 9 d. įsakymu ISAK - 1233, ruošiami korekcinio darbo planai, esant reikalui - individualios programos. Sausio ir birželio mėnesiais pildoma logopedo darbo ataskaitos forma, vaiko pasiekimai aptariamieji lopšelio- darželio specialiojo ugdymo komisijoje kartu su tėvais.

PANEMUNĖLIO UNIVERSALIAUS DAUGIAFUNKCIO CENTRO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo tiekėjo pavadinimas - Panemunėlio universalus daugiafunkcis centras
Teisinė forma ir priklausomybė - savivaldybės biudžetinė įstaiga
Grupė - neformaliojo švietimo mokykla
Tipas – universalus daugiafunkcis centras
Adresas – Stoties g. 16, Panemunėlio glž.st., Panemunėlio sen., LT – 42031, Rokiškio r.

Vaikai ir jų poreikiai

Universalus daugiafunkcio centro darbo trukmė 10 valandų. Veikia viena grupė. Daugiafunkcio centro grupėje ugdomi vaikai nuo 1 iki 6\7 metų. Specialių poreikių vaikai integruojami. Dauguma vaikų yra iš daugiavaikių, nepilnų socialiai remtinų šeimų, nepakankamai motyvuoti. Programa skirta šeimai padėti ugdyti vaiką.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Daugiafunkciame centre dirba trys pedagogai – direktorė, turinti III vadybinę kvalifikacinę kategoriją, auklėtoja ir meninio ugdymo mokytoja. Logopedo nėra. Įstaigos pedagogai nuolat dalyvauja seniūnijos, rajono, šalies renginiuose, kuriuose kelia savo kvalifikaciją, dalijasi patirtimi. Pedagogai yra paengę metodinių priemonių, aktyviai bendradarbiauja su Panemunėlio pagrindinės mokyklos priešmokykline grupe ir pirmos klasės mokiniais bei mokytojais, mokyklos bei miestelio bibliotekomis.

Įstaigos savitumas

Daugiafunkcis centras yra buvusiam lopšelio - darželio pastate. Įsikūręs saugioje, ramioje, medžių apsuptoje vietovėje, šalia pagrindinės mokyklos. Už 300 metrų teka upė Šetekšna. Dar toliau driekiasi geležinkelis. Įstaigos ugdytiniai kasmet aplanko mokyklos istorinį muziejų, Meldaičių kaimo liaudies menininką, Tunaičių turistinę sodybą, kur susipažįsta su senovės tradicijomis, audimo menu. Daugiafunkciame centre sudarytos sąlygos vaikų kūrybai, tautinių tradicijų puoselėjimui. Pedagogų ir vaikų santykiai grindžiami pasitikėjimu ir pagarba. Įstaiga yra atvira visuomenei, aktyviai bendradarbiaujanti su visa bendruomene.

Tėvų poreikiai

Atlikus įstaigą lankančių vaikų tėvų apklausą, paaiškėjo, kad tėvai remia įstaigos pasirinktą ekologinę kryptį, bet pageidauja, kad vaikams būtų suteikiamas kompleksinis ugdymas. Turime galimybę ugdyti vaikų ne tik meninius gebėjimus, bet ir socialines, komunikavimo, pažintines, sveikatos saugojimo kompetencijas. Visa tai puikiausiai galime atlikti toje aplinkoje kurią turime.

Atsižvelgiant į vaikų bei jų tėvų poreikius, lūkesčius šios programos įgyvendinimui pagalgalimybes bus pasitelkiami įvairių sričių specialistai.

Programa sudaryta siekiant garantuoti pagrindinius vaiko poreikius („Vaiko teisių konvencija“ 1999 m.), atitinka bendras humanistines švietimo nuostatas ir programas („Ikimokyklinio ugdymo gairės“), užtikrina aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos gyvenime („Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija“ 1995 m.). Ugdymo programoje vaikus supažindiname su artimiausia aplinka, ir tą panaudojame vaikų ugdymui.

Ši programa parengta vadovaujantis valstybiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais bei daugiafunkcio centro nuostatais.

II. IKIMOYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Demokratiškumo principas – vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė rinktis veiklą, išklausiama vaiko nuomonė, gerbiamas vaikas kaip asmenybė.

Diferencijavimo principas – vaikai ugdomi atsižvelgiant į individualias jų savybes, vaikų patirtį, bendravimo su tėvais pobūdį, ugdymo šeimoje tradicijas. Taikomi nevienodi poveikio būdai, metodai.

Tęstinumo principas – siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje, prie ikimokyklinio ugdymo grupėje ir užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas pagal vaiko amžiaus tarpsnius.

Humaniškumo principas – pripažįstamas vaiko, kaip savarankiškos asmenybės vertingumas, individualumas. Užtikrinama vaiko gerovė, skatinamas vaiko pasitikėjimas suaugusiais, atsižvelgiama į jo poreikius, interesus.

Vaiko ugdymas grindžiamas ir kitais, veiklos specifiškumą nusakančiais principais, kurių laikomasi planuojant ugdymo turinį, metodus.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS - Kiekvienam vaikui sudaryti tinkamą ugdymo (-si) aplinką, plėtojančią jo kompetencijas, kurios lemia visapusišką asmenybės vystymo (-si) ir socializacijos sėkmę.

UŽDAVINIAI:

1. Padėti vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje, priimti nuolat vykstančius aplinkos ir dienos ritmo pasikeitimus.
2. Stiprinti vaikų psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti judėjimo, aktyvumo, saugumo poreikį.
3. Padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, sukuriant į vaiką orientuotą grupės aplinką.
4. Ugdyti vaiko kompetencijas, turtinant asmeninę, tarpasmeninę, gamtosauginę, etnokultūrinę patirtį.
5. Atsižvelgti į vaikų amžiaus tarpsnių ypatumus ir individualizuoti vaikų ugdymą.

IV UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Programos turinys – tai tik orientyras, leidžiantis pedagogui kūrybingai organizuoti savo veiklą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, patirtį, vaiko ir grupės individualumą. Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimą grupėje.

Ikimokyklinio ugdymo programos turinį atspindi ilgalaikės temos, kuriomis siekiama ugdyti vaiko socialinę, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo, meninę kompetencijas. Kiekvieną kompetenciją sudaro ugdytinios vertybinės nuostatos, gebėjimai ir įgūdžiai. Temos grindžiamos nuoseklumo ir pereinamumo principu, nuo vaiko artimos prie tolimesnės aplinkos.

Ugdymo būdus ir metodus pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai ir kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį. Temos gali būti keičiamos, papildomos, atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius ir tėvų lūkesčius.

Pedagogai, pasirinkdami vieną iš ilgalaikių temų, išsikelia bendrą tikslą ir numato laukiamus rezultatus. Tikslas ir uždaviniai vėliau bus detalizuojami savaitės planuose, akcentuojant vaikų amžių, ir atitinkamai koreguojamos vaikų veiksenos. Ilgalaikės temos trukmė gali tęstis reikalingą laiko tarpą.

Toks ugdymo turinio modeliavimas padeda užtikrinti ugdymo integralumą: suteikia ugdymo turiniui lankstumą, leidžia geriau pažinti vaiką, skatina aktyvesnį šeimos dalyvavimą.

Metodai yra atnaujinami, papildomi atsižvelgiant į vaikų, tėvų norus, pedagogų sumanymus.

Ugdymo turinyje taikomi tradiciniai ugdymo būdai: žaidimai, pokalbiai, pasivaikščiojimai, tyrinėjimai, išvykos, ekskursijos, akcijos, stebėjimai, eksperimentai, inscenizacijos, šventės, pramogos, susitikimai. Rašomi ir vykdomi socializacijos „Keliamume vaikystės takeliu“, „Mažoj širdelėj – saugokime Lietuvos tūkstantmečio vardą“ bei sveikatos „Sveikame kūne – sveika siela“, „Sveika aplinka – sveikas žvalus vaikas“, „Sveika aplinka – gera sveikata“, „Sveika vaikystė – stiprus žmogus“ projektai. Pasiteisino ir netradiciniai ugdymo būdai: „Keliamantis žaislas“, „Ryto ratas“, „Minčių lietus“, bendri grupės susitarimai, taisyklės.

Norint, kad ugdymo procesas būtų sėkmingas, būtina sukurti aplinką, orientuotą į vaiko amžių, poreikius, galimybes. Aplinka – viena iš svarbiausių ugdytojų, užtikrinanti gerą vaiko savijautą, saugumą, padedanti aktyviai veikti, skatinanti vaiko savarankiškumą, padedanti sėkmingai įgyvendinti programos tikslą ir uždavinius. Grupės aplinka turi būti palanki bendravimo ir bendradarbiavimo poreikiui tenkinti, estetiška ir funkcionali, pritaikyta specialių poreikių vaikams, lengvai tvarkoma, atnaujinama, skatinanti pažinti aplinką, tyrinėti ir eksperimentuoti.

Tam tikslui parenkamos šios ugdymo priemonės: vaizdinės, žaidimų ir kūrybinės priemonės bei medžiagos, informacinės priemonės, įranga. Visos priemonės, žaislai, knygos išdėstomi taip, kad vaikams būtų prieinami, skatintų norą pažinti, atrasti, tirti, žaisti, veikti.

<p>I. AŠ ESU AŠ !</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kas aš ? 2. Aš darželyje. 3. Augame ir keičiamės. 4. Ką ir kodėl jaučiame? 5. Noriu būti laimingas! 6. Aš saugus, kai žinau. 7. Sveikas, kaip ridikas. 8. Sportuojame visi drauge. 9. Sveikų dantukų karalystėje. 10. Aš sveikuolis! 11. Kas kuo vilki? 12. Žalingų įpročių prevencija. 	<p>Veikla padės siekti, kad vaikas:</p> <p>Socialinė kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtu suvokti save kaip atskirą asmenybę; 2. Gebėtu vadinti save vardu, skirtų lytį; 3. Gebėtu pažinti savo kūną, pasitikėtu savimi, jaustųsi mylimas ir reikšmingas; 4. Gebėtu atrasti savo vidinį pasaulį: norus, jausmus, mintis; 5. Gebėtu save vertinti; 6. Gebėtu suprasti, kad reikia būti atsargiam su svetimais žmonėmis, patekus į bėdą, būtina kviesti pagalbą. <p>Komunikavimo kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtu klausytis, išklausyti, išgirsti; 2. Gebėtu deklamuoti eilėraščius, juos suprastų; 3. Turtintų pasyvų ir aktyvų žodyną. <p>Pažinimo kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtu pažinti savo kūną; 2. Gebėtu suvokti kaip būti sveikam; 3. Gebėtu suvokti save kaip savitą ir ypatingą; 4. Gebėtu suprasti savo jausmus. <p>Meninė kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtu naudotis įvairiomis piešimo priemonėmis; 2. Gebėtu atrasti spalvų pasaulį, reikšti savo jausmus spalvomis; 3. Gebėtu klausytis įvairių muzikos kūrinių, iš 	<p>Pokalbiai apie vardus ir pavardes, amžių, lytį, kūno sandarą, vardų žaidimai, žodiniai žaidimai pasakant ką nors apie save.</p> <p>Diskusijos apie save, problemų sprendimą. Grožinės literatūros skaitymas, kūrinių pasakų inscenizavimas, susitarimai tarp auklėtojų ir vaikų, eksperimentiniai tyrinėjimai su veidrodžiu, svarstyklėmis ir ūgio matuoklėmis. Vaidmeniniai, didaktiniai žaidimai, dėlionės.</p> <p>Muzikiniai žaidimai, rateliai, dainelės, muzikos klausymasis.</p> <p>Savo portreto piešimas, piešimas delnais, pėdomis, pirštukais. Konkrečių situacijų „Ką darytum, jeigu...“ aptarimas, realių gyvenimiškų situacijų inscenizavimas.</p> <p>UDC patalpų , grupės apžiūrėjimas, susipažinimas su patalpomis, žaislais. Probleminių situacijų „Kodėl knygelės ir žaisliukai turi turėti savo vietą?“ sprendimas, pokalbiai apie švarą, tvarką. Piešimas, tapymas tyrinėjant ir emocijų būseną išreiškiant spalva, forma, linija. Ekskursija po UDC teritoriją, patalpas, vizitai pas UDC darbuotojus, pokalbiai</p>	<p>Grupė, veiklos kampeliai, direktorės kabinetas, virtuvė, slaugytojos kabinetas, mokyklos logopedo kabinetas, stadionas, valgykla, biblioteka, UDC lauko aikštelė, seniūnija.</p>
--	--	---	---

	girstų muzikinių garsų rytmus, bandytų juos atkartoti.	apie jų darbą.	
--	--	----------------	--

<p>II. AŠ TARP KITŲ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aš ir mano šeima. 2. Santykiai šeimoje. 3. Aš tarp draugų. 4. Mano žaislai. 5. Dirbu ir padedu kitiems. 6. Pasisvečiuokime! 7. Gyvenu kaime. 8. Mano gimtinė – Lietuva. 9. Lietuvos papročiai ir tradicijos. 	<p><i>Sveikatos saugojimo kompetencija:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtų įgyti asmeninės higienos, savitvarkos, savarankiškumo įgūdžių; 2. Gebėtų įgyti elementarių žinių apie savo kūną, skirtingas žmonių fizines galimybes; 3. Gebėtų būti aktyvūs, patenkinti savo judėjimo poreikį. <p>Veikla padės siekti, kad vaikas:</p> <p><i>Socialinė kompetencija:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtų didžiulis savo šeima; 2. Gebėtų gyventi kartu su kitais, bendradarbiautų. Bendrautų; 3. Gebėtų žaisti greta ir kartu; 4. Gebėtų pasirinkti saugias žaidimo vietas ir saugius žaislus; 5. Gebėtų suvokti, kas yra draugai, kaip juos išsaugoti; 6. Gebėtų suvokti kito vaiko, suaugusiojo emocines nuotaikas, taikiai spręstų konfliktus. <p><i>Komunikavimo kompetencija:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtų kalba išreikšti save ir bendrautų su kitais; 2. Gebėtų atkreipti dėmesį į kalbos grožį, skambesį, vaizdingumą; 3. Gebėtų suvokti, kad kalba padeda bendrauti. <p><i>Pažinimo kompetencija:</i></p>	<p>Pokalbiai apie šeimą, giminystės ryšius, pomėgius, darbą. Pasakojimai apie draugus. Diskusija “Kodėl šeimoje būtina vienas kitam padėti?”</p> <p>Probleminių situacijų „Kaip elgtis su svetimais žmonėmis „sprendimai. Nuotraukų albumų vartymas, vaizdajuosčių apie vaikų šeimas žiūrėjimas, grožinės literatūros skaitymas. Supažindinimas su vaikų ir tėvų teisėmis.</p> <p>Vaidmeniniai žaidimai: „Kaime“, „Namai“, „Šeima“, „Žaislų parduotuvėje“, didaktiniai žaidimai, dėlionės, loto, statybiniai žaidimai: „Mano namas“, „Mano gatvė“ ir kt. Piešia savo šeimos narius, aplikuoja Gedimino pilį, Lietuvos vėliavą, iliustruoja skaitytus kūrinius, piešia</p>	<p>Grupė, veiklos kampeliai, sporto salė, stadionas, lauko aikštelė, mokyklos biblioteka, auklėtinių namai, parduotuvė, gatvė, muziejus, Tunaičių kaimo turizmo sodyba, Rokiškio miestas.</p>
--	---	---	---

<p>III. Žmogaus ir gamtos draugystė:</p> <p>1. Pažink naminius gyvūnėlius. 2. Miško ir laukų gyventojai. 3. Mažųjų mūsų draugų globa. 4. Nuostabūs vandens pasaulis. 5. Žemė – mūsų draugai. 6. Mažieji daržininkai ir</p>	<p>1. Gebėtų pažinti save, suaugusius, domėtusi aplinka; 2. Gebėtų suvokti kas yra šeima; 3. Gebėtų tyrinėti daiktinę aplinką ir reiškinius; 4. Gebėtų pažinti savo gimtąjį kaimą, domėtusi savo Tėvyne.</p> <p>Meninė kompetencija:</p> <p>1. Gebėtų pažinti pagrindines spalvas ir atspalvius, juos pavadintų; 2. Gebėtų šokti liaudies ratelius, žaisti muzikinius žaidimus; 3. Gebėtų pajusti švenčių prasmę ir savitumą; 4. Gebėtų derinti savo veiksmus su grupės draugais.</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencija:</p> <p>1. Gebėtų sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti; 2. Gebėtų rūpintis savo ir kitų sveikata; 3. lavinti taisyklingą kvėpavimą.</p> <p>Veikla padės siekti, kad vaikas:</p> <p>Socialinė kompetencija:</p> <p>1. Gebėtų matyti gamtos grožį, kurti jį savo aplinkoje; 2. Gebėtų gerbti kiekvieną gyvybę; 3. Gebėtų tinkamai elgtis su augalais ir gyvūnais; 4. Gebėtų susitvarkyti savo veiklos vietą.</p> <p>Komunikavimo kompetencija:</p> <p>1. Gebėtų kurti mįsles, pasakas, daineles apie gyvūnėlius ir augalus;</p>	<p>situacijas, organizuoja parodėles: „Aš ir šeima“, „Mano gimtinė - Lietuva“. Pokalbiai apie žaislus, žaidimai su vaikų atsineštais iš namų žaislais, diskusija „Kaip tvarkausi namuose žaislus“. Grožinė literatūros apie žaislus, elgesį su jais skaitymas. Probleminių situacijų sprendimas, diskusijos „Kodėl žaisliukai pyksta?“. Vaikų kūryba apie žaislus, muzikiniai rateliai, žaidimai, dainelės, judrieji žaidimai, sportiniai žaidimai. Šeimos narių apsilankymas grupėje. Konkursų „Geriausia šeimynėlė“, „Močiutės skrynia“ organizavimas. Statybiniai žaidimai, ramūs žaidimai. Išvykos, ekskursijos į parduotuvę, kompiuterių klasę. Šventės ir kiti renginiai.</p> <p>Pokalbiai apie auginamus gyvūnėlius, jų globojimą, priežiūrą, mitybą. Gyvūnų, paukščių balsų įrašų klausymasis ir atkartojimas, knygelių, albumų vartymas ir aptarimas. Grupėje augančių gėlių stebėjimas, eksperimentai su augalų sėklomis, stebėjimai, kaip augalai dygsta, auga, šakojasi jų šaknys. Diskusijos „Naminiai ir laukiniai gyvūnai“, „Kokius augalus</p>	<p>Grupė, veiklos kampeliai, lauko aikštelė, seniūnijos biblioteka, vaikų, auginančių gyvūnėlius, namai, ūkininko ferma, augalininkystės ūkis, jaunųjų gamtininkų stotis, Šetekšnos paupys, ežeras, pelkė,</p>
---	--	--	--

<p>sodininkai. 7. Gėlių simfonija. 8. Rudens ir pavasario darbai. 9. Ką žada oras? 10. Žaidimai su lapais. 11. Pramoga „Nuspalvinkime žiemą“. 12. Aš – mažasis aplinkosaugininkas.</p>	<p>2. Gebėtų domėtis parašytu žodžiu; 3. Gebėtų kalba išreikšti savo mintis.</p> <p>Pažinimo kompetencija:</p> <p>1. Gebėtų domėtis gamta, jos reiškiniais; 2. Gebėtų stebėti ir tyrinėti augalus; 3. Gebėtų suprasti, kad reikia prižiūrėti ir globoti augalus ir gyvūnus, atsargiai elgtis su jais; 4. Gebėtų imituoti gyvūnų judesius. 5. Gebėtų domėtis vandens pasauliu; 6. Gebėtų domėtis metų laikais, Žemės planeta.</p> <p>Meninė kompetencija:</p> <p>1. Gebėtų dailės priemonėmis išreikšti patirtus įspūdžius, gamtos reiškinius; 2. Gebėtų piešti augalus, gyvūnus, perteikti jų nuotaikas; 3. Gebėtų dainuoti įvairias daineles po vieną, drauge, be pritarimo, pritariant instrumentui; 4. Gebėtų atlikti judesius pagal muziką, improvizuoti.</p> <p>Sveikatos saugojimas kompetencija:</p> <p>1. Skatinti vaikų fizinį aktyvumą lauke; 2. Gebėtų atlikti grūdinimosi procedūras su vandeniu, oru, saule; 3. Gebėtų suprasti rytinės mankštos naudą; 4. Gebėtų žaisti sportinius žaidimus.</p>	<p>pažįstame?“. Probleminių situacijų „Kodėl padedame mūsų mažiesiems draugams“ sprendimas .</p> <p>Ekskursijos, išvykos į vaikų, auginančių gyvūnėlius, namus, apsilankymas pas veterinarą. Parodėlė „Aš globoju“ (skirta pasaulinei gyvūnijos dienai) Lesyklėlių, inkilų gamyba kartu su tėveliais.</p> <p>Grožinės literatūros skaitymas, pasakų sekimas, inscenizavimas, mįslių minimas, improvizaciniai ir imitaciniai, judrieji, statybiniai, stalo, vaidmeniniai žaidimai.</p> <p>Muzikos kūrinėlių, dainelių klausymasis ir dainavimas, imitaciniai muzikiniai žaidimai. Piešimas, lipdymas, aplikavimas, štapavimas. Piešinių, nuotraukų parodėlės. Išvyka į jaunųjų gamtininkų stotį. Akcijos: „Nedegink žolės!“, „Noriu švaraus paupio!“, „Baltasis badas“.</p> <p>Eksperimentai su gamtinėmis medžiagomis, vaizdo įrašų apie gamtos reiškinius žiūrėjimas ir aptarimas.</p> <p>Pokalbiai apie vandens telkinius, vandens augalus, gyvūnus.</p> <p>Supažindinimas su „Raudonąja knyga“, probleminės situacijos „Kaip išsaugoti nykstančias rūšis“, sprendimas.</p>	<p>miškas, pieva, sodas, stadionas.</p> <p>Grupė, veiklos kampeliai,</p>
<p>IV. AŠ IR MENAS:</p>	<p>Socialinė kompetencija:</p>	<p>Lietuvių liaudies pasakų, dainų, sakmių,</p>	

<p>1. Rašykime knygą! 2. Laiškelio kelionė 3. Eiliuokime! 4. Kalbos savaitė-„Kalbu lietuviškai“. 5. Mes bibliotekoje. 6. „Taisyk žodžiui kelią!“ 7. Kino ir teatro stebuklai. 8. Muzikos spalvos. 9. Išreikškime save per dailę. 10. Švenčių ir pramogų džiaugsmi. 11. Mes-Europos dalelė!</p>	<p>1. Gebėtų kalbėti tarmiškai; 2. Gebėtų suprasti ir saugoti tautos kultūrą; 3. Gebėtų suprasti, kuo šventė skiriasi nuo įprastinio grupės gyvenimo, norėtu dalyvauti jose kartu su tėveliais; 4. Gebėtų planuoti savo veiklą. Komunikavimo kompetencija: 1. Gebėtų suvokti kalbos garsų, sakinių prasmę; 2. Gebėtų jausti tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus; 3. Gebėtų domėtis knygomis ir pratintusi jas gerbti; 4. Gebėtų rodyti kūrybinę iniciatyvą – kurti, vaidinti, improvizuoti. Pažinimo kompetencija: 1. Gebėtų pajusti gimtosios kalbos grožį, deklamuojant, pasakojant, dainuojant; 2. Gebėtų suprasti gimtosios kalbos savitumą; 3. Gebėtų domėtis knyga, dailė, muzikos kūriniais; 4. Gebėtų išreikšti save ir bendrauti su kitais. Meninė kompetencija: 1. Lavinti vaidybinius įgūdžius; 2. Gebėtų atlikti įvairius darbelius iš popieriaus, gamtinės medžiagos, buitinių atliekų; 3. Gebėtų kurti, improvizuoti įvairius ritminius motyvus; 4. Gebėtų jausti malonumą išreikšdami save meninėje veikloje. Sveikatos saugojimo kompetencija: 1. Kurti saugią, sveiką aplinką;</p>	<p>greitakalbių, priežodžių, mįslių, padavimų klausymas, sekimas, dainavimas, atpasakojimas, kūrimas, inscenizavimas. Pokalbiai apie knygos, laiško kelionę. Kuriame knygelę, eiliuojame, dalyvaujame bibliotekėlės turtinime, klijuojame suplyšusias knygutes. Lankymasis bibliotekoje, muziejuje, ekskursija į Tunaičių kaimo turizmo sodybą. Kviečiame į svečius kitų darželių lėlių teatrus, dalyvaujame teatro dienose. Išvyka į kino teatrą. Šeimos, grupės šventės, vakaronės: „Mes ir vėl kartu“, „Lik sveikas, rudenėli!“, „Kaip smagu miške“, Žemės diena, melagių, motinos, tėvo diena, kalėdos, Trys karaliai, Vėlinės, Vasario - 16 –oji, Užgavėnės, Kaziuko mugė, Velykos, „Lik sveikas, darželi!“. Eksperimentavimas su įvairiomis piešimo technikomis. Kirpimas, siuvinimas, kljavimas, tapymas, štampavimas, lipdymas pačių pasirinktomis dailės priemonėmis. Diskusija apie šiltas ir šaltas spalvas, bandymai su jomis. Laidelių „Gustavo enciklopedija“, „Taisyk žodžiui kelią“, „Telebimbam“ žiūrėjimas. Diskusija „Kas aš esu Europoje?“.</p>	<p>biblioteka, lauko aikštelė, sporto salė, stadionas, Rokiškio teatro rūmai, bendruomenės namai, lėlių teatras, paštas, mokyklos muzikos kabinetas.</p>
--	--	---	--

<p>V.AŠ – TECHNIKOS AMŽIUJE:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Protingi ir išdykę skaičiai. 2. Laiko matuokliai. 3. Išradimai ir atradimai. 4. Apie pinigus. 5. Nieko nėra nereikalinga. 6. Kas juda, o kas ne? 7. Transportas. 8. Profesijos. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Sudaryti sąlygas ugdyti fizines kūno galias ir judesio kultūrą; 3. Gebėtų įsiminti kur ir į ką kreiptis pagalbos. <p>Veikla padės siekti, kad vaikas:</p> <p>Socialinė kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtų bendrauti ir bendradarbiauti grupelėmis, visi kartu; 2. Gebėtų išklausti draugų pasakojimus jų nepertraukiant; 3. Gebėtų sulaukti savo eilės, pratintusi dalintis žaislais priemonėmis. <p>Komunikavimo kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Susipažintų su naujais lietuvių kalbos žodžiais; 2. Gebėtų daryti išvadas, savais žodžiais perpasakotų pasakojimus; 3. Stengtųsi kalbėti taisyklingai; 4. Tiksliai suvoktų vartojamų žodžių ir sakinių prasmes. <p>Pažinimo kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtų pažinti geometrines figūras, jas lygintų, grupuotų, spalvintų; 2. Gebėtų pažinti daiktinę aplinką, reiškinius; 3. Gebėtų grupuoti daiktus pagal vieną savybę; 4. Gebėtų įgyti elementarių žinių apie formą, dydį, laiką, skaičių, kiekį, svorį, erdvę; 5. Gebėtų suvokti, kam reikalingi pinigai. <p>Meninė kompetencija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gebėtų kurti ornamentus ir siužetą, jaustų spalvų formą ir ritmą; 	<p>Piešinių paroda- konkursas “Europos šalių vėliavos“. Žaidimai ir šokiai su pačių pasgamintomis Europos šalių vėliavėlėmis.</p> <p>Pokalbiai apie įvairias profesijas, vaikų pasakojimai apie tėvelių profesijas, pokalbiai apie švietimo, sveikatos, kultūros įstaigas, kaip jose reikia elgtis. Įvairių lankstinukų, katalogų vartymas. Diskusija “Kuo būsiu užaugęs?“. Vaidmeniniai žaidimai apie profesijas, statybiniai, didaktiniai, muzikiniai, judrieji, improvizaciniai žaidimai. Apsilankymai tėvelių darbovietėse, susitikimai su įvairių profesijų žmonėmis, lankymasis įstaigose, parduotuvėse. Diskusija apie transporto priemones. Kūrinių skaitymas, pokalbiai apie pavojus gatvėse. Žaidimai su pačių pasigamintais laivais, lėktuvais – pramoga „Keliamume aplink pasaulį“. Nuotraukų parodėlė “Šeimos automobilis“. Išvykos autobusu, traukiniu. Žaidimai su smėliu ir vandeniui.</p> <p>Apsilankymai statybų aikštelėje, gaisrinėje, ūkininko transporto dirbtuvėje. Meninė-kūrybinė veikla, improvizacijos.</p>	<p>Grupė, veiklos kampeliai, lauko aikštelė, stadionas, slaugytojos kabinetas, virtuvė, kompiuterių klasė, priešmokyklinė grupė, tėvelių darbovietės, ambulatorija, vaistinė, gaisrinė, parduotuvė, paštas, statybų aikštelė, garažas, geležinkelis ir autobusų stotelė, Rokiškio dvaras, bažnyčia.</p>
---	---	--	---

	<p>2. Gebėtų plėšyti, kirpti pagal kontūrą įvairias geometrines formas, užklijuoti ant popieriaus;</p> <p>3. Gebėtų eksperimentuoti su lipdomąja medžiaga;</p> <p>4. Gebėtų domėtis muzikiniais instrumentais, patys gamintų nesudėtingus vaikiškus muzikinius instrumentus;</p> <p>5. Gebėtų išmėginti save, kaip veiklų, išradinę tyrinėtoją, žaidėją, kūrėją;</p> <p>Sveikatos saugojimo kompetencijos:</p> <p>1. Gebėtų jausti savo fizinių gebėjimų ribas, nuovargį;</p> <p>2. Gebėtų laikytis taisyklių, susitarimų, tvarkos;</p> <p>3. Gebėtų derinti judesius ir veiksmus.</p>		
--	---	--	--

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas-neatsiejama kokybiško ugdymo proceso dalis. Tai nuolatinės informacijos apie vaiko, jo ugdymo ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas. Pasiekimų vertinimo tikslas-atsižvelgiant į realius vaiko gebėjimus bei patirtį, ir siekiant optimalios vaiko vystymosi raidos, numatyti tolesnio vaiko ugdymo gaires, koreguojant ugdymo procesą. Ne rezultatai, o pasiekimai ir patirtis turi garantuoti vaiko vystymąsi. Įstaigoje vertinimas planuojamas, numatoma ką, koku tikslu ir kaip bus vertinama, jis yra nenutrūkstamas, grįžtamasis, lankstus.

Vaiko ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbiai su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė, audio ir video įrašai. Ugdymo pasiekimus vertinsime du kartus metuose (rudenį ir pavasarį).

Ugdymo pasiekimų vertinimo fiksavimas: dienynas, vaikų raiškos darbeliai.

Vertinimo rezultatai panaudojami planuojant individualią veiklą su vaiku, informuojant tėvus apie vaiko ugdymąsi, apibendrinant vaikų pasiekimus, analizuojant ugdymo programos įgyvendinimą, užtikrinant ugdymo tęstinumą.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA

1. Ikimokyklinio ugdymo gairės (1993m.) Vilnius.
 2. Vaikų darželių programa “Vėrinėlis” (1993 m.) Vilnius.
 3. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai (Vėrinėlio metai 1,2,3dalys 1995 m., 1997 m., 1999 m) Vilnius.
 4. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (2003 m.)
 5. Jungtinių tautų vaikų teisių konvencija (1995 m.)
 6. Lietuvos respublikos švietimo įstatymas (1991 m. 2003 m.)
 7. Kęstutis Kardelis “Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai”(2005 m.)
 - 8 .Pamela A. Caughlin “ Į vaiką orientuotų grupių kūrimas” (1997 m.)
 9. Regina Grabbet “Didžioji spalvota žaidimų knyga” (2000 m.)
 10. L.Čepienė “Pas motulę augau” (1990 m.)
 11. D. ir V. Sirtautai „Bitė ritė“ (1998 m.)
 12. Inara Antinė „ Aš mokausi“ I-III dalys (2005 m.)
 13. A.D. Žiedelienė „ Metų laikai – Vaikystės draugai“ (2006 m.)
 14. O. Kučinskienė „Augu ir dainuoju“ (2000 m.)
 15. O. Verseckienė, F. Marcinkas „Po tėviškės dangum“(1995 m.)
 16. LŠMM metodinės rekomendacijos Programai rengti 2006 m.
-

PRITARTA

Rokiškio rajono savivaldybės tarybos
2011-12-23 sprendimu Nr. TS-16.241

KRIAUNŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Mokyklos pavadinimas: Rokiškio r. Kriaunų pagrindinė mokykla,

Įsteigimo data: 2011-01-01 įsteigta mišri ikimokyklinio ugdymo grupė.

Adresas: Sartų g. 19, Kriaunų sen., Rokiškio r.

Grupės savitumas bei vaikų poreikiai. Tai mišri grupė, kurią lanko 3-6 metų vaikai iš Kriaunų kaimo bei jo apylinkių (Vakarių k., Bagdoniško k.). Viso 2011 m. gruodžio 1 d. lankė 14 vaikų. Yra vaikų iš daugiavaikių šeimų. Visi noriai lanko grupę, guvūs, smalsūs, bendraujantys. Jie skiriasi gabumais, motyvacija, poreikiais, socialinėmis sąlygomis. Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą: poreikį žaisti, judėti (3-4 m.), kurti, pažinti, eksperimentuoti (5-6 m.); kaimo vaikų poreikį bendrauti su bendraamžiais, poreikį kalbėti gimtąja tarpe, pažinti Kriaunų seniūnijos apylinkes ir jos žmones, sužinoti apie savo krašto etnines vertybes, kiekvieno vaiko individualius poreikius. Šeimų, iš kurių ateina vaikai į ugdymo įstaigą, socialinė padėtis bei išsilavinimas nėra aukštas, todėl svarbu kuo geriau tenkinti vaikų nuo 3 iki 6 m. amžiaus lavinimo/ugdymo poreikį.

Tėvų poreikiai: Tėveliai atkreipia dėmesį į tokias problemas: vaiko sveikatos, mokėjimo bendrauti su bendraamžiais ir su suaugusiais, savarankiškumo stoka, nemokėjimą saugiai elgtis socialinėje aplinkoje, menkėjantį domėjimąsi knygelėmis ir t.t. Jų apsisprendimą vesti vaiką į ikimokyklinio ugdymo grupę lemia tai, kad vaikams sudaroma galimybė bendrauti su bendraamžiais, vaikas gali gauti specialisto logopedo pagalbą, ugdomi jo specialieji gebėjimai ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikai grupėje praleidžia 6 valandas, todėl ši grupė yra reikšminga vaiko socializacijai.

Pedagogų kvalifikacija. Ikimokyklinio ugdymo programą įgyvendins kvalifikuoti specialistai: 2 auklėtojos, konsultuos logopedas, socialinis pedagogas.

Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais: su ugdytinių šeimomis, su pradinių klasių mokiniais ir jų mokytojais, su mokyklos jaunaisiais maitiečiais, su mokyklos ir seniūnijos bendruomene, biblioteka, su felčere, su Rokiškio policijos nuovada, su kitomis rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigomis (dalyvavimas projektuose, renginiuose, konkursuose), su Rokiškio rajono savivaldybe.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikų ugdymas(is) Rokiškio rajono Kriaunų pagrindinės mokyklos mišrioje ikimokyklinio ugdymo grupėje grindžiamas šiais principais:

Humaniškumo principas – kiekvienas vaikas gerbiamas kaip asmenybė, pripažįstama teisė būti skirtingam, atsižvelgiama į vaiko poreikius, interesus, tėvų lūkesčius;

Tautiškumo principas – gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės, pabrėžiant aukštaičių krašto etninį savitumą.

Demokratiškumo principas - šeimos ir ikimokyklinės įstaigos sąveika grindžiama tėvų ir pedagogų iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu, tėvų pedagoginiu švietimu.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas: atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, saugos, sveikos gyvensenos, kultūrinius, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

Garantuoti vaikui saugius, turiningus, džiugius, žaismingus ir kūrybiškus ikimokyklinius metus mišrioje ikimokyklinio amžiaus grupėje, brandinti vaiką mokyklai.

Saugoti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, ugdyti saugios, sveikos gyvenamosios aplinkos įgūdžius, tenkinti judėjimo poreikį.

Lavinti vaiko bendravimo ir bendradarbiavimo su bendraamžiais, suaugusiais įgūdžius, laikytis etikos ir dorovės normų.

Padėti vaikui pažinti jį supančią aplinką, gamtą, žadinti smalsumą ir iniciatyvumą.

Padėti atsiskleisti individualiems vaiko gebėjimams.

IV. IKIMOKYKLINIO UGDYMO APLINKA, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo aplinka. Tinkama grupės aplinka padeda sėkmingai realizuoti tikslą ir uždavinius. Ji kuriama taip, kad būtų fiziškai ir emociškai saugi ir estetiškai patraukli. Grupėje kuriamos mobilios erdvės iš esančių žaislų ir priemonių.

Metodai. Ikimokyklinio ugdymo programos turinio įgyvendinimui naudojami šie metodai: tyrinėjimai, nesudėtingi eksperimentai, stebėjimai, išvykos, pasivaikščiavimai, ekskursijos, pokalbiai, diskusijos, pasakojimai, susitikimai, žaidimai, pramogos, šventės, inscenizavimas, grupiniai ir individualūs darbai. Ugdymosi turinys išdėstomas pagal socialines, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninio ugdymo kompetencijas. Visos jos glaudžiai siejamos, integruojamos. Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo grupėje veiklą: jam valgant, žaidžiant, bendraujant, dalyvaujant „Ryto rate“ bei kitoje auklėtojos organizuojamoje veikloje. Temos grindžiamos pereinamumo principu (nuo vaikui artimos prie tolimesnės aplinkos). Vykdoma kolektyvinė, grupinė bei individuali veikla. Pagrindinė vaiko veikla – žaidimas. Organizuojamos išvykos. Susitarimai bei kartu kuriamos taisyklės padeda formuoti atsakomybės jausmą. Su tėveliais dažnai aptariama vaiko veikla, elgesys. Rengiami tėvelių susirinkimai.

Priemonės. Naudojamos priemonės pažinimo kompetencijai: gaublys, žemėlapiai, planai, įvairios enciklopedijos, gyvūnų ir augalų nuotraukos, žmonių buitės, profesijų, bendruomenės gyvenimo vaizdai, atributai, simboliai, įvairi gamtinė medžiaga, termometras, skaičių kortelės, trafaretai, skaičiuojamieji pagaliukai, metras, liniuotė, skirtingų dydžių ir spalvų sagos.

Priemonės komunikavimo kompetencijai: įvairūs žaidimai – loto, pasakų, vaikiškų dainelių, liaudies muzikos įrašai, vaikiški žurnalai, savo kūrybos knygelės, vaikiškos enciklopedijos, fotoalbumai, pasakų ir poezijos knygelės, paukščių ir kitų gamtos garsų įrašai, paveikslai.

Priemonės meninei kompetencijai: įvairūs dažai, pieštukai, flomasteriai, kreidelės, spaudukai, akmenukai, įvairūs siūlai, spalvotas ir baltas popierius, seni laikraščiai, žurnalai, gamtinė medžiaga - rankų darbams, teptukai, žirklys, buitinės antrinės žaliavos, plastilinas, kaukės, magnetafonas, barškučiai, muzikos instrumentai, savos gamybos instrumentai.

Universalių žaidimų priemonės: mozaikos, žaidimai su kauliukais, šaškės, domino, loto, techniniai žaidimai, lėlės ir kiti žaislai.

Priemonės sveikatos saugojimo kompetencijai: čiūžiniai, kamuoliai, kėgliai, virvutės, šokdynės, lankai.

Priemonės parenkamos taip, kad atitiktų vaikų amžių, individualius poreikius ir gebėjimus, skatintų kaupti patirtį kiekvienoje ugdymosi kompetencijos srityje ir būtų funkcionalios.

IV. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimo sampratos pamatas – atskleisti, ką vaikas žino ir gali, kokie jo pasiekimai. Nuolat stebint vaiką, stengiamasi išsiaiškinti, ką jis labiausiai mėgsta veikti, kokius žaidžia žaidimus, kas jam kelia baimę, kas nepatinka, kokia dažniausia būna jo nuotaika, kaip jis bendrauja su suaugusiais, kaip reiškia pyktį. Be to, kas būdinga jo raidai ir pasaulio pažinimo būdai, kokie jo pomėgiai, poreikiai, elgesio ypatumai, ar jis moka klausytis, ar girdi, kas jam sakoma.

Vertinimo paskirtis yra ta, jog atsiranda galimybė sekti vaiko pasiekimus: sudaromos sąlygos, kad ugdymo programa atitiktų jo poreikius ir garantuotų, kad kiekvieną vaiką lydėtų sėkmė. Be to, vertinant išryškėja, kuriems vaikams gali prireikti individualios ar papildomos pagalbos.

Vaikų pasiekimų lygį bei išsivystymą vertiname kasmet, mokslo metų pradžioje ir pabaigoje, kad būtų galima tinkamai planuoti, koreguoti mokslo metų veiklą.

Vertinimas - nuolatinis procesas, kuris vyksta pastoviai. Auklėtojos vaikus stebi visą laiką. Kartais stebėjimas būna neformalus ir auklėtoja nieko neužsirašinėja. Kitais kartais stebima turint aiškų tikslą: pasižymima, ar vaikas įgijo tam tikrų įgūdžių, ar suvokė tai, ką reikėjo. Derindama formalų ir neformalų stebėjimą, auklėtoja susidaro tikslų kiekvieno vaiko įgūžių bei gebėjimų vaizdą.

Vaikų pasiekimai vertinami, taikant šiuos metodus: stebėjimą, veiklos produktų analizę, pokalbius, tyrimus. Apie vaikų pasiekimus informuojami tėvai. Jiems parodoma surinkta medžiaga, bendra informacija kabinama lentoje, pasidžiaugiama vaiko sėkme: darbeliais, ypatingais pasiekimais, pavyzdžiui, dailės ar muzikos srityje.

Vaikų pasiekimų duomenys fiksuojami ir kaupiami vertinimo aplanke. Įvertinimo aplanke – tai vaiko darbelių, fotografijų, atliktų pratybų, užduočių rinkinys, sukurtos knygelės, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Vertindama vaiko pažangą ir pasiekimus, auklėtoja gali įvertinti ir savo darbą, labiau susitelkti ties vaiko privalumais, daugiau dėmesio skirti ne vertinimui, o darbo analizei, pirmuosius darbus palyginti su ankstesniais pasiekimais, kelti skirtingus reikalavimus vaikams, kurie išsiskiria iš kitų, skatinant juos siekti daugiau. Viso vertinimo paskirtis – padėti vaikui tobulėti.

VII. NUMATOMI PASIEKIMAI IR PAŽANGOS POŽYMIAI

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA:

<i>3 - 4 m.</i>	<i>5 – 6 m.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Vartoja apibendrinamąsias sąvokas (katės, namai). • Paaiškina daiktų paskirtį. • Taria daugelį garsų. • Atpasakoja trumpą įvykį. • Klausinėja, ką reiškia nežinomi žodžiai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vartoja vaizdingus žodžius, palyginimus. • Pasakoja ir apibūdina grožinės literatūros kūrinius. • Fantazuoja, kuria savus žodžius. • Pasakoja apie savo išgyvenimus
<ul style="list-style-type: none"> • Išklauso, kai į jį kreipiasi. • Įsimena trumpus eilėraštukus, daineles, deklamuoja mintinai. • Su suaugusio pagalba pasakoja dažnai girdėtas pasakas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuosekliai atpasakoja 1 – 2 įvykius. • Dėmesingai klauso kalbančio. • Laisvai bendrauja su nepažįstamais.
<ul style="list-style-type: none"> • Taisyklingai laiko rašymo priemonę. • Spalvina pagal orientacinę liniją. • Imituoja rašymą, bandydamas kopijuoti raides. • Varto knygutes, pats sau jas komentuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta raides jas kopijuojant, užrašo. • Rašo vardą ir jam reikšmingus žodžius (mama, sesė ir kt.) • Suranda savo vardo raides tekste. • Domisi raidžių sujungimu į žodį.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

<i>3 - 4 m.</i>	<i>5 – 6 m.</i>
-----------------	-----------------

<ul style="list-style-type: none"> • Skiria lygybę ir nelygybę (<i> tiek pat, daugiau, mažiau</i>). • Pasako kiek jam metų. • Atpažįsta skaitmenis iki 3. • Skaičiuoja daiktus iki 3. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaičiuoja iki 10 pirmyn ir atgal. • Atpažįsta skaitmenis nuo 0 iki 10. • Sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką.
<ul style="list-style-type: none"> • Skiria daiktų ilgį, aukštį, dydį. • Skiria ir įvardija 3 geometrines figūras (<i>skritulys, trikampis, kvadratas</i>). • Klasifikuoja daiktus pagal 1 požymį. • Skiria 4 – 6 pagrindines spalvas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vartoja daiktų dydžio laipsniavimo sąvokas (<i>trumpas-trumpesnis-trumpiausias</i>). • Skiria ir pavadina kai kurias erdvines ir plokštumines geometrines figūras. • Skiria įvairių spalvų atspalvius. • Skiria šiltas, šaltas spalvas.
<ul style="list-style-type: none"> • Parodo 10 žmogaus kūno dalių. • Atpažįsta save ir šeimos narius nuotraukose. • Žino 4 – 5 naminius gyvūnus ir jų naudą žmogui. • Pradedą orientuotis erdvėje ir laike, vartoja sąvokas: „<i>diena</i>“, „<i>naktis</i>“, „<i>viršus</i>“, „<i>apačia</i>“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta ir įvardija kūno dalių ir kai kurių vidaus organų funkcijas. • Pavadina naminių gyvūnų jauniklius. • Apibūdina daiktų padėtį erdvėje, naudodami tai išreškiančias sąvokas (<i>viduje, išorėje</i>). • Išvardija savaitės dienas, paros dalis.

MENINĖ KOMPETENCIJA

3 - 4 m.	5 – 6 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Taisyklingai laiko priemones (pieštuką, teptuką ir kt.). • Pagal amžių kuria plokštumoje ir erdvėje: piešia, lipdo, konstruoja, aplikuoja, tapo, plėšo, štapuoja. • Kerpa žirkėmis pagal nubrėžtą liniją. 	<ul style="list-style-type: none"> • Naudoja mišrias technikas. • Pagal amžių kuria plokštumoje, erdvėje: piešia, lipdo, konstruoja, aplikuoja, plėšo, tapo, štapuoja. • Kerpa žirkėmis geometrines, netaisyklingų kontūrų linijas.
<ul style="list-style-type: none"> • Balsu atkartoja melodijas. • Dainuoja jo amžiaus tarpsniui skirtas daineles, dalyvauja muzikiniuose žaidimuose. • Pradedą skirti muzikos tempą, dinamiką (lėtai- greitai, tyliai- garsiai). • Pradedą atkartoti ritmą judesiais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja jo amžiaus tarpsniui skirtas daineles, žaidžia muzikinius ratelius, žaidimus. • Skiria muzikos instrumentų garsus (smuikas, varpelis, dūdelė ir t. t.). • Išgauna ritmus, keičiant tempą, dinamiką, judesio kryptį.
<ul style="list-style-type: none"> • Pradedą kurti siužetinius žaidimus, atlikti vaidmens elementus. • Įsijungia į trumpas improvizacijas kartoja personažo judesį, balsą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria, siužetinius žaidimus, išreiškia savo patirtį interpretuodamas, fantazuodamas drauge su kitais. • Savarankiškai kuria ir naudoja „vaidinimo“ komponentus: siužetą, veiksmą, dainas.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

3 - 4 m.	5 – 6 m.
-----------------	-----------------

<ul style="list-style-type: none"> • Žino savo vardą, atpažįsta save ir šeimos narius nuotraukose. • Žino jam aktualias darželio patalpas (valgykla, med. kabinetas). • Žino daiktų ir žaislų vietas grupėje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino savo ir šeimos narių vardus savo pavardę, adresą. • Orientuojasi įprastoje aplinkoje ir dažnai lankomose vietose (muziejuje, bažnyčioje). • Apibūdina su šeima lankomas vietas.
<ul style="list-style-type: none"> • Kreipiasi į suaugusius, kai reikia pagalbos. • Skiria savo ir kitų daiktus. • Pradedą žaisti su kitais (1- 2 draugais). • Laikosi žaidimo taisyklių, kada žaidimui vadovauja suaugęs. • Pradedą dalyvauti bendruose žaidimuose. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prireikus kreipiasi pagalbos į draugus ir suaugusius. • Geba suteikti pagalbą draugams. • Prašo leidimo naudotis ne savo daiktais. • Geba veikti grupelėse, organizuoti bendrus žaidimus.
<ul style="list-style-type: none"> • Nori ir sugeba atlikti vaidmenis žaidimuose. • Laisvai veikia įprastoje aplinkoje, savarankiškai tvarkosi žaidimo ir veiklos vietas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Laisvai interpretuoja veikdamas, žaisdamas, atlikdamas įvairius darbus. • Organizuoja žaidimus, siūlo idėjas, išreiškia savo poziciją.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

<i>3 - 4 m.</i>	<i>5 – 6 m.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai rengiasi, priminus tvarkingai pasideda rūbelius. • Priminus ir padedant suaugusiam laikosi asmens higienos. • Pradedą pastebėti netvarką savo aprangoje ar išvaizdoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi savarankiškai laikytis asmens higienos. • Pats save apsitarnauja (rengiasi, rūpinasi savo išvaizda). • Savo iniciatyva pastebi ir sutvarko netvarką aplinkoje. • Suvokia naudingų ir žalingų maisto produktų įtaką sveikatai.
<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka jo amžiaus tarpsniui skirtus pratimus. • Mėgsta aktyvią fizinę veiklą. • Saugiai (atsargiai) lipa laiptais. • Stengiasi atsargiai elgtis su aštriais ir dūžtančiais daiktais. • Ištikus bėdai kreipiasi į suaugusį. • Netrikdo kitų ramybės, poilsio (priminus suaugusiam). 	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka jo amžiaus tarpsniui skirtus pratimus, mėgsta aktyvią fizinę veiklą. • Skiria kelis eismo ženklus, žino asmeniniam saugumui svarbiausių kelio ženklų reikšmę. • Saugiai naudojasi stalo įrankiais ir aštriais daiktais. • Kontroliuoja savo veiksmus ir neigiamas emocijas.